BIBLIOTECA UNIVERSITARIA ALESSANDRINA
F
e
47
ROMA

Fe 47

PONTIFICVM ROMANORVM LIBER

EX VETERIBVS GERMANIS desumptus Authoribus

PER FRANCISCVM Ioannetum I. V. Doctorem.

ALESSANDRINA

71

BONONIAE,
Typis Alexandri Benatii.
MDLXX.

Licentia & permissu Superiorum.

Vr

PONTIFICVM

ROMANORVM

LIBER

EX VETERIBVS GERMANIS

desumptus Auctoribus

PER FRANCISCVM

Ioannettum I. V.

Doctorem.

BONONIAE,

Typis Alexandri Benatii.

MDLXX.

Licentia & permissu Superiorum.

SANCTISSIMO
ET BEATISSIMO DOMINO
DOMINO NOSTRO
PIO V.

Pontifici Opt. Max. sacroq; Amplissimorum Cardinalium Collegio, ac Vniuersæ Catholicæ Ecclesiæ Pax & Benedictio à Deo Patre per vnigenitũ eius filium, Dominũ et saluatorẽ nostrum IESVM CHRISTVM. Amen.

✠

ETSI, Beatissime Pater, tui me terreat magnitudo, & sublime illius sedis, quam tu sanctißimis meritis tuis ornas, culmen ad eam mihi penè aditũ præcludat: tua tamen inuitat humilitas, quando cum successore Piscatoris, & discipulo Christi me loqui video: cogit necessitas, vbi ex tua, post Deum, tuorumq; similium incolumitate vniuersi Christiani orbis salutem pendere agnosco: compellit Charitas, quũm tuos collegas, sanctos Martyres, & Confessores idipsum, quod ago, expetere cõspicio. Proindè animaduertens nihil magis huius æui

hæreticis (siue illis Pseudotheologis, siue falsis historicis) vel à principio vsq; fuisse in uotis, quàm vulnus seriò atrox sanctæ Christi Ecclesiæ inferre; & ob id ipsos suarũ hæresum caussas, ac primas origines in caput eiusdem Ecclesiæ, hoc est, in Romanos Pontifices, & eorum potestatem, ac gesta potissimum retulisse: non committendum, pro mea erga sanctam Ecclesiam deuotione, atq; officio, duxi, quin huic malo medelam inde peterẽ, unde vulnera prouenisse cernerem. Cùm itaq; primi istarũ hæresum motus à Germanis (de Catholicis, piis, et sanctis viris Germanis nõ loquor) initio fluxerint: ex eadẽ patria Germania omniũ veterũ, & probatissimorum quidẽ, Germanorũ, aduersus improbitatem scæleratorum testimonia conquisiui. E quorum lectione protinus deprehẽditur, Pontificum Romanorum gesta in eorũ officio longè alia semper fuisse, quàm ab istis veneficis fuerint pscripta. Porrò calumniatur in gestis & Pastorali officio acerbissimè (gratia exẽpli) Leonẽ nonũ, Nicolaum 2. Alexandrũ 2. Gregorium 7. Victorẽ 3. Vrbanum 2. Paschalẽ 2. Gelasium secundum, Innocentium tertium, Honorium tertium, Gregorium nonum, Innocentium quartum, Alexandrum quartum, Clementem quartum, Gregorium decimum, Nicolaum tertium, Honorium quartum, Nicolaũ quartum, Clementem quintum, Benedictum

duodecimum, Clementem ſextum, & alios huiuſmodi ſummos Pontifices anteriores his atq; poſteriores quàmplurimos (verius dixerim, à Chriſto ipſo in vniuerſum omnes) quos tamen ad unguem ſingulos (in his præſertim, in quibus hæretici eos grauiter & inuidiosè culpant) vtpote optimos & ſanctitate vitæ, atq; geſtorũ magnitudine pereximios viros, Germani veteres (ut Italos ſcriptores iam mittam) ſummis euehunt laudibus: geſta illorum omnia pro Chriſti Eccleſia, pro trãquillitate vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ præclariſsima fuiſſe, & memoranda prædicant: vitam eorum ſobriam caſtamq;, & mores venerandos, ingentiq; pietate & ſanctitate pleniſsimos, vbiq; paſsim adfirmant. Ab his itaq; veteribus Germanis, magnæ auctoritatis & ſcientiæ in hiſtoria viris (quum nulli alii hac in re certiores vſquàm gẽtium exiſtant ſcriptores) teſtimonia pro ſacris Pontificibus Romanis aduerſus malorum perfidiam petenda exiſtimaui. Quibus & veritatem ſuo loco ſtare, & audaces hæreticos ſua improbitate fatiſcere iudicaui. Hi enim authores Germani etſi plures numero ſint: conuenit tamen de rebus inter omnes: & illorum etiã multi rebus ipſis præſentes haud rarò ſuo tempore interfuerunt. Quamobrem paruulũ hunc defenſionis & Iuſtitiæ librum, quem melior me poſteà venturus ſplendidè olim auge-

re

re poterit, Sanctæ Romanæ Sedi, eiusq; Pastoribus summis pia mente (quàmuis Minerua tenui) comparatum, vt tua Beatitudo, ouium Christi Pastor optime, vnà cum reliquis eiusdem Ecclesiæ Proceribus eximiis, suscipere dignetur, ad sacros Pedes tuos tota mente procumbens, humillimè rogo. Deus omnipotens sua Benignitate Sanctitatem tuam Ecclesiæ suæ & vniuerso orbi incolumem, & fortunatā diu conseruet. Bononia Idibus Martii, Anno salutis humanæ M. D. LIX.

Sanctitatis & Beatitudinis Tuæ.

Humillimus & Indignus Seruus

Franciscus Ioannetus.

FRANCISCVS IOANNETVS PIO LECTORI. S.

SCripserunt Itali quidem, Pie Lector, uariis tēporibus Pōtificum Romanorum gesta: quibus ueruntamen exotica et prophana nimis multa de Imperatoribus deq; aliis miscentes, aliam rem prorsus, quàm de Pontificibus sacroq; illorum officio texere historiā, egere uisi sunt. Vt eorum fortè etiā exemplo permoti horum temporum hæretici, quid uel de Theologia uel de historia scribentes, ipsorum identidem Pontificum, atq; Imperatorum, reliquorumuè principum, & nationum annales seu libros promiscuè ac indiscriminatim (nulla reuerenter habita sacri ordinis Pontificum ratione) ædiderint. Enimuerò inter scribendum, ubi hæreticus in tempora incidit et Pontifices, qui suis non fauerunt cupiditatibus, & perniciosos Ecclesiæ atq; Clericis Principes, scæleraq; malorum, magna auctoritate compescuerunt: tùm nullum probri genus, quod ipsis Pontificibus, ac Romanæ Sedi, non obiiceret mendax scriptor, irarum impotens (quò suas hæreses imperito uulgo & principibus ignauia obsessis tanto firmius suggereret; & suæ libidinis procacitati oppidò indulgeret) intermisit unquam. Putauit nāq; futurum, ut expugnato Ecclesiæ Capite, tota cum opibus protinus corrueret in manus latronum ipsa

Ecclesia. At spe sua & re frustrati splendidè sunt hæretici: quia non ruit hactenus Ecclesia, quæ ad cõsumationem usq; sæculi unà cum Sede Petri (Christo iubente) permanet. Neq; permisit adhuc benignissimus Deus, neq; in futurum patietur, tantorum scelerũ impunitã licentiam. Si enim ab oborto usq; Luthero, qui ut homo perfrictæ frontis, ita hæresum huius æui penè omnium improbus fuit artifex, tempora & nationes Lutherica, uel Hugonistica, seu alia quauis hæretica lue infectas, quis accuratè percurrat: utiq; repræssam hæreticorum audaciam non solùm (taceo, nunc non pudere hæreticos, pati ut fœmina sese caput eorũ Ecclesiæ appellet) cruentissima illa apud Germanos rusticorum strage, & subindè Caroli quinti aduersus factiones hæreticorum Germanicas uictricibus armis atq; indignatione: uerùm etiam recẽs orationibus ad Deum sanctissimi, & prudentissimi Principis, Pii quinti, Pontificis Maximi, certò intelliget. Quemadmodum enim olim precibus Leonis quarti Põtificis perierunt naufragio Saraceni Italica præda onusti, & rursùm acri prælio ad ostiam fortiter fuere superati: sic iam paucos ante dies, meritis nostri huius Beatissimi Pii, quem Christus ouium suarũ misertus, præcipuo nutu, in Diui Petri sede, magno cũ Ecclesiæ fructu, nostris diebus collocauit, Hugonistas à Deo Hispanica Inclyti Ducis Albani fortitudine in Flãdria, & haud longo interiecto tempore in Gallia, Caroli Regis uirtute & gladio, mirè prostratos, & reliquas hæreticorum pestes grauiter attritas cernimus.

Vt interim magnos et sanctos hic non memorem nostræ ætatis Viros, summos quippè Theologos, summèq; uenerandos, Hosios, Lipomanos, Roffenses, Catherinos, Sotos, Cromeros, Eckios, & huiusmodi alios, qui euulgatis sacræ Theologiæ libris, hæreticos omnes, in uerbo ueritatis præclarè confutarunt. Cùm itaq; nihil amplius, ac fraudes & falsa de Pontificibus deq; Sãcta Petri Sede scripta, hæreticis reliqui sit: illa nullo efficatiore, quàm omnium penè ueterum Germanorũ, testimonio detegi, improbar iq; posse iudicaui. Horũ etenim ueterum, qui historias temporum accuratissimè & fideliter scripserunt, fidem atq; sententiam fabulatoribus hæreticis, longo interuallo, anteferendã (imò nulla ratione comparandã) putaui. Qua in re nõ modò sacros Pontifices, Romanamq; Sedem, ab hæreticorum iniuriis, pro exigua paruitate mea & officio, uindicare studui, sed & Germanos ueteres unà cum clarissima Germania, quæ me diu leges profitentem audiuit, æquissimos, iustissimosq; rerum scriptores, ad lucem contra hæreticos reuocare, & labentes in fide alios (ueritate cognita) in uiam adducere, summa ope contendi. Quicquid igitur Germani, quorum nomina sequens pagina continet, de summis Pontificibus Romanis memoriæ prodiderunt, id operi meo fidelissimè inscripsi: ut indè gesta Pontificum sancta, & hæreticorum simul sacrilega mendacia, eadem queant cognosci opera. Addidi prætereà pro re nata quandoq; cùm ex Archetypo Registrorum Pontificũ Romano, tùm ex aliis grauissimis authoribus et sacris libris nonnul-

la, è quibus lux obscuris, & fides indubitata antiquis accedit Germanis. Subiunxi æquè multis in historiæ locis plura, quæ summorum Pontificum res summa cum potestate gestas diuinæ atque humanæ legi planè cognatas esse demonstrant. Primam proindè nostri laboris partem nunc, pie lector, habe: alia ex Germanis identidem scriptoribus pro sancta Ecclesia (annuente Deo) ex nobis paulò post accepturus. Vale.

Nomina Germanorum, quibus potissimè Author in Libro Pontificum est vusus.

✠

Otto Phrisingensis.
Radeuicus.
Chronicum Norimbergense.
Abbas Vrspergensis.
Luitprandus.
Regino.
Speculum Saxonum.
Saxo grammaticus.
Abbas Tritemius.
Annales Francorum.
Lupoldus.
Fregulphus.
Ado Episcopus Vienensis.
Mutius de Germanorū prima origine.
Nauclerus.
Beatus Rhenanus de Rebus Germanicis.
Albertus Kranzius.

Nomina Authorum, è quibus Libro quid, præter Germanos, additum est.

✠

Biblia.
Ius Canonicū & Ciuile.
Registra summorū Pōtificum Romana.
Anglici Annales.
Tomi conciliorum.
Diuus Hieronymus.
Leo primus in sermonibus suis.
Basilius Magnus.
Eusebius.
Epiphanius.
Diuus Ambrosius.
Diuus Augustinus.
Diuus Thomas de Aquino.
Ireneus.
Beda.
Diuus Ioannes Chrysostomus.

SVMMORVM PONTIFICVM Romanorum Catalogus.

Ioannes

***

✱✱✱

T

V

Z.

A

B

Canendi

C

Curia

D

bona

E

Episcopum

H

Heidemundũ

Ieiunium

Imperii

L

potuit

Romanã

T

V

LAVS DEO.

SANCTVS PETRVS APOSTOLORVM PRINCEPS, ROMANVS PONTIFEX MAXIMVS.

Cap. I.

MAXIMORVM Pontificum Romanorum gesta de Germanorum Historiis (defensionis ergô) proditurus, à Diuo Petro, post Saluatorem, primo Pontifice Maximo, Apostolorum Principe, ac Martyre, opus exordiri libuit. Is nanq; Petrus natione Gallilæus ex Bethsaidæ Vico, Ioannis filius, & Andreæ Apostoli frater, qui gratia Dei omnipotentis illustratus, ex homine rudi, concionator eximius, ex indagatore piscium, piscator hominum summus effectus, ex oue Israelis perdita, Pastor vniuersi gregis Dominici Maximus à Christo ipso constitutus, potestatem animarum in cœlo, & in terra amplissimam, præ omnibus reliquis, accepit. Huic quippè Petro nomen anteà Simoni fuit: Sed cùm Andreas frater adduxisset eũ initio ad IESVM, Dominus illi nomen Cæphæ (quod interpretatur Petrus) indidit. Hic Petrus à *Ioannis.1.*

Christo Petra est vocatus: super quam petram ædificauit Saluator in terris Ecclesiam suam: ad uersus quã portæ Inferi nequaquam esset præ ualituræ. Cui quidem Petro Christus dixit:
Matthæi. 16. Quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatũ, et in cœlis: et quodcũq; solueris super terrã, erit solutum & in cœlis. † Sedit Petrus post assensio I
nem Domini in Episcopali Sede apud Antiochiam Vrbem annis septem. Is omnium diligẽtissimus, vbi Asiaticas Ecclesias satis confirmasset (confutatis eorum opinionibus, qui circuncisionem approbabant) post prædicationem dispersionis de circuncisione in Ponto, Galacia, Cappadocia, Asia, & Bithinia, ab Herodis carcere liberatus in Italiam venit: & primam in Vrbe Roma, Vniuersi orbis, terræ, marisq; Domina, cathedram tenere cœpit, secundo nimirũm Claudii anno. Hunc Petri Romam aduentum non modò Norimbergica Chronica hoc loco nominatim perhibent, sed (ut Origenem, Orosium, Eusebium, Aegesippum, Abdiam, Optatium Mileuitanum, & reliquos vetustissimos rerum scriptores, præter Germanos, iam mittam.) Otto etiam Phrisingensis, Abbas Vrspergensis, Fregulfus, Albertus Krantius, Nauclerus, quin & aduersariorũ plurimi quoq; Germani vel nolentes, testantur. Vt hinc nosse liceat, eos, qui Diuum Petrum Romam venisse negant, aut splendidè ignauos, aut mendacio-

rum

rum eſſe oppidò ſtudioſos. Sedit ergò Romæ
Petrus uſq; ad diem martyrij eius annos. xxv.
menſes ſeptem. Quo in loco Simonem Magũ
Samaria oriundum, qui præſtigiis ſuis ſeſe pro
Deo Romanis venditabat, offendit. Inter cæte-
ra uerò præſtigiorum eius Magi exempla illud
quoq; fuit: Cùm enim is Diuum Petrum mira
culis ad certamen prouocare vellet, mortuum
puerum ad vitam reuocare ſuis carminibus ten-
tauit. Quà in re dùm nihil proficeret Magus:
puerum Sanctus Petrus in nomine IESV Chri
ſti à mortuis ſuſcitauit. Tum indignabundus
Magus, ſe volaturum ex Capitolino Mõte in
Auentinum, populo eſt pollicitus. Cæterùm
vbi iam volitans in aere penderet, effudit ad
Deum Petrus preces, & ne tanto populo ma-
gicis artibus illudi ſineret, rogauit. Exaudita eſt
tunc protinus oratio Petri, & Magus decidens
in terram crus confregit: indeq; haud multo
2 poſt eo caſu obiit.† Ab hoc Simone Mago, qui
dona Spiritus ſancti ab Apoſtolis anteà emere
voluit, Simoniaci, qui dona Spiritus ſancti eme
re aut vendere & ipſi non erubeſcunt, ſuam du
3 cunt originem.† Hîc deniq; Petrus Apoſtolo-
rum princeps, idemq; præcipuus Chriſti diſci-
pulus, Quadrageſimale ieiunium (vti Norim
bergica Chronica de ipſo peculiariter teſtan-
tur) piè inſtituit. Quod ſanè inſtitutum, &
reliquorum quoq; Sanctorum Apoſtolorum

fuisse, Diuus Hieronymus in Epistola ad Marcellam aduersus Montanum, Sanctusq; Leo in sermone nono de Quadragesima, scribũt. Porrò Sanctum istud ieiunium Redemptor humani generis in deserto anteà obseruarat: atq; ex Dei præcepto (iubentis nimirùm, de omnibus bonis decimas dari) nobis est ad Quadragesimæ normam pro decima temporis necessariò subeundum. † Atquî prima ieiunij origo ab orbe condito protinus cœpit: Vbi primis parentibus in Paradiso vetuit Deus, arbore illa vesci, quæ in medio erat Paradisi. Id quod & à Magno Basilio prius æquê animaduersum in Homelia de laudibus ieiunij, Guilielmus Sirletus Cardinalis, Vir nostra ætate græcè, & latinè longê doctissimus, ac probitate, & vitæ sanctitate conspicuus, mihi Romæ postmodum affirmauit, locumq; ipsum Basilii ostendit. Non ergò ieiunium est recens inuentũ, sed vetustate eximium, ac Venerabile. Ideoq; reuerere Ieiunii Caniciem: quod simul cum homine tunc primùm cõdito esse cœpit in Paradiso. † Quippè hoc loco mirandum, simul & dolendum, ut Neochristiani, aut verius Pseudochristiani, quod ex præcepto Dei, ad imitationem IESV Christi, & Apostolorum institutionẽ, subire libenter deberent, & superba ceruice impiè detrectant, illud ipsum nihilominus in gratiã manifestæ auaritiæ nequaquã inuiti seruent. Explo

c. Quadragesima. de cõsecrat. distinc. 5.

Gen. 2.

4

5

ratæ

ratæ quidem veritatis est, in ea cœli plaga, quæ Mari Baltico adiacet, omnes Principes, Nobiles, Patres familias, Magistros Opifices, & cuiusq; ordinis reliquos, tempore Quadragesimæ, & aliàs in vigiliis Apostolorum, necnon quibusdam aliis statis diebus anni solennibus, non exhibere Aulicis, famulis, domesticis, operariis carnes, quæ in caro foro ea regione vbiq; habentur: Sed tantum ieiunii more prandium piscium (præsertim salsorum, quorum copia illis in locis permagna vilescit.) absq; cœna in die semel domi præbere: quàmquàm liberũ cuiq; nihilominus sit, illo eodem tempore etiam carnibus, suo tamẽ sumptu quæsitis, ad stomachũ vsq; vesci. Ad institutum Germanicæ historiæ redeo. Binas quoq; epistolas Sãctus Petrus, quæ Canonicæ nominantur, conscripsit. Cæterùm verò quia plurimis in Ecclesia Dei (propter orationem, & prædicationem, quibus iugiter vacabat) distrahebatur piis obsequiis, duos sibi cooperarios, Linum, & Cletum (quò sacerdotale ministerium Romano populo atq; aliis exhiberetur) ordinauit. Demùm Petrus ob vitæ eius sanctitatem, verũq; Dei cultum, à Nerone martyrio Crucis, pedibus tamen in sublime actis, & capite demisso, necatur: vltimo nempè eiusdem Neronis anno.

Linus. P. M.
Cap. II.

ANnum Christi nati circiter septuagesimũ, defuncto Beato Petro, Romana sedes ex institutione ipsius Petri ad Clemẽtẽ pertinuit.† Verùm hîc Clemẽs ingenti modestia, & humilitate præditus sedem Lino, quem anteà Petrus Episcopũ pro sacerdotali ministerio Vrbis (iuuandi ipsius Petri gratia) creauerat, inuito, & renitẽti detulit. Linus ergò Petri discipulus atq; successor, natione Hetruscus, patria Volateranus, moribus, & sanctitate, præclarus, ex præcepto Diui Petri statuit, ne qua mulier templũ, nisi velato capite, ingrederetur. Ordinationes bis in suo pontificatu habuit: quibus presbyteros decẽ & octo, Episcopos vndecim, creauit. Scripsit res gestas à S. Petro, maximè autẽ cõtẽtionẽ cum Simone Mago habitam. Deniq; Sãctus Papa quum Demones fugaret, mortuos resuscitaret, aliaq; id genus miracula in nomine IESV Christi æderet, à Saturnino Consule, cuius filiam Demonibus obsessam pridem liberauerat, post annos sui pontificatus vndecim, menses tres, & dies duodecim, capitis supplicio adficitur. Cuius corpus in Vaticano apud Diuum Petrum conditur. Licet nonnulli scribant, corpus illius à Gregorio Ostiensi Episco

po

po Ostiam fuisse delatum, atq; in templo Diui Laurentii honorificè collocatum.

Cletus. P. M. Cap. III.

COegit rursus, & Cletum succedere Lino in Pontificatu Clemens. Cletus iste natione Romanus, discipulus Beati Petri fuit: qui & ab eo Episcopus vnà cum Lino (sicut anteà diximus) ordinatus, suburbiis Romæ in Sacerdotali ministerio (viuente adhuc Petro) fuerat præfectus. Vir optimus fuit, atq; Sanctisimus: qui apud Romanos doctrina, moribus, & dignitate plurimùm valuit. Nihil iste quidē prætermisit, quod ad augendam Christi Ecclesiam pertineret. Præsbyteros vigintiquinq; iussu Beati Petri ordinauit. Vt hinc quoq;, & ex aliorū mox sequentium Pōtificum vitis plusquàm manifestum sit, non fieri in ecclesia Christi Sacerdotes absq; Pontificum ordinatione. † Primus literis Papæ Salutem, & Apostolicam benedictionem, inscripsit. Deniq; de sede Diui Petri, seu ecclesia, optimè meritus martyrio coronatur, Anno sui regiminis vndecimo, mense vno, diebus vndecim. Sepelitur in Vaticano prope sanctum corpus Beati Petri.

Clemens Primus. P. M.
Cap. IIII.

CLemens patria Romanus, de regione Cœlii montis, patre Faustino, Domiciani temporibus Cleto in pontificatu succeſsit. Qui in ordine Sanctorum Pontificum Quartus (vti ex Epistola ad Beatum Iacobum Hierosolimitanum Episcopum miſſa cõstat) Romæ Episcopus fuit. Non defuerẽ tamen pleriq; latinorũ, qui existimarunt, Clementem hunc, secundum à Diuo Petro Romæ fuiſſe Episcopũ. Verùm hîc omnium modestiſsimus Linum, & Cletũ spontè sibi in tanto labore prætulit. Qui cùm doctrina, religione, ac pietate, insignis haberetur, Epistolas Ecclesiæ nomine ædidit. Dein Ecclesiam Romanam institutis, ac moribus cõfirmaturus statuit, ne quis Episcoporum unquã, absente Diacono, celebrare præsumeret. † 8
Ex cuius quidem præcepto, & voce satis cõstat, celebrationem Miſſæ vel à Diui Petri usq; tẽporibus vsitatam in Ecclesia fuiſſe, id quod paulò inferius in vita Alexandri, & Sixti, conspicuè identidem cernitur. † Vetuit itẽm Laycis Clemens, quenquàm clericorum accusare. 9
Regiones septem Notariis diuisit, qui gesta Martyrum diligenter conscriberent. Tanta deniq; indies pietate, doctrina, & religione, clarebat, vt multos ad Christi fidem quotidiè traheret.

Ob id P. Tarquinius Sacrorũ Ethnicorum princeps, vnà cũ Mamertino Vrbis præfecto, Traianum Cæsarem in Christianos concitauit: cuius nempè Cæsaris imperio Clemens in Insulã est deportatus. Quo in loco circiter duo millia Christianorum, qui ad secanda marmora illic erant damnati, reperit. Enimuerò cùm inibi aquæ penuria grauiter laboraretur (sexto quippè miliario aqua potui conueniẽs distabat) Clemens populi calamitate permotus vicinum collem ascendit: vbi Agnum conspexit, sub cuius dextro pede fons aquæ affatim scaturiẽtis diuinitus apparuit. Quo fonte & omnes recreati sunt, & multi ad fidem conuersi. Sed ea res Traianum exciuit, vt missis Satellitibus Clementẽ, depẽsa anchora de collo eius, decimo Kal. Decembris in mare eiicerent. Cuius sanctissimũ corpus haud multò post in Littore est repertũ, & apud fontem posteà humatum. Sedit annis nouem cum decẽ diebus. Vacat tum sedes per obitum illius dies .xxii.

Anacletus P. M.
Cap. V.

AGebatur tum fermè annus Christi centesimus secundus, vbi defuncto Clementi Anacletus Græcus, Athenis oriundus, in Pontificio munere successit. Anacletus res à Beatissimo Petro gestas ordine disposuit. Loca, vbi Marty

res seorsim à plebe sepelirentur, sapienter con constituit. Nàm quemadmodum meritis hi lõgè à reliquis distabant, ita & locus nõn debuit esse omnibus idem. † Qua re non obscurè mo 10
nemur, hæreticorum cadauera non esse catholicorum sepulchris inferenda. Licet hodie longè alia exempla in quibusdam locis etiam catholicis obseruata plusquàm sæpè conspexerim. Tumulari enim defunctos vidi fœtidissima hæresi palàm pollutos in cæmiteriis, & templis catholicis. Quod iniquissimum planè est, & ab omni ratione auersum: ut hæretici, qui templa, et sacra, catholicorum viuentes execrantur, ac fugiunt, in iisdem piis templis inueniant mortui cadaueribus suis requiem, ipsisq; fruantur. Sed Anacleti gesta ex Germanis repetamus. Statuit præterea Anacletus, nè Episcopus à paucioribus, quã tribus Episcopis, ordinaretur: simplex verò Sacerdos ab Episcopo. Item nè Episcopus alienæ subiectos diœcesi ordinare auderet, cauit. Cuius quidem instituti plures, quàm vna, rationes reddi possent: illarum tamen potissimam eam arbitror: vt quia boni pastoris est officium, habere cognitas atq; perspectas oues sui gregis, ita quoq; ipse ad sacros ordines solũ promoueat suæ iurisdictionis homines, ut potè sibi benè cognitos. † Hinc haud obscurè depræ 11
hendi licet, ex instituto primitiuæ Ecclesiæ, nõ esse in sacris ordinandos homines obscuros, incognitos:

c. ex eo nõ debet. de reg. iur. lib. 6. l. Alia. c. de his quib. ut indign. l. Papinianus §. meminisse. ff. de inoff. testamen. facit. c. Vergẽtis extra de hæret. et. c. oĩs utriusq; sexus. extra de pœnit. et remiss.

Ioannis. 10.

cognitos: quorum mores, eruditionem, & deniq; vitam omnem Episcopus exactè non calleat. Incogniti enim homines, rudes, & malè morati, si præficiantur Ecclesiæ Dei, cæcã plebem cum tot animarum interitu cæci ducunt, & omnes à Deo destituti in foueam cadũt. Ad sacros item ordines Sanctus Pontifex semel in mense Decembri promouit sex in Episcopos diuersis in locis: Romæ autem præsbyteros quinq;, & Diaconos tres. Nouissimè post annos sui regiminis nouem, menses duos, & dies decem, sub Traiano Martyrium patitur. Vacat tum Petri sedes diebus tredecim.

Matth.ei.15.
Lucæ.6.

Euaristus. P. M.
Cap. VI.

ANnum Christi nati circiter vndecimũ & cẽtesimum Euaristus Romanæ Ecclesiæ gubernacula suscipit. Græcus quidẽ natione fuit, & patre Iudæo genitus, ex Bethleem ciuitate oriundo. Vir quippè iustus, & integer: Titu-
12 los in Vrbe Roma Præsbyteris primus diuisit.† Diaconos septem constituit, qui Episcopũ præ-
13 dicantem accuratè obseruarent. † Statuit, nè plebis accusatio contra Episcopum recipere-
14 tur. † Clandestina matrimonia vetuit: id quod et hodie à Sancta Tridentina Synodo est æq;
15 rursus constitutum. † Et vt sponsus cum sponsa benedictionem à Sacerdote reciperet insti-

tuit. Ordinationes ter habuit mense Decembri: quibus præsbyteros sex, Diaconos duos, Episcopos diuersis in locis quinq; creauit. Postcà verò quàm annos nouem, menses decem, et dies duos Christi Ecclesiam Romæ piè rexisset, Martyrio coronatur sub Hadriano nondùm erga Christianos placato. Tumulatur eius Sãctũ corpus in Vaticano apud Diuum Petrum.

Alexander Primus. P. M.
Cap. VII.

POst Euaristum Petri sedem rexit Alexãder Papa eius nominis primus: Ciuis Romanus, ætate iuuenis, sed moribus atq; prudentia grandæuus. Is sua sanctitate atq; scientia magnam Senatorum partem ad Christum conuertit: rei diuinæ curam studiosissimè gessit: † de 16
creto sub excõmunicauit illos, qui Apostolico
legato molesti forent: † Vetuit, clericos apud 17
seculares iudices accusari. † Statuit, ut vnam tã 18
tum missam in die quilibet Sacerdos celebra-
ret, † & oblatio non ex fermẽtato, sed ex azimo 19
fieret. † Item primus in sacrificio (ob memo- 20
riam passionis IESV Christi) addidit illa verba,
Qui pridie quàm pateretur, &c. † Instituit, ut 21
aqua benedicta sale admixta adhibitis sacris orationibus fieret, in templisq; et cubiculis ad fugandos Demones haberetur. Demum inter innumera eius ædita miracula Balbinam Quiri

ni Tribuni filiam protinus sanitate donauit, & ipsum Tribunum cum tota eius familia salutari aqua baptismi perfudit. Nouissimè tandem ordinationes ter habuit mense Decembri: quibus episcopos quinq;, presbyteros sex, Diaconos tres fecit: deinde martyrium vnà cum Euentio & Theodoro Diaconis patitur, postquam sedisset Christi Vicarius annos decem, menses septem, dies duos. Vacat tum sedes diebus viginti quinq;.

Sixtus I Primus, P. M.

Cap. VIII.

ALexandrum Sixtus primus in Romana Diui Petri sede consequitur: patria Romanus. Qui Sanctae Ecclesiae (uti par erat) studiosior,
22 praecepit, † nè à quoquam sacrorum mysteria
23 (nisi ab ordinatis ministris) tractarentur, † sacraq; vasa tangerentur, maximè verò à faeminis, Corporale, quo in celebratione Missae Sacerdotes vtuntur, non ex alio, quàm ex puris-
24 simo panno lineo, fieri iussit. † Voluit item inter celebrandum, vt Sacerdos adderet coelestia illa verba, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Cùm autem eo tempore ob frequentes in Christianos caedes, pauci reperiren-
25 tur, qui Christo nomē dare auderent: † Sixtus ciuem quēdam Romanum, nomine Peregrinum, Episcopum in Galliam misit: qui Gallos

Christianos

Chriſtianos poſteaquàm in fide confirmaſſet, auxiſſetq́;, martyrio eſt coronatus. At verò Sixtus vbi ter menſe Decembri ordinationes ha buiſſet: quibus præsbyteros xi. diaconos quatuor, & Epiſcopos diuerſis in locis quatuor cõſtituiſſet: martyrii corona donatur. In Vaticano apud Diuum Petrum ſepelitur. Rexit Chriſti Eccleſiam annos decem, menſes tres, dies ui ginti unum. Vacat tum Pontificia ſedes biduũ.

Telephorus. P. M.
¶ Cap. VIIII.

Sixto primo ſucceſsit Teleſphorus, natione Græcus, in Pontificatu: Vir nempe magnæ virtutis & doctrinæ. † Præcepit iſte, ut ſeptẽ 26
hebdomadibus proximis ante paſcha ieiunium obſeruaretur: † vtq́; in ſancta nocte Natalis Do 27
mini Noſtri IESV Chriſti tres Miſſæ ab vnoquoq́; Sacerdotum celebrarentur: † Conſti- 28
tuit idem, canii in miſſa ante cõſecrationem hymnum illum, Gloria in excelſis Deo, &c. Enim uerò vbi ordinationes quatuor menſe Decembri habuiſſet, creaſſetq́; præsbyteros quindecim, Diaconos octo, Epiſcopos tredecim: Martyrium ſubiit, poſt annum ſui Pontificatus vndecimum, menſes tres, & dies. xxii. Sepelitur in Vaticano apud ſanctum corpus beati Petri. Vacat tunc ſedes dies ſeptem.

Hyginus. P. M.
Cap. X.

REXit sedem Petri post Telesphorum Hyginus, patria Atheniensis: Hic Papa clerum Romæ prudēter in ordinem redegit: gradusq;
29 distribuit. † Constituit, nè templa absq; cele-
30 bratione Missæ dedicarentur; † neuè augerentur, aut minuerentur sine iudicio Metropoli-
31 tani, vel Episcopi. † In baptismo alicuius creaturæ, aut confirmatione, noluit plures, quàm vnum patrinum & vnam matrinam, interuenire. Vir planè doctissimus: qui Epistolam magnæ eruditionis refertam, de Vnitate & Trinitate Dei, cunctis Christi fidelibus scripsit. Tandem de Ecclesia Christi benè meritus, cùm ordinationes ter Decembri mense habuisset: quibus Episcopos sex, Præsbyteros. xv. & Diaconos quinq; creasset, Martyrio insignitur: & in Vaticano apud sanctum Petrum sepelitur: Anno administratæ per eum Ecclesiæ quarto, mense tertio, diebus quatuor. Vacua tum remanet Sancta sedes quatriduo.

Pius Primus. P. M.
Cap. XI.

PApam Pium, huius nominis primum, post
32 Hygini obitum excepit Romana sedes. † Qui natione Italus, patria Aquileiēsi, Sanctum

resurrectionis

reſurrectionis Paſcha die Dominico celebrari iubet. Sacerdotibus, qui in attrectando Venerabile Sacramentum corporis & ſanguinis Domini noſtri IESV Chriſti ſegniter eſſent verſati, pœnam indixit: & qua ratione ſacer effuſus ſanguis colligi deberet, pulchrè docuit. Ordinationes menſe Decembri quinquies habuit: & in his vndeuiginti Præsbyteros, Diaconos vndetriginta, & Epiſcopos decem creauit.

† Statuit præterea hîc re & nomine Pius Papa, 133
illos, qui fundos Eccleſiarum, aut alia quæuis earum bona, ſeu ipſas Eccleſias, proprio auſu occuparent, humanis vſibus adiicerent, diuino cultui ſubtraherent, aut Eccleſiarum miniſtros perſequerentur, ſacrilegos iudicandos. Huc erigãt aures noſtri ſæculi Reges, Principes, Ciues: ſi prædia, ſi clenodia, aut alia quæcũq; Eccleſiarum bona, ſiuè etiam ipſa Dei templa occuparunt, aut ſpoliarunt; ſi Eccleſiaſtica bona rapuerunt Deo; ſubtraxerunt cultui Diuino, cõuerterunt illa in vſus humanos: furtum manifeſtũ Deo fecerunt. Illa enim bona eccleſiarũ (ſicut & alia) pro cultu diuino, pro gloria, pro ſeruitio Dei omnipotentis, & neceſſitatibus ſanctæ Eccleſiæ fuerũt Eccleſiis collata: & illi ſibi, ac ſuis in humanos vſus immaniter rapuerunt. Propterea ſanctus Papa Pius, dignus pro nomine IESV Chriſti Martyrium ſubire, plenus Spirituſancto, Vos, ô Reges, Principes, & Ciues,

bonorum Dei raptores, ſacrilegio ſic deuouet, ſacrilegos eſſe pronunciat. Ad Germanicam fidem redeo. Sedi autem Pontificiæ Romanæ præfuit cũ magna laude Pius annos vndecim, menſes quatuor, dies tres. Demum IESV Christi Martyr fœliciſsimè obiit. Eius corpus in Vaticano apud Sãctum Petrum tumulatur. Tum vacat Apoſtolica ſedes dies tredecim.

Anicetus P. M.
Cap. XII.

Poſt Pium Anicetus Papa, origine Syrus,
vir moribus, & ſanctitate inſignis, ad Eccle-
ſiæ Dei regimen acceſsit. Is clericorũ moribus
34 conſulẽs cauit, † nè clerici comã, iuxta Apoſtoli
ſententiam, nutrirent. Iſtud verò primitiuæ Ec
cleſiæ inſtitutum non ſeruant clerici Germani:
qui detonſa barba, quæ eſt virorum inſigne, co-
mas, quæ fœminarum propriæ ſunt, vetuſto pa
triæ vſu nutriunt. Alia deniq; plura pro ſerui-
tio Eccleſiæ conſtituit: quæ commemorare lõ
gum foret. At vbi ordinationibus quinq; De-
cembri menſe habitis, præsbyteros nouemde-
cim, diaconos quatuor, & Epiſcopos nouem fe
ciſſet: martyrio coronatur, poſt annos ſui regi-
minis vndecim, menſes quatuor, dies tres. Se-
des ab eius martyrio dies ſeptemdecim Paſto
re caret.

Sother. P. M.
Cap. XIII.

COnſequitur in ordine Pontificum Roma norum Anicetum Sother Campanus, fundano oppido oriundus. Qui licet in multis cõſtitutus periculis: animum tamen à re diuina nunquàm reuocauit. Vetuit is aliquam Monialium attrectare pallã, ſiuè Sacerdotis pallium, quo utitur in celebrando, calices, patenas, corporalia, thus in accerram immittere, dum ſacra fierent: & alia id genus multa diuino cultui per
commoda cauit. Conſtituit prætereà, nè qua 35
haberetur vxor legitima, cui Sacerdos ex inſtituto non benedixiſſet, & parentes de more ſolenniter nuptúi eam non elocaſſent. Ordinationibus Decembri menſe quinquies factis, præsbyteros octo, diaconos nouem, & epiſcopos vndecim creauit. Deniq; Martyrio coronatur poſteaquàm annos nouem, menſes tres, dies vnum & viginti Sanctæ præfuiſſet Eccleſiæ. Sepelitur via Appia in Cœmiterio Calixti. Vacat illo tempore Romana Sedes dies. xxi.

Eleutherius. P. M.
Cap. XIIII.

AD Eleutherium ſumma rerum in Eccleſia Dei hoc tempore defertur. Qui Græcus natione, ciuis Nicopolitanus, noluit vllum cibi genus

genus, quo vesceretur humana consuetudo, superstitiosè respui. Ob id sæpius audiui nouæ simul & vanæ religionis homines conquerentes de abstinentia carnium, quam certis anni temporibus, ac diebus Romani Pontifices interdixerunt: quum tamen Eleutherius Papa rectius sentiens, inquiunt illi, nemini quicquam prohibitum esse voluerit. Verùm quia spiritus vertiginis nunquàm sinit obsessos rectè interpretari scripturas, aut de rebus sanctæ Ecclesiæ iudicare: Ideoq; in deterius miseri nunquàm non
36 ruunt. † Veritas hæc quippe est: viguisse Sancti Papæ Eleutherii temporibus Seuerianorum hæresim: qui superstitiosè à nonnullis cibis perpetuò abstinendum prædicabant, uti omnes hystorici, qui ea de re scripserunt, testantur: meritò Eleutherius Papa id superstitiosè fieri contra Seuerianos prohibuit. Tantùmmodò enim superstitionem hæreticorum cohibitam, atq; repræssam, eo loco Papa voluit. Porrò cultioris latini sermonis scriptores aiunt: superstitionē in illo esse, qui sine causa, inani & superfluo timore afficitur, Deum in rebus etiam non timēdis metuens. Vnde Seueriani abstinentiæ causam in superstitione ponentes iure repræhensi sunt à sancto Eleutherio Papa. At verò ieiuniū nemo superstitiosè seruat: siquidem à Christo fuerit obseruatum, & ieiunandi modus prætera traditus: à sancto Petro, Ecclesia, & Aposto

lis dein præceptum: quemadmodum anteriore loco in ipso Petro, necnon & in Telesphoro pridem annotauimus. Quamobrem etsi in ipso ieiunio indicitur abstinentia carnium, quò mens ieiunantis magis soluta titillationibus carnis, Deo liberius assurgat, & ieiuniũ perfectius agat: non tamen superstitiosè, sed sanctè, ad tẽpus quis tum abstinebit à carnibus. Deniq; vel ex ipso quoq; Eusebio libro. v. cap. vi. conspicuum est, Eleutherium Papam tum non sensisse de sancta abstinentia ieiunii: sic nãq; Eusebius singulos penè à Diuo Petro vsq; ad Eleutherium Pontifices commemorans, in hæc propê verba scribit: Iam verò Eleutherius duodecimo loco ab Apostolis episcopatũ sortitus est: Eodẽ ordine, eadẽ doctrina, & traditio Apostolorum in Ecclesia, & veritatis prædicatio ad nos vsq; peruenit. Si ergò (Eusebio teste) eadẽ doctrina, si eadẽ Apostolorũ traditio, & ad Eleutheriũ vsq; & ultra tũ peruenerat: necessum est, Eleutheriũ nihil prorsus de ordinationibus suorũ antecessorum, aut de ieiunio, imminuisse aut immutasse. Stuporem mentis illorum, qui in barathrum hæresum præcipites dilabuntur, quis non mirabitur? quum & illud Eleutherii aduersus Seuerianos decretum si dubiũ fuisset, vti nunquàm fuit, longissima tamen obseruati posteà ieiunii cõsuetudo illud vtiq; ad ieiuniũ haud pertinere, declarasset. Sed cœpta ex Germanis

l. si de interpretatione. ff. de legib.

manis referre, pergamus. Vetuit Eleutherius,
quemquam de gradu suo deiici, qui de crimi-
ne prius non esset conuictus. Huic decreto ma
lè obtemperarunt hæretici, vbi Episcopos, Ab
bates, & cuiuscunq; gradus Clericos de sedibus
atque ecclesiis Dei (solius rapinæ ergò) eiece-
runt, proculq; fugarunt. Hoc Pontifice, pax et
quies ecclesiis est parta: Nomen Christianum
vniuerso in orbe mirè est auctum, Romæ præ-
sertim: vbi ex nobilitate permulti patres fami-
lias cum liberis atq; coniugibus salutari aqua ba
ptismi sunt perfusi. Initio sui Pontificatus lite-
ras à Lucio Rege Britãno accepit: quibus se ac
suos in Christi album recipi petebat. Quarè
Fugatio & Damiano, viris optimis, à Pontifice
ad Britannum missis, ipse Rex cum reliquis suis
ad Baptismum, & in gremiũ Ecclesiæ est susce-
37 ptus. † Beneficiũ insigne Apostolicæ Sedis Ro
manæ, & sanè maximum erga vniuersum An-
gliæ Regnum. Nam quàmuis Ioseph ille ab
Arimathæa, qui (teste Mattheo Euangelista) Sal
uatoris Mundi corpus Sepulturæ tradidit, om
niũ primus credatur primordia Christianæ re
ligionis in Anglia iecisse: attamen tempore Lu
cii Angliæ Regis exoleuerat ibi (ut Anglici An
nales referunt) nomen Christianum: propte-
reà Sanctus Eleutherius Papa, Christi Vicarius,
opportunò tum maxima religionis fundamen-
ta per suos legatos ibi posuit. Tribus demũ or-

dinationibus, quas mense Decembri habuit, Episcopos quindecim, Præsbyteros duodecim, & Diaconos octo fecit. Nouissimè martyrium pro nomine IESV Christi patitur, vbi annos xv. menses tres, & biduũ, ecclesiã gubernasset. Sepelitur in Vaticano apud Diuũ Petrũ.

Victor Primus. P. M.
Cap. XV.

AD Victorem natione Afrum summi Apostolatus dignitas post Eleutheriũ defertur. Qui sanctum Pascha (sicuti prædecessor Pius anteà præceperat) die dominico celebrari voluit. Insuperq; addidit, ut à decima quarta Luna primi mensis vsq; in xxi. ipsum Pascha haberetur: nè Christiani Judæos, qui decima quarta Luna suum Pascha colunt, imitari viderentur. Id quod & in Nicæna Synodo fuit posteà comprobatum. Hic quum doctissimus esset aliqua de religione volumina cõscripsit. Demùm; vbi ordinationes duas mense Decẽbri fecisset, Martyrio coronatur. Rexit Ecclesiam annos decem, menses tres, dies decem. Sine Vicario permanet tum Christi ecclesia dies duodecim.

Zepherinus. P. M.
Cap. XVI.

SVbrogatur hoc tempore Zepherinus Victori Martyri, patria Romanus: vir quippè Sanctissimus,

ctissimus, diuinæ rei magis, quàm humanæ, addictus. Is statuit, ut ordinaretur Leuita, & Sacerdos præsentibus seu astātibus multis fidelibus. *c. ordinationes præsbyterorū. 75. distinct.*

38 † Cauit præterea, ut consecratio preciosissimi sanguinis Christi in vitreo vase, non autem in ligneo, ut anteà, fieret. Licet postea ea constitutio in Tyburiensi & Rhemensi Concilio fuerit aliter instituta: nempè nē consecratio sanguinis fieret in ligneo vase, ob ligni ipsius raritatem, qua nimium liquoris imbibitur: neuē in vitreo, ob eius fragilitatem: sed in vase aureo vel argenteo, aut stanneo, deinceps haberetur. *c. Vasa. c. Vt calix domini. de cō secra. distin. 1.*

39 † Ad hæc, sanctissimus Zepherinus voluit, omnes Christianos, qui pubertatis annos attigissent, singulis annis in sanctissimo die Pascæ sacram Eucharistiam, præmissa scilicet peccatorū confessione, publicē sumere. Id quod Innocentius iii. postea quoq; adiecta pœna cauit. *In c. omnis utriusq; sexus. ex. de pœnit. et remissionib.*

40 † Cùm itaq; eodem semper Sancto spiritu, eadēq; summorum Pontificum successione id ipsum in hūc vsq; diem in ecclesia Dei Romana iugiter factum sit: qua ratione poterit hodiè ipsa Ecclesia Romana alia, quàm olim primitiua, ab hæreticis impudentissimè censeri? Absit hoc ab opinione bonorum virorum, vt in vno, eodēq; Sancto spiritu, in vna eademq; iugi Pontificū successionē oborta fuerit (quemadmodum impii impiè ganiunt) noua, & adulterina Ecclesia. Sed Germanos repeto. Nouissimè autem

quum

quũ ordinationibus quatuor Zepherinus multos creasset Episcopos, & Præsbyteros, atq; diaconos, martyrio Romæ coronatur. Sepelitur via Appia in Calixti cœmiterio. Sedit Christi Vicarius annos octo, menses septem, dies decẽ.

Calixtus P. M. Cap. XVII.

AD Calixtum patria Romanum Pontificium munus tûm fuit delatum: Virum sanè diuinum, atq; prudentißimũ. Qui rebus mirè turbatis, ob Imperatorum tyrannidem ab officio suo nunquàm recesit. † Ieiunium in anno qua 41
c. Ieiunium quod ter in anno. 76. distinc. ter certis statis diebus haberi voluit: Quibus deinceps temporibus sacrorũ ratio habita est: † 42
Licet prius Decembri mense tantum ordinationes de more in Ecclesia fierent. Cœmiterium quoq; via Appia de suo nomine condidit: Vbi multorum Martyrum corpora recondita fuerunt. Cæterùm quum Palmachium virum cõsularem, & Simplicium Senatorem, atq; Fœlicẽ virum nobilem, vnà cum eorum familiis baptizasset: multosq; Episcopos, ac Præsbyteros ordinasset, ab Alexandro Imperatore martyrio necatur. Sepelitur in Calipodii Cæmiterio, via Aurelia, posteaquàm annos sex, mẽses decem, & dies decem Vicarium IESV Christi in terris accuratißimè egisset.

Vrbanus Primus P. M.
Cap. XVIII.

VRbanus huius nominis primus, ciuis Romanus, summus Pontifex constituitur. Vir siquidem doctrina & sanctitate vitæ eminentissimus, Qui multos suo exemplo, & eruditione ad fidem IESV Christi traxit. Inter hos autem fuit Valerianus vir sanè præstantissimus, Sanctæ Ceciliæ martyris sponsus, necnon & Tiburcius eius frater, qui posteà & ipsi martyrium con-
43 stanti animo tulerẽ. † Hîc Pontifex præcepit, nè posthàc aliquis in Episcopum eligeretur, nisi prius aut Sacerdos, aut Diaconus fuisset cõse-
44 cratus. ‡ Statuit etiam ut prædia à fidelibus Ecclesiæ oblata reciperentur. At vbi ordinationes mense Decembri quinquies habuisset: quibus præsbyteros nouem, Diaconos quinq; episcopos nouẽ, creasset, martyrio coronatur. Ecclesiam Christi rexit annos quatuor, menses decem, dies duodecim. Vacat tùm sedes diebus triginta.

Pontianus, Antherus, PP. MM.
Cap. XVIIII.

POntianus natione Romanus Vrbano successit. Qui cùm optimus vir atq; sanctissimus esset, in Sardiniam insulam cum Philippo præsbytero, Cæsaris iussu, deportatur. Vbi multas

calamitates & tormenta pro Chriſto perpeſſus tandem moritur anno ſuæ adminiſtrationis nono, menſe quinto, & biduo. Vacauit tū Petri ſedes dies. x. Illius corpus poſteà mādato Fabiani Pontificis Maximi Romā fuit honorificè delatū, & in Cœmiterio Calixti via Appia humatū.

Huic ſubrogatur Antherus, patria Græcus, vir optimus quippè & ſanctus. Is omnium primus geſta ſanctorum Martyrum à Notariis deſcribi, & in ærario Eccleſiæ recondi iuſſit: nè illorum memoria cum uita extingueretur. † Statuit ad hæc, poſſe Epiſcopum 45
(ſi ita ſubditorum neceſsitas, atq; vtilitas poſcerent) omiſſo eius epiſcopatu, ad alium tranſire: accedente tamen ſummi Pontificis Romani auctoritate. Poſtremò vbi vnum tantùm creaſſet Epiſcopum, martyrio coronatur, poſt annum ſui regiminis vndecimum, mēſem vnū, dies duodecim. Vacat tùm ſedes diebus x i i i.

Fabianus P. M.
Cap. XX.

DEfuncto Anthero, Fabianus ciuis Romanus, dùm in via de nouo Pontifice eligendo colloqueretur, † columba repentè capiti eius aſti 46
tit. Quarè Fabianus eo indicio ad ſummum Sacerdotium diuinitus electus, protinus regiones vrbis ſeptem Diaconis diuiſit: qui à notarijs res Martyrum geſtas ſtudiosè colligerent,

ad exemplum cæterorum, qui Christi fidẽ pro fitebantur. Cœmiterium honorificũ pro mar-
47 tyribus extruxit. † Voluit, ut singulis annis in cœna Domini Chrisma renouaretur, & vetus in ecclesia combureretur. Posteà verò quàm ordinationibus quinq;, mense Decembri, factis Præsbyteros xxii, Diaconos septem, & Episcopos vndecim creasset, martyrio insignitur, anno sui Pontificatus xiiii. mense vndecimo. †
48 Huius Pontificis tempore Nouatiana hæresis cœpit, ac deniq; postero tempore etiã sopita est. Nouatianus enim præsbyter adfirmabat, apostatas, ut ut pœnitentes, non esse recipiendos in gremium Ecclesiæ. Is quoq; Nouatianus summa ope cõtendit, nè Cornelio, qui Fabiano successit, sedes Petri deferretur. Quam sanè sedẽ ipse sibi auidius ambiebat, ac pro summo Pontifice sese indignè aliquandiu gerebat.

Cornelius P. M.
Cap. XXI.

Cornelius Roma oriundus, vir pius, atq; doctissimus, Fabianum in Pontificatu consequitur. Multas is scripsit Epistolas: vnam siquidem Fabio Antiocheno Episcopo, de Romana Synodo, quæ sexaginta Episcopis contra Nouatianum hæreticum fuerat celebrata: aliam de Nouatiano hæretico: tertiam de gestis memoratæ Synodi. Verùm, instigantibus hæreticis,

Cornelius Centumcellas in exiliũ mittitur. Ad quem Cyprianus Carthaginensis Episcopus in carcerem coniectus literas misit. Quibus intellexit Cornelius, & amici calamitatem, & sui exilii confirmationem. Extant & aliæ pleræq; Cypriani ad Cornelium epistolæ, plenæ religionis atq; diuini amoris. † Priusquàm hîc in exilium 49
abiret, suadente Lucina matrona sanctissima, Petri & Pauli Apostolorum corpora è Cathecumbis, vbi minimè tuta esse videbantur, noctu aufert: † Lucina Paulum in prædio suo via 50
Ostiensi, vbi fuerat decolatus, collocat: Petrũ Cornelius ad radices aurei montis in Vaticano, vbi crucis martyriũ subiit, recondit. Toto suo Pontificatu bis mense Decembri potestatẽ fecit, ordinationes habendi. Demũ m reuocatus à Decio Cæsare Romã plumbatis cæditur: subindè in templum Martis, quò simulachrũ illius adoraret, ducitur. Cæterùm quum nihil proficeret in sua malitia Decius, vltimo supplicio Sãctum Cornelium adfecit. Qui quidem Beatissimus Pontifex, ad Martyrium dum trahebatur, omnia bona sua Stephano Archidiacono commisit. Huius corpus Sancta Lucina noctu sepeliuit in arenario prædii sui. Rexit Sanctissimus Papa ecclesiam Dei annis duobus, mensibus duobus, & triduo. Vacat tum Petri sedes dies trigintaquinq;.

Lucius Primus P. M.
Cap. XXII.

AD Lucium Romanum summa rei Christianæ post Cornelium deuenit. Qui fuit initio sui Pontificatus in exilium actus: dein tandem Romam reuersus cauit: ut duo præsbyteri, & tres diaconi semper & omni loco præstò essent, ceu testes actionum & vitæ, episcopo. Ter autem in toto eius Pontificatu ordinibus sacris conferendis fuit occupatus. Enimuerò priusquàm ad Martyrium duceretur, omnem Ecclesiæ potestatē Stephano Archidiacono suo permisit. Martyrium deniq; passus sepelitur in Cœmiterio Calixti: dum tenuisset locum Petri annis tribus, mēsibus tribus, & diebus totidem.

c. Iubemus. de cõsecrat. distinc. 1.

Stephanus Primus P. M.
Cap. XXIII.

STephano Romano primæ Ecclesiæ cura, sublato Lucio, est delata. Vir sanè optimus ad ordinandā Ecclesiam conuersus statuit: nè Sacerdotes & Leuitæ sacris vestibus alibi, quàm
51 in ecclesia & sacris peragendis, vterentur: † neuè a' quoquàm alio, quàm a' sacratis hominibus, huiusmodi hæc contingi deberent. Alioquin pœnam Balthasaris Babyloniæ Regis his,
52 qui secus fecissent, interminatus est. † Audite igitur sæculi huius principes, quos catholicum

nomen Chriſtianum iuuat, quid ſanctus Stephanus Papa, & IESV Chriſti Martyr, vobis & Regnis veſtris interminetur. Accepiſtis, ſub ſpecie defenſionis, atq; tutelæ, multarum eccleſiarum, & plurimorum Monaſteriorum ſacras veſtes, aurea & argentea ſacra vaſa, (ſcio ipſe) cruces argenteas, & quicquid deniq; precioſum in Theſauris Monaſteriorum fuit: illaq; omnia in arcibus veſtris occluſa pro theſauris veſtris, nimia licentia forſan adhuc retinetis. Audite principes, qui ab vnitate eccleſiæ, à Chriſti charitate, vltrò magna veſtra proteruia receſsiſtis: rapuiſtis Deo, & eccleſiis eius, quicquid auri et argenti illis fuit: & veſtro manifeſto furto, veſtra infami rapina, Deum ad iracundiam prouocaſtis. Audite, inquam, quid vobis omnibus multa ante ſæcula ſanctus Stephanus Papa Romanus prænunciet: pœnam nempè Balthaſaris Babyloniæ Regis. † Qui vaſa aurea & argentea 53
templi Hyeroſolimitani quum attrectaſſet, illisq; in conuiuio abuſus fuiſſet, & vita, & regno ſimul, ad Medos & Perſas translato, eſt priuatus. Ad Stephanum Germanicamq; fidem redeo. De rebaptizandis autem his, qui ad fidẽ rediiſſent, Stephanus cũ ſummo Pontifice Cornelio ſenſit: nempè nullo pacto illis eſſe communicandum, qui rebaptizandum cenſerent. Deniq; quum uitæ exemplo, & ui ſermonis Gẽtiles permultos Chriſto lucrifeciſſet: ad marty-

c. Veſtimẽta. cũ capitulo præcedẽti. de cõſecrat. diſtinct. 1. Danielis 5.

rium

rium vnà cum plerisq; aliis sanctis viris rapitur, ac capite mulctatur. Rexit Dei ecclesiam annis septem, mensibus quinq;, diebus duobus. Sepelitur in Calixti cœmiterio, via Appia.

Sixtus Secundus P. M. Cap. XXIIII.

Sixto Atheniensi Philosopho, viro doctissimo, & IESV Christi discipulo facto, summa Ecclesiæ Dei Romæ hoc tempore cōmittitur. Is obortas Sabellianorum et Nepotianorum hæreses extinguere conabatur: quando accusatus, quòd Christi fidem aduersus Imperatorum decreta palàm prædicaret, ad Martis templū ducitur, quò Marti sacrificet, aut capitis pœnam luat. Deniq; nolentem Marti sacrificare, raptū ad supplicium Sanctus Laurentius, Archidiaconus eius, atq; discipulus, ita alloquitur: quo pergis sine filio pater, & sine ministro properas? Cui Sixtus: Ego te non desero, fili, maiora enim te pro Christo manent certamina: post triduū me sequeris Sacerdotem Leuita: Interim autē si quid in thesauris habes id pauperibus elargire. Eodem die sex Diaconi vnà cum sancto Sixto Papa Martyrium fuerē passi. Humatū fuit corpus Sixti in cœmiterio Calixti. Benè sanctèq; rexit Ecclesiam Dei annos duos, menses decem, dies tres & uiginti. Qui toto suo Pontificatu bis mense Decembri potestatem fe-

cit sacras ordinationes habendi. Vacat tùm sedes trigintaquinq; dies.

Dionysius P. M.
Cap. XXV.

Dionysius, cuius origo nos latet, ex Monaco Christi Vicarius per hosce dies creatur. Præsbyteris Ecclesias, & cœmiteria insignis hîc, doctrina, et sanctitate, Dionysius in vrbe diuisit: extra vrbem verò parochias & dioceses: subindè præcipiens, ut quisq; intra suos fines se contineret. Mandauit prætereà Iudicibus tàm sæcularibus, quàm ecclesiasticis, ut neminẽ damnarent, priusquàm testibus idoneis is esset conuictus. † Obseruate hunc locum impudẽtes hæretici: qui, perfricta fronte, negatis Papæ Romano esse ius coercendi (vbi res postulat) sæcularem potestatem. Porrò Sanctus hîc Dionysius in primitiua (ut ita dixerim) ecclesia, plenus gratia & Spiritu sancto, habitus dignus pro Christo Martyrium pati, datam sibi à Christo potestatem exercens, sæuiente tùm acriter in seruos et martyres IESV Christi ira & odio Cæsarum Romanorum, mandauit nihilominus Iudicibus (si testimonio veterum Germanorum credimus) etiam sæcularibus, ea, quæ ad illorũ officium pertinere putauit. Sed de hac summa maximaq; in cœlo, & in terra Papæ potestate, inferius cõmodiore loco dicetur. Iam Ger- 54

manorum prosequamur historiam. Hîc ergò licet vltimæ senectutis tunc esset: attamen ge-
56 nerale cōcilium in Anthiochia ciuitate aduersus Paulum illius vrbis Episcopum indixit. Et
57 quum sanctus Papa Dionysius, ob senium, indicto concilio interesse nequiret: per Alexandriæ Episcopum, nomine maximum, in concilio functus est egregiè officio suo. Attendite hæretici, quid hoc loco fecerit in primitiua Ecclesia
55 sanctus Dionysius Papa Romanus. † Conciliū etenim Antiochenum sua auctoritate indixit, aperuit, fieri mandauit. Vt quid ergò, stulti, & Bardi hæretici, controuertitis, atq; negatis, ad Papam Romanum hanc indicendi generalis cō cilii pertinere potestatem? Videbimus nihilominus paulò post in Marcellino, Marcello primo, & aliis summis Pontificibus pleraq; alia id genus exempla. Ordinationes prætereà toto suo Pontificatu (si Germanis credimus) bis habuit Decembri mense: quibus præsbyteros duodecim, diaconos sex, episcopos septem, ordinauit. Demùm Martyrio coronatus, traditur sepulturæ in cœmiterio Calixti: ubi annos sex, mēses duos, dies quatuor ecclesiæ præfuisset.

Fœlix P. M.
Cap. XXVI.

FOelix patria Romanus, vir iustus, omniq; laude dignissimus Vicarius Christi post Dio

nysium constituitur. Qui sacrificia martyrum quotannis à Christi Sacerdotibus deinceps celebrari, piè mādauit: † utq; nullibi, quàm in lo 56
co sacro, & à viris Deo ritè consecratis missa ce lebraretur, præcepit. † Vt hinc quoq; Aduer- 57
sarios pudere debeat, permittere cerdonibus, & opificibus in Altari sacra nō sacra facere, plebi scurriliter illudere, & Deum omnipotentē ad iracundiam prouocare. Idem Fœlix Dedicationes quoq; templorum solenniter celebrari voluit. Si de consecratione alicuius Ecclesiæ, vel propter temporis antiquitatē, vel propter parietum collapsorum demolitionem, dubitaretur: consecrari illam denuò iussit. Ordinationes mense Decembri bis habuit: quibus præsbyteros nouē, Diaconos quinq;, & Episcopos quinq; constituit. Dein fit IESV Christi Martyr, postea quàm annos quatuor, menses duos, cum quindecim diebus Ecclesiæ Dei Romanæ fidelissimè præfuisset.

c. sicut non alij. de consecrat. distinct. 1.

Eutychianus P. M.
Cap. XXVII.

EVtychianus Hetruria Oriundus, vir sanctissimus atq; eruditus Fœlici defuncto successit. † Instituit, ut super altari nouis frugibus be 58
nedicetur: Vuis præsertim & fabis. Ferunt, trecentos martyres ab ipso Euticliiano sepulturæ traditos. Ideoq; etiam cauit, nè, qui Mar-

tyres

tyres sepelire vellent, id absq; Dalmatica, Collobione purpureo, facerent, ipso præsertim inscio. Decembri mense ordinauit præsbyteros quatuordecim, diaconos quinq;, episcopos nouem. Demum martyrio coronatur, vbi annum vnum, mensem vnum, cum vno die ecclesiam Dei piissimè gubernasset. Sepelitur in cœmiterio Calixti.

Caius P. M.
Cap. XXVIII.

Sedem Petri per hosce dies tenere cœpit Caius, origine Dalmatus, Diocletiani genere prognatus. Is planè fuit diuinus: qui ordines in ecclesia distinxit: quibus, ceu gradibus quibusdam, ad episcopalem quis perueniret digni
59 tatem. † Hi enim ordines huiusmodi fuerunt: Hostiarius, Lector, Exorcista, Acolitus, Subdiaconus, Diaconus, Præsbyter, & gradus episcopalis. Regiones quoq; (vti anteà Fabianus Pontifex) Diaconis diuisit: qui gesta Martyrum cōscriberēt. Oborta deniq; sub Diocletiano tàm ingenti aduersum Christianos persequutione, quàm antehac nusquàm visa, subterranea loca, quæ Criptas uocant, sanctus Pontifex, latitationis ergò, petiit: Vbi et diu latuit. Verùm indè à persecutoribus vnà cum Gabinio eius fratre, & filia fratris Susana, extractus, martyrii palmam fœliciter est consequutus. Sepeli-

tur in Cœmiterio Calixti. Sedit annis vndecim, mensibus quatuor, diebus duodecim. Intra hoc temporis spacium quater mense Decembri ordinibus sacris operam dedit: creauitq; præsbyteros quinq; & viginti, diaconos octo, episcopos quinq;. Vacat tum sedes dies vndecim.

Marcellinus P. M.
Cap. XXVIIII.

MArcellino patria Romano post Caii Pontificis martyrium totius ecclesiæ cura committitur. Qui cùm à carnificibus Diocletiani, & tortoribus induceretur magnis minis, & metu Deos adorare alienos, illisq; thura exhibere: ad seipsum postea reuersus generale Conciliũ, quod cẽtum & octuaginta Episcoporum fuit, in Sinuessa Campaniæ ciuitate indixit.† Ex qua 60
etiam concilii indictione est videre, non solùm sanctum Dionysium (ut anteà ostendimus) sed & sanctũ istum Marcellinũ, Christi martyres & vicarios potestatẽ indicendi cõilii in primitiua vsq; ecclesia suo iure exercuisse: licet aduersarii eã potestatẽ Papæ Romano impie velint detractã. Ad conciliũ igitur (ut germanos repetã.) Marcellinus ipse squallore & pulueribus penè cõfectus, cilicio indutus accessit: petiitq;, ut pro illo crimine iusta sibi irrogaretur pœna. Verùm qui id faciẽdũ putaret, inuentus est planè nemo: siquidem omnes illi patres concilii

dicerent: ea fermè ratione Diuum Petrum pec casse: qui oris fletu et cordis contritione pec-
61 cati labem expiauerit.† Noluerunt ergò patres concilii, qui centum & octuaginta numero episcopi fuerunt, Marcellinum Pontificem Romanum, ut potè caput omnium supremum, iudicare. Quamuis Hæreticos hodiè nō pudeat, censores, iudices, lictores, & carnifices (ut ita dixerim) in Romanos Pontifices agere, & capita eorum supra dominos suos, æditis etiā libellis infamibus, attollere. sed Marcellinum vnà cum Germanis intueamur. Rediit proindè Romam Marcellinus, & Diocletianum iratus corām increpat: qui ipsum Diis gentium immolare coegerit. Tum Diocletiani iussu ad martyrium vnà cum multis aliis ducitur sanctus Pontifex: qui inter eundem admonet de via Marcellum præsbyterum, nè Diocletiani dicto sit audiens, in ijs maximè, quæ ad Christi fidem pertinent: neuè corpus suum traderet sepulturæ, utpotè sepultura indignum, ob Saluatorē Mūdi negatum. Iussit autem peculiariter Diocletianus, ipsius Marcellini corpus et aliorum cum eo necatorum Martyrum corpora inhumata iacere in via publica ad dies sex & triginta. Posteà verò per quietē Marcellus Marcellini successor à Diuo Petro monitus corpora illorum martyrum in cœmiterio Priscillæ, via Salaria recondit.

c. Nunc autē diuina. 21. distinc.

condit. Vixit in Pontificatu annis nouem, mẽsibus duobus cum sedecim diebus.

Marcellus Primus P. M. Cap. XXX.

Marcellinum consequitur Marcellus Roma oriundus: qui multis vexationibus agitatus, nunquàm non tamen diuino cultui iugiter studuit. † Is piè statuit, nè quis generale Conci 62
lium absq; speciali Apostolicæ sedis Romanæ auctoritate celebrare posset. En ergò rursùm, vt concilia generalia absq; sanctæ Sedis Romanæ auctoritate nequaquàm fieri possũt. Quod sanè verissimum est. Porrò ante marcellum Sãctus Dionysius, & sanctus Marcellinus, summi Pontifices Romani, eam potestatem indicendi concilia (ubi res postulauit) peculiari atq; proprio iure exequuti fuerunt; quemadmodũ paulò ante ostẽdi. Proindè etiã ante Sãctũ Marcellum illud ius in primitiua Ecclesia summis Pontificibus Romanis fuisse debitum nemini nõ obuiũ est. Sed eiusdẽ Marcelli gesta ex Germanis referre pergamus. Is porrò Priscillæ Matronæ Romanæ suasit, Cœmiterium proprijs sumptibus via Salaria, pro sepeliendis sanctorũ Martyrum corporibus extruere. Titulos quinq; & viginti Romæ constituit, ceu dioceses, pro cõmoditate baptismi eorum, qui ex gentibus ad

6. Synodum episcoporum. 27. distinct.

fidem

fidem Christi indies veniebant: et eo etiam pa-
cto Martyrum sepulturis consultum iri cerne-
bat. Intereà uerò ubi Maxentius Cæsar compe
rit, Lucinam Matronam Romanam vniuersam
eius substãtiam Ecclesiæ IESV Christi reliquis-
se: iratum impotens, & mulierem relegauit, et
sanctum Marcellum præhẽsum cogere voluit,
ut & episcopatu se abdicaret, & Christum Sal-
uatorem simul negaret. Cæterùm quum ani-
maduerteret Cæsar, suos conatus à Marcello
planè contemni: Sanctum Christi Vicarium in
stabulum quoddam ad custodiẽdum animalia
misit: Vbi vir pius orationes, et ieiunia, nihilo
magis intermisit: Ecclesiamq; Dei absens episto
lis gubernauit. Sed post nouem menses stabulo
illo à Clericis liberatus, rursum a' Maxentio in
illud est coniectus. Quo sanè loco pedore &
situ tandem obiit Sanctus Papa, & Christi Mar
tyr. Qui annis quinq;, mensibus sex, Diebus
vigintiuno sanctissimè ecclesiam Dei guberna-
uit. Vacat eius morte tum Romana sedes die-
bus viginti.

Eusebius P. M.
Cap. XXXI.

63 EVsebio viro Græco Põtificium munus per
hosce dies traditur. † Is primùm statuit, nè
Layci Episcopum suum in ius vocare auderent.
Sub hoc Pontifice sancta Crux, super qua Chri
stus,

c. Crucis. de con secr. distinct. 3. stus, Mundi salus, sese pro nobis Deo patri Victimam obtulit, inuēta est Quinto nonas Maii. Ideoq; Eusebius Papa illum diem in Ecclesia solennem esse voluit. Habita autem semel Decēbri mense sacrorum ordinum ratione, qua præsbyteros tredecim, diaconos tres, & episcopos quatuordecim creauit, Romæ Martyrio coronatur, post sextum nempè sui Pontificatus annum, mensem unum, diē tertium. Eius corpus in Calixti cœmiterio collocatur. Romana Sedes tunc die vno vacat.

Melchiades P. M.
Cap. XXXII.

MElchiades natione Apher, vir sanctitate & scientia clarus, Eusebio successit. Constituit is, nè quis de suspitione damnaretur: sed cōdemnationem vera probatio præcedere deberet. *c. primo semper. 2. q. 1.* Instituit præthereà, nè Christi fideles ieiunio vacarēt die Dominico, & quinta feria: quo nempè boni ab hæreticis & gentilibus vel in hôc quoq; distarent. *c. Ieiunium Dominici. de consecratio destin. 3.* Multa circa oblationes in Ecclesia faciendas ordinauit: siquidem Manicheorum hæresis Romæ tùm validè serperet. His deniq; peractis, Martyrio, Maximini iussu, sanctus Papa obijt. Sepelitur in Calixti cœmiterio, via Appia: vbi annos quatuor, menses septem, & dies nouem in sede Petri vixisset.

Syluester Primus P. M.
Cap. XXXIII.

SYlueſtero patria Romano poſt Melchiadis
obitum ſumma rerum in Eccleſia Chriſti de
fertur. Is nāq; vir fuit omni ex parte diuinus: aſ-
pectu corporis Angelicus: eloquio clarus: con
ſilio magnus: opere ſanctus: ſpe, fide, & chari-
tate, oppidò plenus. Quem Deus omnipotēs
tanta eſt gratia dignatus, ut non modò à Chri
ſtianis, ſed etiam à Gentilibus miro coleretur
64 affectu.† Hîc nāq; Conſtantinum magnum Im
peratorem aqua Baptiſmi Chriſto lucrifecit. A'
quo nimirùm Imperatore pluribus eſt Sanctus
Papa muneribus donatus. Hunc nāq; Conſtan
tinum, cognomine Magnum, conceſsiſſe Papæ
Syluestro & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Romam
atq; Italiā, vnà cum omnibus Italiæ prouinciis *c.Constantinus.*
& ciuitatibus, ipſe prorſus nihil dubito. Verùm *96.distinct.*
quia apud hæreticos ſcriptores multos id con-
trouertitur: ideoq; rem hoc loco penitius ex-
pendere, operæprecium duxi.

Obiiciunt hæretici contra nominatam Con
ſtātini donationē potiſsimùm duo: Aut enim
donationem illam factam fuiſſe, cum Lauren-
tio Valla pernegant: Aut etiam ſi facta fuiſſet,
65 nullo iure ſic fieri potuiſſe iudicant. † Alteru-
trum (imò verò vtrūq;) perquàm lubentes ia-
ctitant, ac ſcribunt hæretici: quoniam Eccleſiā

illam Iesv Christi, à qua seipsos ultrò seiunxerunt, hostili animo oderunt: opibus ipsius ecclesiæ inhiant: illã in squallore, luctu, & sanguine mœrentem, atq; inermẽ (nè ipsos hæreticos compescere posset) libentissimè viderent.

Quod autem nulla à Constantino facta fuerit ecclesiæ Romanæ donatio, indè nimirùm argumentantur: quòd ea de re nihil apud vllos extet auctores, prærerquàm hodiè in libro Decretorum Gratiani: sed in antiquis Decretorũ Codicibus nulla ipsius donationis vsquàm habeatur memoria.

Aut etiam si donatio à Constantino verè facta fuisset, de ipsaq; satis constaret: nullo tamẽ iure nullauè ratione (inquiunt hæretici) ea defendi posset. Porrò Cõstantinus Imperator (sicut & alii Cæsares) Romani Imperii & bonorũ eius non fuit dominus, seu proprietarius: Sed tãtum administrationem cum iurisdictione cõiunctam, & protectionem vniuerso in orbe habuit, secundum receptissimam, & communem glossæ, Bartholi, & aliorum Doctorum sententiam in proemio Digestorum in principio, super verb. sanctionem. Idcircò distrahere tantã imperii partem Constantinus ipse minimè valuit. Et Accursius Florentinus sic pro inualiditate Constantinianæ arguit donationis. Quippe Imperator alienans Imperii Romani Ciuitates, prouincias, aut regna, facit directò contra

c. Intellecto. ubi Bal. et Doct. ex. de iureiurand.

In auct. quomo. oport. Episco. in prin. in. uer. conferens. sub finẽ.

cõmunem

communem totius Romani Imperii societatẽ, & contra officium suum, quod in consulendo Reipublicæ, non autem in lacerando eam membratim, esse debet: meritò tales eum frustrà facere alienationes, cõsequens est: uti etiam ego ad aliud propositum copiosius ista omnia aliàs tradidi in libro de Romano Imperio, ad Ferdinandum primum. *Benè facit. c. Monemus. 12. q. 2.*

Enimuerò hæc modo recensita, parum aut certè nihil veritatem lædunt. Primum obiectũ abundè olim sustulit Augustinus Steuchus Eugubinus Vaticanæ Bibliotecæ præfectus, vir sanè doctus, in libro, quem de donatione Cõstã-
66 tini aduersus Vallam scripsit. † Sed multo ante Eugubinum etiam alii perplures hanc Constantini donationem factam, planè sunt contestati. Inter illos uerò primus in ordine recensetur Ado episcopus Viennensis, Vir & antiquitate & fida rerum gestarum narratione clarus, de istiusmodi Constantini donatione sic proditum memoriæ reliquit: Idem Constantinus (Ado inquit) Vrbem nominis sui statuens in Thracia sedẽ Romani Imperii, & caput totius orientis esse voluit. Caput verò totius Imperii Romam beatis Apostolis Petro & Paulo sub testamento tradidit. Huius Adonis verba legũtur in suis commentariis sextæ ætatis (ut ille vocat) folio nempè 196. facie secunda. Dein testãtur idem de hac pia, & memorabili Constã-

tini donatione siuē concessione, Isidorus Episcopus Hispalēsis, Petrus Damiani, in disceptatione Synodali inter regium aduocatũ, & Ro. Ecclesiæ defensorem, ac (ut mihi Romæ narrare solitus est eximia probitate, & singulari eruditione conspicuus Guilielmus Sirletus Cardinalis, Dominus, & præceptor meus summa reuerētia colendus) Leo nonus in Epistola ad Michaelem Patriarcham Constantinopolitanum, Burchardus Episcopus VVormatiensis lib. secundo Decretorum, cap. 5. Anselmus Episcopus Lucensis, in authentica & cōpendiosa collectione regularum & sententiarum Sanctorũ Patrum & Cōciliorum, lib. primo. cap. 94. Iuo Episcopus Carnotensis in parte quinta, sui decreti, cap 49. Ioachimus Abbas Floriacensis, & post hos Gratianus (ut paulò ante scripsi) in decretorum libro, Diuus Bernardus, Beatissimus quoq; ille doctor & omnium bonorum admiratiōe eximius Thomas Aquinas, Emanuel Calecca Græcus auctor in commentariis aduersus græcos ipsos pro defensione Catholicæ fidei æditis, Simeon Archiepiscopus Thesalonicensis in libro de Diuinis officijs, Aluarus Hispanus Canonum Doctor in libro de Planctu Ecclesiæ, Genadius Scholarius Patriarcha Constātinopolitanus in libro de Primatu Ecclesiæ Romanæ, Henricus de Gandauo in suo quolibeto, Nicolaus de Lira in Prophetas Baruch &

Naũ,

Naum, atq; in Apocalipsim: Quin & Dantes Alligerius, erga Sanctam Ro. sedem parum alioquin æquus, necnon Theodorus Balsamon, & Mattheus monachus, ambo Canonũ interpræ- tes, veritate conuicti, memoratam Constantini Donationem factam fuisse, nõ obscurè sunt fassi. Vt iam non minus ignauũ, quàm flagitiosum sit, negare Constantini illam donationem seu concessionem Sanctæ Romanæ sedi fuisse factam.

Neq; dixeris, Constantinum iure haud quaquàm potuisse magna hæc Romani Imperii membra distrahere ab imperioq; sic alienare:
67 sicuti paulò ante annotaui. † Quippè non diffiteor, Cæsaris non esse munus, alienare Romani Imperii bona, & in alios, extra populum Romanum, à quo ipse Cæsar illud accepit, trãsferre, ab Imperioq; penitus eximere: verùm longè alia res est in casu proposito. Nàm Constantinus illud ius, quòd ipse in Vrbe Roma, & adiacentibus prouinciis, ac ciuitatibus habuit, in summum Pontificem Romanum, & Apostolicam sedem transtulit. Cui sanè Romano
68 Pontifici, † (cùm sit Pontifex caput & cerebrũ populi Romani constitutus, vti Baldus docet, resq; ipsa testatur) merito potuit, ceu populo Romano, Constantinus magnam illam Imperii partem concedere. Siquidem nouum illud aut inusitatum in Romano Imperio videri non possit;

Secundum Bal. et alios in. l. Nõ ambigitur. ff. de legib.

poſsit:quoniam Octauianus, Auguſtus nimirùm primus, in quem Senatus populusq; Romanus, Regia lege ad hoc lata, vniuerſi Imperii curam, patrocinium, & adminiſtrationem cum Iuriſdictione tranſtulit, totum Imperium biſariam diuiſerit: cuius partem, quæ cultu difficilis erat, ac militum præſidio, propter finitimos hoſtes, maximoperè indigebat, ſibi aſciuerit: alteram verò partem, quæ pacata erat, & facilè ſine armis retinebatur, Populo Romano conceſſerit. Cuiuſmodi quidem rei ſic geſtæ author eſt Strabo, rerum memorabilium ſcriptor grauiſsimus, in libro ſuæ Geographiæ xvii. ſub finem. Idem Suetonius affirmat, licet contractius, in ipſo Octauiano Auguſto. cap. 47. Exemplum Auguſti perplures alii Cœſares vidētur poſtmodum imitati, quandò conſortibus ſibi in Imperio aſcitis partem Imperii gubernādam cōceſſerunt: quemadmodum de Caro Cæſare, qui Numerianum & Carinū filios: de Diocletiano, qui Maximianum, Conſtantium, & Galerium: de ipſo Galerio, qui ſæuerū, & Maximianum, Imperii conſortes ſibi conſtituerunt: ac de aliis, qui idem fecerunt, propemodum innumeris, legitur Imperatoribus. † Quæ quidem Conſtantini conceſsio, facta Romanæ Sedi atq; Syluestro, fauoris vndiq; pleniſsima fuit. 69
Per illā enim conceſsionem adminiſtratio Romani Imperii ad Populum Romanum, cuius

caput

caput (ut pridem dixi) vertex, ac cerebrum est summus Pontifex, statū suū nempè primæuū, magna ex parte rediit: ideoq; tanto libentius atq; firmius retinenda. Vt interim taceam Ec- *c. Ab exordio 35. distinc. l. si unus. §. pactus nè peteret. ff. de pact.*
70 clesiæ Dei fauorem: † quando per illam Constantini concessionem latissimum Ecclesia susceperit incrementum. Quippè cultus Dei illustrior multò & honorificentior redditus est: & missis dein per Pontifices Romanos ad subiectos populos Euangelii concionatoribus, ac iusta punitione coercitis rebellibus & hæreticis, albo Christi nomen cuncti dederint, sicut infe-
71 rius suis locis trademus. † Præter memorata quoq; defendi secundum nostrates Doctores identidem potest, Constantinum in illa Imperii concessione nihil de suo dedisse, sed tantùm quod Christi fuit, Vicario eiusdem Syluestro & successoribus restituisse. Enimuerò Christus Dei viuētis filius, humani generis Dominus et Saluator, ad nos in forma hominis veniens ad se omnia Imperia et principatus cœli, ac terræ *Matthæi. 28.* traxit. Indè ergò à Christo in Petrum, à Petro in successores eius Pontifices Romanos, & à Romanis Pontificibus hodiè (respectu scilicet exercitii) in Imperatores, Apostolicæ sedis Romanæ milites atq; defensores primarios, & beneficiarios, trãslata est ea Imperii Romani portio, quā sibi Apostolica Sedes non retinet. Sic nãq; à Doctoribus legis Canonicæ & ciuilis In-

terpretibus

terpratibus communi concordiq; calculo traditur in.c. Nouit.ex. de iudi. Ab Abbate in.c. si duobus.ex. de appellatio. & in conf. suo 82. sub num. 4. lib. primo.ab Antonio Butrio post Hostiensem in.c. per Venerabilem.col. 7. vers. primo an et quam iurisdictionem, &c. ex. qui fil. sint legit. & est tex. in.c. Vnam sanctam. in extrauaganti.de maiorit. & obed. Id ipsum testatur Bart.in tract. Ad reprimendum, in ver. Totius orbis,&c. sub finem. Idem scribit in.l. vltima.C. de legib in.l.1. propè finem.ff.de re quir. reis. Franciscus Aretinus in suo cons. 58. col. secunda vers. Primò quòd quia,&c.Alex. in Conf. xi. num.x.lib. 7. & in consil. 24. col. vlt. vers. Nec huic cōclusioni.lib. quinto. Bald. & Paul. Castren. in.l. Non ambigitur.ff. de legib. et in.l. vltima. C. eod. de legib. Igitur de validitate eiusdem donationis,seu potius restitutionis,dubitare, ineptissimum planè est. Ad Syluestrum atq; Germanos scriptores redeo. Pax tùm Ecclesiis reddita est.Is quippè Syluester multa cultui diuino percommoda constituit:velut illud est,ut Sanctum Chrisma ab Episcopo tantùm consecraretur: ut Baptizatum, Chrismate liniret præsbyter, ob mortis periculum: † ut Episcopi baptizatum confirmarent, 72
propter hæreticam suasionem fortius vitandā.
c. Nullus.& .c. sequenti. 2.q.7. Addidit quoq;,nè Layci clericum in ius vocarent:nè clericus causas in foro sæculari ageret:

neuè

73 neuè apud Iudicem sæcularē causam diceret.†
Magnam illam Synodum Nicænam trecento-
rum & octodecim episcoporum sanctus Sylue
ster indixit, subindeq; petente eadem sancta Sy
nodo illam ore proprio & voce confirmauit.
Cuiusmodi quidem confirmationis fides etiā-
nùm extat in primo Tomo conciliorum. Ad
hæc, voluit vt celebraturus Sacerdos, neq; seri-
co, neq; pāno tincto indueretur: sed lineo equi
dem albo. sic nāq; in linea Syndone alba Chri-
sti corpus sepulturæ traditū fuit. Gradus quoq;
74 in Ecclesiasticis ordinibus cōstituit: † nimirùm
præcipiens, ut vnusquisq; vno tantum ecclesia
stico ordine esset cōtentus, sicq; vnius solùm
vxoris vir. Hîc autem sanctißimus Papa quū
floruerit miraculis, inter cætera quoq; id ge-
nus hoc præstitit, quòd Romanam vrbem à le
tali Draconis pestilentia liberauit. Nouißimè
sacros ordines Decembri mense septies habuit:
quibus præsbyteros duos & quadraginta, dia-
conos sex & triginta, episcopos quinq; & sexa-
ginta ordinauit. Moritur tandem naturali mor
te: atq; sepelitur in Cœmiterio Priscillæ, via Sal
laria, tertio ab Vrbe milliario. Sedit sanctißi-
mus iste Papa in Diui Petri sede Annos vi-
ginti tres, menses decem, dies vn-
decim. Vacua tùm fuit eadem
sacrosancta Sedes dies
quindecim.

c. Nullus Clericus uel diaconus c. testimonium. &. c. sequenti. 11. q. 1.

Marcus P. M.
Cap. XXXIIII.

SYlueſtro ſucceſsit Marcus ciuis Romanus, vir quippè bonus, & Chriſtianæ religionis amans, † Inſtituit, ut Epiſcopus Oſtiẽſis Romanum Potificem conſecrare deberet, & pallio 75
vti poſſet. † Iuſsit prætereà, ut diebus ſolenni- 76
bus illicò poſt lectum in ſacrificio Miſſæ Euangelium decãtaretur magna voce à Clero & populo Symbolum, ſicut in magna Synodo Nicæna prius fuerat conſtitutum. Duo templa Romæ condidit: Vnum in via Ardeatina, Alterũ ad palatinas, Ambo Conſtantinus magnis muneribus dotauit. Poſteà verò quàm bina ordinatione Decembri menſe habita multos diaconos, præsbyteros, & Epiſcopos creaſſet, moritur poſt annum ſecundum & menſem octauũ, die xx. ſui Pontificatus. Vacat tunc ſancta ſedes diebus viginti.

Iulius Primus P. M.
Cap. XXXV.

IVlio Roma oriundo, parentibus ruſticis prognato, Romana ſedes poſt Marcũ defertur. Hîc Pontifex mira Sanctitate, atq; eruditione fuit. Ob Arrianam, quæ tùm vehementer graſſabatur, hæreſim multis vexationibus & incommodis affectus, à Conſtante Conſtantini filio

77 in exilium est actus. † Post menses tandē octo ab exilio Romam reuersus, nō destitit vir pius orientales Episcopos, cùm primis verò Arrianos, qui iniussu Romani Pontificis concilium Antiochiæ indixerant, iusta repræhensione corripere: si quidem absq; summi Pontificis Romani auctoritate concilium haberi iure nō posset. Post hæc, duas Basilicas extruxit: vnam iuxta forum Romanum, alteram in Transtiberina regione. Tria item ædificauit cœmiteria: vnum in via Flaminea, secundum in via Aurelia, Tertium in via Portuensi. Censuit, nè quis sacerdotum alibi quàm apud Iudicem ecclesia
78 sticum, causam diceret. † Voluit item, ut qui c. Ideò huic.2.
Iudicem haberet suspectum, Romanam Sedem q. 6.
posset appellare. Iure ergò ad sanctam Romanam sedem, quæ omnes gentes, quæq; cuncta regna & Imperia mundi Christo in sacro Euangelio & Baptismate genuit, spectat, piis visceribus suis fouere oppressos, leuare iniuriā passos, defendere inopes & miseros. Ad hanc, Ad hāc, inquā, Romanam sedem, cui in terra & cœlo omnis ligandi & soluendi est data potestas, accurrant humi prostrati Reges, Imperatores diuites, pauperes, fœlices, infœlices, & cuiusuis ordinis vel sexus homines, qui iudicio, qui iustitia, qui deniq; luce egent: & in illa, quæ Christi IESV dilectissima Sponsa est, requiem, tutelā, & suaue solamen inuenient. Vt de illa videa-

tur nõ omninò ineptè Claudianus Poeta(aliud tamen ipse agens)cecinisse, sic carmine scribẽs:

Hæc est in gremium uictos, quæ sola recepit,
Humanumq; genus, communi nomine fouit
Matris, non Dominæ ritu: ciuesq; uocauit,
Quos domuit, nexuq; pio longinqua reuinxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes,
Quòd ueluti patriis regionibus utitur hospes,
Quòd sedem mutare licet, quòd cernere Thulen,
Rursus & horrendos quondam penetrare recessus:
Quòd bibimus passim Rhodanũ, potamus Orõtẽ:
Quòd cũcti gens una sumus, nec terminus unquã
Romanæ ditionis erit. *Et reliqua.* Ad Germanos recurro. Cuncta quoq; ad ecclesiam pertinentia, Iulius statuit, per notarios, † quos hodiè Prothonotarios vocamus, ordine conscribi. Vbi verò mense Decembri ter sacris ordinibus operã dedisset, quibus Præsbyteros octodecim, Diaconos tres, & Episcopos nouẽ creasset: moritur, & in cœmiterio Calepodii tertio ab Vrbe miliario, via Aurelia sepelitur. Sedit annos quindecim, menses duos, dies sex.

Liberius P. M. Item Fœlix. Cap. XXXVI.

LIberius patria Romanus Iulio defuncto subrogatur. Huius tempore, cõciliabulo apud Mediolanum habito, omnes, qui Athanasio fauebant, in exilium, Constantii Imperatoris patrocinio,

trocinio, missi sunt. Præterea verò cùm in Synodo Ariminensi orientales Sacerdotes, qui cũ Arrio sentiebant, homines nempè callidi, occidentales imperitos & simplices argutis fallaciis conuincerent (negantes nimirùm Christum cum Patre homousion esse) & Liberius Pontifex illud palàm cum Athanasio detestaretur, Athanasiumq; ea in re (licet contra Cæsaris Cõstancii postulata) minimè gentium damnare vellet: in exilium ab Arrianis ipse Liberius fuit pulsus. Liberio proindè Vrbe exacto, Arriani (ut inquit Diuus Hieronymus, Fœlicẽ præsbyterum, Pontificem crearunt: vel ut alii scribũt, Sacerdotes catholici, cõgregata Synodo, in Liberii locum Fœlicem præsbyterum, virũ optimum, subrogarunt. Qui, quòd Arrianis non faueret, sed illos grauius oppugnaret, protinus conuocata Synodo 48. Episcoporum, duos præsbyteros Arrianæ sectæ, Vrsacium & Valentẽ, ab Ecclesia separauit: intereà, & Constantiũ Imperatorẽ ab Eusebio Nicomediensi Episcopo Arriano in Aquilone Villa, haud procul à Nicomedia, iterum Baptizatum, hæreticũ denuntiauit. Verùm ab aduersariis hæreticis captus, & vnà cùm multis aliis benè sentientibus interfectus est, post annũ sui regiminis primũ, mensem quartum, & biduum. Priusquàm tamen interficeretur Fœlix, Arrianorum rogatu, Constancius Cæsar Liberium Põtificem in Fœ

licis

licis inuidiam ab exilio reuocauit. Liberius iste à Constantio Imperatore Arriano Romam ab exilio, efflagitantibus, in fœlicis odium, Arrianis, reuocatus, habitus est (licet falsò) Arrianorum, sui ad sedem reditus auctorum, deinceps fautor. Veruntamen Ecclesias Dei catholicas, & verum cultum sedulò curauit: cumq; accepisset, multas ecclesias ab episcopis & pastoribus suis, ob grauem tunc in ipsos persequutionem, fuisse desertas, & plures adhuc esse deserẽdas: hortatus fuit illos admodùm piè, ne suas derelinquerent ecclesias, sed usq; in finem patienter in illis perseuerarent. Vt à verò longissimè absit, ipsum Liberium, uti Krantius quoq; & alii Germani scriptores disertè testantur, in Arrianam hæresim fuisse prolapsum. Ideoq; Sãctus Ambrosius lib. iii. de Virginibus, ipsum Liberium cum sanctitatis præfatione nominat: Epiphanius contra Aetium hæreticum scribẽs eandem sanctitatis laudem Liberio tribuit: & Basilius magnus eum beatissimum appellat.

c. Suggestum. 7. q. 2.

Dein Liberius cum multos sacris ordinibus bis Decembri mense addixisset, inter quos & Diuus Hieronymus fuisse traditur, Romæ obiit, ubi annis sexdecim, mensibus tribus, & diebus quatuor Apostolicæ sedi præfuisset. Vacua tunc fuit sedes dies sex.

Damasus

Damasus. P. M.
Cap. XXXVII.

Liberio subrogatur in magna controuersia Damasus, genere hispanus: vir quippè bonus, & Pontifex optimus. Cuius electioni cùm resisteret Vrsicinius Diaconus, multi vtrinq; cecidere: Siquidē res non tàm suffragiis, quàm armis, agebatur. Ceterùm haud multò post reiecto Vrsicinio, Damasus Dei nutu, clericorū & Populi Romani consensu, Apostolicæ sedi (ut dixi) præficitur. Qui cùm adulterii falsò accusaretur, publico conuocato concilio, Innocens declaratur, & Concordius atq; Calixtus Diaconi, falsi delatores, sunt damnati, ab ecclesiaq; pulsi. Cauit proindè bonus Pontifex Damasus, nè quis deinceps in iudicio ante factam examinationem damnaretur. Statuit de fratrū suorum cōsilio, ut qui posthac aliquem per calumniam accusasset, is talionis pœnam subiret. Præcepit sub anathematis pœna, ne quis Apostolicæ sedi Romanæ peculiariter cōcessa vsurpare sibi sua auctoritate auderet. Vacua tandē cruentis fluctibus & molestiis ecclesia Dei reddita, ócyo literario sese plurimum oblectauit Damasus: & Vitas summorum Pōtificum, qui ante ipsum omnes fuere, ordine perscripsit: quas & ad Diuum Hieronymum quoq; misit. Sanctus iste Pontifex cōfesionem in altaris ad

c. Eorum qui. 11. q. 3.

c. Calumniator. 2. q. 3.

c. Huic soli sedi. 17. distinct.

Missam ingressu (quemadmodum alii tradunt historici) à Sacerdote dicẽdam quoq; instituit: & Symbolum maius in celebratione Missæ decantari voluit. Duas Basilicas extruxit: vnã pro pè theatrum, alteram in via Ardeatina ad Cathecumbas. Carminibus quoq; doctis sanctorũ corpora inibi sepulta posteritati opportunè cõmendauit. Ad hæc, Basilicam in honorem Diui Laurentii ab se conditam magnis muneribus donauit. † Vt psalmi quoq; alternatim in tem- 80
plis cantarentur, & in fine cuiusq; psalmi adderetur, Gloria patri & filio & Spiritui sancto, &c. ipse instituit. † Primus auctoritatem Diui 81
Hieronymi scriptis dedit: quandoquidem præterito tempore scripta septuaginta interprætũ in precio duntaxat haberentur. Nouissimè, quum multos præsbyteros, & duos ac sexaginta episcopos creasset, diem functus est. Sepelitur in via Ardeatina cũ Matre & Sorore in Basilica ab se extructa. Præfuit cũ laude IESV Christi Vicarius sanctæ Ecclesiæ annos nouemdecim, menses tres, dies vndecim. Vacat eo tẽpore Petri sedes vnum & viginti dies.

Siricius P. M.
Cap. XXXVIII.

SIricius patria Romanus post Damasum Põtifex Maximus creatur. Is cẽsuit, Monachos, quorum vita esset probata, posse sacris initari, à primis

c. Quicũq; itaquè.77. distinc.

82 primis ordinibus vsq; ad Episcopatum. † Noluit etiã Siricius, clericis cohabitare fœminas, c. Fœminas.81. distinct.
83 quæ suspitiõe aliqua laborare possent. † Voluit item sacros ordines per interualla temporum conferri. Manicheis, qui Romæ tum inuẽti fuerunt, Vrbe interdixit, prohibuitq; cum fidelibus communicare. Pœnitẽtes autem & ad gremium orthodoxæ fidei reuertentes, duxit esse recipiendos: si modò ingrederentur Monasterium, ibiq; ieiuniis & orationibus per omne tẽ
84 pus eorum uitæ pœnitentiam agerent. † Quibus in articulo mortis tantum positis (si de ipsorum vera conuersione constitisset, nõ aliàs) sacratissimam porrigi Eucharistiam permisit: Consecrari præsbyterum à solo Episcopo iussit. Quicũq; Viduam, aut secundam duxisset Vxorem, de omni ecclesiastico officio eum pelli mandauit. Quamobrem rebus in Ecclesia benè dispositis, sex item & viginti viris ad præsbyteratum promotis, ad diaconatum verò sedecim, & ad episcopatum duobus & triginta, moritur pius pastor: posteaquàm sedisset Annos quindecim, menses vndecim, dies quinq;, & viginti. Pastore tùm caret ecclesia dies viginti.

Anastasius Primus P. M.
Cap. XXXIX.

ANastasium virum planè optimũ præficiunt Romani, conciuem suum, Apostolicæ Sedi

post defunctum Siricium.† Constituit hîc san- 85
ctus Pontifex, nè Sacerdotes, neuè cæteri cu-
iusuis ordinis homines vllo modo sederent in
templo, vbi sacrum Euãgelium cantaretur, aut
legeretur: sed curui, ac venerabundi attentè ad
starent.† Legitur in Polonorum Annalibus, pri 86
mis illis temporibus, quibus ad Christi fidem
Poloni fuerè conuersi, in templis dum legeba
tur Euangelium, non modò assurrexisse Polo-
nos, sed etiam viros, qui gladiis accincti erant,
ipsos gladios protinus strinxisse: significaturos
nimirùm, se Euangelii defensionem (ubi res po
stulasset) ui atq; armis strenuè subituros. Ad
Anastasium redeo. Cauit prætereà Anastasius,
nè peregrini, cùmprimis verò transmarini, re
ciperentur ad ministerium cleri, nisi testimo-
nium quinq; Episcoporũ in scriptis haberent.† 87
Hoc autem factum ab Anastasio fuisse fertur,
propter Manicheos hæreticos, qui tunc tempo
ris magna cum auctoritate grassabantur in Afri
ca, suum venenum latissimè effundentes; & ex
suis aliquos sæpius clàm submittentes ad nos,
quò religionem catholicam fraude corrumpe-
rent.† Sic solent hæretici nostri temporis Ma- 88
nicheos imitari. Mitunt enim homines callidos
& impostores ad varia catholicorum loca: quò
pios & sanctæ Romanæ ecclesiæ filios decipiãt,
fraudent, indè seducant, euellantq;. Id quòd ip-
se annis superioribus ad Danubium apud Ger-
manos

c. Apostolica au ctoritate. de con secra. distinct. 1.

manos dum ius ciuile profiterer haud semel ex
pertus fui. Cæterùm Dei misericordia adiutus
illos Diaboli opifices, cum suis auctoribus, con
stanti in ecclesiam Christi animo, nunquàm nō
spreui. Sed cœpta ex Germanis referre pergo.
89 † Iussit identidē Pontifex iste, nè aliquo mem-
bro corporis debilitati, aut mācī, seu aliqua cor
poris parte carētes, albo clericorū nomē darēt.
Nouissimè quum ordinationes plures præsby
terorum, diaconorum, & episcoporum, men-
se Decembri fecisset, moritur post annum sui
regiminis tertium, die decimo.

Innocentius Primus P. M.
Cap. XL.

ANastasio sufficitur Innocentius primus, ge-
nere albanus, vir quippè sanctitate clarus:
qui multa ad veram Christi religionem perti-
nentia, Theodosii Imperatoris beneuolentia
90 vsus, egregiè confecit. † Inter cætera voluit, ut
non solum sexta feria, ob Domini passionem,
sed & Sabatho (quòd eo die Christus in sepul- *c. Sabatho. de cō*
chro iacuisset, & eius discipuli ieiunassent) ieiu *secra. distinc. 3:*
nium passim omnes seruarēt. De Iudæis quoq;
& paganis, deq; monachis, regulas seu leges ali
91 quas tulit. † Noluit etiam hîc sanctus Pontifex *c. Canones. 50.*
quemquàm vel in simplicem clericum recipi, *distinct.*
qui pœnitentiam de aliquo crimine palàm egis
set. Templum semel consecratum noluit iterū *c. ecclesiis semel 68. distinct.*

consecrari. Cataphrigas hæreticos, quorum au ctores fuerè Montanus, Prisca, & Maximilla; ab Vrbe pepulit. Ad hæc, Pelagium & Celesti num Monachos, hæreseos damnauit. Præferebant enim liberum hominis arbitrium Diuinæ gratiæ. Existimabant etiã voluntate nostra posse diuinis præceptis satisfieri. Basilicam sanctorũ Geruasii & Prothasii dedicauit. † Iussit idẽ- 92
tidem, ut singulis solennibus festis in ecclesia post consecrationem in Missa factam, & antequàm sacra sumeretur Eucharistia, pax Christi fidelibus exhiberetur. Demum ubi sacros ordi nes sæpius contulisset, quibus præsbyteros, dia conos, & episcopos, permultos creasset, obiit sanctus Papa. Qui annos quindecim, menses duos, & dies quinq; ecclesiã Dei rectè admini strauit. Pastore tùm caret Petri sedes dieb. xxii.

c. Pacem. de con secra. distinc. 2.

Zosimus P. M.
Cap. XLI.

AD Zosimum natione Græcum cura Ecclesiæ, post Innocentium, est delata. Sãctus iste ac optimus Pontifex fuit: qui vel in multa rerum perturbatione rem diuinam intermisit nũ quàm. Constituit, ut Diaconi, dùm summum sacrum haberetur, leuas haberent linostomis tectas: Item ut cereis Sabatho Sancto benedici posset. † Vetuit clericis in publico bibere, aut 93
potum publicè vendere. † Noluit seruos ad cle 94
ricorum

ricorum ordinem promoueri: quod eiuscemodi viros, ingenuos & corpore integros esse oporteret. Misit ad Carthaginense Concilium suos legatos, Faustinum Episcopum, & duos vrbis Romæ præsbyteros: quò testatum faceret, nihil vsquàm publicè agi debere sine consensu ecclesiæ Romanæ. Quare sanctus Zosimus de ecclesia Dei benemeritus, moritur, vbi præsbyteros, diaconos, et episcopos, multos ordinasset. Sedit autem annum vnum cum tribus mensibus, diebus duodecim. Vacat tunc sedes diebus vndecim.

Bonifacius Primus P. M.
Cap. XLII.

BOnifacium primum Romanus clerus Ecclesiæ præficiunt. Cæterùm alii diuersarum partium studiosi elegerunt Eulalium: quem Bonifacio obiiciebant. Quod vbi Honorius Imperator accepisset, ambos Pontifices ab Vrbe expulit. Sed re demùm penitius cognita, Bonifacius post septimum mensem reuocatur. Qui, Ecclesiæ Christi cura suscepta, Sotheri Papæ prædecessoris decretum protinus cõfirmauit, prohibens denuò Mulieribus aut Virginibus Deo sacratis, attrectare pallam, seu thura cõtingere, vel adolere: & nè quisquàm ante annos suæ ætatis triginta ad sacros ordines promoueretur constituens. † noluit item seruos, vel alte- *c. Sacratas. 23. distinct.* *c. Si quis triginta. 78. distinct.*

95

c. Decernimus. 3. q. 9. ri obnoxios in clericos recipi. Vetuit, abſentes vlla ratione in iudicio vel accuſari vel damnari. Oratoria extruxit: ornamēta altaris parauit: per multos præsbyteros, diaconos, & epiſcopos ordinauit. Dein poſt annos tres, menſes octo, dies ſeptē ſui Pontificatus obdormiuit in domino.

Celeſtinus P. M. Cap. XLIII.

Celeſtinus Campania Vrbis oriūdus, diuino cultui magnoperè incumbens, conſtituit, ut Pſalmi Dauidis ante ſacrificium Miſſæ Antiphonatim cantarentur in templo: Item ut in Miſſæ initio ſacerdos diceret illum Pſalmum, Iudica me Deus & diſcerne cauſam meam. &c. Quæ anteà fieri non conſueuerant. Quamobrē ex hoc inſtituto ſunt poſteà decerpti introitus, Gradualia, necnon & offertoria. Multa quoq; ad hæc ordinauit, quæ in Archiuis tum viſebātur. Præcepit omnibus clericis, ſciētiam eccleſiaſticorum canonum & ſedulam lectionem. Cæterùm vbi ter Decembri menſe ſacrorum ordinum rationem habuiſſet, quibus præsbyteros, diaconos, & epiſcopos, permultos creaſſet, ſanctè obiit. Præfuit magna cum laude Chriſti Eccleſiæ annos octo, menſes decem cum ſeptemdecim diebus.

c. Canones. 15. diſtinct. † Huius etiam optimi Pontificis iuſſu congregata eſt Epheſi inſignis illa tertia vniuerſalis 96

Synodus

Synodus ducentorum Epiſcoporum: qua Neſtorius hæreticus cum Pelagianis omnibus eſt fortiter damnatus. Ad hanc verò Synodũ, quæ prior Epheſi congregata fuit, legatos miſit bea tiſsimus Celeſtinus, Philippum, Archadium, & Proiectũ, viros doctrina, & pietate inſignes: è quibus Philippus in Neſtorium hæreticum ſen
97 tentiam eiuſmodi tulit: † Nemini dubium eſt, imò omnibus ſæculis manifeſtum, quòd Beatiſſimus Petrus princeps & caput Apoſtolorum, columna fidei, & fundamentum catholicæ Eccleſiæ, à Domino noſtro IESV Chriſto Saluatore & humani generis Redemptore, claues regni cœlorum accepit, eiq; data eſt poteſtas ligãdi & ſoluendi peccata: quippè qui etiam nunc ac ſemper in ſuis ſucceſſoribus & viuit & iudicat. Huius itaq; per ordinem ſucceſſor ſanctiſsimus & beatiſsimus Celeſtinus Papa noſter ad hãc ſanctam Synodum præſentiæ ſuæ Vicarios Nos miſit: ad quam conuenerunt vel per ſe, uel per legatos præſentes, occidentales, & oriẽtales Epiſcopi. Sequens igitur ſancta Synodus patrũ exempla definiẽs contra blaſphemum & procacem Neſtorium ſententiam profert: ut qui correctionem renuerit, cum illo partem habeat, de quo ſcriptum eſt, epiſcopatum eius accipiat alter. Cognoſcat igitur Neſtorius, à Sacerdotii et catholicæ Eccleſiæ cõmuniõe ſe alienũ. Huic ſententiæ, ſubſcripſerunt reliqui duo legati Ar-

chadius & Proiectus. Ista omnia ex actis memorati concilii Ephesini, quæ in Bibliotheca Vaticana seruãtur, mihi fidelissimè tradidit Romæ Dominus & præceptor meus, Cardinalis Sirletus, summa semper reuerentia colendus.

Sixtus Tertius P. M. Cap. XLIIII.

Sixtus tertius ciuis Romanus Celestino defũcto in Põtificatu successit. Qui à Basso quodam præsbytero adulterii accusatus, apud Synodum septem & quinquaginta Episcoporũ, sua auctoritate per Valentinianum Augustum congregatam, egregiè se purgauit: & calumniator Bassus in exilium meritò est actus. Põtifex iste præcepit, nullum clericum in alterius parochia ordinari omninò posse. Aedificauit Basilicam Beatæ Mariæ Virginis: quæ hodie sancta Maria Maior est nuncupata. Huic Ecclesiæ Sixtus bona multa est elargitus. Postremò vir pius quũ multa, quæ possedit, pauperibus Christi erogasset, Præsbyterosq́; Diaconos, & Episcopos, ordinasset: moritur anno sui Põtificatus octauo, die XIX. Sepelitur in Cripta viæ Tyburtinæ apud Diui Laurentii corpus.

Vacat tum sedes dies viginti duos.

✠

c. Mandastis. 2. q. 5.

c. Clericos. 71. distinct.

Leo

Leo Primus P. M.
Cap. XLV.

SIxto mortuo Leonem primum, genere Hetruscum, in sede Petri substituunt Romanus Clerus. Hîc, ob singularem eius eruditionem, & dignitatem, Magnus cognomēto est dictus. Eloquentia enim nemini suo tempore fuit secundus. Ideoq; in Chalcedonensi cōcilio summa omnium patrum consensione simulq; & admiratione ter (licet absens) sanctus
98 fuit acclamatus. † Magno consilio summaq; auctoritate Conciliū istud Chalcedonense Sāctissimus hîc Leo aduersus hæreticos conuocauit, atq; confecit. Eius verò Concilii inter multas & præclarissimas Actiões tertiæ actionis verba (ad compescēdam hæreticorum nostri temporis proteruiam) huc de multis transcribere volui. Porrò in primo Conciliorum Tomo, Actione (ut dixi) tertia Calcedonensis concilii, fol. 847. prima, & secunda colum
99 na, verba istiusmodi leguntur: † Paschasinus Episcopus Lilybætanus prouinciæ Siciliæ, & cum ipso Lucentius Episcopus Esculanus, & Bonifacius præsbyter magnæ Romanæ ecclesiæ, tenentes locum sanctissimi, & beatissimi Archiepiscopi Apostolicæ sedis magnæ & senioris Romæ Leonis, pronuntiauerunt: Manifesta facta sunt, quæ à Dioscoro quondam

Alexandriæ magnæ ciuitatis Epiſcopo commiſſa ſunt aduerſus ſanctarum regularum ordinem, & eccleſiaſticam diſciplinam, & reliqua. Ac inibi paulò poſt rurſus ſic traditur: Vndè ſanctiſsimus, & beatiſsimus Archiepiſcopus magnæ, & ſenioris Romæ Leo, per nos & per præſentem ſanctam Synodum, vnà cũ ter beatiſsimo, & omni laude digno Petro Apoſtolo, qui eſt petra & crepido catholicæ Eccleſiæ, & illo, qui eſt rectæ fidei fundamentum, nudauit eum (Dioſcorum ſcilicet) tàm epiſcopatus dignitate, quàm etiam ab omni ſacerdotali alienauit miniſterio, & reliqua. † 100
Hinc ergò quoq; perfide nequàm hæretice, qui poteſtatem Pontificis Romani, inficiari mendax non erubeſcis, quanta ſemper illius vniuerſo in orbe apud ſanctiſsimos & antiquiſsimos patres fuerit ſumma maximaq; auctoritas cum dignitate coniuncta, ut ſacroſancta illa Chalcedonẽſis Synodus ab iſtius Leonis Papæ nutu tota pepẽderit, protinus agnoſce. Sed Germanorum proſequamur hiſtoriam. Plurima dein ſanctus iſte Leo, quæ ad Catholicæ fidei confirmationem facere viſa ſunt, opportunè cõſtituit: & inter cætera illud etiam, ut neceſsitate vrgente, poſſet quis omni tẽpore ſacri fontis aqua baptizari. † Itẽ 101
nè plures, quàm vnus, ſiuè maſculus ſiuè fœmina, accederẽt ad ſuſcipiendum quem de ſacro

c. Si qui neceſsitate. de cõſecra. diſtinct. 4.

c. Nõ plures. de cõſecra. diſtinc. 4.

cro fonte:& in confirmatione idem planè ser uādum. Direptam immaniter à Vandalis Vr-
102 bem vidit: † & sæuum Hunnorum Regem Atilam vultus sui maiestate, auctoritate, atq; sermone, acriter compescuit. Quarè quum esset doctissimus, Decretales epistolas permultas, Omelias, & sermões quàmplures, scripsit. Ad instauratione templorū Vrbis cōuersus, Basilicā in honorē Beati Cornelii via Appia extruxit. Diruta tēpla restituit. Monasteriū propè Vaticanū condidit. Deniq; vno & octuaginta præbyteris, diaconibus xxx. & episcopis sex & octuaginta creatis, diem obiit: posteaquàm ecclesiæ Dei inseruisset annos vnum & viginti, mensem vnū, & diem xiii. Sepelitur apud sanctum Petrum in Vaticano.

Hilarius P. M.
Cap. XLVI.

Hilarius genere Sardus summum Pontificatum iniit post Leonem primum. Is in multa rerum perturbatione constitutus rem diui
103 nam intermisit nunquàm. † Statuit nè Sacerdotes successorē sibi deinceps eligerēt. Quæ cōstitutio ad omnes ecclesiasticos gradus pertinet. Inoleuerat tum sanè abusus, ut Sacerdo *c. Pleriq; 8. q. 1.*
tes in mortis articulo constituti, successorem sibi in ecclesia eligerent, quod proprio decre
104 to Hilarius tempestiuè prohibuit. † Cauit & *c. pænitētes. 55. distinct.*

aliud optimus Pōtifex, nē literarum imperiti ad sacros ordines assumerentur. Epistolas nō nullas de fide catholica scripsit: quibus etiam tres Synodos, Nicænam, Ephesinam, & Chalcedonensem cōfirmauit. Tria oratoria in Vrbe ad lunam extruxit. Vbi autem ea peregisset, quæ optimi Pontificis sunt munia, cùm in ædificādis ornandisq; templis, tùm in monēdis docendisq; subditis, eleemosinisuē dādis: pluribus ad sacros ordines promotis: diē clausit extremum. Sedit quippè in Diui Petri sede annos septem, menses tres, dies decem.

Simplicius P. M.
Cap. XLVII.

AD Smplicium ciuē Tiburtinum res Christi summa per hæc tempora peruenit. Vir iste fuit sanctissimus, rectissimus, ac iustissimus. Vetuit, quemquàm inuitum promoueri in episcopum: † Item clericorum aliquē de Layca manu accipere seu agnoscere possessionem ecclesiastici beneficii: id quod posteà à Gregorio, & aliis Pontificibus est confirmatum. Igitur cauendum est laycis, nē res ecclesiasticas contingant, neuē ecclesiasticæ personæ de manu layca beneficium accipiant ecclesiasticū. † Hodiè verò apud impudentes Neochristianos nō modò layca manu impudēter bona, res, & beneficia ecclesiastica cōferuntur 105 106

c. Vbi ista. 74. distinct. 16. q. 7. per totā

runtur indignis & sacrilegis hominibus: Sed etiã quid concionari, quid item in nouis eorũ sinagogis ad vnguem facere debeant illarũ ministri, ciuilis magistratus ipsis planè præscribit. Ad Simpliciũ redeo. Voluit quoq; beatissimus iste Põtifex, ut de redditibus ecclesiæ & fideliũ oblationibus quatuor fierẽt partes: ex quibus primã caperet Episcopus, secundã & tertiam Ecclesiæ præsbyter in ecclesiasticis fabricis, & pauperũ eleemosinis erogaret: ultimã inter illius Ecclesiæ clericos pro psonarũ c. De redditibus. 12. q. 2.
107 meritis præcepit diuidendã. † Romanã præterea sedem esse omnium Christi ecclesiarum Primariam, & caput declarauit. Quamuis minimè omnium fuerat alioquin opus ista Pontificis declaratione: quæ ex summorum Pontificum Christi Vicariorum serie, à Diuo Petro in omne æuum iugiter dein obseruata, plusquàm notissima erat. Verùm Constantinus quidam Episcopus, quem sanctus Simplicius, eius rei gratia, damnauit, causam dedit edicto, sicuti in Cõciliorum libris est videre. Ad hæc, Vrbem in quinq; regiones præsbyteris diuisit: † Primariasq; Romæ Ecclesias, seu
108 templa esse voluit: primam Petri: secundam Pauli, tertiam Laurentii, quartam Ioannis Laterani, quintam Sanctæ Mariæ Maioris. Probus Pontifex sancti Stephani prothomartiris Basilicam in Cœlio Monte ædificauit: necnõ

&

& Basilicā sancti Andreæ Apostoli haud procul à templo sanctæ Mariæ Maioris, aliasq; itē plurimas. Cùm verò Ecclesiam Romanā non institutis solùm, sed etiā donis auxisset, creassetq; præsbyteros, diaconos, & episcopos permultos, obdormiuit Christo: tumulatusq; fuit in Diui Petri æde, posteaquàm sedisset annos quindecim, mensem vnum, dies septē.

Fœlix Tertius P. M. Cap. XLVIII.

FOelix tertius patria Romanus ad summū Apostolatus apicem post Simplicium vocatur. Is Petrum Eutichianum ob hæresim anteà in exilium actum, & ab Achatio Episcopo Constantinopolitano posteà restitutum, auctoritate Apostolicæ sedis, Concilio conuocato, vnà cum ipso Achatio damnauit. In eo ipso concilio voluit, ut accusatus Episcopus apud Judicem inducias pro responsione haberet. Mandauit, Ecclesias ab Episcopis consecrari. Fœlix iste cum accepisset, in Aphrica rebaptizari episcopos, præsbyteros, atq; diaconos, coacto protinus catholicorum Episcoporum, & præsbyterorum, concilio, eos condigna punitione adfecit. Curauit quoq; Fœlix, celebrari cōcilium Tarraconense: quo(inter cætera) emendi vilius, aut vendendi carius studium fuit clericorum ordini interdictum. Basilicā

c. De induciis. 3. q. 3.

c. Sicut non alij. de consecrat. distin. 1.

c. Eos quos. de consecratio. distinct. 4.

c. Canonum sta tutis. 14. q. 4.

sancti Agapiti haud procul à tẽplo sancti Laurentii martyris ædificauit. Ad ordines sacros quũ præsbyteros, diaconos, & episcopos multos bis mense Decembri assumpsisset: obiit in Domino. Sepultus in Basilica Pauli. Annos octo, menses vndecim, dies septemdecim, uel ut alii scribunt, annos penè duodecim, Ecclesiæ Dei sanctus iste cum laude præfuit. Vacat eo tempore sedes dies quinq;.

Gelasius P. M.
Cap. XLIX.

GElasio Aphrica oriundo, & viro sanctissimo, Ecclesiæ Dei regimen post Fœlicẽ Romæ traditur. Qui ubi Manicheos in vrbe deprehẽdisset, exilio protinus damnauit: eorũq; libros apud Basilicam Diuæ Virginis Mariæ comburi publicè fecit. Constituit dein, ut bigamorũ nemo ad sacros ordines proueheretur, nisi ex speciali Apostolicæ sedis Romanæ
109 permissu. † Cauit quoq; nè quispiam carens membro aliquo sui corporis, præsbyter ordinaretur. Ad hæc voluit, ut (scilicet post Apostolicam sedem Romanam) Metropolitani à suis Episcopis, & vicissim Episcopi à suo Metropolitano, ordinarentur. Censuit ordinationes clericorum, quater in anno certis statis an
110 ni diebus haberi. † Præcepit item sacerdotibus, nè unquàm sacratissimum corpus Chri

sti

c. Præcepta canonica. c. Si euangelica. 55. distin.

c. Quia per ambitiones. 64. distinct.

c. ordinationes præsbyterorũ. 75. distinct.

c. Comperimus. de consecra. distinct. 2.

ſti absq; calice, ſeu ſanguine ſumerent. Hymnos multos diuum Ambroſiũ immitatus cõpoſuit. Libros quinq; (quũ doctiſsimus eſſet) aduerſus Euthicen, & Neſtorium ædidit: & duos contra Arrium. Baſilicas quoq; plurimas Deo in Vrbe dedicauit. Oſtendit is, quinam libri inrer apocriphos eſſent in eccleſia connumerandi. Scripſit ſanctus Gelaſius Epiſtolam ad Siciliæ Epiſcopos: qua pulchrè declarat, Epiſcoporum eſſe munus, eccleſiæ facultates adminiſtrare, atq; illas certa quadam ratione piè diſtribuere. Nouiſsimè, multis in ſuo regimine præsbyteris, diaconis, & epiſcopis creatis, moritur: atq; in templo Diui Petri Apoſtoli tumulatur. Præfuit ſanctæ ſedi annos quatuor, menſes octo, dies ſeptemdecim.

c. Sãcta Romana Eccleſia. 15. di diſtinct.

c. Præſulum. 16. q. 3.

Anaſtaſius Secundus P. M. Cap. L.

ANaſtaſius ſecundus Pontifex Maximus ciuis Romanus fuit: &, ut quidam tradunt, Anaſtaſium Imperatorem, ob id quòd Achatio Neſtoriano faueret, excõmunicauit. Enimuerò & ipſe Anaſtaſius Pontifex poſtmodùm videtur eidem Achatio (ut quidam ſcribunt) nonnihil fauiſſe, cupiens nimirùm illũ Achatium ab exilio clàm reuocare. Quamobrem Clerum vniuerſum ab ſe alieniore animo reddidit: ut neq; eidem Pontifici commu

nicare

nicare vellet. Intereà verò Anastasius diuino (ut fertur) nutu repentè morbo correptus interiit, posteaquàm vixisset in Pontificatu annũ vnum cum mẽsibus decem, diebus xxiiii. Ordinationesq; de præsbyteris, diaconis, & episcopis pluribus fecisset.

Simmachus P. M.
Cap. LI.

SImmachus Sardinia Insula Italiæ oriundus, in magna Cleri populiq; Romani controuersia ad summum euehitur Pontificatũ. Diuisi enim cleri ac Populi pars Simmacũ apud Lateranum, pars verò altera Laurentium quẽdam in Basilica Beatæ Mariæ Anastasio defuncto subrogarunt. Verùm, coacto posteà Rauennæ Concilio, præsente Theoderico Gothorum Rege, qui tùm Italiæ rebus præerat, omnium consensu solus Simmachus Põ

111 tifex summus declaratur. † Concilium istud *c. Concilia. 17. distinct.*

auctoritate ipsius Simmachi fuit indictũ. Vbi etiam reprahensus est Rex Theodericus, qui se nonnihil immiscere conuocationi illius Cõcilii videbatur: licet admonitus Theodericus, protinus rescipuerit, magnaq; cum reuerentia totam illam curam summo Pontifici & sanctæ Sinodo reliquerit.

112 † Sanctus & optimus hîc Papa statuit in illos, qui, summo Pontifice adhuc viuente, au- *c.Si quis Papa. 79. distinct.*

derent de alio post illius obitum eligendo fa-
cere quoquomodo mentionem, priuationis
loci & honoris pœnam.

c. Possessiones. 16. q. 1. *c. In canonibus. 16. q. 1.*

Bona Ecclesiæ alienari nequaquam permi-
sit, nisi magna & pia causa exigente. Et qui
res vel bona ecclesiæ attigisset, vel erogasset
absq; episcopi licentia, eum excommunicatũ
ab ecclesiaq; separatum, sanctus hîc Simma-
chus planè iudicauit.† Quomodò igitur præ 113
clarè actum iri cum Raptoribus rerũ eccle-
siasticarum hæreticis, vel catholicis, in Germa-
nia & alibi locorum putemus, hinc satis de-
præhendi licet.

Is demùm Pontifex tanta moderatione,
atq; clementia est usus, vt Laurentium illum
competitorem suum Nicerinis Episcopũ de-
derit, Manicheos vrbe eiecit. Eorum libros
igni publicè consumpsit. Basilicas multas vel
ornauit, vel à fundamentis extruxit. Pauperũ
curam gessit: quibus & propè Basilicas Petri
& Pauli Apostolorum habitacula ædificauit:
prospexitq;, nè quid eis in victu quotidiano
deficeret. Redemit magno ære variis in locis
captiuos. Statuit vt sancto die Dominico, nec
non & in sanctorum Martyrum natalibus ca-
neretur in sacrificio Missæ hymnus ille: Glo-
ria in excelsis Deo, &c. Nihil postremò omi-
sit, quod ad Dei omnipotentis gloriam perti-
nere putauerit. Habitis itaq; plurimorum præ
sbyterorum

sbyterorum, diaconorum, ac episcoporum sacris ordinibus, quũ in domo Dei annos quindecim, menses sex, & dies XXII. fœliciter & beatè versatus fuisset, diem obiit.

Hormisda P. M.
Cap. LII.

HOrmisdæ patria Campano summa rei in Christi Ecclesia Romæ per id tempus cõmittitur. Qui, hortante Theodorico Rege, prouincialem Synodum in Vrbe habuit: omniumq; patrum consensu Eutichianos anteà reprobatos iterùm cõdemnauit. Plura quoq;
114 alia in illa Synodo fuerè sancita: † nempè ut qui solenniter, hoc est, publicè iniũctam pro crimine patrato pœnitentiam egisset, is ad sacros deindè ordines non promoueretur: aut *c. Si ille. 50. distinct. & c. non negamus. 61. distinct.*
115 promotus indè eiiceretur. † Censuit item nuptias siuè Matrimonia Christianorũ nõ clàm, sed palàm in facie ecclesiæ fieri posthac debere. Ad huius Pontificis Decreti normam matrimoniorum contractus nostro tempore in Tridẽtina Synodo sunt reuocati, ut anteà tradidimus. Prohibuit sacerdotibus, & quibusq; aliis altaria in consecratis ecclesiis, sine speciali Episcopi licentia erigere. Græcos sibi conciliauit: clerũq; composuit. Clodoueus Francorum Rex preciosa dona ei obtulit. Euangeliorum librum cum tabulis aureis, gemmis per- *c. Nullus. 30. q. 5.*

multis, ornatum à Iustino Imperatore, voti ergò, accepit. Ornauit tunc templum Beati Petri argentea trabe librarum mille & quadraginta Theodoricus Rex. Certauit etiam munificentissimus erga Christi ecclesiam Hormisda donis cum illius tempestatis principibus. Locauit enim ante altare Constantinianæ Basilicæ coronam argenteam librarum viginti: Cantharos argenteos sex: aliaue quamplurima in ornatum templorum pius Pastor contulit. Quibus pulchrè peractis, & ordinationibus præsbyterorum, diaconorum, & plurium episcoporum factis, moritur post annũ sui Pontificatus nonum, cum xviii. diebus Vacua tum Beati Petri sedes fuit dies sex.

Ioannes Primus P. M. Cap. LIII.

Ad Ioannem primum, natione Hetruscum, post Hormisdam cura Romanæ sedis trãsfertur. Qui Orthodoxæ fidei studiosissimus Arrianæ perfidiæ sectatores expulit, eorumq; templa catholicis tradidit. Quod quidem Theodoricus Rex ægerrimè ferens piissimũ virum Rauennæ coniecit in carcerem: vbi sanctus Martyr pedore, inedia, & situ, obiit in Christo, postea quàm egregiè ecclesiam Dei gubernasset annos duos cum mensibus octo. Pastore tũ caret ecclesia dies octo et quinquaginta.

116 ginta. † De hoc beatißimo Pōtifice illud mirabile à Senioribus narrari solitum, diuus Gregorius lib. i i i Dialogo. cap. secundo scribit: Nēpè quòd in Cōstantinopolitana Vrbe ad portā, quæ aurea vocatur, veniens, populorū turbis sibi occurrentibus, in cōspectu omniū roganti cæco lumen reddidit, & manu superposita oculorum tenebras fugauit.

Fœlix Quartus. P. M.
Cap. LIIII.

FOelici quarto, patria Sannnio, sedes Romana post Ioannem fuit delata, Is præstantißimus Pōtifex (ut alii tradunt) proauus Gre
117 gorii illius Magni Patriarcham Constantinopolitanum à fide catholica deuium anathemate percusit. Multa vir hîc optimus in vrbe extruxit ædificia, maximè verò sanctorum Cosmæ & Damiani templum: Basilicam sancti Saturnini via Salaria igne cōsumptam restituit. Extremā vnctionē nullo pacto intermittendam præcepit. Deniq; habitis de more sacris ordinibus plurimorum præsbyterorum, diaconorum, & episcoporum, mortem obiit. vbi Ecclesiā Christi fidelißimè rexisset annos quatuor, menses duos, cum diebus tredecim. Tum capite ecclesia caret diebus tribus.

Bonifacius

Bonifacius Secundus P. M.
Cap. LV.

BOnifacius secundus ciuis Romanus ecclesiæ rebus non sinẽ magna controuersia præficitur. Porrò clerus populusq; Romanus quum esset bifariã diuisus, diuersa identidem studia sectabatur. Itaq; aduersus Bonifacium altera pars Dioscorum quendam in Pontificem delegit. Cæterùm ea contentionis pestis intra dies octo & viginti, per obitum ipsius Dioscori, deniq; desiit. Proindè Bonifacius tũc ab omnibus pro vero agnitus Põtifice ad confirmandam Ecclesiam conuersus edicto cauit, †nẽ quisquam deinceps in episcopatu 117
successorem sibi eligeret. Id quod à multis postmodùm Pontificibus est approbatum. Optauit, ut in demortui Papæ locum alter intra triduum sufficeretur: nẽ dilatio seditionẽ quandoq; pareret. Voluit inter sacrum Missæ peragendum à clero populum esse in templo distinctum, ac segregatum. Cumq; hîc Diui Petri locũ tenuisset biennio & biduo, moritur Christo. Tunc sedes bimestre vacat.

Ioannes Secundus P. M.
Cap. LVI.

IOannes secundus, Roma oriundus, summũ hoc tempore iniit Romæ Pontificatũ. Qui

Anthemium Episcopum (ut quidam scribũt) Constantinopolitanum, Arrianam in hæresim illapsum, dãnauit. Ad hunc Pontificẽ, Iustinianus Imperator Legatos cum magnis muneribus, Diui Petri templo offerẽdis, salutatũ misit. Postremò Ioannes vbi ad sacros ordines præsbyteros, diaconos, & episcopos mul-
C I I tos promouisset, moritur post annos sui regiminis duos, & mẽses quatuor. Caret tùm Ecclesia Pastore diebus sex.

Agapitus P. M.
Cap. LVII.

AGapitus ciuis Romanus vbi primùm Christi Vicarius fuit designatus, Constantino-
I I 8 polim est profectus. † Quo quidem in loco oblatum sibi Claudum & mutum ingredi & loqui in virtute IESV Christi protinus fecit. Cuiusmodi miraculi meminit Diuus Gregorius lib. Dialog. iii. cap. iii. Enimuerò ab Imperatore Iustiniano, qui eum honorificentissimè susceperat, rogatus vt sectam Eutichianã confirmaret, Vir sanctissimus nequaquàm assentiendum Cæsaris petitioni putauit. Tùm verò Iustinianus suis precibus minas addens, ab Agapito confestim audiuit: Ego ad Iustinianum Principem Christianissimum venire optaui, sed Diocletianum, Christianorum hostem, inueni. Hac nimirùm libertate dicendi

(Deo cooperante) permotus Iuſtinianus, & fidem catholicā ſtrenuè eſt amplexus, & Anthemium Epiſcopum, Eutichianæ hæreſis ſectatorem, vrbe expulit: Mennam autem victorem, vrbe expulit: Mennam autem virum catholicum in eius locum ſubſtituit: quē & ſanctus Agapitus cōſecrauit. Agapitus iſte fuit vas catholicum, Euangelii tuba, & preco iuſtitiæ. † Is vniuerſalem illā Synodum quintam Conſtantinopolitanam indixit aduerſus hæreticos, Petrum Archiepiſcopū Antiochenum, Sæuerum, & Zoaram. In qua etiam Synodo Conſtantinopoli ſuū diem clauſit extremum, prout in voluminibus ſacrorum conciliorum legitur. Cuius corpus Romam delatū ſepelitur in Baſilica Petri Apoſtoli. Eccleſiæ Dei magno cum fructu præfuit menſes vndecim, diebus vndeuiginti.

c. Agapitus. de conſecrat. diſtinct. 1.

119

Siluerius P. M.
Cap. LVIII.

Siluerio Campania oriundo, Theodati Regis Oſtrogottorum fauore in Italiam tùm regnantis, ſummam Eccleſiæ Chriſti Romanus clerus commiſit. Quare indignatus Iuſtinianus Beliſarium cum exercitu in Italiam (huius rei contrà Theodatum vlciſcendæ gratiâ) miſit. Intereà verò Theodora Auguſta, Iuſtiniani Imperatoris vxor, à Siluerio Pontifice petiit, ut Anthemium, ob Eutichianam hæreſim ab

ſim ab Agapito pridem de Conſtantinopolitana ſede pulſum, priſtino loco reſtitueret. Id cùm facere Siluerius recuſaret, Beliſario Theodora ſcribit, ut pulſo de ſede Siluerio, in eius locum Vigilium ſubroget: Beliſarius autem rei bellicæ intentus, totam rem Antoninæ Vxori committit. Quæ, ſubornatis à Vigilio teſtibus adfirmantibus, Siluerium Vrbem Romã Gothis hoſtibus prodere voluiſſe, Pontificem cogit ſe abdicare Pontificatu: ac demùm poſito põtificali pallio, cucullã induere monaſticam, atq; in Ponto Inſula exulare; Vbi non ſine opinione ſanctitatis & Martirii moritur, poſt annum nempè vnum, menſes quinq;, & dies duodecim initi Pontificatus.

Vigilius P. M.
Cap. LIX.

VIgilius Romæ natus poſt eiectum Silueriũ ſummus Pontifex creatur. Vrgebat eum tunc Theodora Auguſta, vt Conſtantinopolim proficiſceretur, Anthemiumq; ſedi priſtinæ reſtitueret. Cæterùm cùm id ſe facturũ pernegaret: Cõſtantinopolim, iuuantibus Romanis quibuſdam, adducitur: Vbi Theodoræ ab eo id ſummoperè efflagitanti reſpondit: malle ſe quoduis ſupplicium perpeti, quàm ſententiam iure latam immutare. Cæſus proinde ſic tùm atrociter fuit, ut paululùm à ne

L

ceabfuerit. Profugit tamen in templum Sã-ctæ Euphemiæ, quod non procul aberat. Sed à tortoribus indè ereptus, & iniecto ceruicibus fune, per omnes Vrbis plateas usq; ad Vesperum protractus, carceri demùm tetro includitur. Ibi ſolo pane & aqua vitam aliquàmdiu ita æquo animo ſuſtentauit, ut ſepiſsimè etiam diceret, ſe peiora quoq; promeritum, ſi digna pro exceſsibus pœna irrogaretur. Verùm procurante apud Romanos Narſete, Romam tandem à Romanis reuocatur. Et quem tot mala extinguere non potuerunt, morbus calculi Syracuſis in Sicilia peremit. Cuius corpus Romam delatum apud ſanctum Marcellum via Salaria ſepelitur. Vixit Pontifex annis xvii. mẽſibus ſex, cum diebus ſex & viginti.

Pelagius Primus P. M.
Cap. LX.

IESV Chriſti Vicarius hoc tempore conſtituitur poſt Vigilium Pelagius, huius nominis primus, patria Romanus: Hîc etſi multis periculis & vexationibus Oſtrogothorum expoſitus fuit: Eccleſiã Dei tamẽ deſeruit nũquàm. Proindè ſtatuit, †vt hæretici atq; ſchiſ- 120
matici, qui ab errore ad ſanitatem rationibus reuocari non poſſent, ſæculari poteſtati traderentur puniendi. Quinimò & ante Pelagiũ fuerat iſtud ipſum contra hæreticos & ſchiſ-

maticos

maticos statutũ. Inquit enim sanctus Cyprianus: interficiendos hæreticos à sæculari potestate: idq; magno sacræ scripturæ testimonio docet. Vndè & sanctus hîc Papa Pelagius Laycos principes ad eam rem summoperè hortabatur dicens, nullum esse peccatum, hæreticos vel schismaticos à sæculari potestate cõprimi: hoc enim diuinæ & humanæ leges (inquit ille) statuerunt, vt ab ecclesiæ vnitate diuisi, & eius pacem iniquissimè perturbantes, à sæcularibus etiam potestatibus comprimantur. Illud idem ante Papam Pelagium aduersus Petilianum hæreticũ, testimonio veteris & noui testamẽti, necessariò faciendũ, Diuus Augustinus præclarè ostẽdit: respondetq; hæreticorum obiectis: neminem esse ad fidẽ cogendũ: hæreticos non à Christo, non ab Apostolis fuisse in corpus punitos. Atquì à Christo, flagellis fuisse coercitos, & ab Apostolis Diabolo in interitum carnis fuisse traditos demonstrat. Hùc spectat quod sanctus Isidorus scribit dicens: Quod non possunt aduersum hæreticos per doctrinæ sermonem Sacerdotes, hoc impetret sæcularis potestas per disciplinæ terrorem: Ideoq; intra ecclesiam positi contra fidem & disciplinam si agunt, rigore principum conterrantur. Hæc ille.

c. Si audieris. 23 q. 5.

c. Quali nos. & c. præcedẽti. 23. q. 5. l. Arriani. C. de hæret.

c. Quando. et in c. qui peccat. 23 q. 4. c. ad fidem nullus est cogendus. 23. q. 5.

c. Principes sæculi. 23. q. 5.

Eòdem referendũ (præter memorata) arbitror: quia, propter idolatriã populi Israelitici,

Exodi. 32.

Moyses multa hominū millia gladio percussit. Si ergò Idolatra (quoniam recedit à Deo ad alienos Deos) fuit à Moyse sublatus: cur & hæreticus, qui ab vnitate, à charitate, à dilectione Christi Ecclesiæ ad singulares & vanas opiniones, ad Dæmonum conuenticulas, elato supercilio, spontè contendit, non erit consumendus? Atquî pertinaces & impœnitentes hæretici igne solent cremari. Quam pœnam euangelica lege in eos constitutam, Hostiensis, Ioannes Andreæ, Panormitanus, & reliqui Doctores communibus suffragiis adfirmant. Sileat proindè prodigiosa hæreticorū lues: quæ mauult ab vnitate Ecclesiæ Christi proditoriè deficere, quàm flammas ignis, iustum Dei iudicium, effugere. Sed Pelagii gesta ex Germanis repetamus. † Præcepit Pelagius Clericis, qui sacris essent initiati ordinibus, ut septem horarum pensum Deo quotidiè persoluerent. Voluit item vnamquamq; prouinciam decem aut duodecim constare ciuitatibus. Sanctus iste Pontifex, quum accusaretur, quòd malorum Vigilii prædecessoris ipse causa fuisset. (Iustinianus enim Imperator eum Vigilio semper prætulit) crucem atque Euangelia, inspectante clero populoq; Romano, tangens iusiurandum iurauit, se huiusmodi criminis esse prorsus expertem. Quo quidem iuramento apud omnes egregiè est purgatus.

In .c. Ad abolendā. in prin. in. c. excōmunicamus ex. de hæreticis. allegát illud, si quis in me non manserit, &c. Ioannis. 15.

121

gatus. Per id tempus Narses belli Dux & Gothorum victor Romam rediit. Quarè Pelagius supplicationes in Vrbe à templo sancti Pangratii vsq; ad Basilicam Diui Petri, pro rebus benè gestis, & vrbe à Gothica lue liberata, ad Deum reuerenter habuit: & Vrbem barbarie deformatam pro sua virili restituit. Cauit quoq;, nè quispiam ad quosuis sacros ordines ambitione, aut precio admitteretur. Nouissimè post XI. sui Pontificatus annum, atq; mensem decimum, & diem XXVIII. creatis prius episcopis, præsbyteris, ac diaconibus multis, moritur. Pastore tùm caret Ecclesia Dei menses fermè quatuor.

Ioannes Tertius P. M.
Cap. LXI.

IOanni tertio, patria Romano, Illustri genere nato, Ecclesiæ cura hoc tempore concredita est. Vir iste prudentissimus quippè fuit, mitisq; admodùm Pontifex. Sanctorum Martyrum cœmiteria restituit: Iacobi atq; Philippi templum à Vigilio Pontifice inchoatum absoluit. Narsetem Eunuchum, insignè belli ducem, Romanis seriò infensum, in ami-
122 citiam Romanorum adduxit. † Huius Pontificis opera Armeni ad fidem Christi sunt conuersi: Igneæ trabes in cœlo visæ fuerunt, & multa alia prodigia in Italia apparuerunt: præ-

ſagia ſanè calamitatum, quas Barbarorum irruptiones Italiæ haud longo poſt tempore intulerunt.. Probus tandem Pontifex dolorum & perturbationum plenus, ætateq; grādæuus, poſteaquàm annis plus minus tredecim ſanctam gubernaſſet eccleſiam, Chriſto diem obiit extremum. Caruit per illius obitum illis diebus Paſtore eccleſia menſibus decem & triduo.

Benedictus Primus P. M. Cap. LXII.

BEnedictus primus, ciuis Romanus, ad ſummum euectus Pontificatum, tanto ſe dignum honore cùmprimis præſtitit. Italiæ etenim, præſertim autem Romæ, annonæ penuria periculosè admodum laboranti vnà cum
Tyberio Auguſto opportunè ſubuenit. † Ex 123
Aegipto quippè frumentum aduexit: & Vrbē longa nimis inedia penè cōnſumptam ab ingruenti periculo liberauit. Cæterùm paulò poſt ex mœrore, quem ob vrbis ac Italiæ à Lōgobardis tunc primùm oppreſſæ calamitates conceperat, diem clauſit extremum. Rexit Chriſti Eccleſiam Optimus Pontifex annos quatuor, & menſes penè duos. Cuius tumulo carmina huiuſmodi fuere inſcripta.

Magna tuis monumēta, pater Benedicte, relinquis,
Virtutum titulus, ô Decus atque dolor.

Pelagius

Pelagius Secundus P. M.
Cap. LXIII.

PElagius secundus Roma oriundus in summo Ecclesiæ gradu absq; Cæsaris Mauricii scitu uel auctoritate constituitur. Sūmi nanq; Pontificis electioni Imperatoris solebat eo seculo interuenire auctoritas. Huius loci gratia obganniunt, obstrepunt, vociferantur in immēsum hæretici horum temporum, maximè autem in Germania: quòd hac tempestate nō amplius eligantur summi Pontifices Romani ad Cæsaris nutum, quemadmodum olim fieri
124 ri consueuit. † At verò hi scire debuerant: nullam à summo principe immutari legem, nullamuè à nouo promulgari, nisi rerum experimenta id ipsum fieri omninò prius suaserint. Quàmobrem sequentes postea Pontifices, veluti Leo nonus natiōe Alemanus, Nicolaus secundus, Alexander item secundus, reliquiq; deinceps Pontifices Maximi animaduertentes tùm ecclesias Dei in laycorum manibus vænales haberi: Priores & Abbates, accepta plerūq; pecunia, Monasteriis præfici: Episcopos eadem auariciæ labe Ecclesiis per simoniam turpiter constitui: bonis ecclesiarum perfidè inhiari: & non decere Laycam manū ad spiritualem extendi potestatem: vetuerūt meritò quidem, summum Pōtificem Romanum

l. Ipsis rerū experimentis. c. ut in possess. legato

c. In nomine Domini. 23. distinc.

num ab aliis, quàm à clero Romano, dein-
ceps eligi:et loco inferiore, quum ad illos piiſ-
ſimos Pontifices ventum fuerit, hac de re ex
Germanorum hiſtoriis cõmodius ſcribemus.
Ad Pelagium, & Germanos redeamus. Eni-
muerò Pelagius ad excuſandam cauſam non
requiſitæ principalis auctoritatis, Gregorio
ciue Romano, Monaco & Diacono, viro op-
timo atq; doctiſsimo, qui poſtmodum Pela-
gio in Pontificatu ſucceſsit, Conſtantinopo-
lim miſſo, placatum Imperatorem protinus
reddidit. Cæterùm Gregorius legatiõe ex ſen
tentia pulchrè functus, libros moralium in
Iob eruditè illic quoq; conſcripſit:& Eutichiũ
Conſtãtinopolitanæ Vrbis Epiſcopũ ita, præ-
ſente Cæſare, diſputationibus conuicit, ut om
nia, quæ in libro de reſurrectiõe mortuorum
cõtulerat, reuocarit. Multos vtinã Gregorios
(aut ſaltem ſecundos, vel tertios, ſiue etiam
quartos à Gregorio) habuiſſet ſemper Apo-
ſtolica ſedes Romana in Germania & alibi lo
corum internuncios. † Quanti autem refe- 125
rat, mittere in legationẽ Apoſtolicam viros,
qui non ſua, ſed quæ Dei & eccleſiæ ſunt, pru
denter quærant, res ipſa profectò nimiùm ne
mini iam non indicat. Sed cœpta proſequor.
Pelagius iſte edicto etiam cauit, nè quis, præ-
ter Romanum Pontificem, auderet conciliũ
vniuerſale vſquàm gentium vel indicere, vel
habere.

126 habere. † Siquidem ea potestas, huiusmodi cō- *c. Multis denuò. 17. distinct.*
cilia celebrandi, ex Apostolicis, canonicis, atq; ecclesiasticis regulis, ad sanctam Sedem Romanam, & ad alium neminem, pertineat. Id quod verissimum esse, gesta summorum Pōtificum à nobis hactenus descripta haud obscurè ostendunt. Cæterùm Pelagius vbi Gregorium internuncium suum, rogatu populi Romani, ad Vrbem reuocasset, domumq; paternam in Xenodochium senū pauperū conuertisset, & Basilicam sancti Laurentii Martyris à primis extruxisset fundamentis: pestilentia, quæ totam tum peruagata est Europam, correptus interiit: anno quippè sui Pontificatus decimo, mense secundo, die decimo. Vacua eo tempore fuit Petri sedes circiter septem menses.

Gregorius Primus, à rebus gestis cognomento Magnus P. M. Cap. LXIIII.

GRegorius, ob præclarissimas animi dotes, cognomento Magnus, eius nōminis primus, senatore patre Romæ genitus, dein Monachus, & Doctor celeberrimus factus, ad sūmum Pontificatus culmen vel inuitus à Clero populoq; Romano in magna rerū omniū
127 perturbatione vocatur. † Is itaq; non sibi ipsi, sed diuino honori, atq; hominum vtilitati,

probè consulens, spretis opibus, posthabitis voluptatibus, omniq; ambitione, & potentia, Reipublicæ Christianæ gubernacula suscipiens, ita vixit, vt longo post tempore parem ex suis successoribus habuerit neminem. Claruit vitæ sanctitate, eruditiōe, & in rebus agēdis diligentia omnibus antecelluit. Sanctißimus vir Gregorius Synodum habuit apud sanctum Petrum quatuor & viginti episcoporū: qua sustulit plurima, quæ sanctæ religioni nocitura videbantur, & utilia instituit. Inter cætera verò valdè probauit, ac sanctorum Euangeliorum instar, est veneratus Cōcilium Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinū, & Calcedonense. Vetuit certas quasdam personas ad clericatus ordinem promoueri. † Clericis fornicariis ingredi templum uetuit, donec pœnitētia ducti à fornicatione abstinuissent. Sinuerò in peccato suo perdurassent: cunctis in vniuersum Christianis præcepit, nē illorum officiis vel sacrificiis interessent: quoniam benedictio illorum vertitur in maledictionem. Grauisimè lædunt ecclesiam clerici fornicarii: & magni scandali origo ipsi profectò sunt. Porrò hæretici incontinentes, proni in venerem, hunc fornicationis locum aduersus nostrorum sacerdotum ordinem mirè vrgent: obiicientes nostratibus licitam quasi (licet falsò) fornicationem. Ideoq; putant conducibi-

c. Sicut S. Euangelij. 15. distinc.

c Maritum duarum. 33. distinc.

128

c. Si qui sunt præsbyteri. 81. distinct.

lius

lius fore, vxores sacerdotibus & ancillulas do-
129 mi adesse, quàm concubinas: † propterea quoq; illorum sacerdotes inuerecundè hæretici cogunt nubere, & si aliàs nupturi non essent. Qua in re quàm grauiter erret, inferius suo loco facilè explicabo. Citra piaculum taceri hoc loco non potest splendidissimum hæreticorum mendacium: quibus familiare nunquam non fuit, Vicarium Christi & sanctam eius ecclesiam calumniari. Aiunt quippè hi, in Romana ecclesia, fornicationem Sacerdotum, & cócubinatum, esse permissum: ob id ipsi à fornicatione abhorétés (scilicet) nubút.
130 † Sed hic Gregorii locus hæreticos splendidi mendacii arguit. Etenim Diuus Gregorius (quemadmodum ante ipsum & post ipsum alii plurimi Pontifices Romani fecerunt) grauissimè sub acri pœna interdixit Sacerdotibus fornicationem.

Allegato. c. si qui sunt praesbyteri, & c. si quis clericus. c. Romanus. c. Praesbyter. et per totam. 81. distinc. c. Nullus. c. Prater hoc. 32. distinct.

Aliud fornicationi cognatum in multis Europæ locis frequens nimis est: ut in quatuordecim, aut sedecim annorum Adolescentes, neq; bonis instructos moribus, neq; catholicis imbutos (de bonis ac piis, qui etiamnùm illic permulti sunt, non loquor) documentis, qui vel primæ, aut secundæ (et non inferioris) sint nobilitatis, conferantur pingues cathedralium ecclesiarum canonicatus, & opimæ præbendæ. Quorum annuos redi-

tus bibendo, fornicando, ludendo, digladiando in publicis Gymnasiis, donec Residentiæ tempus aduenerit, permultos annos consumunt. Horum vestitus tantùm abest, ut iuuenem ecclesiæ addictum, & bonarum artium studiis, atq; pietati obnoxium, præseferat, quòd etiā atrocem militē, ac blasphemum planè ostendat. Paliolum breue ad vmbilicum vsq; protensum, neq; eorum manus, neq; nates tegēs, humeros illis operit. Latis & oblongis gladiis accinguntur: Caligas gestant deformes: quarum fœmoralia nō ad genu tenus tantùm decenter, sed ad talos propemodùm ridiculosè dependent. Huic vestium ornatui Cristatum plumis pileum postremò addunt. † De hoc 131 hominum genere, de ista educatione solent sibi Episcopos plerunq; illi populi in Ecclesiis constituere. Qua igitur ratione fornicationes, & crimina Sacerdotum reliqua, ab Episcopis illic vindicentur, deprehendi ex memorata historia potest. Mirādum quidem summoperè esset, si vniuersa illa loca (talibus Episcopis) hæresibus, variis erroribus, rapinis, seditionibus, latrociniis, non complerentur. † Solis 132 inquam nobilibus, nō autem aliis doctis & virtute præditis viris, Episcopales inibi hactenus licuit conscendere sedes: qui planè iuuenes non Dei vel religionis amore, sed luxus, & diuitiarū cupiditate ecclesiam inuadere, haud

rarò solent: nullam penitus curam animarũ, voluptatibus corporis immersi, gerentes. Sed Gregorii gesta ex Germanis referre pergamus.
133 † Is autem, cur necessario Christianis (ob Decimam nempe temporis Deo debitam) sit ieiunandum pulchre docuit. Insuper addidit sanctissimo canoni missæ illa verba: Diesq; nostros in tua pace disponas. Voluit initium Missæ cum vno versu alicuius psalmi fieri: & ne quid ornatus atq; concentus inter sacrificandum deesset, studiosè cauit.
134 † Vt hinc perfacilè possit liquere, à sanctissimo, doctissimo, & citra cõtrouersiam optimo Pastore, Gregorio Papa, Sacrosanctũ Missæ sacrificium fuisse uehementer frequentatum atq; auctum: Sacrosanctum, in quam, Missæ Canonem magnopere auctiorem redditum.

c. Quadragesimã. de consecra. distinct. 5.

135 † Accedit quoq; ad gloriam sanctissimi huius Gregorii & Romanæ sedis, hæreticorum verò ingratitudinem, quòd anno sui pontificatus quinto, Augustinum Mellitum Monachum, Euangelii concionatorem, in Angliam misit: ac rursus post annum septimum alios doctores plurimos, verbi Dei ministros, in eãdem Angliam summisit: quorum prædicatione Angli tùm, siuè Saxones, qui rerum in Anglia sunt potiti, ad fidem Christi sunt conuersi. Ad germanos scriptores redeo. Humilita-
136 te hîc magna præditus, † omnium sui ordinis primus,

Vrsperg. in Mauricio, necnon & Freculphus auctor in historia grauissimus, Tomo suorũ Chronicorũ. 2. lib. 5. cap. 24. Beda. de gestis Anglorũ lib 1. Mutius de Gergmanorũ prima orgine lib. 5.

primus, seruum se Dei seruorum appellauit. Omnem penè institutionem Ecclesiastici officii (veteris præsertim) ipse adinuenit, probauitq́;. Supplicationes maiores, pestis sedandæ caussa, ac stationes instituit. Exornatis quibuscunq́; potuit rebus Basilicis Romanis, Deoq́; dedicata Gothorũ Ecclesia, paternam domũ, in Cliuo scauri positam, haud procul à circo maximo, in monasteriũ redegit: vbi & peregrinos iugiter suscepit: & pauperes vndiq́; aduenientes cibo potuq́; liberaliter refecit. Vir quippè in omni eius vita summa laude dignissimus. Moritur tandem Christo post annum sui Pontificatus x i i i. mensem sextum, die decimo. Sepelitur in Basilica Diui Petri ante sacrarium, collachrimantibus cunctis. Sine pastore tũ fuit Christi Ecclesia mẽsibus quinq́; & diebus vndeuiginti.

Sabinianus P. M. Cap. L X V.

POst Sanctum Gregorium Sabinianus in Põtificatu successit. Cuius originẽ aut patriã nemo historicorum posuit. Solebat (ut sæpè fit) præclarissimis facinoribus sui prædecessoris (cùm assequi tantam immortalis virtutis gloriam nequiret) inuidere. Hic horas in ecclesia, officii gratia, distinxit: & accensas lampades in templis, præsertim verò in Basilica

Diui

Diui Petri, perpetuò haberi constituit. Sed cùm annum vnum, menses quinq;, & dies nouem, rexisset ecclesiam, diem functus est.

Bonifacius Tertius P. M.
Cap. LXVI.

Bonifacius Tertius ciuis Romanus, tanto Romanæ sedis sacerdotio dignus habitus
137 est. † Qui à Phoca Imperatore, nō absq; magna controuersia, obtinuit: ut Romana Beati Petri Apostoli sedes, etiam Imperatoris decreto, omnium Ecclesiarū caput & Magistra diceretur ab omnibus, & haberetur. Quem quidem locum Constantinopolitana sedes (fauentibus interdum malis principibus) indignè sibi vendicare conabatur. Euicit meritò tamen Bonifacius, vt Romana sedes cæteris (ut anteà) vniuerso in orbe, Imperatoris quo-
138 què iudicio, anteferretur. † Eius etenim solius sedis constantia & integritate cunctæ hæreses sunt semper confutatæ. Iure quidem prælata nunquàm non fuit Romana Ecclesia cunctis. *Matthæi.16.*
139 † Fundata enim à Christo vnicè fuit Romana Ecclesia super personam Petri Apostoli, Apostolorum principis, & primi Romanorum Episcopi. Cui nempè Petro, & eius successoribus potestatem Christus amplissimam dedit ligādi, & soluēdi in cœlo et in terra, quodcunq; ligari, aut solui oportuisset. Quamobrē

etiam

etiam videmus, poſt ipſum Petrum, ad noſtra
vſq; tempora, à nemine prorſus alio, quàm à
ſucceſſore Petri, & Apoſtolica ſede Roma-
na diuerſas (ut iam ex Germanis tradidimus)
obortas hæreſes & ſectas fuiſſe euulſas. Si innu
meras propemodum hæreſes, variis tempori-
bus, diuerſis in locis, in Eccleſia enatas Roma-
na ſedes oportunis remediis non extinxiſſet:
quot nunc quæſo capita, quot nanq; opinio-
nes, quot item ſectæ iam de fidei dogmatibus
eſſent? Proindè Ireneus aduerſus Valentinia-
Lib. 3. cap. 3. nũ de primatu Romanæ Eccleſiæ ſic ſcribit:
† Sed quoniam valdè longum in hoc tali vo- 140
lumine omnium eccleſiarum enumerare ſuc
ceſsiones, Maximæ, & antiquiſsimæ, & omni-
bus cognitæ, à glorioſiſsimis duobus Apoſto
lis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & conſti-
tutæ eccleſiæ ſucceſsio (ſcilicet) ſufficit. Per
cuius eccleſiæ traditionem ab Apoſtolis acce-
ptam, & annunciatam hominibus fidem, per
ſucceſsiones Epiſcoporum peruenientẽ vſq;
ad nos, cõfundimus omnes eos, qui quoquo-
modo vel per ſui placentiam malam, vel vanã
gloriam, vel cæcitatem, & malam ſententiam,
præterquàm oportet, colligunt. Ad hanc .n.
eccleſiam, propter potentiorem principalita-
tem, neceſſè eſt, omnem cõuenire eccleſiam:
hoc eſt, eos, qui vbiq; ſunt fideles: in qua ſem-
per ab

per ab his, qui sunt, undiq; conseruata est ea, quæ ab Apostolis est traditio. Hac Ireneus.

141 Ad hæc † ciuilis lex imperat omnibus Romano subiectis Imperio, eandem colere religionem, quam Diuum Petrum Apostolum Romanis tradisse constat. Et inquit Diuus Ambrosius. Quæ dignior domus Apostolicæ prædicationis ingressu, quàm sancta Romana Ecclesia? sanctus Hieronymus ad Damasum Papam scribens ait: se cupere, ut eius fidei confessio (si perperam facta fuisset) emẽdaretur ab ipso Papa: qui Petri sedem & fidẽ teneret. Vos itaq; iam omnes compello, ò Lutheriaci, ò Anababtistici, ò Zuuingliani, seu Caluiniani, ò Adiaphoristæ, ò Cõfessionarii, & si quæ aliæ huiusmodi sint Inferi pestes, ò filii tenebrarum feralibus istis discordiarum nominibus gaudentes, non cernitis lucem ira & furore sathanico obcæcati? Resistitis Sedi Romanæ à Christo IESV peculiariter cõstitutæ? Non discernitis falsum à vero, insensati centum annorum pueri? Moriemini in peccatis vestris, immanissima, & plusquàm turcica hæreticorum lues: & sepeliemini in dãnatione æterna: nè dubitetis. Impietatis enim & mendacii accusant vos degeneres, atq; sacrilegos, vestri hoc loc Parentes, vestri Ciues, vestri inquam Conterranei, dùm sempiternis monumentis posteritati sic prodiderunt: Ro

l. Cunctos populos. C. de summ. trinit. & fid. cathol.

In. c. quæ dignior. 24. q. 1.

c. Hæc est. 24. q. 1.

mana ſedes cæteris meritò antefertur: ſiquidem eius integritate & conſtãtia cunctæ hæreſes ſint confutatæ, ac exploſæ. Imò verò & 141
leges quoq; ciuiles vos accuſant, dùm exquiſitè propriiſq; hiſcè verbis ſic ſanciunt: † Sanci 142
§. 1. in aut. de ecclesiaſtic. titu.
mus ſecundum definitiones quatuor conciliorum, ſanctiſsimum veteris Romæ Papam, primum eſſe omnium Sacerdotũ, &c. Quo loco & à quatuor illis magnis conciliis illud idem decretum fuiſſe, oſtenditur. Atqui à Cõſtantino magno iſtud ipſum de Primatu Romanæ Eccleſiæ cõſtitutum fuiſſe, in confeſſo eſt. Qua de re & apud Nauclerum plura. Ad inſtitutum ex Germanis redeo. Cæterũ Bonifacius, hoc negocio cum Phoca Imperatore ex ſententia confecto, & habito dein concilio, in quo plura eccleſiæ conducibilia inſtituit; moritur poſt menſem ſui regiminis nonum.

Volu. 2. genera. 27. fol. 629.

Bonifacius Quartus P. M.
Cap. LXVII.

BOnifacio Quarto, natione Marſo, poſt tertium defunctum cura regendæ Chriſti Eccleſiæ data fuit. Hic templum Sanctæ Mariæ Rotũdæ, quod veteres Pantheon, hoc eſt, omnibus Diis cõmune, appellarunt, à Phoca Imperatore obtinuit: illudq; (eiectis indè gentium ſimulachris, & templo dei more luſtrato) ad

to) ad honorem Deiparæ Virginis & omniũ martyrum Deo consecrauit. Domum paternam in Monasterium conuertit: fundosuẽ proprios necessitatibus Monasterii & Monachorum addixit. Quibus & concionandi & absoluendi à peccatis pœnitentes dedit. Verùm post sextum Pontificatus annum, mensem octauum, & diem xiii. moritur Pontifex. Vacat tũc Romana sedes mẽsibus penè octo.

Deusdedit P. M.
Cap. LXVIII.

Deusdedit ciuis Romanus ad summum Põtificatus apicem per id tempus euehitur. Hîc quum optimus esset Pastor, mirandum in modum dilexit clerum, iuxtaq; auxit. Tan-
143 tæ demùm Sanctitatis fuit, †vt leprosum quẽdam, cùm semel obiuum haberet, osculo suo lepra mundarit. Statuit, nè Patrini filius puellam è sacro fonte susceptam, vxorem habere posset. Moritur deniq; vir Beatus anno sui Põtificatus tertio, die tertio & vigesimo.

c. Non oportet. 30. q. 3.

Bonifacius Quintus P. M.
Cap. LXIX.

Euehitur ad Pontificatum Bonifacius Quintus Campania oriundus, vir singularis humanitatis, & clementiæ pater. Qui benignitatis, ác pietatis officia ergá omnes libe-

raliter præſtitit. Inter cætera verò cauit, ne qui ad eccleſias confugiſſent, inuiti indè extraherentur: Id Diuini numinis reuerentia à Chriſti Vicario cõſtitutum, lex ciuilis indentidem probat: † neuè Acoliti reliquias mar- 144
tyrum attrectarent: Siquidem præsbyterorũ, aut ſubdiaconorum illud ſit munus. Præcepit item, ſacrilegos vbiuis gentium anathematizari. Ad hæc voluit, teſtamenta iuſſu principis facta omni in loco valere. Cœmiteriũ Beati Nicomedis extruxit. In clericos honeſtè viuentes munificus admodum & liberalis fuit. Obiit autem anno ſui Pontificatus quinto, die decimo. Cuius mors lachrymas omnibus præ mœrore excuſsit.

l.ij. & toto titu. c. de his qui ad eccleſ. confug.

Honorius Primus P. M. Cap. LXX.

HOnorio huius nominis primo, Campania oriundo, & conſulari genere nato, Pontificium munus poſt Bonifacium per hæc tẽpora defertur. Hic rebus externis quietus clerũ penè collapſum, moribus, doctrina, & vitæ ſuæ exemplo, probè reſtituit. Vt illis etiam temporibus (quibus veram fuiſſe Romæ Dei Eccleſiam vel apud hæreticos huius æui in cõfeſſo eſt) in Eccleſia Chriſti clericorum mores fuerint labefacti: & tamen illi iidem clerici Eccleſiæ tùm nihilominus abſq; proximi

ſcandalo,

scandalo, vel hæreticorum maledictionibus,
145 ministrabant. †Mali proindè clericorum mores sanctam Dei Ecclesiam non afficiunt: sed corrigendi sunt. Ad Germanos redeo. Multas prætereà Honorius in Vrbe ecclesias ædificauit. Basilicam Diui Petri æneis tegulis, ex louis Capitolini æde ablatis, cooperuit. Templum Agnetis martyris via Nomentana, necnon templa Diui Pancratii via Aurelia, Anastasii ad Aquas Salinas, & Quatuor Coronatorum, extruxit. Excessit autem è viuis vir sanctissimus post annũ suæ administrationis duodecimum, mensem vndecimum, die decima septima. Cuius morte vacat tum Petri sedes annũ vnum, menses septẽ, & dies octodecim.

Seuerinus primus }
Ioannes quartus } PP. MM.
Cap. LXXI.

HOnorium consequitur in ordine Seuerinus ciuis Romanus: Vir admodùm religiosus, insigniq; pietate præditus: pauperum amator, alienæ calamitatis deplorator: munificus in omnes: in reparandis templis splendidus. Qui cùm his maximoperè occuparetur, anno sui Pontificatus primo, mense secundo Romæ obiit. Cui Ioannes Quartus Dalmatia oriundus successit. Vir quippè pius: qui permultos captiuos, Lateranensis Ecclesiæ

c. In antiquis. 12. q. 1.

thesauris, redemit. Hic inito Pontificatu, protinus iussit, ut si quis temere res ecclesiæ inuadere præsumeret, quadrupli pœnam subiret. Moritur dein post annum primũ, & mensem nonum, die autem nono suæ gubernationis.

Theodorus P. M.
Cap. LXXII.

VOcatur per hæc tempora ad Ecclesiæ regimen Theodorus, natione græcus, Hierosolymis oriundus: qui omnia, quæ ad dignitatem sanctæ Religionis pertinere arbitrabatur (uti bonũ pastorẽ decet) studiosè præstitit. In omnes, maximè autẽ erga pauperes, mirè benignus fuit. Constituit inter cætera, vt cærei Paschalis benedictio fieret in die Sabbati Sancti. Censuit, neminem separari à coniuge debere, qui nupsisset post emissum simplex castitatis votum. Pirrhum Patriarcham Constantinopolitanum, Sergium, aliosq; hæreticos exhautoratos exilio damnauit. Reliquias sanctorum Martyrum in magno honore habuit. Basilicam via Flaminea haud procul à Ponte Miluio extruxit, protinusq; dedicauit: Oratoria fabricauit: ac alia id genus opera egregiè confecit. Moritur demum post annum sextum, & mensem quintũ, die decimaoctaua.

c. Si uir simplex uotum. 27. distinct.

Martinus

Martinus Primus P. M.

Cap. LXXIII.

SVccesit in Pontificio munere Theodoro Martinus, ciuis Tudertinus. Qui, inito pontificatu, Legatos Constantinopolim illicò misit: utq; Paulum Patriarcham ab hæresi ad fidem catholicam reuocarent, mandauit. Verùm Pontificis petitioni non obtemperauit Paulus: ob idq; à Martino dignitate priuatur. Quare permotus Imperator Constantius, Olimpium eius cubicularium in Italiam Exarchum cum hiscè ablegat mãdatis, ut Martinũ ad se uinctum mitteret. Sed hac interim dissensione fræti Saraceni, Alexãdria Aegipti cum ingenti classe soluentes, Rhodum Insulã nauigarunt: ibiq; capta primaria urbe, colossum, fama celeberrimum, sunt demoliti. Ex cuius ære noningentos Camelos præda onustos abduxerê. Constantius verò tantis calamitatibus nihilo melior factus, Theodoro Caliopæ Italiam petere iubet: atq; Martinum Põtificem ad se Constántinopolim vinctum adduci imperat. Theodorus dicto domini sui audiens, Romam profectus, ac à Romanis benignè exceptus, cum Pontificem salutare velle simularet, iniectis homini cathenis, eum Constantinopolim Ligatum ad Cæsarem mittit: & indè in Chersonessum, perpetuum exiliũ, deportatur:

deportatur: vbi quondam Beatus Clemens Pontifex exulauit: Martinus autem tot circū-uentus ærumnis, & magna rerū omnium inopia præssus, in exilio tandem occubuit: anno nempè sui Pontificatus sexto, mēse secundo. Multis virtutum signis vsq; in hodiernum diē Diuus iste Pontifex refulget: qui et in ordinem sanctorum Martyrum fuit meritò relatus. Festa illi dies est duodecima Nouembris. Pastore tùm caret Romana sedes ob incertum sanctissimi viri obitum, mensibus quatuordecim.

Eugenius Primus P. M.
Cap. LXXIIII.

EVgenio Primo Petri sedes hoc tempore defertur: Viro nempè mira pietate, religione, mansuetudine, munificentia, & comitate, ornato. Qui statuit, Episcoporum quēlibet carceres habere debere: in quibus delinquentes clerici peragere pœnitentiam possent. Voluit prope ecclesias, domicilia sacerdotum extrui. Vetuit Monachis, quauis ex causa absq; eorum superioris licentia claustrum egredi. Moritur autem anno sui Pontificatus secundo, mēse nono.

Vitelianus

Vitelianus P. M.
Cap. LXXV.

PRouinciam administrandi summum Pontificatum nactus est tùm Vitelianus, ciuis Signinus ex Volscorum gente: vir quippè optimus, & Diuini cultus amans, atq; studiosus. Quamobrem ecclesiasticam regulam composuit, & cantum; † adhibita organi consonantia, in Ecclesia ordinauit. Theodorũ quẽdam Archiepiscopum, & Hadrianum Abbatem, viros doctissimos; atq; optimos, in Angliam misit, quò illos populos in religiõe fluctuantes confirmarent. † Quod sanè Anglis celebre hoc pium Papæ facinus esse debet: ut potè quibus (si superiora quoq; memores) sancta Apostolica Romana sedes in his, quæ ad verũ Dei cultum pertinent, nullo vnquàm æuo defuerit. Postremò, haud infœliciter administrata Christi Ecclesia, post annum sui regiminis decimumquartum, mense sexto moritur.

146

147

Adeodatus P. M.
Cap. LXXVI.

ADeodatus, patria Romanus, professione Monachus, in Sede Petri post Vitelianum locatur. Qui magna comitate, ac religione præditus, in delinquentes clemens, in paupe-

res beneficus, erga hoſpites benignus, et in calamitoſos miſericors fuit. Eccleſiam Beati Petri via Portuenſi iuxta pontem Meruli tum inſtaurauit, dedicauitq́; Auxit fundis & ædificiis Monaſterium ſancti Heraſmi in Cœlio mõte, vbi ipſe monaſticam duxerat vitam. Et ad abolenda prodigia, quæ ſuo tempore pluſquàm ſæpè viſebãtur, conuerſus ſupplicationes frequentes habuit. Dein verò diem obiit anno quarto, cum duobus menſibus, & diebus quinq́;. Memoriã ſanctiſsimi viri lachrymis multis proſequuntur tùm omnes. Cuius corpus in Diui Petri Baſilica recõditur.

Donnus P. M.
Cap. LXXVII.

DOnnus ciuis Romanus illo tempore Pontificio muneri præeſſe cœpit, quò Grimoaldus Longobardorum Rex obiit. Quo ſanè anno maximi fuerè imbres: mortalium plurimi fulminibus icti interierè: & frumenta in agris eputruere. Quamobrem in maximis turbinibus conſtitutus Pontificatũ Donnus adiit. Qui ſanctitate vitæ, & doctrina, plurimùm valuit. Clerum diuerſis diſtinxit gradibus, auxitq́; honoribus. Monachos quoſdam cum Neſtorianis ſentientes, deprælienſos & Caſtigatos in varia diuiſit monaſteria. †Rauennatẽ Eccleſiam à Romana iamdudũ 148
ſeiunctam

sciunctam, ob idq; Acephalon vocatã, Apostolicæ sedi Romanæ obsequentem reddidit. Vestibulum Sancti Petri, quod paradisus appellatur, quadripartitum marmoribus strauit. Instaurauit prætereà; dedicauitq; Ecclesiam Apostolorum, via Ostiensi, & Ecclesiam beatæ Euphemiæ, via Appia. Cuius boni Pastoris vita tandẽ finiuit anno sui regiminis quinto, mense itidem quinto, & die decimo.

Agathon P. M.
Cap. LXXVIII.

AGathoni, natione Siculo, licet patre, Romano, professione Monacho, cura Pontificiæ dignitatis post Donni obitum defertur.
149 Vir tãta sanctitate emicuit, † vt leprosum semel obuiũ, osculo suo exceptum, à lepra protinus liberarit. Tantæ prætereà mansuetudinis, & comitatis fuit, vt neminem vnquàm ab se tristẽ dimiserit. Nactus proinde Imperatorem sibi moribus similem, conciliũ, Monothelitarum causa, apud Constantinopolim habere statuit. Cuius rei gratia legatos, Ioannem Portuensem Episcopum, & Ioannem Romanæ Ecclesiæ Diaconum, Cõstantinopolim misit. Quos Cõstantinus quartus mira benignitate excipiẽs, simul hortabatur, ut reiectis cauillationibus, & sophisticis altercationibus, ex æquo & bono controuersiam totam sopi-

rent, & duas ecclesias ad vnam solam reducerent. Intereà verò Pontifex, cuius tempore post solis eclypsim peste grauissima laboratū est, anno suæ administrationis secundo, mense sexto, die decimo quinto vitam cum morte commutauit. Cuius obitu sedes Petri vacauit menses septēdecim.

Leo secundus P. M.
Cap. LXXIX.

SVccesit Agathoni Leo, vir genere Siculus. Qui græcè, ac latinè doctissimus est planè habitus. Canendi peritiam adeò calluit, vt psalmodiam ipse composuerit hymnosq; ad meliorē concentum redegerit. Idē quoq; constituit, in celebratione Missæ pacem populo dari: Sextam Synodum Constantinopolitanam vehementer probauit: & quos sancta Synodus, præsente Constantino, dānauerat; eosdem ipse anathemate percusit. Synodus ista vniuersalis Constantinopoli habita fuit aduersus Sergium, Paulum, Pyrrhum, Petrū, Cyrum, Theodorum, & omnes alios successiuis temporibus Archiepiscopos siuè Patriarchas Constantinopolitanos: qui impiè docebant, vnam voluntatem & vnam operationē in Christo IESV domino, & Saluatore nostro fuisse. In cuius quidē Synodi sessione tertia, præsente etiam Constantino quarto Impera-

tore, cōuicti fuerè hæretici de falſo. Exhibuerunt enim librum, qui habebat inſcriptionem Mænnæ: veruntamen tres additi erāt in principio libri quaterniones adulterini, non habētes ſubnotationem numeri foliorum. Rurſus in ſeſsione ſexta attulerunt iidem ipſi hæretici teſtimonia abſciſſa & mutila. In ſeſsione octaua animaduerſum eſt, hæreticos multa in deſcribendis libris conſultò omiſiſſe, & alia in codicibus deprauaſſe, quæ illorum poſſent demōſtrare errorem. Iterum in decimaquarta Seſsione in medium ſunt ab hæreticis prolati codices falſi, & adulterini: ſicut in illo ip-

150 ſo concilio eſt videre. † Sic etiamnùm hoc ſæculo ſplendidè mentiuntur hæretici, modò ſupprimentes veterum libros, quibus geſtorum veritas ex fide narratur; modò allegantes locos ſcripturæ imperfectos: modò falſa & manifeſta mendacia de ſummis Pontificibus Romanis imperito vulgo ſplēdidè ſuggerentes. Vt ex obliquis hæreticorū ſemitis haudquaquàm obſcurè deprehendatur, quòd illorum dux, pater, & princeps, ſit antiquus ille veterator Dyabolus, qui mendax eſt, in veritate nō ſtetit, & falſa ſemper protulit: qui, *Ioan.* 8.
inquam, ante mille & quingentos triginta ſeptem annos, auſus fuit obiicere vnigenito fi-

151 lio Dei: ſi filius Dei es, mitte te deorſum. † *Matthæi.*4.
Porrò & hodiè operarii illius Veteratoris nihil

hil aliud crepant, hæretici nempe, quàm hoc ſimbolum Angeli tenebrarum: qui filius Dei eſt, mittat ſe deorſum, hoc eſt, ſeparet ſe ab vnitate Eccleſiæ, recedat à fratribus ſuis, non perſiſtat in veritate, non in charitate IESV Chriſti: ſed deſerta ſummitate templi Dei, quam quidem templi ſummitatem, caput, & fundamentum ſimul, Chriſtus in Petro & ſucceſſoribus Petri, Vicariis ſuis, ædificauit, mittat ſe deorſum: & tunc demûm vnà cum Diabolo patre ſuo irrideat fratres ſuos, iudicet illos, falſas in medium proferat ad fallendum ſcripturas, videat feſtucam in oculo alterius, & interim trabem in oculo ſuo nõ curet, ſit deniq; ſcandalum in Eccleſia Chriſti perpetuum, & incedat per viam perditionis latam ac ſpacioſam, impunitaq; ſibi omnium ſit ſcælerum licentia. Ad Leonem redeo. Statuit is omni die baptizari homines poſſe, modò id neceſsitas poſtularet. Noluit item pro vſu pallii, vel aliorum officiorum, quicquàm Eccleſiæ perſolui. Moritur tãdem Leo doctrina, eloquentia, religione, pietate, & ſingulari clementia præditus, menſe decimo. Cuius funus collachrymantes omnes, ceu publico orbati parente, ad Baſilicam Diui Petri deduxerè.

Matthæi.16.
Ioannis.1.
Matthæi.7.

✠

Benedictus

Benedictus Secundus P. M.
Cap. LXXX.

BEnedictus ciuis Romanus, à pueritia Christo militans, diuinæ scripturæ sic operam dedit, ut in rerum diuinarum scientia insignis tùm quippè haberetur. Ob cuius humanitatē, & erga omnes, præsertim verò pauperes, pietatem, ita omnium gratiam demeruit, vt is ipse vnus haberetur, qui cunctorum suffragiis in defuncti pridem Leonis locum meritò subrogaretur. Huius viri sanctitate permotus tum Constantinus Imperator sanctionem Romam ad eum misit: qua nimirùm cauit, vt quem deinceps clerus populusq; Romanus in Pontificem elegisset, eundem protinus verum Christi vicariū omnes agnoscerent. Plures Basilicas restituit Papa hîc sanctissimus: maximè autem sancti Laurentii in Lucina, ac beati Valentini Martyris via Flaminea. Moritur demùm post mensem decimum, die duodecimo. Qui sicuti omnibus in vita charus fuit, ita post mortem nemo non sanctū, deq; humano genere benemeritū eū prædicauit.

Ioannes Quintus P. M.
Cap. LXXXI.

EO fermè tempore, quo diem functus est Constantinus quartus Imperator, Ioānes

Quintus,

Quintus, natione Syrus, patria Antiochenus, ad sedem Petri, consensu omnium, in Ecclesia Saluatoris apud Lateranum vocatur: vir sanè doctrina, religione, ac humanitate præclarus. Qui in eiusdem Sacra Saluatoris æde voluit, quemadmodum Leo secundus fecerat, à tribus consecrari Episcopis, Ostiensi, Portuẽsi, & Velitrensi. Quem quidem consecrandi morem posteri deinceps tenuerè. Cæterùm pius iste Pastor valitudinarius, quum libellũ quendam de Pallii dignitate composuisset, sub finem anni primi è viuis decessit.

Conon P. M.
Cap. LXXXII.

CONON origine Tracensis, Siciliæ alumnus, indè Romam veniens, ex præsbytero summus Põtifex creatur. Cum enim Romani Petrum quendam Archiepiscopum, exercitus verò Imperatoris Theodorum præsbyterum, ad summi Pontificatus culmen prouehere certatim conarentur: post longam tãdem altercationem, diuino nutu compulsi, in eam omnes conuenerè sententiam, ut Cononem Papam designarent: Virum quippè bonum, & tanto dignum principatu. Qui compositis moribus, eruditione, pietate, religione, & forma corporis, omnibus venerabilis fuit: à nonnullis etiam, ob insignem eius caniciem,

niciem, & corporis maiestatem, angelicus vocabatur. Animi simplicis, integri, modestiæ, iustitiæ, constantiæ, & prudentiæ, plusquàm humanæ semper est habitus. Quamobrē cūcti, ad quos ea res pertinebat, frequenti laudū eius acclamatione eū cōfirmarunt. Cæterùm post initum Pōtificatum in valitudinem corporis statim incidit: cui vndecim menses & tres fermè dies superfuit.

Sergius Primus P. M. Cap. LXXXIIII.

DEfuncto Conone, Sergius natione Syrus, huius nominis primus, patria verò Antiochenus, in Pontificatu sufficitur. Is tempore Adeodati Papæ Romam veniens in ordinem clericorum ascisscitur. Posteà autem eius doctrina & circa ministerium rei diuinæ studio efflagitantibus, ad maiora gradatim conscendens tantum sibi nominis atq; auctoritatis cōparauit, ut in demortui pridem Papæ locum (licet non sine controuersia) fuerit substitutus. Porrò quum pars populi Romani Theodorum Archipræsbyterum in Pontificem quàmmaximè peteret, nonnulli ab Exarchi Iudicibus corrupti Paschalem nominassent, & vtraq; pars in palatio Lateranēsi congregata esset, conuenerunt tandem cleri populiq; Romani vota in Sergium hūc. Quem posteà

vinctum Iustinianus secundus Imperator ad sese duci iussit, quia Synodo suæ assentiri nolebat: sed recusantibus Italis militibus id cõmittere facinus, pax deniq; inter Papã & Cæsarem consequuta est. Qua demùm pace impetrata, ad instaurationem templorũ Sergius animum adiecit. Diui itaq; Petri Basilicam rude1ibus, tignis putrefactis, stillicidiis corruptis, & parietibus labẽtibus ruinosam; in pristinam restituit formam. Quo quidem in loco partem quoq; Dominicæ crucis in capsula quadam ænea reperit. Beati Leonis Papæ corpus humilius, quàm par erat, sepultum, honestiore loco condidit. Constituit prætereà, ut in fractione Dominici corporis ter caneretur in Missa: Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, &c. †Optimi huius Sergii virtute & sancti- 152
tate Saxones Christo nomẽ dedisse, certò fertur. Neq; ad rẽ pertinet, quòd Saxones alioquì dicãtur à Carolo magno, Frãcorum Rege, ui atq; armis coacti suscipere ad Lippam fluuium fidem Christi. Porrò annis trigintatribus eam gentem Carolus & sui antecessores bello iugiter præsserũt: Sed Saxones (quẽadmodum Germani omnes historici scribũt) sæpius in hæreses collapsi, sæpius etiam ad puritatem fidei sunt vi & armis restituti. Quarè mirũ haudquaquàm videri potest, si Sergius Papa in Euangelii luce primus fuerit Saxonũ

præceptor atq; magister: quamuis ipsi posteà in ueritate & fidei synceritate nō steterint, & propterea à Carolo magno armis sæpius debellati, tandemq; in ordinem fuerint redacti. Id quod et sæculo nostro Saxonibus accidere, nemo nō videt. Ad Sergium redeo. Nouissimè ergò, rebus multis insigniter gestis, Sergius post annum suæ villicationis tredecimū, & mensem circiter nonum, vniuerso collachrimante populo eius vitæ pensum absoluit.

Ioannes Sextus P. M.
Cap. LXXXIIII.

AD hunc Ioannem eius nominis sextum, natione græcum, cura Ecclesiæ Dei post Sergium peruenit. Is Basilicam Sācti Andreæ in Vaticano restituit: Altare principis Apostolorum Petri, columnis dextra leuaq; positis, magnificè ornauit: ac ut pius erat animo, multos, ære Ecclesiæ, captiuos redemit. Moritur autem Pontificatus sui anno tertio, mense tertio. Sunt qui scribant, Ioannem hunc Martyrio coronatum: Verùm à quo martyrium fuerit perpessus nusquàm legitur. Humatum fuit eius corpus ad Cathecumbas Sebastianas, Via Appia.

*

Ioannes Septimus, & } PP. MM.
Sosimus, qui & Sisinius }
Cap. LXXXV.

IOannes septimus itidem Græcus sexto successit. Pontifex sanè multæ sanctitatis & eloquentiæ. Qui in Diui Petri Basilica oratorium in Dei genitricis honorem extruxit: cuius parietes opere vermiculato intecti dextra leuaq; quorundam patrum vultus æquè ostẽdebãt. Basilicam sanctæ Eugeniæ dudùm vetustate collapsam restituit: Cœmiteria sanctorum Põtificum Martyrum, Marci, Marcellini, atq; Damasi, exornauit: Plures Basilicas pictura & sanctorum imaginibus cultiores reddidit. Moritur tandem anno secundò, mense septimo, die verò decimaseptima.

Sosimus autẽ, qui & Sisinius, natione Syrus, etsi syncerè fuerit bonus, nihilq; in Põtificatu prætermiserit, quod boni Pastoris cõueniret officio: attamẽ podagra & chiragra ita iugiter laborauit, ut neq; ingredi pedibus, neq; cibum sibi ingerere manibus quiret: proindè & subita morte post xx. dies ereptus est.

Constantinus primus. P. M.
Cap. LXXXVI.

PEr id tempus, quo Romæ triennio fame laboratum est, Cõstantinus primus natio-

ne Syrus, vir quippè latina græcaq; lingua doctiſsimus, ad ſedem Petri vocatur. Is tanto ſtudio omnes, præſertim verò pauperes, in ea famis calamitate iuuit, vt Conſtantinum cœlo in terras demiſſum homines arbitrarentur. Cùm verò Iuſtinianus ſecundus Imperator, qui amiſſum imperium rurſus occupauerat, mutato in melius conſilio, Apoſtolicam ſedē Romanā tum in honore, tutela, atq; veneratione habere cœpiſſet: deſiderio quoq; Conſtantini Pontificis videndi ardebat. Proindè, Miſſa claſſe, Papam rogat, ad ſe Conſtantinopolim vt proficiſcatur. Papa autem precibus annuens Cæſaris, claſsi & vento ſe lubens cōmiſit. Quē Regiæ Vrbi aduētātem Tiberius Imperatoris filius regio inſtructus comitatu, necnon & Cyrus Patriarcha Conſtantinopolitanus cum omni clero, ad octauum vſq; lapidem egreſsi honorificè excipiūt. At Imperator Iuſtinianus paulòpoſt Vrbe egreſſus nō modo Papam demiſsè complectitur, ſed etiā

153 illius pedes venerabūdus exoſculatur.† Poſteà, defuncto Imperatore Iuſtiniano, Pōtifex Conſtantinus Philippicum, qui in Imperio ſucceſſerat Iuſtiniano, hæreticum pronūciat: quinimò habita Synodo, non ſolum Philippici & Ioannis Monachi opiniones de imaginibus improbauit, verùm etiam imagines ſanctorum patrum, qui ſex vniuerſalibus Conci-

liis, per omnes approbatis, interfuerãt, & per Philippicum Imperatorem de parietibus sanctæ Sophiæ (ignominiæ causa) abrasas, in porticu tẽpli Diui Petri depingi statuit. Ad hæc, optimus hîc Papa cauit, † ne Imperatoris hæretici nomen publicis scriptis, aut priuatis, in ære, auro, argento, plumbouè insculperetur, vel quoquo modo pingeretur. Obiit demùm Pontifex Cõstantinus septimo sui Pontificatus anno, die nempè vigesima. 154

Gregorius Secundus P. M.
Cap. LXXXVII.

GRegorius secundus ciuis Romanus, Papa sanè optimus atq; sanctißimus, per hæc tẽpora sedere cepit: Is tantæ fuit eruditionis & facundiæ, ut omnes de fide catholica perperã sentiẽtes erroris facilè conuicerit. Porrò sub Pontifice Sergio sacris initiatus, sacellis, & Bibliothecæ, magnæ vir fidei & integritatis habitus, præfuit. Diaconatus dein ordinem subiens Constantinopolim cum Pontifice Cõstantino profectus, de nonnullis fidei articulis, de quibus tùm vehemens & acris erat disceptatio, ita acutè respondit, ut omnibus ingenium & doctrina eius admirationi fuerit. Post Constantinum verò ad sedem Petri vocatus, vrbis mœnia aliqua ex parte vetùstate collapsa instaurat: Basilicam sancti Petri, Laurentii

rentii

rentii martyris extra muros, Monasterium quoq; via Ostiensi haud procul à Basilica Diui Pauli positum, & Monasterium sancti Andreæ, quod Barbaræ nuncupatur, in ea, qua
155 oportuit, parte restituit. † Huius prætereà Gregorii laus præcipua fuit, quòd ipsius opera Germani ad fidem IESV Christi sunt conuersi. Misit enim Gregorius in Germaniā Bonifacium ac alios, qui, proposita veritatis luce, Germanos ipsos è tenebris educerent. Veram quippè Germani scriptores narrant historiam: Misit hìc Gregorius Bonifaciū Monachum Britannia oriundum, virum sanctum in Germaniam ad prædicandum illis populis verbum vitæ: per quem Bonifacium gentem illam sedentem in tenebris sanctus Papa Euāgelica luce illustrauit. Ipsorum autē Germanorum magnam partem Romam venientem suis manibus vir sanctus baptizauit. Vndè & in Epistolis dicti Gregorii ita scriptum inuenitur.

Regino in suis Chronicis sub annis Domini. 650 Otto Phrisingensis libro 5. cap. 18. 25. et rursum cap. 24 c. Antecessor. et c. quod prædecessor. 11. q. 3. Ioānes Nauclerus uolu. 2. suæ chronographiæ in 25. generatione.

156 † *Epistola Gregorii secundi ad Germanos.*

Gregorius Episcopus seruus seruorū Dei Vniuersis Reuerendissimis & sanctissimis fratribus coepiscopis, religiosis, præsbyteris, seu diaconis, Gloriosis Ducibus, Magnificis Comitibus, & cūctis Christianis Deum timentibus: solicitudinē modò gerentes pro speculatione credita: quia in Vmbra mortis aliquas

gentes

gentes in Germaniæ partibus, antiquo hoste suadēte, errare, quasi sub religione Christiana Idolorum cultui eos seruire cognouimus: aliquos verò, qui necdum cognitionem Dei habentes, nec Baptismatis sacri vnda loti, sed comparatione brutorum animalium pagani, factorem non recognoscunt, necessariò pro vtrorumq; illuminatione ad prædicandum rectæ fidei verbum harum portitorem Bonifacium, Reuerendissimum fratrem nostrũ Episcopum, ad easdē partes dirigere studuimus, ut & illis prædicãdo verbum salutis, vitã prouideat sempiternam: & si quos fortè vel vbicũq; à rectè fidei tramite destitisse cognouerit, aut astutia Diabolica suasos, erroneos repererit, corrigat, atq; sui educatione ad portũ reducat salutis: eosq; ex Apostolicæ sedis huius doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere instituat. Cui, hortamur ob amorem Domini IESV Christi, & Apostolorum eius reuerentiam, vt in omnibus pareatis, nisibus totis, eũq; in nomine IESV Christi recipiatis, vt scriptum est de suis discipulis: Qui vos recipit, me recipit: prouidentes insuper necessaria itineris eius, comites tribuentes, cibum etiam, & potum, vel si quid eguerit, largientes, vt vno labore & socia voluntate opus sibi creditum pietatis, & negotium salutis, annuente Deo, perficiatur, atq;

præmia laboris perpetuò percipere mereamini. Siquis itaq; huic famulo ad illuminationē gentium ab hac Apostolica Sede destinato, assensum vel concursum præbuerit, exorantibus Apostolorū principibus, consortia mereatur sanctorum. Si quis verò, quod non putamus, aduersando eius præpedire conatus laborauerit, aut contrarius extiterit ministerio sibi credito, successorumq; eius eundem laborem intrantium, ex sententia diuina anathematis vinculo percellatur, perpetuæq; damnationi subiaceat. Benè valete. Data Kal. Decembris, imperãte Domino Augusto Leone, anno eius Imperii septimo, & Cõstantino Imperatore eius filio Anno quarto, Indictione Sexta.

Scripsit idem Pontifex Thuringis, inter quos erant aliqui Christiani, plures tamen adhuc pagani. Sic enim scriptum in Epistola ad illos legitur: Ideò fratrē nostrum sanctißimū Bonifacium Episcopum ad uos direximus, vt vos debeat baptizare, & fidē Christi docere.

Scripsit etiam idem Gregorius Saxonibus, quos hortatur, ut Bonifaciū audiant, & eius doctrinā sequãtur. Hæc de Gregorio secũdo & Germanis Nauclerus vnà cum cæteris suæ gentis Germanicis scriptoribus posteritati tradidit.

Haud quaquàm hinc mihi à vero alienum

videtur, quod Beatus Rhenanus & ipse Germanus hoc loco de hac re testatur: sanctū Maternum, Diui Petri iussu, primum omnium doctrinam euangelicam Germanis prouincialibus enunciasse. Illi etenim Germani, quorū regio in prouinciam à Romanis redacta fuerat, utpotè ciuiliores, atq; humaniores, linguamq; callentes Romanam, qua verbi Dei præcones à Pontificibus Romanis in Germaniam missi vtebantur, priores cæteris Christū amplexi fuerunt. Cuiusmodi rei testis quoq; est sanctus Martyr Irenæus, Vetustissimus historiæ scriptor, in hūc penè modum scribēs: Nam etsi in Mundo loquelæ dissimiles sunt: virtus tamen traditionis vna & eadem est: & neq; hæ, quæ in Germania sunt fundatæ Ecclesiæ, aliter credunt, aut aliter tradunt, & reliqua. Porrò Diui Hieronymi testimonio cōstat, Irenæum auditorē Polycarpi fuisse: quē quidem Polycarpum cum Ioanne Euangelista præceptore suo peculiariter cōuersatum fuisse, in confesso est. Enimuerò, quemadmodùm proximè relata indicant, Germani prouinciales tempestiuè satis, opera, studio, labore, & pietate Pontificum Romanorum, audiuerunt de verbo vitæ: sed illud Germani rudes interiores & intenti Demonum cultui nō apprǽhenderunt: aut si qui illorum illud fortè apprǽhenderunt: in illo tamen & veritate

In. 1. lib. aduersus hæreses.

non perstiterunt, uti in memorata huius Gregorii ad Germanos epistola est videre. Quocircà Beatus Rhenanus in annotato pridem loco, post vetustissimorum, & eorum quidē probatissimorum, auctorum lectionem, vnà cum cæteris Germanis scriptoribus palàm cō
157 fitetur: † Occidentalia totius scilicet Germaniæ, Franciæ, seu Galliæ, Angliæ, & Europæ Regna Christi cognitionem Romanæ Sedi
158 debere. † Ob id quoq; veteres Germani Romanam Ecclesiam Matrem suam appellarūt, tutati sunt demissè venerati sunt: quēadmodùm Lupoldus Bebenburgius dissertis verbis testatur.

In lib. de Zelo ueterū Germanorū &c. c. 4. in fine.

Eccè Germanos, Gallos, Anglos, & deniq; primos omnium, Italos, agnitionē Christi et lucem Euangelii docuit Papa Romanus: Magister horum omnium is est in Euāgelii schola, & idē Pater in sacri baptismatis vnda. Piā, Piam ergò cuncti agnoscant Matrem, Romanam sedem, quæ piis visceribus suis ex aqua &
159 Spiritusancto nos omnes genuit. † Honoremus proindè omnes hoc quoq; nomine Patrem & Magistrum nostrum, Papam Romanum, impēdamus honorē Matri nostræ Sedi Romanæ: id quod nō solùm à nobis Deus speciatim exigit: verùm etiā lex naturæ requirit, & lex ciuilis præcipit, personam Patris & Magistri nostri honestam nobis atq; sanctā om-

Exodi. 20. Matthæi. 15. Marci, 16. l. Veluti. ff. de iusti. et iure. l. liberto. iuncta ibi gloss. 1. ff. de obseq. à liber. et libert.

Lucæ 6. nino esse existimandam. Inhonestum planè ex iustissimo filii Dei iudicio, & improbũ est, quòd super Magistrum sese attollat discipulus. Ob id sanctus ille Noe benedixit duobus *Genesis.9.* filiis suis, Sem & Iapheth, qui verenda ipsius parentis, obducto pallio, operuerũt: tertio autem eius filio, Cham, qui verenda eius genitoris reuelauerat, sæuerè maledixit. Hanc ob rem, inquám, sacræ leges honore dignantur illos, qui Sanctam Romanam Ecclesiam vnicè colunt & venerantur: eos verò qui Romanæ dissentiunt Ecclesiæ, vesanos, & iniustos, iustis plectendos pœnis abominantur. † 160

l.1.C. de summ. trinit. & fid. catholi.
l.1. & toto tit. C. de hæreti.

Quinimò quum Papa simul & apostolica sedes Romana, ceu Germanorum, Gallorũ, Anglorum, & aliarum deniq; nationum, quas docuerunt Christi Euãgelium, parentes & Magistri; illos omnes de proximis humanæ cognitionis circulis attingant, ab ipsis identidẽ, velut filiis & discipulis, Papam & Apostolicã Sedem Romanam aduersus aliorum iniurias defendi totis viribus, atq; gladio sanè oportet: sicuti aliàs affatim ipse ostẽdi. Sed Gregorii gesta ex Germanis referre pergamus. Pace dehinc Gregorius parta, iterũm reparandis templis animum adiecit. Basilicam namq; Sanctæ crucis in Hierusalem iampridem collapsam extruxit. Paternam domum post Matris obitum in Monasteriũ conuertit, ad honoremq;

In prima parte defensionis Tripartitæ. ad l. Vt uim. ff. de iust. & iure.

161 noremq; S. Agathæ Christo dedicauit. Leonem tertium Imperatorem hæreticum (quoniam sanctorum imagines abolere non desinebat) habita Synodo excommunicauit. Intereà verò omnes quum suo exemplo ad virtutem & sanctitatem Gregorius alliceret, moritur anno sui reginimis sextodecimo, mense nono, & die vndecimo. Fertur, ab hoc Gregorio centum & quadraginta octo Episcopos toto suo Pontificatu fuisse creatos.

Cregorius Tertius P. M.
Cap. LXXXVIII.

SVccesit secundo Gregorio tertius, vir patria Syrus, doctrinæ singularis atq; humanitatis, græcè, & latinè doctus. Qui sacræ scripturæ archana sic fœliciter rimabatur: ut nemo tùm concione, aut rerum occultarum interprætatione, fuerit illo præstantior. Orthodoxæ fidei acerrimus extitit defensor: ut ob eam rem graues quandoq; maximorum principum simultates incurrerit. Tali ingenio & animi fortitudine erat præditus, ut neq; minis, neq; armis à pio eius instituto potuerit vnquàm auelli. Pauperes mira semper charitate & eleemosinis oppidò fouit. Parens proinde omnium, & pastor, meritò est vocatus. Parens vtiq; omnium, cùm primis verò Germanorum, pius & Pastor bonus fuit hîc Gregorius.

gorius. Id quod etiam ipſius Epiſtola Bonifa
cio pridem in Germaniam miſſo ſcripta, faci-
lè teſtatur. Illius autẽ Epiſtolæ verba de Ger-
manis ſumpta authoribus hæc ſunt.

† Gregorius ſeruus ſeruorum Dei Reue- 162
rendiſsimo Sanctiſsimo fratri Bonifacio Epi-
ſcopo, ad illuminationem genti Germanorũ,
vel circũquaq; in vmbra mortis morantibus
miſſo: Magna nos habuit gratulatio, lectis fra-
ternitatis tuæ literis, quum in eis repertũ fue-
rit, Domini noſtri IESV Chriſti gratia pluri-
mos de gẽtilitate & errore ad veræ fidei agni-
tionem cõuerſos eſſe. Hinc iure tibi ſacri pal-
lii dereximus munus: quò, beati Petri Apoſto-
li auctoritate ſuſcipiens, induaris, atq; inter
Archiepiſcopos vnus, Deo auctore, præcipi-
mus ut cenſearis: ita ut dum Miſſarum ſolen-
nia geris, vel Epiſcopum conſecrabis, illo tan-
tummodò tẽpore vtaris. Quia verò turbas,
Domini gratia, in eiſdem partibus ad rectam
fidem aſſeruiſti conuerſas, præcipimus, ut iu-
xta Canonum ſtatuta, vbi multitudo excre-
uerit fidelium, ex vigore Apoſtolicæ Sedis
debeas ordinare Epiſcopos, pia tamen con-
tẽplatione, nè vileſcat dignitas Epiſcopatus.

Et rurſus ſcribit ad Bonifaciũ Gregorius.

Item hoc tene, quòd quiſq; fidelis pro ſuis
mortuis verè Chriſtianis licitè poteſt offer-
re: debetq; præsbyter, eorũ facere memoriã.

Idem

Idem etiam Gregorius scripsit Episcopis prouinciæ Bauarorum & Alemaniæ, ut Bonifacium Episcopum cum digno honore susciperent: eumq; Apostolica auctoritate missum audirent: gentilitatis ritum, & doctrinam falsorum sacerdotum abiicerent.

Sic iterùm ad eundem Bonifacium in Germaniā scripsit hic Gregorius.

Gregorius seruus seruorum Dei Reuerendissimo fratri Bonifacio Episcopo: Doctoris omnium gentium Apostoli Pauli vox est dicentis: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Agnoscimus itaq; hoc in syllabis fraternitatis tuæ de Germanis gentibus, quas sua pietate Deus noster de potestate paganorum liberauit, & ad centū millia animas in sinu Sanctæ Matris Ecclesiæ tuo conamine, & Caroli Ducis Francorum, à Gregorio (scilicet secundo.) hactenus dignatus est recipere, sed & in Boioaria prouincia, quæ acta sunt agnoscentes, datori omnium bonorum, extēsis ad cœlū palmis, gratias egimus, qui ianuā misericordiæ in illis partibus asperis, ac salutis ostium aperuit. Igitur quia indicasti, perexisse te ad gentem Boioaricam, & inuenisse eos extra ordinem ecclesiasticum viuentes, dùm Episcopos nō haberent in prouincia, nisi vnū
163 nomine Vnulum, quē nos ordinauimus: † & quia cum assensu Odilonis Ducis eorum, seu

optimatum prouinciæ illius, tres alios ordinasti Episcopos, & in quatuor partes prouinciã illam diuisisti, & vt quæq; Parochia ex quatuor suum habeat Episcopum: benè & prudẽter peregisti, frater, quoniam apostolicã præceptionem nostra vice adimpleuisti, ita quòd
non desinas hortor. † De concilio verò iuxta 164
ripam Danubii debeas nè celebrare, valdè placet. Non pigeat te, dilectissime frater, operari opus bonum, & reliqua.

Multa alia scripsit Gregorius Bonifacio, (Veteres Germani tradunt) pro salute Germa-
norum: † inter cætera verò fecit ei semel po- 165
testatem, Concilium Augustæ celebrandi. Quamprimum autem is Põtificatum iniit,
Concilium Romæ celebrauit: † in quo Leo- 166
nem tertium Imperatorem, propter abrasas de templis imagines, imperio simul & fideliũ communione priuauit. Oratorium pulchrũ Gregorius in Basilica Diui Petri extruxit: in quo reliquias plurimorum sanctorum condidit. Insuper Canoni Missæ verba addidit huiusmodi: Quorum solennitas hodie in conspectu diuinæ Maiestatis tuæ celebratur, Domine Deus noster. Rursum aliqua templa vetustate collapsa istaurauit: Monasteria erexit: Monachis normã benè beateq; viuendi præscripsit. Vrbis deniq; Mœnia magna ex parte diruta restituit. Eandẽ fermè Centumcellis,

quæ ruinosæ erant, impendit operam. Nouissimè de Deo & hominibus præclarè meritus anno sui Pontificatus decimo, mense octauo, & die vigesimoquarto, vniuerso collachrimãte populo, animam Deo reddidit.

Zacharias P. M.
Cap. LXXXIX.

ZAcharias natione græcus post Gregoriũ Pontifex Maximus Romæ constituitur. Fuit vir mitissimi ingenii, miræ suauitatis, & gratiæ, omni sanè virtute præditus, cleri populiq; Romani amator: qui inter optimos principes sit adnumeratus. Initio sui Pontificatus ardentem bellis Italiam inuenit: verùm legatos, pacis ergò, ad Luithprãdum Longobardorũ Regem cum Trasimundo Spoletanorum Duce bella gerentem, protinus misit. Sed, re per legatos infecta, ipse Zacharias, Romano comitante clero, ad Sabinos proficiscitur: vbi Regem ipsum octauo à Narnia miliario obuiam, honoris gratia, habuit. Qui quidem Rex equo descendens Sanctissimũ Pontificem in vrbem pedès deduxit. Sequenti verò die Zacharias orationem inter Missarum solẽnia dissertam habuit: qua Regis Christiani, siuè in pace, siuè in bello, officium præclarè ostendit. Ea permotus oratione Rex arbitrium componendæ pacis Pontifici liberum

tribuit. Italiæ itaq; pacem non solùm peperit Zacharias, sed & de Germanis, atq; Francis, seu Gallis, nunquàm non est optimè meritus. Cuiusmodi quidem rei præclara admodum extãt apud Germanos scriptores testimonia: quæ hic iam singula recensere longum nimis foret. Inter alia verò egregia eius in Germanos, Francos, siuè Gallos, facinora, & illud nõ vulgare: quòd eius auctoritate & mandato, Diuo Bonifacio per literas petente, constitutæ in Bauaria per Bonifacium dioceses, & diuisi Episcopatus, fuerũt ab ipso Zacharia cõfirmati: Concilium in Francia sub Carolomano Francorum Duce ex omnium Germanorum & Francorum vsu est habitum. † In quo 167
fuit primo loco cautum, ut in singulos annos Synodus deinceps haberetur: falsi quoq; præsbyteri, adulteri, & fornicatores Diaconi, atq; Clerici, de peculiis siue bonis ecclesiarũ fuerunt abucti, degradati, & ad obeundam pœnitentiã coacti: Ministris Dei arma gestare, vel pugnasse, aut in exercitu militum contra hostem pergere (nisi propter sacrum Missæ peragendum, & sanctorum patrocinia deferenda, ac peccatorum confessionum audiẽdam) omninò inhibitum. Venationes identidem, & syluestres illæ cum canibus vagationes omnibus Dei seruis ex æquo sunt interdictæ: simili modo accipitres, aut falcones, nephas

 esse

168 esse clericis alere, est inibi cōstitutū. † Quàm verò sit perniciosum, clericos, cuiusuis gradus, ordinis, & cōditionis, venationibus operam dare, & qua ratione illorum ordini venatio seuerè sit interdicta, aliàs ipse ostendi in libro, quem feci, de duplici Venatione generali & Germanica: illic commodius dignosci poterit. Ad Synodū mandato Zachariæ apud Francos congregatam redeo. Fuit etiam in ea Synodo statutum, vt præsbyteri vel Diaconi non sagis, Laycorum more, sed cassulis, more seruorum Dei, vterentur; ac ipsorum nullus in domo sua mulierem habitare permitteret. Permulta alia Ecclesiæ Dei conducibilia fuerè in eo concilio sapienter decreta: quæ nunc ad vnguem referre, huius loci non est. Zacharias autem, pace vbiq; constituta, multas Basilicas, quæ minabantur ruinam, restituit: Porticum atq; turrim ante Basilicam Lateranensem à fundamentis ædificauit: Bibliothecam Beati Petri instaurauit: Basilicam Diui Gregorii in Velabro condidit, vbi & caput Diui illius collocauit. † Venetis præterea sub anathematis pœna inhibuit, nè seruos Christianos Saracenis, aut Gentilibus venderent. Cūq; is græca latinaq; lingua doctissimus esset, quatuor dialogorū libros beati Gregorii in græcum trāstulit. Neq; solùm eruditione Zacharias, sed & iudicio cum summa pietate, sum-

Sub nu. 25. usq; ad numerū. 32.

169

maq; auctoritate cōiuncto plurimum valuit. Nota quippè hiſtoria: Carolum Martellum Carolomani & Pipini (licet aliorum quoq;) patrem fuiſſe. Ea Martelli progenies ſolebat iure quaſi hæreditario in aula Regis Francorū Maioremdomus (ut ipſi vocabant) agere: qui ſanè Maiordomus appellabatur etiam Dux. Penes hunc itaq; Ducem ſumma totius Franciſci Regni, atq; potentia, fuit. Regi autem nihil fermè, præter nomen inane Regis, reliqui erat. Porrò inceſsit capillo paſſo, & promiſſa barba: in ſolio Regali ſpeciē dominantis præſeferens ſedebat: Legatos vndecumq; venientes audiebat: hisq; abeuntibus reſponſa, vti iuſſus à Maioredomus fuerat, ipſe dabat: præcariam vitæ alimoniam, arbitrio Maiorisdomus, accipiebat: quorſumcūq; illi eundē erat, Carpēto, quod iugales boues trahebāt, vehebatur. Quarè quum Pipinus Caroli Martelli, ut dictum eſt, filius, Hilderici Francorum Regis Maiordomus per id tempus eſſet, quo Zacharias Papa vniuerſo orbi Chriſtiāo præerat, auctor fuit, ut habito Frācophordii optimatum Germaniæ conuentu, & miſsis Legatis ad Zachariam Papam, quæreretur ab eo; diutius nè ineptum Regem tolerare deberēt,
aut potius idoneum ſibi deligerent? † Zacha 170
rias Papa, audita Germanorum legatione, in hæc propè verba reſpondit: In ſacra diuinarū

rerum historia populum à Rege ignauo & socordi, lasciuieq;, spreto prudentium consilio, intento (indulgente summa, ac æterna illa Maiestate) defecisse: virumq; prudentẽ à suo corpore regem esse creatum; Regnum omne potestatemq; Dei Optimi Maximi esse, Principes, ministros duntaxat regnorum existere: Duces populo ideò deligi, ut supremi Imperatoris in omnibus sectentur voluntatem; non pro libidine sua agant: Is demùm verus Rex, qui populum sibi à Deo creditum, iuxta diuinæ legis præcepta placitaq;, moderetur: quò simul fœlices consiant, & vitam adipiscantur beatam: Ideoq; illum, qui regia munia è Reipublicæ vsu obire posset, relicto priore, Regem constituendum. Eiusmodi Papæ responso accepto, Franci, atq; Germani, Augustæ Suessonum habent ea de re conuentum: vbi publica auctoritate Pipinum Regem eligũt:
171 † Quem Zacharias Papa probat, atq; confirmat: Hildericum verò Regem à regno deponit: & illi subditos omnes à fidelitatis iuramento soluit. Licet historicorũ Germaniæ aliqui velint, unctionem, atq; à fidelitatis iuramento liberationem, à Stephano secũdo, qui Zachariæ successit, factam fuisse. Id quod verissimũ esse comperio. Repetiit enim illa Stephanus in Galliis agẽs, quæ à Diuo Bonifacio, Zachariæ mandato, facta pridem fuerant. Proinde

Sanctus Bonifacius Moguntinensis Ecclesiæ Archiepiscopus primus, acceptis à Zacharia Papa mãdatis, Pipinum inibi solenni & Christiano ritu in regem vnxit: appræhensum autem Hildericum, detonso capillo, in Monasterium Diui Hemerani Ratispona in Bauaria trusit: Gisalam Reginam identidem cœtui sacratarum Virginum in Bauaria superiore inclusit. Hæc acta fuere (Si Germanis credimus) circiter annum Christi 750. aut verius. 752. Postremò vbi sanctè, ac piè oues Christi annos decem, menses tres, maxima omnium laude & beneuolentia Zacharias gubernasset, Deo spiritum reddidit. Cuius corpus in sacra Diui Petri æde conditur.

Stephanus Secundus P. M.
Cap. LXXXX.

STephanus, huius nominis secundus, ciuis Romanus, Zachariæ defuncto in Pontificatu successit. Quippè adeò omnibus gratus fuit, ut quum ad eligendum Pontificem Clerus populusq; Romanus conuenissent: eum humeris in Basilicam Saluatoris Cõstantinianam, & indè ad Lateranum deferrent. Fuit vir singularis prudentiæ & religionis: amator Cleri: eleemosynarũ dator: doctrinæ Chrstianæ sedulus scriptor, ac concionator: pauperũ

parens:pupillorum & viduarum defensor. Sā-
ctissimum hunc Papam Stephanum operam
quoq; suam impendisse Germanis, quò fidem
Christi indies magis, ac magis firmius ample-
xarent, ex literis Diui Bonifacii Apostolici in
Germania Legati, ad eundem Stephanum (vti
Germani historici tradunt) scriptis, satis po-
test deprȩhendi. Illas Sancti Bonifacii literas
vtinam omnes pia mēte & humili ceruice pe-
172 nitus expenderent. † Profitetur enim in suis
illis literis inter cætera Bonifacius, qui verbi
Dei apud Germanos præcipuus fuit cōciona-
tor, ac ob id ab ipsis Germanis in hunc vsq;
diē eius memoria sanctissimè colitur, totiusq;
Germaniæ patronus habetur, se exiguum epi-
scopum, & discipulum Romanæ Ecclesiæ: pe-
tit summis precibus vnitatem, & familiarem
coniunctionem cum sancta sede Apostolica
Romana: obnixè cupit permanere discipulus,
fidelis, ac deuotus seruus Stephani Papæ, &
Apostolicæ sedis Romanæ, quemadmodum
sub tribus præcedentibus Pontificibus, Gre-
gorio secundo, Gregorio tertio, & Zacharia
fuerat: qui quidem tres Pontifices (inquit Bo
nifacius) eū semper hortationibus & auctori-
tate literarum suarum muniuerunt, atq; iuue-
runt: optat etiam Bonifacius præcepta Ste-
phani Papæ identidē exequi & implerē: cul-
pam deniq; deprecatur, si quid minus rectè
admisisset

admisisset in illa Romana & Apostolica legatione, qua plusquàm annos triginta tum functus erat: etenim illud, quicquid esset erratũ, iudicio Romanæ Ecclesiæ emendari vellet: & reliqua. Ad Stephanum redeo. Is quia Aistulphum Longobardorũ Regem ab occupatione agri Romani, scelere planè nimio, neq; verbis, neq; muneribus, auertere poterat, ad Pipinum Frãciæ, Germaniæq;, Regẽ est profectus. Cui Pipinus Carolum filium eius adolescentem, qui posteà, à rebus magnificè gestis, magnus cognomento est dictus, ad centesimum Lapidem, honoris & reuerẽtiæ ergò, obuiam misit: Pipinus autem tertio ab Vrbe miliario Stephanum virũ sanctissimũ, excipiens, pedes illi demissè exosculatus est: insuperq; frænum equi Pontificis assumens, ipsum Papam equo insidentem, pedibus ille incedens, ad pallacium vsquè honorificentissimè perduxit: atq; Aistulphum Regem vi & armis adegit Pipinus, vt restitueret Romanæ Ecclesiæ penè omnes, quæ in Exarchatu Rauennatensi continentur, vrbes anteà occupatas. Partiebatur autem in duas regiones exarchatus, ut omnium testantur annales, Pentapolim, & Aemiliã: Pentapolis (ut aiunt) ambit ciuitates, Rauennã, Cesenã, Forumliuii, Forũpolii, & Forum Cornelium. Aemilia verò cõtinet Bononiã, Mutinam, Regium, Parmã,

Placentiam, Ferrariam, ac quicquid Padum & Apenninum interiacet à Placentinis usq; ad stagna Venetorum, & quicquid intra Isaurum Flumen, Apenninum, & Adriaticum in-
173 cluditur. † Verùm Stephanus Papa Pipinum protinus in Regem suis manibus consecrauit: atq; Imperium è Grecis tunc ad Francos trãstulit, quod postmodũ Leo tertius Papa plenissimè præstitit. Omnes itidem, qui hac de re scripserunt Germani historici, memoriæ prodiderunt, à Stephano isto Pipinum & sacramento fidelitatis, quo obstrictus anteà fuerat Hilderico Regi, liberatum fuisse, & sacra vnctione in regem promotum: atquì etiã duos eius filios, Carolum, à rerum gestarum magnitudine, Magnum posteà appellatũ, & Carolomanum vnà cum eorum matre Bertruda, vnctionis regiæ simbolo fuisse tum co-
174 honestatos. † Ad hæc, Regibus illis sic consecratis benedixit Stephanus Papa, vniuersumq; populũ beati Petri Apostoli auctoritate contestatus, nè alienæ posthac vnquàm stirpis, quàm Pipinorum, quos Deus Ecclesiæ suæ defensores dignatus fuisset eligere, Regem sibi paterentur. Hæc ita gesta feruntur sub anno
175 Domini. 753. † Ex hac electione & coronatione Pipini, Reges Romanorum & Imperatores occidẽtales, Romanæ Ecclesiæ aduocatos & defensores constitutos fuisse tradunt. Cu-

In.c.Venerabilẽ uers. quod autẽ. extra. de electio. in Clemẽ. Romani. uers. Porrò. de Iureiuran.

iusmodi etiam defensionis ac tutelæ mentio fit in Decretalium libris. † Addit præfictis 176 Lupoldus, quòd idem Stephanus Papa in sua quadam recuperatæ apud Parisios miraculosè sanitatis Epistola appellauit Regem Pipinum Christianissimum, & sancti Petri fidelem: Vt indè Franciæ illius Pipini stemmatis Reges, Christianissimi in hunc usq; diem sint passim iugiter nominati. Illam Stephani Epistolam, qua Pipinum genus eximio illo titulo exornatum fuit, & miraculum pristinæ sanitatis corpori redditæ patefactum, exscribit ad unguem & fidelissimè Regino in suo Chronico sub annis Christi. 753. Pace itaq; foris parta, Synodum Stephanus habuit: in qua oues suas, earumq; pastores pulchrè censuit, & delinquentes puniuit, in viam aberrãtes coegit, ignaros docuit: quid Episcopum deceret, quid præsbyterum, quid deniq; omnes sacris initiatos, proposuit. Basilicas ab Aistulpho Rege, dum Vrbem obsidione cinxisset, dirutas restituit. Nouissimè de Deo, patria, deq; omnibus Christianis benèmeritus, post annum sui regiminis quintum & mensem vnum, ad coelestem patriam beatus migrauit. Sepelitur Romæ eius corpus in Basilica diui Petri, collachrimãtibus omnibus, ceu communi orbatis parente.

Paulus

Paulus Primus P. M.
Cap. LXXXXI.

AD Paulum primum, ciuem Romanum, et Stephani prædefuncti fratrē, summa Rei ecclesiasticæ post Stephanum fratrem, est omnium bonorum suffragiis delata. Licet autem quidam in electione Theophilacum Archidiaconum omnibus aliis præferent: attamen post lōgam patrum deliberationem Paulus, ob vitæ integritatem, atq; eruditionem, Pontifex Maximus designatur. Is quidem mitissimi & clementissimi vir fuit ingenii: qui mores & doctrinam ecclesiasticam sub Gregorio secundo, & Zacharia Pontificibus perdidicit. A quo nempè Zacharia fuerat vnà cum eius fratre Stephano in Diaconatus ordinem cooptatus. Præfuit sanctæ Ecclesiæ Paulus, Saluatoris Domini nostri IESV Christi imitator: qui nulli vnquàm malum pro malo redderet: sed è contra malos, à quibus persæpè iniuria affectus esset, in bono vinceret. Admonuit piè admodum per literas & legatos Constantinum quintū Cæsarem, etiā sub anathematis pœna, ut sacras Imagines & Statuas, quas impiè esset demolitus, omninò restitueret.
177 † Verùm paterna Pauli admonitio in hoste Christi & Tyranno infructuosa fuit: perrexit ille in sacrilegio miser: quem plaga vrens, Dei

nimirùm iudicio, quoq; cõsumpsit. Enimuerò hîc Pontifex tanta fuit pietate, ac humanitate præditus, vt noctu cũ duobus vel ad summum tribus sibi familiaribus pauperes ægrotantes inuiseret: quorum singulos verbis & eleemosinis ad valetudinem recuperandam iuuaret. Carceres identidem non rarò adibat: vbi plerosq; æri alieno obstrictos, soluto creditoribus debito, liberabat. Pupillos, aut Viduas, fraude Causidicorum circunuentos, defendit. Corpus beatæ Petronillæ, Diui Petri filiæ, de via Appia vnà cum marmoreo sepulchro, hac si quidem inscriptione, notato (Petronillæ filiæ dulcissimæ) ad Vaticanum, solẽni totius cleri atq; Populi põpa, in templum Apollinis ad caput Basilicæ Petri dedicatæ, detulit. Moritur tandẽ Sanctissimus iste Pontifex in Basilica diui Pauli via Ostiẽsi, post annum sui regiminis decimum, & mensem vnũ: restitutis prius quibusdam templis, vetustate temporum ruinosis. Illius corpus magna & frequenti processione deportatum fuit ad Vaticanum.

Interregnum in Hierarchia dixerim: Siquidem historicorum permulti hunc sequentem Constantinum nomine inter Põtifices Maximos nequaquam commemorent.

Constantinus Laycus ui & factione Desiderii Longobardorum Regis, defuncto Paulo primo,

872 mò, à Gregorio prænestino Episcopo sacris initiatur, & in Episcopum inungitur: ac demùm Papa per vim nominatur. Sed vix anno eius durauit Pontificatus: porrò indignitate rei concitatus Populus Romanus eum de sede eiecit, & oculis priuatum in Monasterium coniecit. Gregorij verò prænestini Episcopi manus, quibus illum Constantinum in fraudem consecrarat, miraculosè exaruerunt, ut eas ori admouere nequiret.

Stephanus Tertius P. M. Cap. LXXXXII.

STephanus, huius nominis Tertius, Sicilia oriundus, per hoc tempus ad summũ Pontificatus apicem legitimè euehitur: vir sanè doctus, & in rebus agendis, præsertim verò ecclesiasticis, admodùm insignis. Hic enim à teneris Romam veniens, nutu Gregorii tertii, in Monasterio sancti Chrysogoni Monasticham professus vitam, viuendi rationem & doctrinam ecclesiasticam perdidicit. Vocatus dein à Zacharia Pontifice, qùum eius vita & doctrina ab omnibus probaretur, sanctæ Ceciliæ præsbyter cũ titulo creatur. Postremò in Basilica Diui Hadriani ab vniuerso clero populoq; Romano summus Pontifex cõstituitur. Qui statim animum ad corrigen-

dos mores hominum labefactos adiecit.†. Indicto proindè concilio, Clerum, maximè è Gallis,atq; Italia,euocatum in Basilica Lateranensi congregauit. Vbi multa de componendis Ecclesiæ rebus sunt tractata: Constantinus prædictus vnà cū eius decretis omnibus planè abrogatus:Et omnium cōsensu ne quispiā Laycus,nisi per gradus ecclesiasticos ascēdisset, ad summum deinceps proueheretur pontificatum,fuit sub anathematis pœna cōstitutū: quicquid prætereà egisset in re sacra Constantinus(exceptis Baptismo & Chrismate)irrita sunt declarata. Quibus ex sententia peractis, supplicationes ad Deum (gratiarū ergò)in posterùm publicè sunt decretæ, Itū est itaq; postera die à Laterani templo maxima omnium deuotione,nudis pedibus, & ab ipso summo Pontifice, & à reliqua, quæ tum adfuit, frequenti turba,ad Diui Petri Basilicam. Demùm anno sui Pontificatus quarto moritur studiosissimus hîc Ecclesiæ Pastor, Petriq; successor, & IESV Christi sedulus imitator.

Hadrianus Primus P. M. Cap. LXXXXIII.

HAdrianus primus,ciuis & primæ nobilitatis Romanus,in sede Petri succeßit,à maioribus suis nequaquàm degener: vir animi magnitudine,

magnitudine, consilio, doctrina, & sanctitate vitæ, cum quouis optimo Pontifice planè comparandus. Qui patria & genere suo dignus, ad hoc natus videbatur, vt eo fastigii munere potiretur. Præclarè iuuit Caroli magni Francorum Regis virtutem: ut res Romana Italicaq; ab vtroq; fuerit restituta. Vix dum electio, omniũ consensu, de ipso facta in uulgus exierat, quandò is magnanimus & patriæ amãs captiuos ab Africa liberauit, exulesq; in patriam reuocauit. Quod cùm rescisset Longobardorum Rex Desiderius, tanti viri amicitiam (nè Francis Regibus coniungeretur) præoccupare studuit. Legatos itaq; ad Pontificem mittit, ut fœdus secum & cum Longobardis ineat. Ad quæ respondit Pontifex: se pacem cum omnibus & cùmprimis cum Lõgobardis habere cupiat: Cæterùm verbis Desiderii nullam se posse habere fidem; utpotè, qui Stephano Pontifici toties promissa violarit. Vndè misit ad Carolum Magnum oratores Pontifex opem iminenti rebus ecclesiæ excidio imploratum. Quamobrem Carolus nihil cunctatus Italiam magno instructus exercitu petit, Desideriumq; Regem in Papia ciuitate obsidet: sed post sextum mensem obsidionis Carolus vices suas Bernardo patrueli Committens, Romam, vbi sanctum resurrectionis Dominicæ Pascha posteà celebrauit,

est

est profectus. Qui Hadrianum Pontificem reuerenter admodùm, deosculatis sæpè illius pedibus, salutauit. Qua re benignè vtrinq; acta, ad Basilicã Beati Petri itum est: ubi mutuo sacramento sese ad seruandam perpetuò amicitiam obstrinxerunt. † Romæ tum Ha- 179
drianus Papa filium Caroli magni Pipinum suis manibus baptizauit: quem & in regem Italiæ inunxit. Alterum verò Caroli filium, nomine Ludouicum, idem Hadrianus Regem Aquitaniæ creauit, inunxitq; similiter. Cæterùm Carolum Magnum amborum Regum Patrem, patricium Romanum, vniuerso acclamante Romano populo, constituit. Prætereà quoq; Hadrianus, petente Carolo, Tassilonem Bauariæ Ducem, per literas & legatos, apostolica auctoritate, contestatus fuit, ac seriò monuit, vt fidem iureiurando promissam Pipino Regi, eiusdem Caroli magni patri, non violaret, sed ipsi etiam Carolo magno seruaret. Cuius Papæ mandatis Tassilo se pariturum spopôdit: & datis Regi obsidibus, pacis fœdera cum eo Vormatiæ renouauit. Atquì ipse Tassilo Dux haud multos post annos ad eundem Hadrianum Pontificem legatos Romam misit, rogatum nempè, ut litem subortam inter ipsum Ducem Bauarum & Carolum magnum sopire vellet, pacemq; componere non renueret. Cuius peti-

tioni quum Papa benignè annuisset, Carolusq; tùm Romæ præsens monitis Papæ obedientem se præbuisset: animaduersa est tandē Bauari fallacia, nihil minus, quàm pacem, cū Rege expetentis. Qua fraude cognita, interminatus est Tassiloni Duci Hadrianus, necnon & omnibus ei fauentibus, excommunicationem, nisi fidem Carolo Regi, eiusq; patri Pipino iuratam seruasset. Hæc ita propriè habētur in Reginone sub annis Domini 781. & 787. Lupoldo Bebemburgio. Cap. 6. Ottone Phrisingensi libro 5. cap. 28. Vrspergensi fol. 184. 185. in annis Constantini. Nauclero
180 volu. secundo, gneratione 27. †Ex quibus etiā haud obscurè constat, Papæ Romani (quoniam est Vicarius IESV Christi) esse planè munus, homines, quos dignos iudicat, Reges creare: identidēq; inter Reges, duces, ac Principes sæculi huius causas cognoscere: & in rebelles animaduertere. Cuiusmodi rei exempla loco superiore non pauca vidimus, & pau
181 lò post plura referemus. †Sub hoc eodē Hadriano in Nicæa vrbe Bythiniæ Synodus trecentorum & quinquaginta Episcoporum, quam græci septimam generalem appellant, aduersus sacrarum Imaginū destructores fuit celebrata. Cui præfuit Hadrianus per Legatos suos, Petrū sanctæ Romanæ Ecclesiæ Archipræsbyterum, & alterum Petrum Mona-

c. Sextá sanctá. de consacra. distinct. 3.

chum. Interfuit quoq; illi Synodo Tharasius
Patriarcha Constantinopolitanus vir pius &
bonus: ad quem tùm Hadrianus de Imagine
IESV Christi habenda optimam scripsit Epi-
stolam. † Circiter hæc Hadriani tempora, nẽ- 182
pè anno Domini 794. multi scribunt, quòd
in Germania in Ciuitate Franchfurt Theo-
philus & Stephanus Episcopi insignes, & ad
eam rem legati Synodum Francorum & Ger-
manorum episcoporum, Hadriani Pontificis
nomine, habuerunt: in qua præsente Carolò
magno hæresis Fœliciana contra Imagines fuit
simili modo damnata, Regino sub annis Do-
mini 794. Chronicha Norimbergensia fol.
166. Naucler. volú. secundo generat. 27.
Vrspergen. fol. 187. in annis Constantini.
†Huic Hadriano primo, sanctæq; sedi Ro- 183
manæ Offa Angelorum Rex, vniuersum An-
gliæ regnum (ex conuentione scilicet, quia
Rex tùm Romæ præsens fuit) imposito tri-
buto, vectigale fecit. Fuit enim ea impositio
vnius argentei denarii siuè nummi per singu-
las regni domos Romanæ sedi in annos singu
los soluendi: sic enim in Anglicæ Histor. lib.
quarto narratur. Id quod & anteà à Rege Ina,
& posteà quoq; ab Adulpho Rege factum, ac
demum renouatum fuisse, paulò inferius in
Leone quarto dicemus. A terrore igitur bel-
lico securus Hadrianus ad exornandam vrbẽ,

sacrasq; Basilicas, est conuersus: corpus diui Pauli argenteis laminis inclusit: multosq; aquæductus, turres, & mœnia instaurauit: nihilq; in tota vita prætermisit, quod ad bonum principem & optimum Pontificem pertineret. Obiit tandem anno sui Pontificatus vigesimo quarto, aut verius decimoquarto, sepeliturq; magna cum omnium laude in Basilica Petri.

Leo Tertius P. M.
Cap. LXXXXIIII.

AD Leonem huius nominis tertium, ciuem Romanum, Ecclesiæ Christi cura post Hadrianum, vno omnium consensu, delata est. Doctißimus quippè vir Leo: qui ab ineunte ætate Ecclesiastica disciplina sic educatus fuit, vt dignus, qui cunctis anteferretur, sit meritò habitus. Castus fuit, eloquens, syncerus, ingenio mitis, pudicus, & doctorum virorum amator: quos ad se præmiis vndiq; alliceret.
184 † Sub hoc beatißimo Pontifice Carolus magnus duos clericos Romam misit, qui de puro fonte Romanæ Ecclesiæ canendi in Ecclesia rationē perdiscerent. Per quos posteà Metensis Ecclesia primū, & per illam omnis dein Gallia & Germania cantum Romanum fuit edocta, vti dissertè cōmemorat Lupoldus cap. tertio. Prædicationibus & admo-

nitionibus, quibus plurimùm valebat, solabatur ægrotos : eleemosinis iuuabat ægenos. Qui, dùm supplicationes, à beato Gregorio institutas, Romæ vnà cum clero & populo haberet, Paschalis Primicerii & Campuli præsbyteri fraudibus, ac armis apud ædem Beati Syluestri capitur, cæditur, pontificio amictu exuitur, lingua, & oculis priuatur. Tandem multo madens cruore Leo, in Monasterio sancti Erasmi custodiæ traditur: † vbi loquelam 185
& visum diuinitus eum recepisse, constanter à grauissimis scriptoribus fertur. In his verũtamen calamitatibus afflicti senis rebus auxilio fuit Albini cuiusdam cubicularii fides: qui noctu fallens custodes ad Diui Petri Basilicã ipsum Leonem perduxit: & Vinigisium Spoletinorum Ducem in defensionẽ accersiuit. Verùm paucos ibi Leo moratus dies ad Carolum magnum in Saxoniam est profectus. Quo quidẽ in loco summa reuerentia Pótificẽ Carolus excepit: vtq; Romã rediret hortatus fuit. Redeunti igitur Romã Leoni clerus populusq; Romanus ad Miluiũ pontẽ vsq; obuiã pcessit. Mox subsequutus instructo exercitu Carolus à Leone in Basilicæ Diui Petri atrio exceptus est. Qui haud multò post in eandẽ sancti Petri Basilicã clerum populũq; Romanũ aduocauit. Quo inspectãte, Leo Pótifex de suggesto Euangelia IESV Christi

c. Auditum. 2. q. 5

manibus

manibus tenens, iureiurando affirmauit, se omnium criminum, quæ illi obiiciebantur, planè esse expertem. Fuit is dies Iduū Decē-
186 bris, anni salutis octingentesimi. † Licet priusquàm Leo seipsúm vltrò purgasset, acclamatum sit ab omnibus, qui tùm frequentes in sacra diui Petri æde à Carolo magno conuocati aderant, Episcopis Galliæ & Italiæ, Apostolicam Sedem Romanam, omnium Ecclesiarum caput, à nemine iudicari debere. Nau
187 cler volu. 2. Genera.27. fol. 619. † Cæterùm post, in ipso nempè Natalis Domini die inter Missarum solennia, in eadem Beati Petri æde Leo Papa, scito, ac precibus populi Romani, ipsum Carolū magnum Romanorum Imperatorem pronunciat, diademateq; Imperatorum vetusto caput illius exornat, & sacro Balsami Oleo inungit. Tùm populus Romanus, qui frequentissimus aderat, trina huiusmodi acclamatione facinus illud Leonis eximium excepit: Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori, vita & victo-
188 ria. † Cùm etenim animaduerteret sanctissimus vir Leo, Imperatoribus Constantinopolitanis (id quod & alii Pontifices anteà quoq; nō sine graui ecclesiastici status perturbatione senserant) curæ non esse tutelam & protectionē Romanæ ecclesiæ: imò verò ipsos Imperatores hæresibus multis diù anteà labefa-

ctos conari sanctam Christi Ecclesiam vnà cū Romano indies magis, ac magis perdere imperio: statuit, quòd prædecessor eius Stephanus secūdus in persona Pipini Regis cœperat, in Carolo magno eiusdem Pipini filio, fœlicibus tandem auspiciis, perficere. Proindè Romani Imperii curam, sedem, & administrationem, quæ hactenus apud græcos Cæsares fuerat, ad Carolum magnum ipse Leo Papa, anno salutis Mundi octingētesimo primo penitus contulit. † Quam sanè Imperii transla- 189
tionem à summo Pontifice Romano factam, manibus, ac pedibus (quod est vnicè notādū) probarunt cùmprimis Germani, qui de manu Papæ huiuscè Imperii cum administratione coronam posteà hactenus susceperunt: laudarunt Itali, Galli, Hispani, Angli, Dani, Poloni, & cæteri quiq; omnes Christiani Reges, Principes, ac populi, vti notissimum est.

Obseruandum veruntamen hoc loco erit: per eam Romani Imperii translationem non fuisse ad solos Germanos in personam Caroli magni Imperium illud translatum. † Cætc- 190
rum cum grano salis ad Carolum magnū, ceu Christianissimū Regem, armis & opibus potentissimum, atq; possessorem Franciæ occidentalis seu Galliæ, Aquitaniæ, Hispaniæ ad Hiberum, Sabaudiæ, Burgundiæ, Belgiæ, Frisiæ, vniuersæ Germaniæ, vtriusq; Pannoniæ,

Britaniæ, Italiæ, Bohemiæ, Daniæ, ſeu Nortmaniæ, Hiſtriæ, Liburniæ, Dalmatiæ, Inſularum Balearicarum, &c. de manu Leonis Papæ Imperium ipſum peruenit. Porrò Carolus ille magnus memoratorum Regnorum atq; Prouinciarum poſſeſſor & Rex fuit, uti Francorum Annales, Germanorumq; hiſtoriæ tradunt. Ideoq; Carolo referenti, ceu ad oculũ, omnia illa regna, in quorum ciuitatibus ſingulis dicebatur ſuum habere domicilium, delatum ſapiẽtiſsimè fuit Romanum Imperium. Vt hinc haud dubiè liqueat, nõ modò perſonæ Caroli magni, ſed etiam potentiæ eius, atq; Regnorum, in illa Imperii translatione, rationẽ (vti diximus) fuiſſe habitã. Oportuit enim & Eccleſiam Chriſti & Romanum Imperiũ, per nouum potentẽ & catholicum Cæſarem defenſum iri. Quarè cõmuni aliorum errore, quẽ & ipſe aliàs cũ cæteris ſum ſequutus, jam maturè relicto, crediderim, † Imperium Romanum tùm fuiſſe ad omnes, quibus Carolus magnus imperabat, nationes, mediante perſona ipſius Caroli, ex æquo translatum. Quippè in ea translatione non fuit dictum, quòd ad Gallos magis, quàm ad Germanos, vel ad Germanos magis, quàm ad Italos, aut Hiſpanos, tranſmitteretur ea regendi Imperii cura: ſed Carolo magno (tot ſcilicet regnorum poſſeſſori, ac arbitro) ea Imperii admini-

Iuxta notata per Bar. in l. Aſſumptio. §. Iuris prudentibus. ff. ad municipal.

ſtratio

ſtratio fuit demandata. Igitur non potuit Im-
perium videri ad vnam illarum magis, quàm
ad aliam, nationem translatum: tametſi, ratio-
ne ordinis, ad Gallos prius ea res pertinuerit.
Fuit ſanè Carolus magnus paterna, auita, &
proauita origine, Gallus, ſiuè Francus, Frãciæ
occidentalis: vti Abbas Tritemius in ſuorum
Chronicorum compendio clarè perſcribit,
Frãcorumq; annales memoriæ prodiderunt.
Meritò cùm poſt Caroli magni deſcẽdentes,
Romani Imperii gubernacula ad Longobar-
dos in Berengariorum familia, & poſt Beren-
garios, ad Germanicam nationem, in perſonã
Ottonis primi Saxonis, Romani Pontifices
tranſtulerint, † & Innocentius tertius repro- 192
bãdo poſteà Philippum Sueuorum Ducem,
à Germanis Cæſarẽ electum, dixerit, Roma-
num Imperium per Apoſtolicam Sedem in
perſonam Caroli magni à Græcis translatum
fuiſſe in Germanos, &c. dilucidè ex his con-
ſtat, Romanum Imperium non fuiſſe è Græ-
cis ad Germanos immediatè translatum: ſed
in Germanos, mediante ſcilicet Carolo ma-
gno Germanorũ etiã Rege, illud ſic perueniſ-
ſe: quaſi dixerit inibi Innocentius: ad Germa-
nos, quia Carolo magno fuerũt ſubiecti Ger-
mani, Romanum peruenit Imperium. Alio-
quin parùm cõgrua fuiſſet Papæ illic oratio:
ſiquidem ad Gallos potius ſiuè Frãcos occi-
dentales,

In. c. Venerabilé. extra. de electio.

dentales, in personam Caroli magni, Romanum Imperium deuenisse, dicendum fuisset. Ex cuius Innocentii Papæ loco depræhendi quoq; aliud videtur, Carolum magnum non fuisse (licet hoc aliàs certò certius sit) Germanum origine seu natione. Alioquì non fuisset opus, personæ Caroli facere mentionem, qui in generali nomine Germanorum superq; satis fuisset compræhensus: quemadmodũ nullius Græci Imperatoris Innocentius tùm sanè meminit, sed generali Græcorũ nomine fuit ibi cõtẽtus dicẽs, à Græcis ad Germanos, &c. Eòdẽ est referẽdũ, quoniã si illud Papæ dictũ ita supinè intelligeremus, ut ad solos Germanos Romanum fuisset delatum imperium: cur quæso Carolus magnus origine (ut dixi) & natione gallus, & post eum octo Cæsares idẽtidem Galli omnes, ac eiusdem Caroli magni descendentes, & post Gallos, Berengarii, ante omnes Germanos (si vel in hoc germanis etiam ipsis scriptoribus cunctis credimus) Romanum iugiter succesiuis tẽporibus gubernassent Imperium? Vtiq; verò, defuncto Carolo magno, ad Germanos protinus deuoluta fuisset Romani Imperii cura, si illud Innocentii Papæ dictum ita ineptè acciperemus.

Ad hæc, bene facit tex. in. c. ego Ludouicus Imperator. iũcta glo. in uers. Francorũ. 63. distinct.

193 † Transmissibile ergò ad varias nationes, ad varias familias, personas, & loca effectum est antiquitus Romanum Imperium. Nàm cir-

citer annum ſalutis. 330. non ſine auctoritate & aſſenſu Syluestri Papæ (vti veriſimile eſt) Romanum Imperium ab vrbe Roma in Græciam Conſtãtinopolim fuit translatum. Dein Anno Christi plus minus 754. Stephanus ſecundus è Græcis ad Gallos in perſonam Pipini illud idem Imperium reuocare eſt aggreſſus: quod poſteà anno 801. Leo iſte tertius in perſonã Caroli magni omninò cõfecit. Poſtmodùm Landus Papa à gallis ad Italos, in perſonam Berengarii primi, contulit. Ioannes decimus tertius, aliàs xii. qui ſub annum ſalutis. 956. aut circiter in Pontificatu Agapito ſecundo ſucceſsit, ab Italis (notiſsima nemini non hiſtoria eſt, tribus nempè nationibus, Lõgobardis, Gallis, & Germanis, tùm pro Imperio certantibus) ad Germanos, in perſonã Ottonis primi Saxonis, idem Imperium tranſtulit. Poſt hæc ſæpius Papa Romanus, ex magna cauſa, Romanum hoc Imperium variis temporibus de vna familia in aliam, & de vna perſona in aliam perſonam, iure ſuo, iuſtiſsimè euocauit. Etenim Henricum quartum Franconia Germanorum oriundum Gregorius vii. Romani Imperii titulo & poteſtate exuit. Henricum quintum quarti filium Paſchalis ſecundus de Imperii culmine deiecit: Friderico primo Sueuo, cognomento Barbaroſſæ, Alexander tertius Imperium ademit.

Chron. Norimberg. in ipſo Berẽgario fol. 176. Item fol. 178.

Phlippum

Philippum Friderici illius filium Innocentius tertius ab Imperii honore, & non multo post successorẽ Philippi Ottonem quartum Brunsuicensem, planè abegit. Friderico secundo Imperii regniq; titulos Honorius tertius, & post Honorium Gregorius nonus, & post hos rursum Innocentius Quartus, iniecto anathematis vinculo, penitus detraxit. Cunradum quartum huius Friderici filium idem Innocẽtius quartus ab Imperio depulit. Ludouicum Bauarum Ioannes vigesimus secundus Imperio priuauit.

194 † Muneris quippè antiquißimi, & vetustißimæ, ac genuinæ potestatis Romani Pontificis est, Reges vel Imperatores creare, Regna illis & Imperiũ, ex causa, vel auferre, vel exutis restituere: intér Imperatorem, Principes & Reges causam cognóscere, atq;, omni posthabita appellatione, iudicare. Sic etenim Gregorius tertius Leonem tertium, Imperatorem Constantinopolitanum, Imperio, (ut anteà ostẽdimus) & fidelium simul communione priuauit. Zacharias Põtifex anno Christi 750. Hildericum Gallorum & Germanorum Regem à regno amouit: subditos à iuramento fidelitatis absoluit: & Pipinum Caroli magni patrem inunxit in Regẽ, quemadmodum in vita ipsius Zachariæ anteà pridem annotaui. Stephanus secundus circiter annum

c. Venerabilem. ex. de elect. c. 1. ex. de probat. c. licet. ex. de voto. c. Ad apostolicæ. de senté. et re iudic. Clemẽ. Pastoralis. de sẽten. et re iudi. c. Intellecto. ex. de iureiuran.

Domini 755. non modò Pipinum in Regem confirmauit, sed & duos eius filios Carolum, qui magnus posteà dictus est, & Carolomanum ad regalem Gallici & Germanici regni promouit dignitatẽ, eosq; sacro inunxit oleo. Idem Pōtifex Stephanus, mortuo Aistulpho Longobardorum Rege, Desiderium Longobardis Regem dedit. Hadrianus primus Pipinum & Ludouicũ Caroli magni filios circiter annum salutis 783. ad regiam dignitatem Romæ extulit: Pipinum nãq; inunxit Regem Italis, Ludouicum verò Aquitanis: Idemq; Pontifex Hadrianus causam inter Carolum Magnum & Tasilonem Bauarorum principem cognouit, iusq; illis dixit: vti omnia hæc ad eiusdem Hadriani vitam paulò ante affatim tradidimus: † Carolus magnus testamen- 195
tum suum, quod inter liberos super diuisione regnorum fecerat, non prius ratũ esse censuit, quàm ab hoc summo Pontifice Leone tertio fuerit propria manu approbatum, atq; confirmatum. † In quo quidem testamento 196
Carolus magnus tribus eius filiis & hæredibus, inter cætera, tutelam, ac defensionẽ Romanæ Ecclesiæ seriò præcepit. Ad hæc, Leo iste tertius sub anno Christi plus minus 804. conditiones pacis, & regnorum quorundam diuisiones inter Carolum magnum Imperatorem & Nicephorum Constantinopolitanũ

Lupoldus de zelo ueterum Germanorum. c. 15.

Naucler. uol. 2. genera. 26. fol. 609.

Post alios uetustissimos scriptores Lupoldus de zelo ueterũ Germanorum ca. 6. Apud Nauclerum uol. 2. generat. 28. fol. 639.

Regino sub annis Domini 812. fol. 27.

factas rogatus confirmauit, illisq; subscripsit. Is ipse Leo Pontifex anno salutis 808. Eardulfum Britannum regno expulsum sedi Regiæ per legatos restituit. Stephanus quartus anno Domini 817. Ludouicum primum, cognomento Pium, Imperatorem, & eius filios Reges, creauit. Lotharium enim Italis, Pipinum Aquitanis, & Ludouicum Noricis reges idem Pōtifex dedit. Paschalis primus anno Domini 822. memoratum Lotharium in Regem Italis Romæ inunxit, coronauitq;. Circiter annū Domini 845. Sergius secundus Ludouicum Lotharii filium Regem Italis decernit, coronat, atq; inungit. Nicolaus primus circiter annum Domini 860. Lotharium Regem, Ludouici secundi Imperatoris fratrem, ob adulterii causam, damnauit, anathemateq; percussit. Hadrianus 2. Anno Christi 872. Aluredum promouit Anglis in regem. Ioannes octauus, qui nonus potius fuit dicēdus, anno Christi 878. aut circiter Ludouicum, cognomento Balbum, in Galiis Regem inunxit, sicuti paulò post in vita ipsius Ioannis videbimus. Ioannē Angliæ Regem Innocentius tertius anno Domini 1212. regno priuauit. Alia quoq; id genus exempla variis in locis extant. Vt minimè gentium iam dubitari possit, Papæ solius Romani, esse munus, creare, aut etiā mutare Reges, Romanosq; Imperatores, illos punire, ac

Regino sub annis Christi 808. & 809.

Naucler uol. 2. generat. 28.

Naucler. uol. 2. sub initium. 29. generat. Chroni. Norimberg. fol. 171. in ipso Ludouico.

Otto Phrisingensis lib. 6. cap. 3.

In Angliæ historia lib. 5.

c. Duo sunt 96. distinctio.

inter

inter ipsos lites iudicare. Ad Leonem redeo. Is demũm Pontifex ad Pipinum Caroli filiũ conuersus Regem Italiæ, vti paulò ante monui, declaratum identidem inũgit. Dein, cõstructo à fundamentis prope sacram Diui Petri ædem pauperibus Xenodochio, moritur anno eius Pontificatus primo & vigesimo.

Stephanus Quartus
Paschalis Primus } PP. MM.
Cap. LXXXXV.

SVccessit Leoni defuncto Stephanus Quartus ciuis Romanus, nobilitate generis, doctrina, & sanctitate clarus: qui mense initi Põtificatus tertio ad Ludouicum primum Cæsarem in Galliis Aureliæ desidentem proficiscitur. Cui Ludouicus honoratissimum quemq; obuiam misit: ipse autem ad primum vsq; lapidem prodiens summa cũ veneratione Stephanum excepit. †Ab hoc Stephano Ludoui- 197
cum fuisse Rhemis inter missarum solẽnia in Imperatorem inunctum atq; coronatum cõstat. Quinimò ab hoc Pontifice Stephano nõ modò in Gallia Ludouicum fuisse in Imperatorem promotũ, atq; coronatum, sed & tres eius filios, Reges creatos: nempè Lothariũ Italiæ, Pipinum Aquitaniæ, Ludouicum Noricorum, seu Boiorum, Germani scriptores testantur: quãuis etiam adfirment, eundẽ Lotharium

tharium posteà quoq; missum à Ludouico pa tre Romam ad Paschalem Papam: qui illum Italis regem inunxerit. Demùm ubi de componendis Italiæ rebus cum Cæsare sæpius cõtulisset, Romam rediit, secum adferens nimirùm crucem magni ponderis magnæq; estimationis: quam Ludouicus sua impensa fabricatam Beato Petro dicauit. Sanctissimus verò Pontifex septimo sui pontificatus mense Romæ moritur.

Hunc defunctum Paschalis primus, patria Romanus, quem ipse Stephanus antecessor ob eiusdem Paschalis virtutem atq; doctrinã, Monasterio sancti Stephani martyris in Vaticano præfecerat, nulla interueniente Imperatoris auctoritate, est in ordine Pontificũ consecutus. Hanc ob rem legatos Paschalis ad Ludouicum Imperatorem misit: qui factũ Cleri populiq; Romani in eius promotione excusarent: siquidem ab his coactus fuerit munus
198 obire Pontificium. † Ad quam rem Ludouicus benignè respondit: patrum instituta non esse violanda. Vndè Paschalis corpora sanctorum, parùm religiosè iacentia, honestiore loco in vrbe condidit. Praxedis templum à fundamentis extruxit: necnon et Beatæ Cæciliæ virginis. In cuius sacra æde corpus ipsius Virginis, & sponsi eiusdem Valeriani, Martyrũ, vnà cum Vrbani & Lucii, Põtificum corpo-

ribus collocauit. Multas Basilicas vetustate ruinosas restituit. Tandem nullo religionis, pietatis, humanitatisq; officio prætermisso, octauo Pontificatus anno in cœlum Beatissimus Paschalis migrauit.

Eugenius Secundus
Valentinus } PP. MM.
Cap. LXXXXVI.

PAschali mortuo Eugeniũ secundum, Roma oriundum, subrogarunt Romani. In cuius electione octauum schisma propter discordias patrum, inter Eugenium & Sysinium quendam fuisse, ferunt. Verùm Eugenius animi & corporis dotibus ornatus, eloquẽtia, & humanitate clarus, omnium consensu tandem prævaluit. Qui, inito Pontificatu, spretis rebus humanis, ac fortunæ bonis, ad munificentiã & liberalitatem conuersus, rem frumentariã adeò curauit, ut nullibi vilius, quàm Romæ, annona haberetur. Pauperum, viduarum, & pupillorum, causas, atq; vitam sic est tutatus, vt illorum parentem eum omnes meritò dicerent. Hoc deniq; genere vitæ optimus Pontifex tres in Pontificatu quum transegisset annos, mortem (nemine nõ collachrimante) obiit. Quidam scribunt, oculos ab æmulis huic fuisse erutos: qui & martyrio fuerit coronatus. Cuius corpus in Diui Petri

templo

templo magna cum pietate sepulchro conditum fuerit.

Valentinus, conciuis Eugenii prædecessoris, ad regimen Ecclesiæ tùm est accersitus. Qui apud Paschalem, & ipsum Eugeniũ, viros sanctissimos, nullis addictus voluptatibus, bonas artes, & benè beateq; viuẽdi rationẽ, à teneris perdidicit. Cùm itaq; magna pietate, clemẽtia, & liberalitate polleret, ad summum Põtificatus gradum (exigẽtibus meritis) vno omniũ consensu est euectus: licet in eo summo dignitatis gradu quadragesimũ, intercedente morte, nõ excesserit diẽ. Cuius morte indoluerunt omnes, persuasi nimirùm, superstite illo Pontifice, vel christianã religionẽ, vel Romanã libertatem, vix labefactari posse.

Gregorius Quartus P. M. Cap. LXXXXVIJ.

VOcatur per id tẽpus ad Christi oues Gregorius quartus, clarissimis parentibus Romanis ortus: vir quippè doctrina & sanctitate insignis. Pontificatu proindè suscepto, mox corpus Beati Gregorii aliò transtulit, ubi nũc iacet. Cuius sepulchrum magnis condecorauit ornamentis. Ferunt, ab eodem Pontifice Sebastiani & Tyburcii corpora è cœmiteriis, in quibus iacebãt, ad Basilicam diui Petri translata. Ad hæc, rogatu Ludouici Impe-

ratoris, † omnium sanctorum celebritatem 199
Kalendis Nouembris habendam, instituit. Quam sanè celebritatem Galli primùm, & Germani obseruare dein cœperũt. Post multa verò eius bona opera moritur anno sui Pōtificatus decimo sexto.

Sergius Secundus P. M.
Cap. LXXXXVIII.

IN Sergium patria Romanum, & eius nominis secundum, Gregorio defuncto, omnium conueniere suffragia, illumq; Romanæ præfecerunt Ecclesiæ. Is anteà os porci vocabatur: Sed honestatis caussa, immutauit nomē, & Sergius deinceps voluit appellari. † Vt 200
indè mutandi nominis posthac in electo Pōtifice consuetudo fluxisse videatur. Licet autem ea nominis mutatio in Diuo Petro cœperit, dicente Christo, Simon, vocaberis Petrus: tamen vsq; ad hunc Sergium non legitur seruata in Pontificibus reliquis. Hic ergò Sergius illustri familia natus à maioribus suis nequaquàm degenerauit. Iuuerunt autem præclarum eius ingenium, sub quibus vixit Pontificibus, Leo tertius, Stephanus quartus, Eugenius secundus, & Gregorius quartus: cui ut succederet, dignus dein habitus est. Sergius itaq;, inito Pontificatu, ad ornanda templa conuersus, Basilicam sancto-

rũ Syluestri,& Martini, vetustate collapsam, restituit:in eaq; multa sanctorũ corpora collocauit. Struxit à fundamentis ad ipsius Basilicæ latus in honorem sanctorũ Petri,& Pauli monasterium,vbi res diuina iugiter haberetur. Romani insuper tyrannicæ immanitatis cùm Saracenorum, tum aliorum, metu, eius precibus liberati, sanctissimum Pontificem verum Christi Vicarium, & vnicum patriæ
201 Parentem,prædicabant. † Ad hunc Sergium Lotharius Imperator Ludouicum eius filium primogenitum,quem ad Imperii regimen destinarat, Romam misit. A`quo nempè Sergio Ludouicus diademate regio, & sacra vnctione, donatur,& Rex Italiæ simul decernitur. Demùm re ecclesiastica benè atq; syncerè administrata, tertio Pontificatus anno moritur.

Chroni. Norimbergica fol. 171. in ipso Ludouico Nauclerus uol. 2. sub initiũ 29. generationis: Reliquiq; Germani.

Leo Quartus. P. M.
Cap. LXXXXIX.

SVccesit Sergio Leo Quartus,ciuis Romanus: Vir in omni eius vita, etiam priuata, religione, innocentia, pietate, humanitate, gratia, liberalitate,doctrina ecclesiastica, planè insignis. Cuius præclara facinora si ad vnguem omnia præscriberentur, iusti voluminis modum longè excederent.Hoc loco prætermittendum non est, quod in Angliæ An-
202 nalibus memoriæ proditum est: † Inam nem

pè Regem Angliæ circiter annū salutis 740. Inter reliqua eius pietatis opera, regnum suū Apostolicæ sedi Romanæ & Diuo Petro tributarium fecisse. Lege etenim publicè sanciuit, vt singuli argētei nummi, quos denarios sancti Petri vulgò vocant, pro singulis quibusq; regni domibus (pietatis, ac religionis ergò) Romano Pontifici quotannis penderentur. Fecit idem non multo post tempore Offa Rex, Inæ successor, anno Christi 775. sicuti loco superiore in Hadriano primo tradidimus. Rursùm & anno Domini 847, Etheluolphus eiusdem Insulæ laudatissimus Rex, quem alii Athulphum vocant, quum esset incursionibus & rapinis Dacorum tandem liberatus, ad hunc sanctissimum Pontificem, Leonem Quartum, vnà cum filio Alfredo, Romam, voti causa, profectus est, Inæq;, & Offæ, Regum, antecessorum suorum, pia sequutus vestigia, lege sanxit, vt illud Angliæ Regnum Diuo Petro & sanctæ Romanæ sedi perpetuò vectigale esset: tributumq; annuatim in ipso Apostolorū Petri & Pauli die festo, uel summum ad vincula Petri Romano Pontifici deberet solui. Id quod deinceps posteà vsq; ad annum salutis 1534. persolutum Romanæ Ecclesiæ iugiter fuit. Posteà verò quàm anno salutis 1533. Henricus octauus Anglorū tyrannus potius, quàm Rex, adulterio & impietate

In Anglica histo riæ lib. 4. Naucler uol. 2. generatione 29. fol. 649. Lupoldus cap. 7. Vbi alios rerū scriptores átiquissimos ad hoc allegat. Et Chron. Norimber. fol. 170. in ipso Athulpho Rege. Habetur í c. ea quæ ex. de censibus. Meminit Innocē. in. c. fin. ex. de postul. prælato.

pietate insignis hæreticus (notissima recensq; historia est) sese polluit, & Catherinam Reginam, Caroli quinti Imperatoris Materterã, post annos amplius viginti, quàm ei nupserat & carnali copula eã cognouerat, indignè repudiauit, Annamq; Boleniam pellicem pro vxore(contra decernente Clemente septimo, Pontifice Maximo)habuit, solenniq; Pompa Londini regia corona donauit, & supremum se caput Aglicanæ Ecclesiæ sequenti anno in conciliabulo parlamenti Vuestmonasterii palàm pronunciauit, monachos proscripsit, & obedientiam Christi vicario, Papæ Romano, subtraxit, tributum Romanæ sedi non est so-
203 lutum. † Tunc ergò primùm cessarunt Angli pẽdere tributum Romanæ sedi, quod antehac annis plus minus octingentis (pietatis, voti, & conuentionis, caussa) annuatim iugiter exoluerant: quum Henricus ille non pietate, non religione, non paupertate, non vlla alia necessitate ductus, sed nefanda Veneris libidine, & auaricia, percitus, fidem, vota, sacras totius regni leges, violauit. Sed Leonem
204 ex Germanis repetamus. † Ferunt, huius sanctissimi viri orationibus, Saracenos Italica præda onustos naufragio diuinitus periisse. Liberatus ergò saracenorum metu Leo, sedilia in vestibulo atrii Lateranensis ex marmore construxit. Hunc tantæ sanctitatis fuisse con-

stat,

ſtat, vt Baſiliſcum, ſerpentem nocentiſsimũ, qui & Regulus dicitur, ſuis ad Deum preci-bus, è Fornice ſanctæ Luciæ Virginis in Orphea depulerit. Cuius veneno atq; halitu mortalium plurimi Romæ anteà perierant. Incendium, quod Romæ diu per domos Saxonum & Longobardorum fuerat debacchatum, Baſilicam Diui Petri iam iam accedens, ſigno crucis, extinxit. Hoc autem factum eſt octauo poſt Beatæ virginis aſſumptionẽ die: qui dies poſteà in memoriã, vt feſtus, eſt celebratus. Vrbis Mœnia inſtaurauit, & portas vetuſtate atritas reſtituit. Quindecim Turres, Vrbis propugnacula, à fundamentis ædificauit. Suo Studio & diligentia corpora ſanctorũ Quatuor fuerè reperta: quorum templum ſplendidius, quàm anteà, conſtruxit: & ipſos ſanctos ſub altari collocauit: quibus & alia multa ſanctorum corpora etiam addidit. Intereà Saracenos magna inſtructos claſſe aduerſus Neapolitanos, atq; Romanos aduentare, nunciatur. Tùm optimus Põtifex Oſtiã ilicò, quanta potuit militum manu, profectus, ſuos primùm ad ſanctam Sinaxim cohortatus, orationem ad Deum huiuſmodi habuit. † Deus, cuius dextera Beatum Petrum 205
ambulantẽ in fluctibus, nè mergeretur, erexit, & coapoſtolum eius Paulum tercio naufragãtem de profundo Pelagi liberauit: exau-

di nos

cti nos propitius & concede, ut amborum meritis, horum fidelium tuorum brachia, contra inimicos Ecclesiæ tuæ sanctæ dimicantia, omnipotenti dextera tua corroborentur, & conualescant, vt de recepto triumpho nomen sanctum tuum in cunctis gentibus gloriosum appareat. His dictis, & facta, crucis signo, pugnandi copia, hostes post lõgũ vtrinq; certamen superantur, fuganturq;. Indè Romam Pontifex cũ gaudio reuersus, Vaticanum mœniis cinxit, Leoninamq; Vrbẽ de suo nomine appellauit: nè hostium rapinis, & incursionibus ecclesia Diui Petri exposita deinceps foret. Hanc autem Leoninam Vrbem primo sui Pontificatus anno cœptam, sexto demùm absoluit. Ex Manubiis verò deuictorũ saracenorum plura in vrbe restituit. Priore quàm moreretur anno hìc sanctissi-
206 mus Pontifex, † Lotharius Imperator timuit sibi admodùm, propter quorundam delationes, nè Leo à Gallis in Græciam eo tempore iterùm transferret Imperium. Quarè Romã è vestigio ad Papam veniens se de obiectis coram Leone purgauit. Postremò Pontifex de Ecclesia Dei, deq; Vrbe Roma, ac nomine Christiano meritus, obit Anno sui regiminis nono. Sepelitur in Basilica sancti Petri.

Naucler. uol. 2. generat. 29. fol. 649. necnon & alii plures.

Joannes

Ioannes Octauus P. M. Cap. C.

HOc loco post Leonem nonnulli interſerunt Ioannem octauum, fœminam: nonnulli verò eius nullam prorſus (indiciũ quaſi aliorum figmenti) mentionem faciunt: aliqui fabuloſum illud (quod verius eſſe ipſe quoq; existimo) & temerarium commẽtum eſſe adfirmant. Porrò aiunt primi Anglicam fœminam ſexum mentitam, malis artibus, ad Pontificatum perueniſſe. Cùm enim liberalibus diſciplinis imbuta ab amatore docto egregiè eſſet, Romam proficiſcitur, vbi pares, aut nullos, aut certè paucos, in ſacris quoq; literis reperit. Enimuerò docendo, ac diſputando tantum beneuolentiæ, atq; auctoritatis, ſibi comparauit, vt Leoni defuncto in Pontificatu ſuccederet. Verùm poſteà à familiari cõpræſſa, in vtero prolem cõcœperit: & cùm ad Lateranẽſem Baſilicam ſemel iret, intra theatrum, quod colloſſeum vocant, & ſanctũ Clementem, doloribus circunuenta pepererit: eôq; in loco fuerit mortua, & ſine vllo honore ſepulta, poſteà quàm biennio inſignia Põtificia geſſiſſet.

Relata hæc fabella, quæ veri ſpeciem nullã habet, ſi vera fuiſſet: † vtiq; peccata populi id totum effeciſſent. Inquit enim Diuus Chri- 207

sostomus in Homelia prima, De verbis Esaiæ, Vidi Dominum, &c. si non rectè se habent Reipublicæ negocia, si ab his periculum ingens prominet: incogitantia principum non est caussa, sed nostra (scilicet populorum) iniustitia, pœna est pro nostris scæleribus exacta: illa miscuerunt cuncta sursum atq; deorsum: illa, quicquid est calamitatum, inuexerunt: illa armarunt hostes: illa fecerunt, ut victi discederemus: nec aliundè nobis malorum examen inundauit, quàm ex hac caussa. Proindè quamuis Abraham aliquis esset, qui imperaret, quamuis Moses, quãuis Dauid, quãuis Salomon ille sapiẽtissimus, quãuis è cõtra omniũ hominum flagitiosissimus; si nos malè viuimus, nihil interest, qualis ille sit, quantũ ad causam malorũ. Quoniam si transgressor legum fuerit: si temerè, nulloq; consilio feratur, nostra incogitantia, nostraq; temeritas talem genuit principem: nostra cõmissa plagam accersiuerunt. Nàm quòd, iuxta corda nostra mala, accipimus principes: nihil aliud est, nisi quòd præterita peccata nostra talem nobis dederè præfectum, siuè fuerit ex cõsecratis, siuè ex eorum numero, qui mundanas administrant dignitates, & reliqua. Quibus Chrisostomi monitis probè conuenit, quod alibi legitur: facit Deus regnare hominẽ hypocritã propter peccata populi, Iob 34. Quid

igitur attinet, hæc & alia id genus monstra in principibus malis, siuè Regibus nepharijs, mirari: si nos ipsi doloris nostri caussa simus? Ad historiam nullius Papissæ redeo.

Alii autem grauissimi rerum scriptores (quemadmodum Regino, Otto Phrisingensis, & Vrspergensis, qui omnes illis penè temporibus claruerunt) nullã omninò huius figmenti faciunt mentionem. † Enimuerò Luitprandus, illorum temporum scriptor, refert, Theodoram, Alberti principis Ethruriæ locupletissimi, in cuius manu, ac potestate Rauenna quoq;, Bononia, & Roma, fuerunt, socrum fuisse: quæ cùm nobile scortum ipsa esset, atq; imperiosum, Romæ dominabatur: ac Ioannem octauum natione Anglum Bononiẽsibus primò Episcopũ, deindè Rauennatibus, postremò Romanis imposuit, Primariũq; sacerdotẽ fecit. Indè curiosi rerum antiquarum scriptores haud quaquam insulsè tradũt, fabellam ortam, quæ illis temporibus temerè vulgaris, Ioannẽ Pontificem, fœminã fuisse, quòd totus de ore & nutu Theodoræ fœminæ pẽderet. Quibus & ego planè subscribo. 208

Benedictus Tertius, P. M. Cap. CI.

Benedicto Tertio, ciui Romano, summa Christi Ecclesiæ in terris cura, post Ioannem

nem, demandatur. Is ob vitæ eius sanctitatē, Benedictus meritò est appellatus. Sub Gregorio nãq; militans, subdiaconatus gradum ab ipso accepit: atq; sic deinceps uixit, ut qui tanto muneri præesset, dignus habitus sit. In hunc proindè omnes, tanquàm in vnicum & benignissimum sydus, à Deo in terras demissum, in electione conuenerunt. Qui lachrymas non continens, Deum atq; sanctos testatus, se, tàm sublimi sedi qui præficeretur, planè indignum. Enimuerò cunctis acclamantibus, & electionem de ipso factam collaudantibus, Pontificium munus obire, vel inuitus deniq; cogitur. In atrium igitur lateranense deductus, in Sede Petri collocatur. Indè equo albo insidens ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ ad præsepe venit: vbi triduum ieiuniis & orationibus Deum humiliter rogauit, ut sibi cõmissam ecclesiam sanctè & syncerè liceret regere. Quidam tamen Rhodoaldi Portuensis Episcopi factionem sequuti, Benedicto huic Anastasium, à Leone prius deiectum, præferre fuerant conati. Verùm in se Anastasius cum suæ factionis reliquis rediens, admissi væniam petiit, & virum sanctissimũ cum omnibus de more adorauit. Illud idem fecerē Ludouici Imperatoris legati, ad confirmandam Cleri populiq; Romani electionem eò missi. Fuit quippè Benedictus animo &

corpore mirè mãsuetus, & venerabilis: ac propterea cùm in magistratu, tùm in priuata vita, omnibus planè charus. Multa tẽpla vetusta te iã iã casura restituit. Ea, quæ animo & verbis instituit, re ipsa quoq; ẽ exequutus. Sacerdotum funeribus semper interfuit: ægrotos inuisit: pauperes aluit: calamitatibus oppressos iuuit: pupillos & viduas acerrimè defẽdit. Quamobrẽ his virtutibus sanctissimam cõtinẽter vitã ducẽs Christo moritur, anno eius sedis tertio. Cuius corpus ante fores Ecclesiæ sancti Petri ex illius præcepto sepultum fuit.

Nicolaus Primus P. M. Cap. CII.

COnsequitur in ordine summi Sacerdotii Benedictũ Nicolaus & ipse Romanus; qui ab ineunte ætate fuit sanctè educatus. Is subdiaconus primùm à Sergio, mox Diaconus à Leone creatus est. Cui demùm graue non fuit, defuncti Benedicti corpus manibus propriis & multis lachrimis in tumulo condere. Super hũc itaq; absentẽ, inuitũ, ac renitentẽ, post multas cleri populiq; Romani preces & vigilias, in Basilica S. Dionysii eligẽtium omniũ vota diuinitus cecidere. Cõquisitũ proindè in Vaticano, quo fugerat, & inuentũ; perducunt in Laterani Atrium, vbi in solio collocarunt Apostolico: Deindè in Basilicam Diui

Petri

Petri adductũ cõsecrarunt, pontificiaq; corona de more ornarunt. Hîc multa cũ Ludouico Imperatore, qui tùm Romæ aderat, cùm ad Pontificatũ, tùm ad Imperium, spectantia contulit. Cui posteà Michael Theophili Constantinopolitani principis filius legatos cum muneribus Romam misit. Nõ neglexit sanè Nicolaus Pontificiæ sedis dignitatem: utpotè qui Ioannem Archiepiscopum Rauennatem, propter obiecta crimina, ad Apostolicam sedem vocatum, & venire detrectantẽ, dignitate priuauit: licet eundem posteà resipiscentem in gratiam receperit. Solutus tandem Pontifex variis molestiis, ecclesiam Dei genitricis, quæ prius antiqua, nunc verò no-
209 ua vocatur, extruxit. † Bulgarorum Regẽ cũ vniuersa eius ditiõe ad fidẽ Christi literis suis, tribus doctissimis viris eò missis, & sanis admonitiõnibus cõuertit: quibus Episcopos & præsbyteros etiã dedit, eiecto Phocio: cuius fraude Bulgari oẽs in tenebris & vmbra mortis volutabãt. Eandẽ nauauit operam (si Reginoni credimus) successor Nicolai Hadrianus secundus: qui gentẽ hanc ferocissimam, atq; bellicosam ab Idolis & gentilium superstitionibus ad Christum penitus retraxit, & ablutam salutari baptismatis vnda, ad sanctam Ecclesiam, post Nicolaum, & ipse quoq; perduxit. Cuiusmodi rei fidem faciunt non modò

Norimbergica Chronica, verùm & Regino (vt dixi) sub annis Christi 8 6 8. atq; Nauclerus. Pacem prætereà inter Ludouicum Imperatorem & Beneuentanum Ducem Nicolaus composuit. Postmodùm, eodem Ludouico præsente, plurima vtiliter instituit, quæ in iuris Canonici libris, omnibus prostant. Ad hæc Pontifex iste memorabilis nō tulit ineptias Lotharii regis, fratris nempè Ludouici secūdi Imperatoris. Qui quidem Lotharius, cōtra diuinas humanasq; leges, dimissa Theoberga vxore legitima, Galdradam pellicem (ceu iustam vxorem) habere totis viribus & multis dolis studebat. Porrò Nicolaus acriter restitit nequitiæ hominis, & in viam, à qua longè lateq; aberrauerat, perditam ouem adducere omnibus neruis, modò lenioribus modo sæuerioribus verbis strenuè cōtendit. Proindè Galdradam pellicem, & Guntheri Archiepiscopi Coloniensis sororem periurā, ac improbam fœminam, anathemate notauit: Theogaldum Archimistem Treuirensem & ipsum Guntherum Coloniensem auctores, fautores, & in patrato scælere defensores Lotharii Regis, excommunicauit, omniq; dignitate priuauit. Plures ea de re literas admodùm graues indignabundus Nicolaus & ipsi Lothario, & Carolo Regi, patruo eiusdē Lotharii, atq; etiā Galliæ, Italiæ, Germaniæq; episcopis

Volu. 2. genera. 29. fol. 661.

c. Præcipuè 11. q. 3. c. Quæ Lotharius Rex. c. Scelus, quod Lotarius Rex. 2. q. 1.

scopis scripsit. Præclarissimorum autem facinorum sanctissimi huius Pontificis Nicolai, cùm in hac Lotharii regis causa, tùm in reliquis, summa cum eius laude historiam texuerè ad vnguē Regino, sub annis Domini 864. *Vol.2. generat.*
210 865. 866. & Nauclerus. † Quinimò Otto Phrisingēsis adfirmat, ipsum Regem Lotharium à Nicolao Pontifice, ob hanc nimirùm adulterii & fornicationis caussam, fuisse identidem excommunicatum: idq; ipsum obiter tradit Nauclerus in loco iam annotato sub *29. fol. 650. 651.* *Lib.6. cap.3.*
211 fol. 652. † Vetuit acriter idem optimus Pontifex Imperatoribus, & quibuscunq; aliis sæcularis potestatis hominibus, interesse conuentibus clericorum: nisi vbi de vniuersali fide, quæ omnibus communis est, & ad omnes tàm clericos, quàm laycos, pertinet, inibi tra- *c. Vbi nam legistis 96. distinct.*
212 ctetur. † Sic proindè succensuit etiam iustissimè Augustis, qui Pontificum Romanorū
213 electionibus sese vellent immiscere: † pulchreq; docuit Ludouicum secundum Imperatorem, verenda Sacerdotum non esse prodenda. Nouissimè omni virtutum genere illustratus, anno sui Pontificatus decimo beatissimè Christo obdormiuit. Cuius corpus, exemplo prædecessoris, antè fores Basilicæ Diui Petri voluit sepeliri. *c Inscripturis. 96. distinct.*

Hadrianus

Hadrianus Secundus P. M. Cap. CIII.

SVbrogarũt Nicolao Hadrianum Romani, eorum ciuem: qui Sergio Pontifici familiaris olim fuit: vir quippè optimus, in pauperesq; munificus admodùm & liberalis. Hac itaq; & multis aliis virtutibus Hadrianus præditus magno apud omnes in precio fuit: ut quũ de Pontifice creando mentio fieret, certatim omnes Romani vnum illum (quamuis nolentem) ad id muneris deligerent. † Quo 214
ad Ludouicum secundum Imperatorem per lato nuncio, nouos Legatos Romam Cæsar confestim misit: per quos electionem eiuscemodi (quòd summum Pontificem Romani syncerè creassent, non expectato aliorum suffragio) vehementer probauit. Certò enim constat, in electione Hadriani nullam Imperatoris rationem fuisse tùm habitã: sed absq; scitu aut consilio legatorum ipsius Ludouici Imperatoris, Romæ existentium, à Clero populoq; Romano Hadrianum Papam, ac Põtificem Maximum, consultò fuisse renunciatum. Id quod Cæsar ipse literis posteà ad Vrbem missis vehementer laudauit, in hanc propè sententiam scribens: Romanos laude magna esse dignos: qui Pontificem sanctè, ac syncerè, aliorũ voto non expectato, creassent:

siquidem

siquidem ad Romanos, qui mores & vitam suorum, quibus cum familiariter vixerũt, exploratos habeant, illud eligendi Põtificẽ munus maximè pertineret: non item ad extraneos, qui ob ignorantiã fortè parũm idoneos perfacilè eligerẽt. Qui enim fieri potest (Cæsar inquit) ut peregrinus & hospes in aliena Republica dignoscere posit, quis nàm potissimùm cæteris sit præferendus? Vt hinc planè constet (licet aliàs quoq;) bonos & Christianos Imperatores non decere, manus quoquomodò ad comitia summorum Pontificũ Romanorum, vel auctoritatem, apponere:
215 †Ideoq; is ipse Hadrianus omnibus cuiuscũq; ordinis & dignitatis principibus laycis sub anathematis pœna præcepit, nè summorum Pontificum, vel quorũcunq; aliorum Episcoporum electioni (ut potè rei ad ipsos minimè gentium pertinenti) vlla ratione sese posthac ingerere deberent. Illud idem Laycis omnibus seuerè prohibitum æquè fuit in octaua
216 Synodo Constantinopolitana: † quæ auctoritate eiusdem Hadriani secundi, imperante Basilio, Cõstãtinopoli habita fuit. Is autẽ summus præsul in ecclesia Dei cõstitutus cuncta, quæ ad honorem Dei & cultum pertinebant, studiosè circunspexit: exemplo, verbis, auctoritate maiorum, & sua, vnumquemq; ad benè beateq; viuendum cohortatus. Circunuẽ-

Nauclerus uol. 2. generat. 29. fol. 652.

c. Nullus laycorum. c. Hadrianus Papa secundus 63. distinct. Naucler in loco & folio memoratis.

tos iudicio, aut potentia, acerrimè est tutatus. Suo nutu habita est Constantinopoli Synodus, qua Photius, vir seditiosus, est pulsus, Ignacius verò anteà per iniuriam eiectus, tūc restitutus. A Bulgaris rogatus, virum uita & eruditione insignem, qui in fide labentes retineret, eò misit: tametsi Bulgari à Constantinopolitanis corrupti, latinos demùm eiecerint sacerdotes, & græcos receperint. Insignis hîc Pontifex Anno salutis 872. Aluredum rerum Anglicarum potitum, & Romā dein profectum, corona regia cohonestatum, Regem Anglis dedit. Vocauit quoq; Romā per literas Lotharium Regē, Imperatoris Ludouici fratrem, adulterio & fornicatione (sicuti paulò ante in vita Nicolai memorauimus) infamem. Qui sanè Lotharius Anno Christi 869, Hadrianum Romam accedens perhumaniter à Pontifice exceptus atq; interrogatus est, nùm monita pii patris Domini Nicolai hactenus obseruasset, & præstitū iusiurandum custodisset? Is respondit, se omnia ita obseruasse, ac si diuinitus sibi imperata fuissent. Cuius responsionē proceres & optimates, qui cum eo venerant, esse veram testati sunt omnes. Tunc Hadrianus: si vestris verbis veritas suffragatur, gratias omnipotēti Deo multiplices cum iubilo agimus. Reliquum igitur est, charissime fili, vt ad confessionem

In Anglica historia lib. 5.

sionem sancti Petri accedas, vbi, Deo propitio, hostiam salutarem non tàm pro corporis, quàm animæ tuæ, incolumitate immolabimus: cuius participem te nobiscũ esse oportet: ut per hanc participationem membris Christi, à quo abscissus esse videbaris, inseri rursùm, merearis. Peractis proindè Missarũ solennibus, inuitat summus Pontifex eundẽ Regem ad Christi mensam: susceptaq; manibus Eucharistia Domini sic regẽ alloquitur: si innoxium te agnoscis ab adulterii scælere, interdicto tibi & prohibito per Nicolaum, & immota mente statuisti, omnibus diebus vitæ tuæ à nefario cõcubitu Galdradæ pellicis, dudùm à te repudiatæ, abstinere, fidenter accede, & sacramentum salutis æternæ, ad remissionem peccatorum tibi profuturum sume: sin autem conscientia tua te accusat, & ad vomitum redire animo voluis, sacrosanctam Eucharistiam sumere nequaquàm audeas: nè fortè ad judicium & condemnationem tibi eueniat, quod ad remedium fidelibus parauit diuina Maiestas. Cæterùm Lotharius Rex, inquinato corde, & obstinato animo, sumpsit de manu Põtificis sacratissimã cõmunionẽ, non expauescens illud: horribile esse incidere in manus Dei viuentis: & iterum illud: Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Deindè Pontifex ad

reliquos Regis optimates conuersus, vnicuiq; sacram obtulit Eucharistiam dicens: Si Domino ac Regi tuo Lothario in obiecto adulterii crimine fautorem non præstitisti, neq; cõsensum præbuisti, & Galdradæ, ac aliis, ab hac Apstolica sede excommunicatis, nõ communicasti, corpus Domini nostri IESV Christi prosit tibi in vitam æternam. † Enimuerò eorum, qui sub tali contestatione oblatam sumpserunt indignè Eucharistiam, nemo vltra annũ diuino notatus iudicio superstes fuit: perpauci tamen, qui se à communione subtraxerunt, mortis periculum ægrè vitarunt. Lotharius autem, qui Hostiam sacratißimã indignè mãducauerat, Roma abiens letali morbo correptus, Placentiæ demùm animam efflauit. Postremò Hadrianus cunctis Ecclesiæ hostibus sese (quo ad fieri poterat) obiiciens, & defuncto Imperatore Ludouico, cùm iã Carolũ filium inuncturus in Imperatorem esset, moritur Pontificatus sui anno sexto. 217

Regino sub annis 869. Vrspergens. in annis Ludouici 2. fol. 195 Otto Phrisingẽ. lib. 6 ca. 4. Nauclerus uol. 2. generatiõe 29. fol. 652.

Ioãnes Octauus, qui nonus dici debuit,
P. M. Cap. CIIII.

IOannes Octauus, qui nonus dici debuit, ciuis Romanus, præficitur hoc tẽpore Romanæ sedi. † Is initio sui Pontificatus Carolum secundum, cognomento Caluum, Romæ imperatoria corona donauit. Verùm posteà 218

dissensionibus

dissensionibus (ut fit) ciuilibus exortis, à Romanis Pontifex in vincula conijcitur de quibus haud multo post, iuuantibus amicis, fuga elapsus, ad Ludouicum cognomento Balbum in Franciam profugit. Vbi annum immoratus ipsum Ludouicum in Regem vnxit: & controuersias quasdam inter ecclesiasticos
219 ortas sustulit. † Inde verò abiens apud Trecas ciuitatem, concilium habuit: in quo multa ad fidem pertinentia fuerē instituta: & Flandrēsibus, qui tùm primùm, nemoribus desertis, ciuiliores cultioresùe esse cœperant; Episco-
220 pus est datus. † Præterà Ioannes Cōstantinopolitanam octauam Synodum 383. patrum habuit: cui per Legatos suos, Petrum præsbyterum Cardinalem, Paulum Anchonitanum Episcopum, & Eugenium Episcopum Ostiēsem: ipse præfuit. At cùm à Saracenis diriperetur Italia, & Montis Casini Monasteriū iam esset occupatum, atq; direptum: Ioannes Romam adscitus Agarenos, iuuantibus Christia-
221 nis principibus, Italia ac Sicilia expulit. † Alterum autem Carolum cognomento Grossū (quò sibi in vrbe tutius viuere liceret) Imperatoria corona (defuncto Carolo secūdo) ornauit: tertiusq; Imperator Carolus est appellatus. Constituit quippè inter cætera Pōtifex, si sacerdos aut laycus homicidium patraret: irregularis ille perpetuò haberetur. Vir sanè

c. Temporis qualitas. in fin. 7. q. prima.

fuit hic Pontifex latinè & græcè doctissimus,
ut è græco in latinum septimam vniuersalem
Synodum,† Hierarchiam Dionisii Ariopagi- 222
tæ, & vitas plurium sanctorum patrum (Ca-
roli Imperatoris gratia) in latinum eleganter
& doctè verterit. Cùm verò in Pontificatu
annos decẽ trãsegisset: animam Deo reddidit.

Martinus secundus, Hadrianus tertius, Stephanus quintus } PPP. MMM. Cap. CV.

MArtinus secundus, genere Gallus, Ponti-
ficatum non iustis (ut fertur) mediis ade-
ptus, anno tantùm vno, & mensibus quinq;
fuit superstes: nihil memoria dignum inte-
reà gerens.

Huic Hadrianus Tertius, ciuis Romanus,
in ordine successit.† Qui tanta animi virtute 223
præditus fuit, ut initio suscepti muneris Pon-
tificii non dubitarit, ad clerum (interposito
decreto) Senatũ, Populumq; Romanum, re-
ferre, nè in creando posthac Pontifice, Impe-
ratoris expectaretur auctoritas. De hoc Pon-
tifice Hadriano clerus populusq; Romanus,
ob viri virtutem & animi magnitudinẽ, haud
modicam animo spem conceperat. Verùm
morte post annum primum & mensem secũ-
dum præpropera sublatus, magnũ sui omni-
bus collachrimantibus desiderium reliquit.

Ad

Ad Stephanum Quintum, patria Romanum, summa rei Christianæ post Hadrianum peruenit. Hic donec vixit, magnis semper Normanorum, qui Galliam passim populabantur, Hunnorum, & Italorum molestiis, fuit continenter affectus. Recreabatur veruntamen mirificè illustrium tunc sanctorum virorum consuetudine: Luitprandi nimirùm Ticinensis Ecclesiæ Diaconi, Vdalrici Bauarii, & Berhardi Pictauensis Episcopi. Quorũ vita & moribus Christi fides aucta apud Gallos plurimùm fuit. Moritur demùm Stephanus Anno sui regiminis sexto.

Formosus, Bonifacius sextus, Stephanus sextus, Romanus, Theodorus secundus, Ioannes nonus, aut verius decimus.

PPPPPP. MMMMMM.

Cap. CVI.

FOrmosus nomine, Pontificatum per hæc tempora iniit. Hic Portuensis Episcopus, aliquandò Ioannis Pontificis sæueritatem veritus, in Galliam profugit. Reuocatus Romã, & redire abnuens, anathemate percutitur. Romam igitur coactus veniens, omni dignitate ecclesiastica & habitu simul priuatur. Creditur enim iratus illi Pontifex Ioannes propterea fuisse, quòd cõiurationis in ipsum Põtificem à Romanis pridem factæ Formo-

sus

ſus non fuerit expers. Hac proindè contumelia notatus Formoſus ab Vrbe diſceſsit, iureiurando adfirmans, ſe nunquàm poſthac vel ad vrbem, vel ad epiſcopatum reuerſurum. Enimuerò Martinus, ſucceſſor Ioannis, Formoſum poſteà ad vrbem reuocat, & priſtinæ reſtituit dignitati. † Qui non longo poſt 224
tempore ſedem Diui Petri nactus, Arnulphũ in Imperatorem promouit, & ædem diui Petri ſimplici pictura decorauit. Deniq; Pontificatus ſui anno ſexto moritur.

Hunc Bonifacius ſextus conſequitur, natione Hetruſcus. Sed quantum vixerit in ſummo gradu poſitus, inter ſcriptores vehemens eſt concertatio. In eam tamen opinionẽ plures iuerunt, ut diebus ſex & viginti Pontificẽ egerit: quem mors intẽpeſta ociùs eripuerit.

Adſcribitur poſt hunc Pontificum ordini Stephanus, eius nominis ſextus, ciuis Romanus, & Anagninus Epiſcopus. Qui Formoſi nomen & geſta non probauit. Moritur demùm anno ſui Magiſtratus ſecundo.

Succeſsit Stephano Romanus Papa. Cui nulla ambitione, aut largitione, ſed ſyncerè, munus Pontificium fuit delatum. Veruntàmen Stephani prædeceſſoris acta dicitur improbaſſe. Moritur autem menſe tertio initi Pontificatus.

Theodorus ſecundus, Patria Romanus,

Pontifex

Pontifex creatus, Formosi antecessoris acta restituit: illiusq; sectatores in honore habuit. Vigesimum vix attigit in suo Pontificatu diē.

Theodoro Ioannes nonus, aut verius, decimus, Romanus subrogatur. Qui formosi causam, ceu bonā, fuit amplexus. Qua ex re dissensio in vrbe aliqua suboriri visa est. Quare Ioannes Rauennam profectus conuentum illic habuit: & Stephani rebus non subscripsit: Formosi verò gestis accessit. Moritur anno Pontificatus secundo.

Benedictus Quartus P. M.
Cap. CVII.

BEnedicti Quarti, ciuis Romani, laus præcipua fuit, quòd in sæculis & moribus corruptissimis vitam ipse honestissimam constātissimè vixit: ab humanitate, & clemētia, haud mediocrem sanè consecutus etiam laudem. Anno sui regiminis quarto è uiuis excessit.

Leo 5. Christophorus, Sergius Tertius } PPP. MMM.
Cap. CVIII.

LEo quintus, cuius patriam historici ignorarunt, Vir quippè bonus: sed qui suorum inuidiam euadere nō potuerit. Capitur enim quadragesimo sui pontificatus die à Christophoro familiari suo, in vinculaq; coniicitur.

Qui dolore animi haud longo post tempore interiit.

Christophorus, cuius patria & familia nescitur, vi & fraude, Petri sedem occupans, contraria ui post mensem fermè septimum indè pulsus, monastico induitur habitu. Tandem illinc à Sergio eius successore retractus publicæ custodiæ & vinculis mãcipatur: Neq; multo post in arctiorem adhuc carcerem cõiectus, miserè animam exalauit.

Sergius tertius, patria Romanus, Pontifex creatus, Basilicam Lateranensem, quæ tũ corruerat, restituit: Christophorum Monasterio eductum in carcerem & vincula arctiora (vti paulò ante retuli) coniecit. Hic quũm ageret olim Diaconum, Formoso (ne fieret Pontifex) ac eius factioni vehementer restitit: Pontificatum itaq; Formoso obtinente, Sergius in Galliam profugit. Cæterùm posteà Sergius ad Pontificatum euectus, Formosi gesta creditur improbasse. Obiit vero anno sui regiminis octauo.

Anastasius Tertius P. M.
Cap. CIX.

Anastasius tertius Sergium tertium in ordine Pontificum Romanorum cõsequitur: Vir planè bonus: Qui in Pontificatu modestè & syncerè vixit: nihilq; in eo fuit, quod

iure repræhendi potuerit. Laudandus quoq; hac vna re cùmprimis, quòd neminem suorum in Pontificatu prædecessorum ignominia, aut maledicentia notauerit. Moritur deniq; anno Pontificatus secundo.

Landus, Ioannes decimus, aut uerius xi.
Leo sextus, Stephanus septimus,
PPPP. MMMM.
Cap. CX.

LAndus Papa, patria Romanus, Anastasio successit. Cuius vita obscurior fuit, quàm vt historici eam norint. Huius tamen Pontificis auctoritate inter Berengarium & Rudol-
225 phum pugna non est sequuta. † Certabant etenim hoc sæculo Itali, Galli, & Germani inuicem pro Imperio. Vna etenim quæq; natio in Imperii illius cura plubēs aliis fuisset prælata. Fertur tamen Berengarium, eius nominis primum, Italiæ regem ab ipso Lando Pontifice Imperii corona præ cæteris decoratū. Qui demùm Pontifex sexto regiminis mense è rebus excessit humanis.

Chron. Norimb. fol. 176. in ipso Berengario, ac alii deniq; testantur historici.

Ioannes decimus vel vndecimus potius, Landum subsequitur, patria Romanus. Qui anteà Rauennas Archiepiscopus dùm esset, populari tumultu è sede fuerat eiectus. Is militares in Pōtificatū spiritus gessit. Indigebat enim tùm ecclesia huiusmodi Pontifice: qui

qui Saracenorum impetus, Italiam multis in locis diripientium, ui atq; armis, auxilio Alberici hetruriæ Marchionis, cohiberet: ab vrbisq; finibus submoueret. Romam dein Potifex in modum triumphi ouans ingressus, odium Alberici in se concitauit. Sed Albericus Roma ob id exactus, Hungaros in Italiam acciuit. Qui plus calamitatum Italiæ intulerè, quàm antehac vnquàm saraceni. Verùm Ioannes militari seditione Guidonis comitis captus, & in vincula coniectus, ceruicali in os iniecto, necatur, Anno Pontificatus initi xiii.

Post Ioannem excepit ritè Leonem sextũ Romana sedes: Virum omninò bonum: qui nihil tyrannicum in omni eius vita præsetulerit. Vitã modestia præditus innoxiam duxit: Rei diuinæ cõsuluit: Ciues inuicem dissidentes ad cõcordiam reuocare studuit: Res Italiæ componere est nisus: Externum hostem placare, & Barbaros ab Italiæ ceruicibus pellere curauit. Sed interim octauo suscepti muneris Pontificii mense humanis eripitur rebus.

Stephanus septimus, ciuis Romanus, ad Ecclesiæ curam vocatus, magna mansuetudine & religione biennium ecclesiæ Dei præfuit.

Ioannes vndecimus, sed uerius xii.
P. M. Cap. CXI.

IOãnes vndecimus, aut verius duodecimus,

 ciuis

ciuis Romanus, p id tēpus Ecclesiæ præfuit,
226 †quo sanguinis fons Genuæ largissimè scaturiuit: Futuræ nimirùm Italiæ à Saracenis, & Hūgaris(sicuti euenit)magnæ calamitatis indicium. Ioannes verò anno sui Pontificatus quinto moritur.

Leo Septimus, Stephanus viii. } PP. MM.

Cap. CXII.

AD Leonem septimum Romanum Ecclesiæ cura post Ioannem deuenit. Qui quū remissus esset, nihil magnoperè eximiū egit. Magno veruntamen animo atq; pietate Episcopos Bauariæ commonefecit officii sui, & Ducem illius prouinciæ cum Mystis omnibus propter eorum lapsus, grauiter increpuit. Vt nullo æuo intermisisse Romanos Pontifices curam Germaniæ, & Ecclesiarum eius, passim prorsus constet. Decessit autem è viuis Leo anno Pontificatus tertio.

Leoni Stephanus octauus, natione Germanus, in Pontificio munere successit. Verùm à Romanis seditionibus agitatus, nihil memoria dignum peregit. Quinimò corpore adeò sæuè mutilatus fuit, ut propter cicatricum deformitatem, in publicum prodire, vix ausus sit. Moritur demùm anno suscepti Pōtificatus plus minus quarto.

Martinus Tertius P. M.
Cap. CXIII.

MArtino huius nominis tertio, ciui Romano, mansuetissimo viro, Ecclesiæ Dei regimen, per hæc tempora, committitur. Põtificatum etenim assumens bellorum calamitatibus valedixit: religioni omne eius studiũ impendit: templa vetustate collapsa restituit: pauperes eleemosinis pauit. Inter Ottonem Saxonem adnitentem Italiæ occupare fines, & Lotharium, cruentæ cùm patrarentur cædes, & fame interim vbiq; gentium laboraretur, intercessit Pontifex: & sua hortatione Reges ab armis discedere ad pacis studia coegit. Qui et vitam cum morte anno suæ administrationis quarto commutauit.

Agapitus Secundus P. M.
Cap. CXIIII.

AGapitus secundus Martino defuncto, Ciuis Romanus, subrogatur: Vir quippè innocens, & Reipublicæ Christianæ singulariter studiosus. Qui Ottonem Germanorum Regem aduersus Berẽgarium quartum, omnia sibi contra ius fasq; armis vendicantem, in Italiam euocauit. Rebus demùm Italiæ haud malè compositis, moritur summa cum laude Agapitus anno Pontificatus eius decimo.

Ioannes

Ioannes duodecimus, verius, Decicimus tertius P. M. Ca. CXV.

IOannes Duodecimus, verius, Decimus tercius, Roma oriundus, patris potentia ad summum Pontificatus apicem euehitur. Is vitam (ut quidam per errorem fortè tradunt historici, quibus fidē vel in hoc minimè gentium habendam existimo) Pontifice indignā duxisse fertur: utpotè qui neq; venationibus, neq; etiam concubinis abstinuerit. Proindè è Cardinalium senatu Diaconi duo indignitate rei moti Ottonem Germanorum Regem literis rogarint, ut clerum populūq; Romanum de Berengarii, Ioannisq; Papæ manibus vindicaret: alioquî fidem Christi cum Imperio perituram, testati fuerint. Qua re Ioanni patefacta (ut homo irarum impotens) ex memoratis Diaconis naso vnum, manu alterum, mulctauerit: Ottonem deniq; Romam profectū perhonorificè susceperit, Imperialiq; corona donauerit: sicq; tū primùm ad Germanos trāslatum fuerit Romanum Imperium. Verùm Cæsar Ioānē clàm admonēs, ut à lapsu sibi deinceps tēperaret, nihil profecerit. Tandē Ioānes Imperatoris minas, atq; iudicium, reformidans in nemoribus & cauiis aliquandiu latuerit: sed in vrbem dein reuersus, & usq; ad vltimum eius vitæ spiritum nunquàm nō sui

ſimilis, haud multo poſt in crimine depræhẽſus mortem obierit, anno Pontificatus illius nono, menſe tertio, die quinto. Sedes tùm vacarit dies xii. Verùm enimuerò non fuiſſe Ioannem hunc duodecimum, verius autem decimumtertium, vita & moribus talem, qualẽ hiſtoricorum nonnulli perperam depingunt,
Lib.6.cap.23. teſtatur Otto Phriſingenſis: Vrſpergenſis quoq; in vita & annis Ottonis primi, dùm ſæpius iſtius Ioannis facit mentionem, illum nequaquàm diſcolum fuiſſe narrat. Quod mihi veriſimile omninò videtur. Porrò ipſe Ioannes initio (ſicuti omnes tradunt hiſtorici) Ottonem Regem ex Germania in Italiam aduerſus immaniſsimam Berengarii Tyrannidem & direptiones, per legatos (ceu pius Italiæ parens, ſeduluſq; Eccleſiæ Paſtor) euocauit: iuramentum fidei & obſeruantiæ ab ipſo Ottone Rege, priuſquàm Imperio eũ præficeret, iuſtiſsimẽ, iuxtà & gnauiter exegit. Iurauit proindẽ Otto Romam tùm primùm veniens Ioanni Papæ in hanc planẽ formulam.

Tibi Domino Ioanni Papæ ego Otto Rex promittere & iurare facio per patrem, Filiũ, & Spiritũ ſanctum, & per lignum hoc viuificæ crucis, & per has reliquias ſanctorum, quòd ſi permittente domino, Romam venero, ſanctam Romanã Eccleſiã, & te Rectorẽ ipſius, exaltabo, ſecundum poſſe meum, & vitã, aut

membra,

membra, vel ipsum honorem, quem habes, nunquàm mea voluntate aut meo consilio, vel meo consensu, aut mea exhortatione, perdes: & in Roma nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te aut ad Romanos pertinent: & huiusmodi reliqua. quod & omnes ita iuramẽtum præstitũ fuisse adfirmant historici: & ante Gracianum Anselmus episcopus Lucensis nominatim tradit lib. primo, cap. 90. & Cencius Camerarius in libro priuilegiorum, necnon & Deusdedit in suis collectaneis id ipsum planè testantur. Nõ ergò, inquam, verisimile est, Ottonem Regẽ huic Ioanni Papæ tantam iureiurando promisisse immunitatem, si ipsum Ioannem malum fuisse & repræhensibilem, vel saltem suspectum de crimine aliquo, animaduertisset. Et quamuis potentia forsan patris Ioannes ad Petri sedẽ euectus fuerit: Attamen fuit posteà à cunctis pro vero & legittimo Põtifice agni-
227 tus, probatus, atq; habitus. † Propterea quoq; vti iustus & verus diui Petri successor Romanum Imperium, quod in Longobardorũ Regum familia, in personam Berengarii primi, Landus Papa pridem anteà posuerat, ipse Ioãnes ad germanos in personam Ottonis primi Regis transtulit: eumq; Romæ Imperiali diademate ornauit: sicuti in Chronicis Norimbergensium legitur, necnon & in Ottone

c. Tibi Domino Ioãni. 63. distin.

Lib. 6. cap. 22. Phrisingensi, in Reginone sub annis Domini 962. in Vrspergensi in vita Ottonis primi sub finem: & rursus in annis eiusdem Ottonis: ac *Vol. 2. genera. 33.* in Nauclero. Id quod & apud reliquos historiæ scriptores est videre. Ad hæc, Ioannes iste Pontifex non solùm Romæ excepit Ottonẽ honorificentissimẽ, Imperialiq; corona, & vnctione (ut dixi) muniuit, sed etiã his erga Ottonem maximis non contentus beneficiis, ipsius Ottonis primi filium Ottonem, triennio post, Romæ in solẽni natalis Domini die, præsente patre, corona Germanici Regni perhumaniter insigniuit, sicuti Vrspergensis in ambobus iam memoratis locis memoriæ prodi- *Lib. 6. cap. 24.* dit. Idem commemorat Otto Phrisingensis, Aliiq; scriptores Germanici.

Cæterùm arbitror, q̃ hîc Otto, posteàq̃ summos Imperii esset consequutus honores, & de Berengarii debellati triumpho spiritus hausisset elatiores cupiens adhuc (vti humanæ ambitionis immensum est pelagus) sacras Hierarchiæ moderare habenas, alium Romæ Põtificẽ, manu sua factum (deposito Ioanne) habere instituit. Idcircò Protoscriniarium quẽdam Ecclesiæ lateranensis, sibi familiarem, cui Leoni octauo nomen indidit, viuo Ioanne, cupidas eiusdem Ottonis manus & iniusta arma fugiente, Pontificem, ausu certè magno, designauit. Simulq; scandalum in Ecclesia Dei nõ perhorruit.

perhorruit. Vixit ergò propter Ottonicas sibi clades illatas Ioannes in erumnis & doloribus multis vsq; ad annum sui pontificatus penè decimum: & obdormiuit in domino.

Benedictus Quintus P. M. Cap. CXVI.

BEnedictum quintum, ciuem Romanum, in seditione Põtificem Romani (defuncto Ioanne) creant. Cùm enim prius fuisset Leo (viuente adhuc Ioanne, constitutus ab Ottone Pontifex: Romani posteà Benedictum in sede Petri locarunt. Ea res, vbi Ottoni perspecta fuit, aduersus Romanos ipsum protinus excitauit. Quos tãta obsidione, depopulationibus, & fame præsit, ut Benedictum (suscepto Leone) ipsi Ottoni traderent. Quem Otto in Germaniam rediens secum abduxit: ad Hamburgumq; oppidum relegauit. vbi paucos post menses diem functus est. Vixit in sede menses sex, dies quinq;.

Leo Octauus P. M. Cap. CXVII.

LEo octauus, Lateranensis Ecclesiæ prothoscriniarius fauore, ui, atq; potentia, Ottonis (Ioanne verò Pontifice deposito, & in exilium, ut dictum est, acto) ante Benedictũ quintum eligitur in Pontificem, & ab Ottone in

Petri ſede conſtituitur. Sed à Romanis de ſede poſteà pulſus, Ottonem Cæſarẽ, qui tùm Spoleti fortè morabatur, adiit, de illata vi atq; iniuria grauiter queſtus. Leonem vi & armis reſtituit ſedi Imperator. † Enimuerò reſtitu- 228
tus auctoritatem omnem (quantum in ipſo fuit) eligendi Romanum Pontificem à clero populoq; Romano ad Imperatorem ſua quadam conſtitutione tranſtulit. Qui quidem à die reſtitutionis, uix tertio menſe ſuperſtes, obiit ſuæ perturbationis anno primo, menſe quarto.

Ioãnes verè decimus quartus, licet aliàs xiii. P. M.
Cap. CXVIII.

IOanni Decimo quarto, Narnienſi Epiſcopo, patria Romano, poſt Leonem Pontificatus defertur. Quem Petrus Vrbis præfectus inteſtino odio perſequitur. Accerſito.n. Ioſredo Campaniæ comite, armatis pluribus munito, Pōtificem in Lateranenſi æde cœpit, inq; Hadriani molem cuſtoditum perducit. Qui dein pro Ioſredi libidine in Campaniam abductus aliquandiu illic detinetur. Verùm interfecto, huius impietatis gratia, per Ioannem Capuæ Principem, Ioſredo, & vnà ſecum filio, qui illi vnicus fuit, Pontifex vndecimo ſui exilii menſe Romam rediit. Quò

& Cæsar ipse, defendendi Pontificem causa, veniens de præfecto & sociis supplicium sumpsit. Ioannes autem sexto sui Pontificatus anno, mense vndecimo, die quinto, moritur. Sedes Romana tum dies xiij. vacat.

Benedictus sextus P. M.

Cap. CXVIIII.

AD Benedictum sextum, ciuem Romanũ, Sedes Petri & Calamitates Ioannis proximè defuncti, deuoluuntur. Porrò Cincius præpotens Romanus Benedictum in sancti Angeli arcem custodiæ tradidit: vbi non multo post strangulari, vel vt alii ferunt, fame necari, iussit: sicq; miserè Benedictus periit, Anno nempè sui Pontificatus primo & mense sexto.

Donus secundus P. M.

Cap. CXX.

DOni secundi, hominis Roma oriundi, Pontificatus circiter hæc tempora fuit. Laudatur hic à modestia & animi integritate. Qui etsi nihil magnoperè egregium in suo pontificatu gesserit: omnium tamen voluntatem sic demeruerit, ut nullam à quoquàm sibi irrogatã senserit ignominiam. Obiit anno primo sui Pontificatus. Biduo sedes tum vacat.

Bonifacius

Bonifacius Septimus, Cap. CXXI.

BOnifacius septimus, cuius patria & genus ignoratur, ob generis ignobilitatem, terræ filius dici potuit. Is haud optimis artibus Pontificatum adeptus, malè etiam in seditione periisse fertur, mense septimo, die quinto sui Pontificatus. Vacat tùm sedes dies xx.

Benedictus Septimus P. M. Cap. CXXII.

BEnedictus septimus, ciuis Romanus, inito Pontificatu, † Synodum Rhemensem cō- 229
festim celebrat: ubi Gilbertum, hominem seditiosum & nigromanticum, damnat: Arnulphum Episcopum, ab eodem Gilberto pridē
pulsum, restituit. † Ottonem secundum cum 230
Vxore illius Theophania in æde Lateranensi (annuente Ottone patre) Imperatoria corona donat. Vir sanè pius. Vitam finiuit anno sui Pontificatus octauo, mense sexto. Sedes tùm vacat dies quinq;.

Ioannes Decimus quintus, licet aliàs Decimus quartus P. M. Cap. CXXIII.

IOanni decimo quinto, licet aliàs decimo quarto, Roma patria fuit, vel ut alii referūt,

Papia.

Papia. Qui mēse sui Pontificatus tertio à Romanis in carcerē coniectus mœmore, inedia, & fœtore deniq; post mēsem octauū interiit.

Ioannes decimus sextus, licet aliàs Decimus quintus P. M.
Cap. CXXIIII.

IOannes decimus sextus, aliàs decimus quintus, patria fuit Romanus. Qui mutuas simultates cum clero iugiter exercuit: ob id & ipsis clericis inuisus. Insimulatur hîc Ioannes profusæ largitionis factæ de bonis Ecclesiæ cognatis & affinibus suis. Sic deniq; rapax, & nihilominus sitiens, moritur mense octauo sui Pontificatus.

Ioannes decimus septimus, alias dedecimus sextus P. M.
Cap. CXXV.

IOannes Ioanni succeſsit in Pontificatu: Roma illi patria fuit. Vir multæ eruditionis & elegantiæ floruit, ut multa cum lepore ædiderit sui nominis monimenta. Vexatus tamen à Crescentio Consule Romano, Vrbis Imperium sibi vendicare conante, hominis cupiditati cedens in Hetruriam seceſsit. Cæterùm Crescentius Pontificis animum læsum sentiens, veritus ne Ottonem tertium Romā, eius rei gratia, accerseret, per amicos & pro-

pinquos

pinquos ipsius Pontificis animum demulcet, ac placat: in vrbemq́;, inito constantis reuerẽtiæ & obedientiæ fœdere, reuocat. Vbi post annum sui Pontificatus decimum, mensem sextum, die decimo, in tranquillitate & honesto ocio diem clausit extremum. Vacat tum Sedes dies sex.

Gregorius quintus P. M. Cap. CXXVI.

GRegorio quinto, natione Saxonico, cui anteà Brunoni nomen fuit, post Ioannem munus Pontificium, fauore & promotione Ottonis tertii, cui sanguine iũctus erat, defertur. At Gregorius Crescẽtii Cõsulis vexationibus agitatus, in Hetruriam primùm, dein in Germaniam ad Ottonem suum profugit. Intereà, absente Gregorio, Crescẽtius Cõsul pro ea, qua maxima Romæ pollebat, auctoritate, Ioannẽ Placentinum Episcopum è Græcia oriundum, pecuniis affluentem, & erudicione insignem, Pontificem suo arbitratu cõstituit. Verùm Otto Romam multo instructus milite veniens, & Crescẽtio spem veniæ faciens, eundem Crescentium de arce quasi securum egredientem, multis confossum vulneribus, interficit, & Ioannem, oculis prius effossis, necat: Gregorium verò vndecimo mense, quo fuerat eiectus, sedi restituit. †Re- 231
stitutus

ſtitutus proindè Gregorius ſanctionẽ de eli-
gendo à ſolis Germanis deinceps Imperatore
(inſtigante nimirùm Ottone, quem & Impe-
riali corona Romæ inſigniuit) primus omniũ
tulit. Cauſam verò huius latæ conſtitutionis
illã hiſtorici Germani fermè omnes tradunt:
vt ipſe Gregorius, qui paulò ante fuerat à Ro-
manis vrbe eiectus, acerrimam de accepta à
Romanis iniuria vltionem ſumeret: Ottoniq́;
tertio conſaguineo, ac Germanis ea in re gra-
tificaretur. Et quamuis nonnulli adfirment,
ſibi liquere, illos principes, quos Imperii ele-
ctores hodiè vocamus, poſt fata demùm Fri-
derici ſecundi à Gregorio decimo (non autẽ,
à Gregorio quinto) inſtitutos fuiſſe. Quorũ
fabellam ambabus vlnis, variisq́; ad rem, ſed
leuibus, compoſitis argumẽtis, ſuſcipiunt re-
centiores quidã, non indiligentes alioquì re-
rum ſcriptores Itali, dùm de comitiis Impe-
232 ratoriis plurima congerunt: † Attamen mihi
ex teſtimonio Innocẽtii tertii Pontificis Ma-
ximi, pluſquàm certò liquet, Principes hoſcè
electores Germanos, multò ante ipſum Inno-
centium tertium, qui annis plus minus quin-
quaginta ante Gregoriũ decimum, & Fride-
ricum ſecundum Romanæ ſedi præfuit, inſti-
tutos à Romana ſede fuiſſe. Proindè Ioannes
Nauclerus in loco nuper memorato, ſub fol.
675. ſcribit: in monumentis eccleſiæ Aqui-

Chron. Norimbergen. fol. 182. 186. Naucle. volum. 2 gener. 34. atq; alii Germani.

In c. Venerabilẽ. ex. de electio.

leienſis reperiri, huiuſmodi electorum Germaniæ inſtitutionem ſub anno Domini 1002. circiter Syluestri Pōtificis, qui Gregorio quinto ſucceſsit, tempora fuiſſe factam. Hũc ſpectat, quod Lupoldus Bebenburgius, rerum Germanicarum ſcriptor antiquus, memoriæ prodidit: † Principes Germanos, quibus à Romana ſede poteſtas eſt eligendi Regẽ Romanorum ad Imperium promouendum, cōſueuiſſe ante tempus, cuius initii memoria apud homines non ſit, decretum per eos de Rege factæ electionis, Romano Pōtifici (examinandum ſcilicet & approbandum) protinus mittere. Vt ex his oppidò conſtet, contrariæ opinionis hiſtoricos longè lateq; à recta vel in hoc aberraſſe. Ad Gregorium redeo. Qui vixit in Pontificatu annos duos, & menſes circiter quinq;. Vacauit eo tempore ſedes diebus quindecim.

Cap. 7. 233

Syluester Secundus P. M. Cap. CXXVIII.

SYlueſter ſecundus, anteà Gilbertus, natione Gallus, poſt Gregorium ſedem Petri occupat. Ferũt enim de hoc, quòd cùm Adoleſcens ageret Monachum in Floriacenſi Cœnobio, Aurelianæ diœceſis, deſerto monaſterio, Hiſpalim Hiſpaniæ Ciuitatem, bonarum artium cauſa, fuerit profectus. Quo in loco

tantùm profecerit, ut optimus præceptor ex discipulo & magus breui euaserit. Porrò Ottoni tertio Imperatori in adolescentia, ac aliis præceptor fuit. Indè dominandi cupiditate percitus, Rhemensem Archiepiscopatũ, dein Rauennatensem adeptus, postremò Pontificatum maiore conatu malis artibus sit consequutus. In quo biennium vixerit. Non veriorem ego sanè de Syluestro isto, viro doctissimo, & insigni Philosopho, fabellam, quàm de Ioanne Anglico', exortam à maleuolis fuisse crediderim. Porrò etsi ex maleuolis quidam magna alioquin debacchandi in summos Põtifices Romanos scurrilitate vtantur, attamen hunc Syluestrum secundum & Philosophum insignem, et mathematicũ præclarum fuisse prædicant: magum verò illum, aut diabolicũ, extitisse ex vetustissimis scilicet rerum scriptoribus vel inuiti pernegant. Præter hos Albertus Krancius quoq; rerum antiquarum callẽtissimus fabulam hanc & comentum esse de hoc Syluestro, quòd magus, vel diabolicus fuerit, ex veterum testimonio planè affirmat.

Ioannes 18. Ioannes 19. Sergius 4. Benedictus 8. PPPP. MMMM.
Cap. CXXVIII.

IOannes Decimus octauus Syluestro in Ordine Potificum successit. Cuius patriã, atq;

gentiliciũ nomen nouit nemo. Is post quartum mensem die xx. moritur.

Cui defuncto Ioannem decimumnonum patria Romanum subrogarunt. Qui anno sui Pontificatus quarto, & mẽse identidem quarto moritur.

Post hunc Ioannem cura Dominici gregis Sergio quarto, ciui Romano, committitur: Viro nempè sanctitate, moribus, & pietate insigni. Qui obiit anno Pontificatus secundo, & die xv.

Consequitur Sergiũ Benedictus octauus, Tusculano oriundus. † Is Henricum Bauarũ, 234
tunc primùm electum, Imperiali corona ornauit: & cathedralem Ecclesiam Bambergẽsem ipsemet præsens (ad præces eiusdẽ Henrici) Diuis Petro & Gregorio dedicauit: atq; vndecimo Pontificatus anno è viuis excessit.

Ioannes vigesimus P. M.
Cap. CXXIX.

Substituitur Benedicto Ioannes vigesimus, ciuis Romanus: vir quippè probus, mireq; laudatus. † Qui in solenni die paschatis corona Imperii Cunradum & Giselam eius; 235
coniugem Romæ insigniuit. Dein mors tum post annum administrationis suæ vndecimũ sustulit.

Benedictus nonus, Syluester tertius, Gregorius sextus P P.

Cap. CXXX.

BEnedictus nonus, patria Tusculanus, Ioānem in summo Pontificatu est subsequutus, Sed Romani hominem fastidientes (ut fertur) ineptum, illo eiecto, Ioannem quendam Sabinensem Episcopum, cui Syluestro tertio nomen inditum voluerunt, in sede Pōtificem statuerunt. Cæterùm Syluestro post nonum & quadragesimum diem è sede pulso, Benedictum iidem Romani iterùm restituerunt. Enimuerò Benedictus veritus, nè Ludibria eiuscemodi obeunda illi sæpius forent: Ioanni cuipiam Archidiacono, qui Gregorius sextus posteà dici voluit, Ponficatum cessit. Hos veruntamen tres, conuocata Synodo, magistratu motos fuisse constat: Clemente, vt mox dicetur, in Pontificatu suffecto. Adfirmant tamen pleriq; historicorū, Gregorium sextum non malum fuisse, neq; rem Christianam malè administrasse. Sedit autem in Schismate annis duobus, & mensibus septem.

✠

Clemens

Clemens secundus, Damasus secundus, } PP.

Cap. CXXXI.

CLemens secundus Bambergensis Ecclesiæ Episcopum agebat, Syndegerus anteà vocatus, quum Henrici secundi iussu coguntur vel nolentes Romani illum, congregata ad id Synodo, Pontificem habere. Sub hoc Pontifice, † qui Imperatoria Laurea Henri- 236
cum illum insigniuit, † coegit ipse Henricus 237
Romanos iurare, Pótificum electioni se posthac nequaquàm interfuturos, nisi Imperatoris iussu id facere cogerentur. Hîc Pontifex post nonũ, quo fuerat electus, mensem obiit. Successit Clementi Damasus secundus, natione Bauarus. Qui posteàquàm Clementẽ secundum (ut ferunt) è medio sustulit, Pontificatũ obtinuit. Sed periit Damasus post tres & viginti dies occupatæ sedis.

Leo nonus P. M.

Cap. CXXXII.

LEonem nonum, genere Alemanum, anteà Brunonem, Episcopum Tullensem, Damaso secundo defuncto, Henricus secundus Romanæ sedi elegit. Cùm igitur Pontifex ab Henrico sic designatus, ex Germania Romã Pótificio habitu proficisceretur: obuiam fortè habuit

tè habuit Abbatem Cluniacensem, & Hyldebrandum Monachum Saona, Hetruriæ oppido, oriundum: qui auctores electo Pontifici fuerunt: vt deposito Papali palludamento, reliquoq; ornatu Pontificio, Romam peregrino habitu, donec à Clero populoq; Romano in Pontificem summum legitimè eli-
238 geretur, veniret. † Quàmobrem sanis auscultans suasionibus, spreta Henrici de se facta electione, indumenta Papalia Leo confestim abiicit: & Romam veniens in Pontificẽ Maximum, cui & Leoni nono fuit nomẽ inditũ, à clero populoq; Romano canonicè assumitur. Hîc Leo fuit vir magna pietate, innocẽtia vitæ, & plurimis animi dotibus, affatim prædi tus: ut Domus eius peregrinis & pauperibus, nunquàm nõ patuerit: & semel etiam leprosum quẽdam ante fores suas dùm offendisset, iusserit, in lecto suo eũ collocari: licet posteà leprosus manè quæsitus, nusquàm fuerit repertus: Christum.n.pauperis loco recubuisse, creditum est. Obiit Sanctus Põtifex die sexto tertii mẽsis post annũ suæ dignitatis quintũ.

Victor secundus P. M.
Cap. CXXXIII.

LEoni nono successit Victor secundus, natione Bauarus, & Eycxstetensis Ecclesiæ Episcopus. Qui Henrici secundi gratia potius,

tius, quàm liberis cleri populiq; Romani suffragiis, ad munus illud Pōtificium peruenit: Verebantur enim clerus populusq; Romanus Henrici potentiam: ideoq; Hyldebrandum, huius rei causa, legatum ad Cæsarem mittunt, & hunc Victorem ipsi Cæsari pro Pontifice vt proponat, iniungunt. Qui sanè Hyldebrandus omnia ex sententia cùm Romani Cleri, tùm Cæsaris, confecit. † Vndè 239
Victor in sede Petri omnium cōsensu confirmatus magnam Florentiæ & frequentem Synodum, renitente eodem Henrico, habuit: in qua multos Episcopos simoniæ, non paucos fornicationis, damnauit. Clerum quoq; proposita transgressoribus pœna, monuit, ut quod sui maximè officii esset, sedulò omnes præstarent. Hyldebrandum ad Henricū Imperatorem ablegauit, eundem Henricum per legatum rogaturus, nè quid à se iniustum deinceps peteret. Quo planè tempore accidit, ut Imperator graui morbo affectus obierit: Ideoq; Hyldebrandus legatus defuncti filium, Henricum tertium, Romanorum Regē atq; Cæsarem declarauerit. Tandem Victor anno secundo, mense tertio, ac die decimo quarto sui regiminis moritur.

Stephanus

Stephanus nonus P. M. Cap. CXXXIIII.

STephano nono, genere Lotharingo, Caſ-
ſinenſi Abbati, poſt victorem ſecundum,
Pontificia defertur dignitas. Inito igitur Pō-
240 tificatu, animum ilicò adiecit, † vt Mediola-
nenſis Eccleſia, quæ ducentos antehac fermè
annos eccleſiæ Romanæ ſubiectionē, & obe-
dientiam ſubtraxerat, eidē piæ Matri, ceu ma-
iori cæteris, reuerenter ſubiiceretur. Qua re
fœliciter peracta, Hyldebrandum Archidia-
conum Cardinalem ad multa Italiæ, Burgun-
diæq; loca, labe ſimoniæ infecta, internunciū
mittit: qui planè Hyldebrādus iniunctum mu
nus accuratiſſimè ex ſentētia Pontificis (ſicut
cætera munia) confecit. Is Pontifex, qui inter
bonos & ſanguine nobiliſſimos adnumeratur
(fuit.n. Ducis Lotharingiæ frater) opera Hen-
rici ſecundi (ſicuti Otto Phriſingenſis teſta-
tur) ad ſummum euectus Pontificatum, cùm
ſemel in corporis ægritudinem Romæ incidiſ
241 ſet, ex qua ſe moriturum putabat: † Cardina-
les, Epiſcopos, & cuiuslibet ordinis clericos,
ad ſe uocatos ſacramento adegit, nè quem-
quàm poſthac ad ſummum Pōtificatum ad-
mitterent, niſi communi patrum conſenſu ad *Nauclerus uol. 2. generat. 36.*
242 id muneris fuiſſet electus. † Dein Pontifex

DD

ipse concilium Florentiæ dū in indicit, moritur octauo die noni mensis sui regiminis.

Benedictus decimus Pōtifex, Nicolaus secundus P. M. Cap. CXXXV.

BEnedictus decimus è Campania suum genus ducens, Velitrensemq; Episcopū agēs per factionem patriciorum Romanorum, reclamantibus Cardinalibus & clericis, qui tùm Romæ aderant, ad Pontificatum irrepit. Cæterùm Hyldebrandus Archidiaconus Cardinalis, de quo aliter, ac de sanctissimo & optimo viro, scribere, loqui, aut sentire, religio quippè viris bonis semper fuit, fortiter fraudi restitit, & vnà cum Cardinalibus, ac ordinis Ecclesiastici reliquis Senas, ubi tutò iusta Pōtificis electio fieri posset, est profectus. Ipso itaq; Hyldebrando auctore, Gherardus Episcopus Florentinus (Benedicto nono de Petri sede post nonum mensem & xx. diem eiecto) natione Allobrogus, ob eius virtutem, atq; animi præstantiam, Pontifex summus Senis designatur. Cui & Nicolao secūdo nomē imponitur. Is protinus Sutriū concessit. † Vbi, 243
conuocato frequenti concilio sub anno Domini 1059. Benedictum decimum habitu Pōtificali, & magistratu se abdicare compulit. Indè Romam profectus, apud Lateranum, habito

244 bito rursus concilio, † sanctionem, de summo Pontifice à solis Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus eligendo, sapientissimè tulit. Id autem accidit sub anno humanæ salutis memorato 1059. Aprili mense, habita super hoc matura prius cum Reuerẽdissimis Episcopis, ac reliquis sacerdotalis ordinis viris, deliberationẽ.
245 † Porrò, inquit ille, ex Beati etiam Leonis Papæ sententia, Inter episcopos non est vlla ratione censendus, qui à clericis non sit electus. Quàmobrem & seueram (ut debuit) Nicolaus constitutioni addidit aduersus eos, qui secus ea in re versati fuissent, cum sempiterna maledictione excommunicationem: uti in ea
246 ipsa constitutione est videre. † In illo eodem Lateranensi Concilio Berengarius, Ecclesiæ Sãcti Mauricii Andegauensis Diaconus, à pestilentissimo eius reuocatur errore. Eundem Berengarii errorem damnauerat anteà in Cõcilio Vercellensi Leo nonus. Creditum quoq; est à plerisq;, hunc Nicolaum Imperiale Diadema Henrico Regi huius nominis quarto, Imperatori autem tercio, concessisse. Vir fuit Nicolaus in omni eius vita planè innocens & probatus. Diem functus est anno eius Pontificatus tertio, mense sexto, & die 26. Sedes Romana tum vacat dies xii.

In.c. In nomine domini nostri Iesu Christi. 23. distinctione.

c. Ego Berengarius. de consecr. distinct. 2.

✻

Alexander secundus P. M.
Cap. CXXXVI.

ALexandrum secundum, genere Mediolanensem, dignitate verò Episcopum Lucẽsem, accersit absentem sacer ordo Romanus ad summum Pontificatus apicem, post obitum Nicolai secundi. Is plurima humanitate, doctrina, & benignitate Clarus, Luca tùm Romam Pontificio habitu venit. Verùm Cisalpini Episcopi putantes, eorum prouinciæ atq; ipsis id munus Pontificium deberi, ab Imperatore Henrico tertio (licet repugnante matre Augusta Agnete) impetrarunt, vt alterum ipsi Pontificem maximum eligere possent. Quarè inter ipsos Episcopos, inito conciliabulo, Cadolum Parmensem Episcopum in Antipapã eligunt. Cui dein Cisalpini omnes, præter Mathildim optimam fœminam, & cũ sacrosancta ecclesia Romana rectè sentientem, passim obtemperarunt. Cadolus ergò Romam multo armatus milite veniens, bis indè repellitur, viq; à bonis superatur. Henricus tandem Imperator ab errore resipiscens in gratiam redit cum Alexandro Pontifice. Qui post vndecimum summi Pontificatus annum, mense sexto Romæ moritur.

Græegorius

Gregorius septimus P. M.
Cap. CXXXVII.

GRegorius eius nominis septimus, patria Saonensi, in regione Hetruriæ sita, Hyldebrandus anteà vocatus, Monachus fuit. Cùm enim Alexandro secundo nuper defuncto solennia Clerus populusq; Romanus, funebri pompa, de more celebrarent: vna omnium acclamatio exorta continuô est: Hildebrandum Cardinalem Archidiaconum à beato Petro in summum Pontificem electum. Illis autem vocibus permoti Cardinales conclaue ingrediuntur, atq; eundem Pontificē maximū designant; qui Gregorius septimus posteà est appellatus, anno nēpè Christi 1073. Is annus erat duodeuigesimus Regni Henrici tertii, qui tunc et anteà nunquàm non grauis-
247 simo bello cū Saxonibus fuit implicitus. † Summè laudatur à Veteribus cunctis scriptoribus Germanis hîc Gregorius, utpotè is, qui certè fuerit Deo & hominibus gratissimus: prudēs: iustus: Clemens: pauperum, pupillorum, ac viduarum patronus: qui, inquam, æmulatione Dei plenus ecclesiæ Romanæ res, & spiritalia, aduersus hæreticorū improbitatem, & malorum principum potentiam insigniter, et
248 acerrimè defenderit. † Proindè ad Pontificium munus vocatus, Henricum tertiū ilicò

monet:

monet: nè deinceps pecunia atq; largitionibus corruptus, ecclesiastica beneficia, vel episcopatus, cuiquàm per simoniacam prauitatē concedat. Ob eam rem & Gregorius Oratores ad Henricum aliquãdò etiam misit significatum: si in Pontificatu confirmaretur, se nulla posthac ratione illius errores toleraturum. Igitur vel alium Pontificem eligi Henricus curaret, vel in viam redire cum iusta satisfactione sese pararet. Henricus, re bene deliberata, electioni de Gregorio factæ non potuit non consensum suum addere. Verùm nõ destitit à malefactis suis (Germani inquiunt) propterea Henricus. Interà verò Gregorius Bremensem Episcopum, peruicaciæ Henrici participem, & socium, per suos oratores excõmunicat: ac nõ multò post Hermanum Bambergensem, & quendam Constantiensem, episcopos, Romæ de simonia cõuictos, dignitate priuat. Post hæc solertissimus Dominici gregis Pastor Gregorius, adueniente quadragesimali ieiunio, †celebrat in Laterano Con- 249
cilium. In quo fuerunt præsentes Gibertus ille Rauennas Archiepiscopus, necnõ & magna Longobardiæ Episcoporum pars. Cæterùm optimis Cõcilii decretis, & sanis Gregorii admonitionibus Henricus, suadente illo Giberto, nihilomagis obtemperauit. Quinimò ipse Gibertus vir nequam & seditiosus, Cincium

Romanum, præfecti Vrbis filium, hominem ſanè impium temerariumq; aduerſus bonum Paſtorem excitauit: vt in ipſa nocte Natalis Domini celebrantem ſacra Miſſæ, vi cœperit, in turrimq; cuſtoditum traxerit. Sed poſtera die Romani Gregoriũ è cuſtodia retraxerũt: Cincium, qui ad Henricum tertium profugit, perſequuti fuerunt: illius deniq; ædes diruerunt.

250 † His ergò malorum procellis pius Paſtor iniq; vexatus, Henricum ſæpius monitum, ac minimè gentium reſipiſcentem, de Imperiali ſolio, atq; Regali dignitate deiicit, anathemate vnà cũ Cincio & ſociis eius percutit. At Henricus nunquàm non ſui ſimilis, coactò conuentu malorum Epiſcoporum, Gibertum illum Archiepiſcouum Rauennatem pſeudò Papam creat, Clementemq; nominat. Subindè Romam veniens cum pſeudò Papa Henricus Gregorium in Hadriani mole obſidet. Sed Paulò poſt liberatur Gregorius à Roberto Apuliæ Duce: & liberatus cum ipſo Roberto, relicta Roma, Caſsinum & Salernum proficiſcitur. Vbi non longum poſt tempus, annò quippè ſui Pontificatus xii. menſe vno,

251 diebus tribus, ſanctè & piè moritur. † Illius verò mortẽ, ceu Paſtoris optimi, Otto Phriſingenſis deplorans ſic ſcribit: Eccleſia quoq; tanto paſtore, qui inter omnes ſacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, ac auctoritatis *Lib. 6 cap. 33. 36.*

ritatis

ritatis erat, orbata dolorem non modicum sensit.

Hùc spectat Epistola Vrbani secundi, Viri planè sanctissimi, Alfano Archiepiscopo Salernitano scripta, Decimo tertio Kal. Augusti Anno salutis 1099. Qua idẽ Vrbanus Gregorium prædefunctum magnificẽtissimis extollit laudibus. Eius epistolæ exemplum de Registris Vrbani sumptum tradidit mihi Romæ Guilielmus Sirletus Cardinalis, vir insigni eruditione, pietate, eximiaq; probitate celeberrimus. Quã hoc loco, ut veritati testimonium perhiberet, fidelissimè trãscripsi.

Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto fratri Alfano Salernitano Archiepiscopo, eiusq; successoribus canonicè promouendis in perpetuũ: Singulare semper Sedis Apostolicæ priuilegium claruit, subiectas sibi per orbem terrarum ecclesias, & auctoritate disponere, & benignitate clementius cõfouere, Quibus autem supernæ Maiestatis dignatio gratiæ suæ pleniorem contulit largitatem, ipsa etiam consueuit excellentiorem contribuere dignitatem. Vndè non immeritò estimamus, Salernitanã ecclesiam amplioribus nostræ benignitatis muneribus honorandam: quã omnipotẽs Dominus eximia suæ donationis prærogatiua per misericordiam gratuitam sublimauit. Ex nouissimis namq; terrarum finibus

Beati Matthæi Apostoli & Euangelistæ corpus ad hanc deferri, apud hanc haberi, clemētissima suæ dispositionis dignitate permisit. Cuius scilicet Apostoli quanta sit in Deo & ecclesia gloriæ excellentia, collatorum diuinitus munerum gratia cumulata demonstrat. Hîc enim primus inter cæteros Euangelii seriem scribere, inspiratiōe diuina, exorsus est. Hîc in diuini seminis fructu trium ordinum coronam cētesimam singulariter reportauit: vt simul Apostolus, & Euangelista, & Martyr, existeret. Adiecit ad hæc omnipotens Deus, ut eādem ecclesiam gloriosorum martyrum, Fortunati, Gaii, & Anthes triumphis simul &
252 corporibus honoraret. † Apposuit etiam tertii muneris claritatem, ut eam nostris temporibus Gregorii, Apostolicæ memoriæ, septimi Papæ, tàm exilio, quâm tumulo illustraret. Cuius quàm egregia vita, quàm præclara doctrina, quàm miranda constantia fuerit, Romana Ecclesia prædicat, occidens vniuersus agnoscit, Tyrannorum pertinacia tolerata, & conculcata testatur. & reliqua.

253 † Albertus Krantius historicus grauis Germanus, de isto Gregorio septimo inter id genus huiusmodi alia sic peculiariter scribit: Multus illi labor erat cum Henrico iii. multiplex colluctatio: sed superauit veritas, & Iustitia, obtinuitq; Pontifex, &c.

Aliud exemplum summæ pietatis Gregorii, & summi erga cũctos, Saxones præsertim, Henricũq; tertium Imperatorem, amoris, in Archetypo Romano etiãnùm legitur. Eodem quippè anno, quo ad Petri sedem Gregorius fuit vocatus, quum omnia apud Germanos, maximè verò in Saxonia, circũsonarent bellis, replerentur homicidiis, igne consumerentur, stupris, latrociniis, sacrilegiisq; fœdarentur: cruentum etenim ardebat per id tempus bellum inter Henricum & Saxones: Gregorius magnos vltrô adhibuit conatus, quò gentem illam ad pacis studia cum Rege ipsorum reuocaret: quemadmodum subiectæ eiusdem Gregorii literæ ad vniuersos Saxoniæ Principes scriptæ satis superq; indicãt. Literarum tenor huiusmodi est.

† Gregorius Episcopus, seruus seruorũ Dei, 254
Vuozelino Magdeburgensi Archiepiscopo,
Burchardo Halberstetensi Episcopo, et Electori Marchioni, cæterisq; Saxoniæ Principibus, salutem & Apostolicã Benedictionẽ.

QVanta violentia, quantaq; fratrũ impulsione vniuersalis ecclesiæ multis perturbationũ fluctibus cõcussæ, & penè quasi quodam naufragio periclitatæ onus & regimen suscipere sum coactus, occultũ vobis, & inauditum esse non credimus. Testis enim mihi est conscientia mea, quàm imparem me tanto ponderi

to ponderi iudicauerim, & quanta ſolicitudine nomen apoſtolicæ dignitatis euitare concupiuerim. Sed quoniam via hominis non in manu eius, ſed illius eſt diſpoſitione, à quo greſſus hominum dirigũtur, impoſsibile mihi fuit contra diuinam voluntatem concepta vota defendere. Vndè mihi ſollicitè vigilãdũ, atq; penſandum eſt, qualiter ea, quæ ad profectum eccleſiaſticæ religionis, & ſalutem Dominici gregis attinent, adiuuante Deo, annũciare, & fideliter adminiſtrare valeam: Vrgente me præ omnibus tùm eo timore, nè ſuſceptæ me apud ſupernum iudicem negligentia diſpenſationis accuſet, tùm debito amore Apoſtolorum principis: qui me ab infantia mea ſub alis ſuis ſingulari quadam pietate nutriuit, & in gremio ſuæ clementiæ fouit. Verùm inter cæteras curarum anxietates ea nos maximè ſollicitudo coarctat, quòd inter vos, & Henricum Regem, veſtrum videlicet dominum, tãtam diſcordiam & tàm inimica ſtudia exorta eſſe cognouimus, ut exindè multa homicidia, incẽdia, depredationes eccleſiarum & pauperum, ac miſerabilẽ patriæ vaſtitatem fieri audiamus. Qua de re Regi miſimus, exhortantes, & ex parte Apoſtolorum Petri & Pauli, eum admonentes, ut interim ſeſe ab armis & omni bellorũ infeſtatione contineat, donec tales ad eum ab Apoſtolica ſede nun-

cios, dirigamus, qui tantæ dissensionis causas & diligenter inquirere, & annuente Deo, ad pacem & cõcordiã æqua valeant determinatiõe perducere. Atq; itidẽ vos exoratos, & apostolica auctoritate cõmonitos esse volumus, vt ex vestra parte, omni motione sopita, easdẽ pacis inducias obseruetis, nec aliqua occasione vobis, cum Dei adiutorio, astruendæ pacis impedimentum opponatis, cùm etenim (ut scitis) nobis mẽtiri, sacrilegum, deserere iustitiam, animæ sit naufragium: neminem vestrũ dubitare volumus, quin super hac re, veritate discussa, quicquid æquum videbitur, prouidente Deo, decernere, & stabili pactione studeamus efficere: & quamcunq; partem iniurias, & conculcatæ iustitiæ violentiam pati cognouerimus, illi proculdubiò, omni timore, & respectu personalis gratiæ post habito, fauorem, & Apostolicæ auctoritatis præsidia conferemus. Data Romæ, xiii. Kal. Ianuarii. Anno Domini 1073. Indictione duodecima.

Vt vel hinc etiam solùm quibus diuinis plane virtutibus fuerit præditus iste optimus Põtifex, qui spiritu Dei illustratus, paci, & tranquillitati populorum vnicè studuerit, tota illa Saxoniæ plaga (etsi non reliquus orbis Christianus faceret, vti facit) testari facilè posset.

✠

Victor

Victor tertius P. M.
Cap. CXXXVIII.

GRegorio septimo successit inuitus, ac planè renitens in Pontificatu Victor tertius, Montis Cassini anteà Abbas. Pontifex ergò Victor creatus partes Gregorii contra Antipapam Gibertum protinus(ut debuit)tutari cœpit. Quamobrem & Henricum tertium, inimicum sibi, eadem opera reddidit. Cuius etiā Henrici fraude(uti Germani Veteres ex Martino Scoto, viro in historia graui & docto, testantur)periit veneno Victor. Creditum etenim est, dùm sacra Missæ faceret Pontifex, venenum illi in calicem altaris immissum: ut indè mors sequuta fuerit. Licet Vincentius & ipse historicus senserit, Pontificem illum dissenteria fuisse sublatum. Cæterùm vtro modo obierit Victor: à suspitione veneni immunis nequaquàm fuit. Nanq; veneno periti(si medicis credimus) corrosis et tabefactis intestinis, dissenteria plerumq; pereunt. Obiit proinde Victor post Annum sui Pōtificatus primum, mense quarto.

Vrbanus secundus P. M.
Cap. CXXXIX.

VRbano secundo, prius Monacho, demùm Cardinali Ostiensi creato, munus Pōtifi-

cium

cium poſt Victorẽ defertur. Vir quippè doctrina & ſanctitate vitæ, quouis grandi honore, & gradu ſublimi dignus. Is quum parùm fideret Romanis, noua indies (inſtigãte Henrico Imperatore) molientibus, in Gallias profecturus, † Placentiæ Synodum habuit: vbi 255
quorundam eccleſiaſticorum petulãtiã præclarè cohibuit. Indè verò Galliam petens rem memorabilem eſt aggreſſus: † ſi quidẽ apud 256
Clarummontem conuocato concilio, Galliæ principes ad recuperandam Hieroſolimam, quam ſaraceni occupauerant, mirificè animauit. Porrò Vrbanus ipſe, ſolenni atq; ornatiſsima cõcione habita, ad patres Concilii, & ad vniuerſam, quæ tũ ibi ex omni orbe Chriſtiano aderat, multitudinem, omnibus adeò vtilem, & rei Chriſtianæ pernecessariam expeditionem Hieroſolimitanam perſuaſit: † Vt 257
millia virorum trecenta in album ſacræ militiæ nomen illo tempore dederint, atq; Crucis ſignum, & profectionem ſimul Hieroſolimã verſus ſuſceperint. Quarè negotio hoc in Gallia ex ſententia confecto, Romam repetens, quò & Italos ad bellũ glorioſum hortaretur: omnia turbis & ſeditionibus plena offendit. Ob id non leuiter ſibi à Ioanne quodam pagano, homine omnium ſcæleſtiſsimo, metuens, in domo Petrileonis potẽtiſsimi ciuis Romani pius Pontifex biennio fuit. De-

niq;

niq; Ioanne è viuis sublato, ad componendum ecclesiæ statum animum Vrbanus adiecit: ac etiam Antipapam Gibertum inferis sua auctoritate semel deuouit. Postremò vir sanctus, multos labores patienter perpessus, & plurimis persecutionibus deuoratis, duodecimo eius regiminis anno, mēse quarto, die decimonono in Domo Petrikeonis apud sanctum Nicolaum, Carceris Tulliani, quieuit in Domino.

Paschalis secundus P. M. Cap. CXXXX.

PAschalis eius nominis secūdus, anteà Raynerus nūcupatus, genere Italus, Flaminia prouincia oriundus, initio Monachus, & ob ipsius doctrinam atq; virtutem à Gregorio septimo præsbyter sancti Clementis creatus, inuitus & latitans Vrbano substituitur. Aiebat enim ipsius humeros delato oneri impares futuros. Verùm petente populo, eligente & collaudante, vnà cum cetu Cardinalium, Clero, Pontifex Maximus est designatus. Ter namq; in electione acclamatum est: sanctus Petrus Raynerum, virum optimum, Pontificē elegit. Tiara proindè capiti Paschalis imposita, comitante clero populoq; Romano, equo albo insidens ad Lateranum vehitur. Indè nimirum proficiscēs in Basilica Sancti Pe-

tri Chriſmate inungitur. Demùm in vrbẽ re-
uerſus coronam de more ſuſcepit. Paſchalis
igitur tranquillitati eccleſiæ conſulturus co-
pias ſuas in Antipapam Gibertum, hominem
ſcæleratum mittit. Sed non multò poſt ille
Gibertus morbo repentè correptus interiit.
At non tùm quoq; malorum deſiit finis. Ri-
chardus etenim Campaniæ Comes Albertum
quendam, Attellanum Ciuem, Antipapam
creat. Qui tamen ſtatim à bonis viris abdica-
re ſe magiſtratu cogitur. Cauenſes, agri præ-
neſtini incolæ, atrox Campani Comitis exẽ-
plum imitati, Theodoricum quendam & ip-
ſi pſeudŏ papam ſibi fecerũt. Cæterùm pau-
lò poſt pœnitentia ducti, quinto & cẽteſimo
die Pontificatu inani illum deiecerunt. Paca-
tis itaq; ad hunc modum eccleſiæ rebus, Pa-
ſchalis, magno vir ingenio, ad arma conuer-
ſus, vrbem Caſtellanam & Beneuẽtum ab ho-
ſtibus occupatas recuperat: atq; alia id genus
præclara facinora ſtrenuè gerit. Dein Galliã
Ciſalpinam petit: † quo in loco apud Guar- 258
daſtallum, agri Cremonenſis oppidum, plu-
rima cũ fructu de Homagiis, ac feudis, in fre-
quenti principum & epiſcoporum cõuentu,
ab ipſo ſunt tractata. Romæ quoq; eccleſias
numero quindecim conſecrauit. † Vbi etiã 259
violata iuriſiurandi religione, contra ius, faſq;
diuinæ & humanæ legis, ab Henrico Quarto

quarto Cæsare captus, atq; direptus miserè
260 fuit. Sed. n. rebus cōpositis, † & Henrico per
Pontificē Imperii corona donato, in agrum
prænestinū venit: illicq; Agapiti Basilica dedicata,
Romā rediens populum Romanum, honoris
ergò, effusa multitudine obuiā habuit.
Ex qua populi frequentia in corporis incidit
ægritudinem: ut se non longo post tēpore ex
ea periturū cognosceret. Quocircà, acceptis
omnibus ecclesiæ sacramentis, cohortatus est
clerum ad pacem, atq; concordiā, in domino
sic obdormiens: Anno quidem sui Pontificatus
decimo octauo, mēse sexto, die septimo.

Gelasius secundus P. M.
Cap. C X L I.

PAschalis secundi, piè defuncti, locum Gelasius
secundus, vno omnium cōsensu, frequentibusq;
suffragiis, meritò obtinet. Is nāq;
patria Gaietanus fuit, claro genere natus à teneris
ingenuè educatus, primordia religionis
in Casino mōte, sub præceptore Odrisio, loci
illius Abbate, viro sanctissimo, perdidicit. Ob
præclaras ipsius animi dotes ab Vrbano ii. Romā
accitus fuit. Vir ille etsi sanctissimus quippè,
ac omni laude dignissimus fuerit, habitusq;
sit, attamē graues & immeritas psecutiones
cū à Cincio Fregepane, Romano ciue, tū
261 ab Henrico 4. Cæsare est duriter ppessus. † Ve

ob Henrici illius insidias aufugerit S. Gelasius in Gallias: Vbi eum Cluniacensis Abbas demissè veneratus, splendidè excepit. In eo monasterio dùm pro ecclesiæ reformatione, & tutela cum Regibus, ac Principibus plurima optimus Gelasius moliretur, pleuresi correptus moritur, anno suæ administrationis primo, die quinto.

Calistus secundus P. M. Cap. CXLII.

Calistum secundum, natione Burgundum, & Vienẽsis Ecclesiæ Episcopum, qui suũ genus ad Reges Franciæ, Angliæ, atq; Alemaniæ, referebat, Cardinales, qui tùm in Monasterio Cluniacensi, propter Gelasii obitum, aderãt, in defuncti locum subrogant. Verùm non prius Pontificium munus suscepit, quàm nouerit, se ab reliquis Cardinalibus, Romæ & in Italia commorantibus, in delato Pontificatu esse confirmatum. Romam dein veniens, populo obuiàm prodeunte, Vrbem ingreditur. Vbi rebus dispositis, Beneuentum petit: quo loci principes cõuenere, iureiurando affirmantes, se posthac in Põtificis Romani potestate semper futuros. Indè Romam profectus legatos ad Henricum Cæsarem quartum mittit: & resignationem iurium Ecclesiæ de manibus Henrici tandem extorquet, ac pacẽ cum

cum eo init. Tabella igitur pacis ad Lateranē-
sem Basilicam pro rostris suspensa, publica læ-
titia in vrbe simul exorta est. Intereà Pōtifex,
audita morte multorum eius propinquorū,
qui in oriente infœliciter pugnarant, mœret
æger corpore, ac tristatur plurimū. Ab ægri-
263 tudine igitur vix dùm conualuerat, † quandò
apud Lateranum Concilium nongentorum
Episcoporum congregat. In quo pacem inter
multos, qui inuicem dissidia & simultates ge-
rebāt, composuit, Ecclesiasticū statum cùm-
primis in melius reformans. Neq; etiam inter-
misit, Dominicum Michaelē Venetorū Du-
cem, missis cum vexillo ecclesiæ propriis nū-
ciis, exorare, ut rebus Christianorum, apud
Hierosolimam periclitantibus, subueniret.
Quæ res Calisto summè laudi data est. Meri-
tus proindè Calistus de Deo, ac præclarè de
hominibus, quiescit in Domino, anno sui Pō-
tificatus quinto, mense decimo, die sexto.

Honorius secundus P. M.
Cap. CXLIII.

SVccessit anno Christi 1124. Calisto Ho-
norius secundus, agro Imolensi oriundus,
Ostiensis antea Episcopus. Qui etsi obscuro
loco fuerit natus: moribus tamen atq; erudi-
tione tàm sublimi honore non est indignus
habitus. Viros quosdam insignes purpuræ ho-

noribus donauit. Quorũ demùm opera magnis in rebus vsus est: munusq; Pontificiũ cũ omnium laude iugiter obiit. Proindè exacto quinquennio, & mensibus duobus, moritur pius Pontifex, nemine nõ eius absentiam illachrimante.

Innocentius secundus P. M.
Cap. CXLIIII.

INnocentius secundus, ciuis Romanus, magni vir animi, ad sedẽ Diui Petri post Honorium accersitur. Qui statim, inito Põtificatu, Rogerium Normanum Siciliæ Comitẽ, qui sibi etiam Italiæ Regis titulum indignè arrogabat, bello adoritur, atq; improuisa obsidione cingit. At Guilielmus Calabriæ Dux, Rogerii filius, instructus milite veniens, cõmisso prælio, Pontificem cum Cardinalibus, qui eò venerant, capit: Rogerium obsidione liberat. Vsus fuit tamen modestia in captiuũ Pontificem Victor Rogerius: siquidem Pontifice cum suis omnibus liberato, quicquid voluit Pontifex, præter Regni titulum, ab ipso Rogerio impetrat. Romam indè proficiscens adulterinum Papam, Petrileonis filium, qui se Anacletum appellabat, reperit. Quarè sibi ac suis metuẽs, relicto in vrbe Vicario suo, Roma vnà cũ Cardinalibus & Curia ad Philippum Regem in Franciam abiit.

264 †Inde apud Clarummontem Concilium habet: in quo Antipapam Anacletum & sectatores eiusdem damnat. Postea Belgás lustrás,
265 †Concilium illuc rursùm conuocat: atq; illinc discedens Italiam cum Lothario secundo repetiit. Vbi pax & quies omnibus parta fuit.
266 †Tandem multis in locis, plurimis coactis conciliis, quæ vsui Christianæ plebi essent: dië claudit extremum, anno nëpè decimo quarto, mëse septimo, die octauo sui Pótificatus.

Celestinus Secundus P. M.

Cap. CXLV.

CElestino secundo, patria Hetrusco, è Castro fœlicitatis, quod Ciuitas Castelli esse existimatur, oriundo, post Innocentii obitum, Anno salutis Mundi 1143. Pontificia dignitás omnium cõsensu est delata. Hîc nullis vexationibus toto eius Pontificatu agitatus (peste etenim vbiq; passim in italia laboratũ est) quinto mense diem functus est.

Lucius Secundus P. M.

Cap. CXLVI.

LVcius secundus, Patria Bononiensis, Celestino defuncto successit: cùm prius ageret præsbyterum Cardinalem tituli Sanctæ crucis in Hierusalem. Eam nimirùm Basilicã, quæ fidei suæ cõmissa erat, fermè collapsam propriis

propriis ſumptibus inſtaurauit. Cæterùm ſimul atq; iniit Pontificatum, triſte nuncium Ediſſæ Vrbis ab infidelibus captæ, cum maxima noſtrorũ ſtrage, Pontifici eſt perlatum. Proindè nihil prætermiſit Lucius, quod ad expeditionem Hieroſolimitanam rurſus cõparandam, maximè pertineret: nihilq; quod ad noſtros in nouam expeditionem animandos facere videretur. Sed inter hæc bonus Põtifex occupatus, moritur, menſe ſui regiminis vndecimo, die quarto.

Eugenius Tertius P. M.
Cap. CXLVII.

LVcium conſequitur Eugenius tertius, Piſana Vrbe oriundus, Sancti Anaſtaſii anteà Abbas. Qui à Bernhardo virò ſanctiſsimo ad Monaſterium olim fuerat vocatus. Magna quippè apud omnes de illo fuit ſanctitatis opinio. Euectus ergò, concordibus patrum ſuffragiis, ad Pontificatus apicem, nihilifaciens Romanorum minas, efflagitantium, ut eorũ Senatores à Põtifice in magiſtratu confirmarentur: Roma ad Sabinos in Farſenſe Monaſterium clàm abiit. Quò accitis Cardinalibus, eſt conſecratus. Quinimò non minis ſolùm Romanorum, ſed factis quoq; ab Eugenio deſpectis, ipſos ad pacem adegit. Magna igitur populi lætitia Romam Pontifex reuerſus,

ſus, ſentiens Romanos ſibi parùm fauentes, rurſus de illorum manibus, ſecundo Tyberis Flumine, dilabitur. Indè Galliam petẽs Diuũ Bernhardum conuenit: amboq; ſancti viri cernẽtes, rem Chriſtianam in Aſia loco eſſe peſſimo, Ludouicum Francorum Regẽ (nec fruſtra) rogarunt, ut ipſemet cruce inſignitus ad expeditionem Conſtantinopolitanam ſe cõferret. Italiam dein repetens honorificè à Romanis excipitur. Rebus illic Eccleſiæ compoſitis, Terracinam, Setiam, Norbanum, atq; fumonis arcem, dè manibus Tyrannorũ eripit. Tandem Tiburim concedens, illic moritur: anno nimirum ſui Pontificatus octauo, menſe quarto, & die vigeſimo.

Anaſtaſius quartus P. M. Cap. CXLVIII.

ANaſtaſius quartus, patria Romanus, Abbas anteà ſancti Ruffi Veliternæ diœceſis, ex Cardinalium ordine ad Pontificatum vocatur. Is ſuſcepto Põtificatu, Calicem pulcherrimi operis, magniq; valoris Baſilicæ lateranẽſi dono dedit. Egregias ædes apud Pantheon, quod Sanctam Mariam Rotundam vocant, breui tempore extruxit. Plurima quoq; verſabat animo, cùm ad eccleſiæ dignitatẽ, tùm ad ornatum vrbis pertinentia: ſi ei diutius viuere licuiſſet. Intereà quum fame laboraret

tota pœnè Europa, Anastasius modò clàm, modò palàm pauperibus elargiebatur eleemosinas: Sed post annum sui Pontificatus primum, mense quarto, die vigesimo quarto, ex hac vita decessit.

Hadrianus quartus P. M.
Cap. CXLIX.

Hadrianus quartus, post Anastasium, ad Pontificium munus assumitur. Hic Anglus natione fuit. † Et ab Eugenio tertio in Nouergiam, vltimam certè, ac remotissimã occidentalium prouinciarum oram, licet hominum frequentia, & multitudine, primam, ad prædicandum Euangelium fuit quandoq; missus. Functus igitur præclarè iniuncto munere Hadrianus, & Regno Nouergiæ ad Christum conuerso, post Anastasii obitum in Põtificatu, ut diximus, successit. Qui à Romanis cũ precibus, tùm quoq; minis rogatus, ut consulibus suis libertam Romanæ vrbis administrationem permitteret, vtq; ipse ad Lateranum iret, suscipiendæ consecrationis gratia: vtrunq; facere renuit, nisi prius Arnaldũ quẽdam Brixiensem ab Eugenio olim damnatum Roma pellerent. Verùm quum nihil proficeret Pontifex: Sed Romani, ira & odio in Hadrianum succensi, Cardinalem quendam, qui tùm fortè ad Pontificem veniebat, iniurias 267

vulneribus, affecerunt. Tùm Pontifex rei indignitate motus Romanis, ac toti deniq; vrbi sacra interdixit. Quod quum populus ferre æquo animo diutius non posset: Arnoldus seductor vrbe eiectus est, & creati pridem consules ab officio & magistratu sunt depositi. Post hæc, Hadrianus Guilielmum Siciliæ Regem, qui multas ecclesiæ vrbes occupauerat,
268 excommunicat. † Fridericũ primum, cognomento Barbarossam, in Aede diui Petri corona Imperii donat. Iste Pontifex Romanã ditionem plurimum auxit. Oppida haud pauca muniuit: Radicophanum muro & arce fermè inexpugnabilem reddidit: Primus Pontificum Romanorum vrbem veterem inhabitauit: ut indè locus ille multò cultior sit redditus. Postremò moritur Hadrianus Anno fœlicis suæ administrationis quarto, & mense decimo. Rem profectò altius totam hîc Ponti-
269 fex expendit: qui cùm animaduerteret, † Patrimonium Beati Petri pauperibus, nõ raptoribus, esse dicatum; Sanctæ Romanæ Ecclesiæ necessitatibus, quæ innumeræ sunt, esse addictum: nephas putauit, illud non augeri, non
270 cõmuniri, non conseruari. † Hi porrò, qui bona Ecclesiæ Christi deuota aut consecrata, sibi vel suis ad luxum, ad delicias, potentiam, & honores, rapiunt, Christum ipsum (quantum in ipsis est) utiq; spoliãt, & ecclesiã Chri-

stumq; grauissimè lædũt. Si opes Romani Imperii alienare, perniciosum sit, & facinus immanè, vti in libro de Romano Imperio, ac eius iurisdictione quandoq; ostendi: quanto magis ecclesiæ Christi bona in priuatorum commodum, & potentiam, distrahere, indecens, atq; inexpiabile crimen quiuis bonus iudicabit? † Ideoq; ætate nostra Pius quintus 271
Pontifex Maximus, qui cùm in priuata vita, tùm in summo dein Apostolatus gradu constitutus, magna veræ sanctitatis nunquàm nõ ædidit exempla, Clementis quarti vestigiis insistẽs, Spiritu Dei nimirùm ductus, inter cætera eius præclarissima facinora illud præstãtissimũ, in frequenti Amplissimorũ Cardinalium cœtu, decreto publico, & laudatissimũ constituit: ut alienationes cuiusq; generis bonorũ sanctæ Romanæ Sedis cunctis posthac in vniuersum essent interdictæ. Cui sanè decreto omnes Cardinales (præstito solenni obseruantiæ perpetuæ iuramento) lubentes subscripserunt. Exiuit autem ea constitutio Anno Domini nostri Millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, quarto Kal. Aprilis, eiusdem verò sanctissimi Pii Pontificatus anno secundo. Quem Deus omnipotens, sua ineffabili misericordia, incolumem sanctæ eius ecclesiæ diutissime conseruare dignetur. Ad Alexandrum venio.

Auct. Multo magis. C. de sacrosanc. Eccl.

Alexander tertius P. M.
Cap. CL.

ALexander tertius, Senis oriundus, Hadriano defuncto, viginti & duobus Cardinalium suffraggiis, in sede Petri subrogatur, Qui etsi canonicè ad summum Pontificatus gradum fuerit euectus: Octauianum tamen quendam, tribus duntaxat suffragiis, in Antipapam electũ, & Victorem denominatũ, sensit molestum. Quarè Octauianus iste nullo iure Pontifex designatus, ad Fridericum Imperatorem, Barbarossam nominatum, proficiscens, fauorẽ & gratiam Barbarossæ in perniciem Ecclesiæ affatim est expertus. Alexander verò Pontifex, hortãte Philippo Franco-
272 rum Rege, in Franciam contendit. † Vbi conuentu patrum apud Clarummontem habito, & Fridericum Barbarossam, & Octauianum, inanem Papam, anathemate perstringit. Sed Barbarossa tantùm abest, quòd fuerit tùm
273 pœnitentia ductus, † ut etiam tres alios Antipapas, successiuo tempore, vnum post alium, contra verum Christi Vicarium Alexandrum, fecerit. Intereà Romani ex Francia Romam summum Pontificem Alexãdrum amicè reuocant. Verùm non diu post, Barbarossæ furor, Alexãdrum ab vrbe remouet: vt coqui ipsius vestibus indutus, fuerit coactus Ve

netias fugere: Vbi in Monasterio Diuæ Virginis de Charitate pro Hortolano recipitur. † Quo in loco postea agnitus, à Senatu po- 274
puloq; Veneto, sicuti par erat, perhonorifice ac reuerēter excipitur. Qua re Friderico cognita, protinus ille contra Venetos expeditionem naualem parat: Ottonemq; ipsius filium classi præficit, ad reposcendumq; Alexandrū Pontificem Venetias mittit. † Cui Veneti oc- 275
currentes, commisso prælio, Ottonem, Barbarossæ filium, capiunt, vinctumq; Venetias cū classe captiua ducunt. Cæterùm pace per filium Ottonem inter summum Pontificem Alexandrū & Barbarossam, quibusdam conditionibus implendis, composita: ipse Barbarossa postero die Venetias aduolat: pacem firmat: Romam, & quæ ditionis erant ecclesiasticæ, Alexandro restituit. † Quibus ita per- 276
actis, Alexāder Pontifex vnà cum Imperatore Barbarossa ad Valuas tēpli sancti Marci accessit: Vbi, vniuerso vrbis Venetæ adstāte populo, iussit Imperatori Pontifex, vt se humi prosterneret, atq; væniam rursus (quòd Vicarium Christi & Sāctam eius Ecclesiam, hostili, atq; Diocleciano spiritu, psequutus fuisset) publicè peteret. Barbarossa igitur humi prostrato, eius collum pede comprimens Pōtifex ait: scriptum est enim: Super aspidem & Basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonē & Draconē.

et Draconem. Cui Imperator Barbarossa tùm respondit: Non tibi, sed Petro, cuius successor es. At statim subiunxit Pontifex: & mihi & Petro. Atq; hisce modis pax inter ecclesiam
277 & Imperatorem constituta fuit. † Hic Pontifex Beatum Thomam, Cantuariensem Angliæ Archiepiscopum, in Album sanctorum Christi Martyrũ, re prius accuratissimè per-
278 pensa, retulit. † Nouissimè conuocato apud Lateranum Concilio, permulta Chistianæ Reipublicæ necessaria insigniter disposuit. Post deniq; lõgos iugiter deuoratos labores, ac post quatuor illos schismaticos Antipapas è medio sublatos, iã à Tyrãnicis persecutionibus quieturus, ad Christum hinc migrauit, anno nempè regiminis sui vigesimo primo, die decimo nono.

Lucius tertius, Vrbanus tertius, Gregorius octauus PPP. MMM. Cap. CLI.

LVcius eius nominis tertius, natiõe Hetruscus, Ciuis Lucensis, nobili genere natus Alexãdro tertio, laude & gloria ornatissimo, pridem mortuo, omnium consensu in ponti-
279 ficatu successit. † Hic Consules à Romanis in
280 Vrbe creatos deponi curauit. † Impetrauit à Cæsare, gratus erga patriam suam iste, nè Hetrusci alia, quàm Lucẽsi, moneta possent vti.

Sed

Sed quum neq; tutò Romæ versari amplius posset: Veronam se contulit: † vbi conuocato 281
Concilio, principes omnes Christianos strenuè hortatus est, vt rei Christianæ, Hierosolimis laboranti, suppetias ferrent. Dùm autem Veronæ in his magnoperè occupatur, Vir sanè optimus, eripitur rebus humanis, post annum quartum, mensem secundum sui Pontificatus, die nempè decimo octauo.

Huic mortuo successit Vrbanus tertius, Mediolano oriundus, ex Cribellorum familia natus. Qui, inito Pōtificatu, protinus studuit paci inter omnes Christianos Principes componendæ: nè inuicem nimiùm altercantes à Barbaris opprimerentur. Quarè quum Saladini Barbari virtus, atq; ingens fama, Pontificem terruisset: vt rebus Christianis in Oriēte seriò metueret: † generali edicto Christia- 282
num monuit orbem, quò auxiliares copiæ in Asiam mitterentur. Cùmq; id serius fieri animaduerteret: Venetias proficisci cœpit, ut rē sua præsentia maturaret. Verùm audita inter proficiscendum ingenti nostrorum clade, à Saladino illata, mœrore & febri repentè cōfectus Ferrariæ moritur, anno sui regiminis primo, mense decimo, die xxv.

Vrbanum verò subsequitur in ordine Gregorius octauus, ciuis Beneuentanus. Qui ardore animi erga rem Christianā inferior suo

 prædecessore

prædecessore nequaquàm fuit. Quamobrē Pontifex creatus Principes Christianos literis atq; nunciis studiosè hortatur, ut viribus omnibus vnà secum, arreptis armis, instructo exercitu, terra mariq; captam Hierosolymam recuperent. Quam quidem expeditionem vt facilius aduersus Barbaros firmiorem compa-
283 raret, Pisas se contulit, † quò Pisanos & Genuenses, populos aliquin bello nauali præpotentes, inuicem tùm dissidentes, pacis & amicitiæ fœdere simul coniungeret. Pacem igitur ex sententia Pontifex conficit, & irritatos populorum animos Beneuolentiæ studiis atq; humanitate demulcet: hac nimirùm iniuncta vtriq; parti cura, parandæ & ducendæ in Barbaros classis instructæ. Cæterùm inter hæc Sā-ctissimi Pontificis vota, ac pios conatus, moritur ipse in Domino, die sui Pōtificatus quinquagesimo septimo.

Clemens tertius P. M.
Cap. CLII.

SVscepto Pontificatu à Clemente tertio, ciue Romano, quàmprimùm generale edictum Pōtificis ad Christianos Principes exiuit. Quo illis ferre arma in saracenos, propter amissā Hierosolymā & illatas nostris clades, diligentissimè suadebat.
284 † Permouit ea Pontificis seria valdè adhortatio Fridericum Cæsarem,

ſarem, cognomento Barbaroſſam, Guilielmū Siciliæ Regem, Rickardum Regem Angliæ, Venetos, Piſanos, qui expeditiſsimas claſſes eduxerē, Odonem Burgundiæ Ducem, Friſios quoq;, et Dacos, ac Flandros: quos innumeri Archiepiſcopi, Epiſcopi, & virorum ſacri ordinis immenſa multitudo ſequuti ſunt. Clemens verò rebus eccleſiæ componendis ſedulam Romæ nauabat operam. Mores quorundam clericorum improbos ſæuerè correxit. Clauſtrum S. Laurentii extra vrbis mœnia ædificauit. Laterani ædes magna impenſa reſtituit: Baſilicamq; opere vermiculato exornauit. Moritur tandem anno tertio, menſe quinto ſui Pontificatus. 1185

Celeſtinus Tertius P. M.
Cap. CLIII.

CEleſtinum tertium, ciuem Romanū, Cardinalem ætate grandæuū, Clemēti defuncto ſubrogat ſacer Cardinaliū Senatus. Virū quippè virtute inſignē, ac omninò bonū. † 285 Hic Pōtifex Henricum quintū, quē Germani ſextū dicūt, imperii corona ornauit. Quādiu vixit, pro recuperāda terra Sācta nūquàm non ſolicitus anxiè fuit. Qui tot rerum perturbationibus vexatus, tātoq; bellorum ſumptu exhauſtus, ſplendidas nihilominus ædes cùm ad Diuum Petrum, tùm ad Lateranum

(quò

(quò summi Pōtifices commodius deinceps illic recipi possent) extruxit. Viterbii Ecclesiā Cathedralem constituit. Demùm obiit Anno suæ administrationis sexto, mēse septimo, die vndecima.

Innocentius tertius P. M. Cap. CLIIII.

INnocentius tertius, Campania oriundus, patria Anagninus, Celestino defuncto, omnium consensu, sufficitur. Vir fuit Innocentius in omni vitæ genere, doctrina, moribus,
286 & pietate, probatissimus. † Vænalitatem curiæ perosam habuit: edicto propterea cauit, vt nemo officialium curiæ, præter scriptores, & sigillorum impræssores, quicquàm ab alio, officii nomine, in posterùm exigeret. Ipsis etiam scriptoribus, & sigillorum impræssoribus certum exactionis modum præfixit. Hostiarios à Notariorum Concláuibus (quò liber cuiuis pateret aditus) amouit. Bello Asiatico, post initum Pontificatum, animum protinus adiecit. Germanos, qui in Asia erant, ob mortem Henrici Cæsaris in Armenia, maximo cum Rei Christianæ detrimento tumultuantes, literis, nunciis, præmiis, atq; pollicitationibus, in officio retinere (sed frustrà) sūma ope est adnisus.
287 † Frequentissimam Synodum, Asiatici huius belli gratia, in Laterano

habuit: Vbi interfuerè Hierosolimitanus & Constantinopolitanus Patriarcæ, Metropolitani 70. Episcopi 312. Abbates & Priores Cõuentuales 800. Romani & Græci Imperii legati: Regum verò, Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypri, Oratores. Plurima librorum volumina Innocentius composuit. Inter illa verò librũ, De miseria humanæ conditionis: De sacramẽto Eucharistiæ: De sacramento Baptismi. Non neglexit, habere conciones temporibus, atq; diebus festis, percõmodas. Decretales antiquas ordine disposuit: quas & obseruari præcepit. Decretales multas sui Põtificatus initio, ac etiam posteà, valdè insignes, promulgauit: quæ passim in Decretalium codice etiamnùm visuntur. Iuuit Innocentii virtutem atq; gloriam Beatorum Dominici & Frãcisci sanctitas: qui illo floruerunt tempore. Damnauit Pontifex Abbatis Ioachimi libellum quendam doctrina parùm sana refertum. Improbauit & Almerici hæretici errores: qui demùm Parisiis vnà cum sectatoribus suis igne pœnas dedit. Neq; Innocentium, operum pietatis, in tãto Pontificatu, cœpit obliuio. Porrò Hospitale sancti 288
Spiritus, in Vaticani suburbio celeberrimum atq; ditissimũ suo sumptu peregrinis, ægrotis, & vulgo conceptis orphanis, totum parauit. Basilicam sancti Sixti, quæ in Auentino

condita est, tunc temporis dirutam instaurauit. Alia deniq; opera, quæ magnæ viri pietatis specimen fuerè eximium, ecclesiis, atq; sacratis locis exhibuit. Cùm autem sub finem eius vitæ Perusium, ineũdæ pacis causa, inter Pisanos & Genuenses inuicem pugnãtes, profectus Innocentius esset: illic decessit: anno nimirùm eius Pontificiæ dignitatis xviii. mẽse septimo, die decimo sexto. Ipsius Innocentii vita sic posteris probata fuit, sic deniq; ab eo gesta omnibus placuerunt, ut horum nihil planè fuerit vnquàm immutatũ, aut reprobatũ.

Optimus iste Pontifex Innocentius, quem hæretici maledictis tantoperè insectantur, Ioannem Angliæ Regem discolum, & Ecclesiæ
289 persecutorem in ordinem redegit. † Qui sanè Ioannes Rex cõmuni procerum regni sui consensu, addito iureiurando, prò se & successoribus eius, vniuersum Angliæ regnum, necnon & totum regnum Hiberniæ à Sancta Romana Ecclesia tanquàm beneficiarius recepit, atq; se tenere agnouit. Insuper mille Marchas argenti quotannis pẽdere, vltra solitũ Denarium Beati Petri, Romanæ sedi anno salutis 1212. promisit. Illius autẽ Regis hac de re conceptas literas, de Romano Registrorũ Innocẽtii Archetypo ad vnguem fidelissimè sumptas subiicere iam non ab re libuit. Literarũ tenor huiusmodi sequitur.

Ioannes Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Nortmaniæ & Aquitaniæ, Comes Andegauensis,&c. Omnibus Christi fidelibus,præsentem chartam inspecturis, salutem. Vniuersitati vestræ per hanc chartam nostram Sigillo nostro munitam volumus esse notum : quia cùm Deum & Matrem nostram sanctam Ecclesiam offenderimus in multis,& proindè diuina misericordia plurimùm indigere noscamur,nec quid dignè offerre pro satisfactione Deo & Ecclesiæ debita facienda(nisi nos ipsos & regna nostra) habeamus: volẽtes nos ipsos humiliare pro illo, qui se pro nobis humiliauit vsq; ad mortem, gratia Sancti Spiritus inspirante, non vi inducti,nec timore coacti, sed nostra bona spontaneaq; voluntate,ac cõmuni consilio Baronũ nostrorum,offerimus, & liberè concedimus Deo,& sanctis Apostolis eius,Petro & Paulo, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ matri nostræ, ac domino nostro Papæ,Innocẽtio tertio,eiusq; catholicis successoribus totum regnum Angliæ,& totum regnum Hiberniæ, cum omni iure & pertinentiis suis, pro remissione peccatorum nostrorum,& totius generis nostri, tàm pro viuis quàm pro defunctis:& à modo illa à Deo & ecclesia Romana tanquàm feudatarius,recipientes & tenentes in præsentia Domini Pandulphi subdiaconi, & Domini

nostri Papæ familiaris, fidelitatē exinde prædicto Domino nostro Papæ, Innocentio tertio, eiusq; catholicis successoribus, & ecclesiæ Romanæ secundum subscriptam formam facimus & iuramus: & Homagiū ligium in præsentia Domini nostri Papæ (si coram eo esse poterimus) eidem faciemus: successores & hæredes nostros in perpetuum obligantes, ut simili modo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & ecclesiæ Romanæ sine conditione debeant fidelitatem præstare, & homagium recognoscere. Ad indicium autem huius nostræ perpetuæ oblationis & cōcessionis volumus & statuimus, vt de propriis & specialibus redditibus prædictorum regnorum nostrorum, pro omni seruitio & obedientia, quam eis debemus (vltra Denarium Beati Petri) Ecclesia Romana Mille Marchas strilingorum percipiat annuatim, scilicet in festo sancti Michaelis quingentas Marchas; & in Paschate quingentas Marchas: septingentas scilicet pro Regno Angliæ, & trecentas pro regno Hiberniæ. Saluis nobis, & hæredibus nostris iustitiis, libertatibus, & regalibus nostris. Quæ omnia, sicut supra dicta sunt, rata esse volentes perpetuò atq; firma, obligamus nos & successores nostros non contrauenire. Et si nos, vel aliquis successorum nostrorum, hoc attemptare præsumpserit: quicunq; ille fuerit,

niſi ritè commonitus reſcipuerit cadat à iure Regni: & hæc charta oblationis & conceſsionis noſtræ ſemper firma permaneat.

Sequitur iuramentum memoratæ fidelitatis ipſius Regis.

EGo Ioannes Dei gratia Rex Angliæ, & dominus Hiberniæ, ab hac hora in anteà fidelis ero Deo, & Beato Petro, & eccleſiæ Romanæ, ac Domino meo Papæ Innocẽtio, eiusq́; ſucceſſoribus catholicè intrantibus. Nõ ero in facto, dicto, conſenſu, vel cõſilio, vt vitam perdant, vel membra, aut mala captione capiantur: eorum damnum, ſi ſciuero, impediam, & remanere faciam, ſi potero: alioquin eis, quàmcitius potero, intimabo: vel tali perſonæ dicam, quam credã eis pro certo dicturam. Conſilium, quod mihi crediderit, per ſe, vel p nuncios, ſeu literas ſuas, ſecretũ tenebo, & ad eorũ damnũ nulli pandã. Patrimonium Beati Petri, & ſpecialiter Regnũ Angliæ & Regnũ Hiberniæ, adiutor ero ad tenẽdũ & defẽdendũ cõtra omnes homines, pro poſſe meo: ſic me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Quæ omnia ſic coram duobus Archiepiſcopis, & octo Comitibus, ad hoc vocatis, inter ſummum Pontificem (eius Nuncio mediante) & Ioannem Regem ritè peracta fuiſſe Anno (vt dixi) 1212. Sacer Archetypus Regiſtrorũ ipſius Innocentii etiamnùm Romæ in

dicat.

290 dicat. † Vt hoc quoq; loco Angli (nisi in Deũ & piam eorum Matrem, Sanctam Ecclesiam Romanam; perfidi periuriq; libenter esse velint) sui officii splendidè commonefacti esse possint.

Honorius tertius P. M. Cap. CLV.

DEfuncto Innocẽtio, cùm res Christiana, non solùm propter Asiaticum bellum, sed & propter ciuiles Italicas dissensiones, grauissimis esset exposita periculis: Perusini ciues, honesto Conclaui inclusis Cardinalibus, cibũ indies tenuiorem, donec Pontificem creassent, præbuere. Quamobrẽ angustia victus, piam vim inferẽs, Cardinales exciuit, vt intra sex dies Honorium tertium, Pontificem Maximum, cõcordibus votis, renunciarent. Honorio igitur Pontifici designato nihil antiquius, nihilq; in votis prius fuit, quàm studia
291 pacis in Italia componendæ. † Demùm rogatus à Petro Antisiodorensi, Imperatore Cõstantinopolitano, ipsum & Iolam vxorẽ, Romæ in æde Diui Laurentii, quæ via Tyburtina extra muros insignis visitur, imperiali diademate condecorauit. Ioannem Columnensem, Episcopum Portuẽsem & Cardinalem, legatum facit, vnàq; cum auxiliaribus copiis
292 Hierosolimam mittit. † Imperiali deinde corona

rona Fridericum secūdū donauit: licet postcà eundem Fridericum periurio, dolis, scęleribus, rapinis, sacrilegiis, obnoxium, anathemate percusserit, omniuè dignitate priuauerit. Religionem Hæremitarum (sicuti Innocentius prædecessor eius fecerat) protegendā suscepit. † Prædicatorum quoq;, & Minorū, 293
Christianæ Reipublicæ vtilissimos ordines, primus ipse cōfirmauit, suaq; auctoritate probauit. Huius Honorii plurimæ in Iuris canonici libris extant epistolæ Decretales. Qui demum à rebus externis quietus, Basilicam & Cœnobium Sancti Laurentii extra vrbis mœnia reparauit. Celebre Oratorium, quod Sancta Sanctorum vocatur, honorifico sumptu apud Lateranum instaurauit.
† Bohemi sanctissimo huic Pontifici, obsi- 294
dibus etiam datis, promiserunt, se in fide & obedientia Romanæ ecclesiæ perpetuò futuros: ac iura eiusdem ecclesiæ mordicus semper seruaturos: vtpote quos magnis eadem Romana sedes tunc quoq; recens adfecerat beneficiis. † Vniuersum Scotiæ Regnum sub 295
protectione Apostolicæ sedis Romanæ Honorius iste etiam suscepit: multisq; illud decorauit honoribus, atq; priuilegiis donauit.
† Insuper supremam exercens potestatem, pa- 296
cta inter Angliæ & Scotiæ Reges alioquī inita (nū n rata aut minus essent habēda) per dele-

gatum iudicauit. Earum autem rerum fides in Registro eiusdem Honorii adhuc Romæ clarissima extat. Ad Germanos redeo. Vitam deniq; vti bonum Pastorem decet, ad extremum vsq; ducens, post annum sui Pontificatus decimum, & mensem septimum, decimo tertio die moritur.

Gregorius nonus P. M. Cap. CLVI.

Evectus fuit ad summum Pontificatus apicem, post mortem Honorii, Gregorius nonus, Anagnina oriundus, & Innocentii tertii nepos. Qui quàmprimùm Pontifex declaratus est, Fridericum secundum Cæsarem admonet, ut expeditionem Hierosolimitanã, cui se uoto pridẽ solẽniter obstrinxerat, obire amplius non detrectaret, sed ad profectionem primo quoq; tempore se pararet: Alioquin interminabatur Pontifex, se excommunicationis, priuationisq; Imperii & dignitatis sententias, à prædecessore Honorio in illum anteà promulgatas, acriter refricaturũ, innouaturumq;. Promisit Fridericus, se velle, stare promissis: diesq; profectioni dictus est. Verùm adueniente profectionis die, magna virorum principum & militũ multitudo Brundusium, locum ad eam rem destinatum, venit: inter quos & Lantgrauius Hassiæ prin-

cepta fuit. Fridericus autem ægritudinem si-
mulans, & in Sicilia sese interim continet. Illius
verò simulationis fraus sic nempè deprehen-
sa est. Cùm enim Lantgrauius Princeps graui
fortè morbo correptus Brundusii tūc periis-
set: Fridericus, audita Lantgrauii morte, ni-
hil planè moratus fictam corporis ægritudi-
nē, Brundusium celerrimè adnauigauit: om-
nemq; Lantgrauii defuncti suppellectilem di-
ripuit. † Proindè Gregorius, cognitis huius 297
Friderici fraudibus, Honorii tertii sententias
in Fridericum anteà latas confirmauit. Dum
hæc aguntur, Perusii degebat Pōtifex: Vnde
Asisium petiit, ut quæ de Francisco, viro san-
ctissimo, prædicari passim miracula audierat,
verane essent, præsens cognosceret. † Quā- 298
obrem re, vti audierat, comperta, Diuū Fran-
ciscum in sanctorum album refert. † Intereà 299
Romam Gregorius rediens, tanta peste labo-
rari vbiq; cœptum est, vt decimus quisq; vix
superfuerit. Cæterùm Pontifex mira clemen-
tia erga oēs cùm publicè tum priuatim fuit:
ut pecuniā quoq; erogando plurimos iuuerit,
sitiq; solatus. Loca Vrbis subterranea purgari,
nouaq; parari (salubrioris aëris caussa) curauit.
Valetudini vrbis atq; dignitati simul præclarè
consuluit. † Subindè Reatinam ciuitatē adiēs 300
Beatum Dominicum, Matutinam vniuerso
orbi præfulgentem ab vtero vsq; matris stel-
 lam,

301 lā, sanctorū ordini adscripsit, † Spoleti postea cū diuertisset, Beatū, Antoniū cognomento Paduanum, ob crebra eius miracula, sanctorum confessorum ordini adnumerauit.
302 † At multis vexationibus & erumnis à Friderico illo secundo plus nimium agitatus, ad Cōcilium omnes Christiani orbis principes cōuocat: Enimuerò Fridericus, pro suo genio, vias terra mariq; ad Concilium venientibus præclusit. Cardinales tum aliquot & ecclesiæ Prælati in Mari, iubente Friderico, capti, in custodiaq; fuere detenti. Quæ res impedimento sanè fuit, quominus Concilium haberi potuerit. Postremò deniq; moritur Gregorius, Pontificatus sui anno xiiii. mense tertio.

Hic Gregorius sempiterna laude, & immortali gloria dignissimus, aureum illū Decretalium librum, sine quo gens nulla sub cœlo, quæ crucis signum veneretur, honestè viuere posset, viris mortalibus clementer dispo-
303 suit, pieq; tradidit. † Quem veruntamen audacissimus, iuxtà & impius ille hæreticorum perniciosus princeps Islebius, Anno salutis Mundi 1517. Vuitimbergæ in Saxonia vnà cum aliis Canonici Iuris codicibus, reprobauit, flammisq; palàm (sanctus etenim Pontifex nō potuit malæ mentis hominibus placere) in foro temerè improbus consumpsit. Sed utut per Lutherum stolidè dānato atq; fru-

ſtrà exhuſto Gregorii libro, perrexerunt nihilominus Iuriſperiti profeſſores in ea regione (fremente iratum impotente Luthero) ſicut anteà, uti: † ſiquidem illo libro vniuerſa 304
Germania in perorandis, iudicandisq; in foro cauſis, Gallia tota, Anglia, Hiſpania, Italia, & quicquid hiſcè regionibus conterminum eſt, minimè gentium carere poſsint. Ad Celeſtinum venio.

Celeſtinus Quartus P. M.
Cap. CLVII.

SVcceſsit Gregorio nono, Celeſtinus quartus patria Mediolanenſis, vir moribus, & doctrina inſignis, ſenex admodum ac valetudinarius, Qui, inito Pontificatu, Fridericum ſecundum, tunc Fauentiæ ciuitatem obſidione oppugnātem, multis pollicitationibus demulcere, & à maligno eius propoſito reuocare conatur. Sed priuſquàm reſponderit Fridericus, diem functus eſt Celeſtinus, duodeuigeſimo Pontificatus die. †Cui non prius 305
ſucceſſor aliquis eſt datus, quàm ſeſquiannus cum tribus menſibus præterierit. Cauſam verò diuturnæ huius vacationis Apoſtolicæ ſedis Germani ſcriptores referunt, fuiſſe Cardinales à Fridderico illo ſecūdo mari anteà captos, & carceri incluſos, Qui proteſtati fuerunt, nè noui Pontificis electio, ipſis abſenti-

bus, fieret. Quorum protestationi acquiescere Cardinales reliqui tunc præsentes: utpote cernentes, Friderici motibus atq; turbis totā concuti Italiam, indiesq; periculum ingruere maximum, ne Romam vrbem quoq; caperet.

Innocentius Quartus P. M.
Cap. CLVIII.

SVbstituitur tādem Celestino Innocentius quartus, Genua oriundus, ex Fliscorum familia suum genus Ducens. Hoc nuncio ad Fridericum secundum perlato, non est is magnoperè lætatus. Norat etenim virtutem viri, atq; animi magnitudinem: ideoq; Fridericus ipse, malæ mentis suæ conscius, respondisse fertur: bonum eius amicum Cardinalem, nunc ad Pontificiam dignitatem euectum, in acerrimum hostem permutasse. Innocentius ergò Pontifex Maximus creatus, Romam veniens magno omnium fauore suscipitur: Qui peractis coronationis suæ solennibus, mētionem de pace cum Friderico ineunda facit. Cæterùm, quum paratas sibi à Friderico insidias animaduertisset, ad Philippum Gallorum Regem, à quo honorificentissimè fuit exceptus,
306 Lugdunum se contulit. Quo quidem in loco celebrauit Pontifex, Anno quippè Christi 1246. Concilium, vocatis publicè eo loci patribus, & aliis, quos interesse oportuit:

Fridericum

Fridericum cùmprimis, citatione legitima admonens, ut Lugdunum ad Concilium veniret. † Sed longam nimis Friderici moram, 307
& fallendi propositum Pontifex, reliquiq; patres, grauiter ferentes, sententiam excommunicationis, depositionisq; in Fridericũ ipsum, Romanæ sedis persecutorem, tulerunt. Ad eam rem Fridericus ira & odio contra Põtificem incensus, necessariorum Pontificis ædes Parmæ, & villas speciosas funditus euertit: & Innocentium carminibus huiusmodi impetiit.

Roma diu titubans, uariis erroribus acta,
Corruet, & Mundi desinet esse caput.

Sed pius Pastor Friderico sic perappositè rescripsit.

Innocentius ad Fridericum.

Niteris in Cassum, nauem submergere Petri.
Fluctuat, at nunqàm mergitur illa Ratis.

Fridericus ad Papam.

Fata uolunt, Stellæq; docent, auiumq; uolatus,
Quòd Fridericus ego Malleus orbis ero.

Papa ad Fridericum.

Fata uolunt, Scriptura docet, peccata loquuntur,
Quòd tibi uita breuis, pœna perennis erit.

Cæterùm Fridericum iam mitto. Porrò Innocentius (Germani scribunt) nõ solùm multa in eo Lugdunensi Concilio utiliter Reipublicæ Christianæ tractauit negotia: verùm

etiam

etiam libros, magna eruditione refertos conscripsit. Interpretationes ad vetus testamentum ædidit. Cōmentarios in Decretalium libros, canonicæ & ciuilis legis interpretibus apprimè necessarios, doctissimè cōposuit: aliaq; id genus volumina magno cū fructu posteri-
308 tati parauit. † Edmundū Cātuariēsem Episcopum Diuorum ordini cooptauit. Statuit omnium primus hic celeberrimus Pontifex, vt sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, in pu-
309 blicum equis insidentes, prodituri: † pileo rubeo vterentur: quò nempè & à cæteris differret, & se pro fide catholica, ac populi Christiani salute, ad effundendum sanguinem paratos esse debere, intelligerent. Præterea edicto etiam cauit: ut octaua Beatæ Virginis Mariæ in Ecclesia, solennibus officiis & preca-
310 tionibus, celebraretur. † Petrum Veronensem, ordinis Prædicatorū, ab hæreticis interfectum, in sanctos Christi Martyres retulit.
311 † Stanislaum quoq; Cracouiensem episcopū, qui miraculis viuens claruit, beatorum Ordini iunxit. Postmodum à Proceribus Regni Siciliæ rogatus, Neapolim proficiscitur. Quo in loco moritur, anno sui regiminis vndecimo, mense secundo, dieq; duodecimq;.

Alexander

Alexander quartus P. M.

Cap. CLIX.

ALexandrum quartum, natione Campanũ, post Innocentii obitum, Pontificem Maximum creant, concordibus votis, protinus Cardinales. Verebantur etenim Manfredi, filii Friderici secũdi ex concubina suscepti, vim ac tyrannidem: siquidem Manfredus, exemplo scilicet patris, Ecclesiæ rebus incubabat. Constitutus itaq; Pontifex Alexander, Manfredum illum confestim monuit, vt à rapina rerum Ecclesiæ sibi deinceps temperaret. Hic Pontifex beneficus fuit & liberalis, præsertim verò erga Christi pauperes. Magnanimũ gessit animum, & consilio plurimùm valuit. Vnde libellos quosdam contra paupertatem à quodam æditos, perpetua damnatione aboleuit. Intereà cùm Manfredus nihilomagis ad Pontificis monita resciperet, publica cum in concione, Ananiæ habita, excommunicauit. Et alios identidem tyrannos animosè persequi non dubitauit. Venetorum animos cũ Genuensibus conciliare summa ope contendit. † Per quietem beatum Augustinum quũ 312
vidisset, suadentem illi fratrum heremitarum vnionem, à prædecessore incohatam, impigrè perfecit: totumq; illorum ordinem, relicta heremo, vrbes incolere (quô & ipsi doctrinæ

verbo, atq; vitæ exemplo, sicut reliqui, fructum in horreum Domini vberiorem adferrent) sapienter coegit. † Claram Virginē Beatorum collegio in Anania ciuitate adnumerauit. Deniq; Viterbium ad pacem inter Venetos & Genuenses constituendam profectus, multumq; ob id vexatus, tædio animi confectus, tandem moritur anno sui regiminis septimo.

313

314 † Huius præclarissimi Pōtificis opera, necnon & Gregorii decimi, cura, atq; administratio Romani Imperii è Sueuorū domo ad Rudolphum de Habspurg, à quo Inclyta progenies Austriaca suum ducit genus, fuit translata. Causam verò illius sic factæ translationis, hoc sæculo non ignorari, operæprecium erit. Quam sanè ab ipso Alexandro Pontifice pulchrè explicatam in Epistola ad Sigefridum Magūtinum Archiepiscopum scripta Romæ in Registris eiusdem Alexandri nuper offendi. Epistolæ autem tenor huiusmodi est.

Alexander Quartus. S. Archiepiscopo Maguntino salutem, & Apostolicā Benedictionem.

FIrma profectò consistit domus, quæ solidis est fulcita columnis: & ecclesia tunc multo stabilitur robore, quando cura prælatorum, virtute, ac constantia communitur.

Inter quos, quia honore ac potentia eminere dignoſceris, conueniens eſt, & debitum, ut fauorabilius & vehementius eidem aſsiſtas Eccleſiæ: ac à te ipſa in oportunitatibus præſidia ſentiat potiora. Quia ſi eius augetur ſtatus, & optatis proficit incrementis, vnà tu cum ea ſuorum profectuum participatione concreſcis: & ſi (quod abſit) aliquibus moleſtaretur aduerſis, & ſiniſtris pungeretur euentibus, ſuæ te moleſtiæ minimè præterirent, ſed ſimul cum ipſa guſtares ſuarum amaritudinem punctionum. Immò ſicut locũ in ea obtines magis conſpicuum, & excelſum, ſic plus te illius lætificaret proſperitas, & tribulatio conturbaret: nec ipſa, quæ plurimùm in tuis cõgaudet commodis, de tuis poſſet aduerſitatibus grauiter non dolere.

Quanto autem affectu te ac alios Alemaniæ prælatos Romana ſemper proſecuta fuerit Eccleſia, quantiſq; vos, & Eccleſias veſtras, ſtuduerit aſsiduè magnificare, ac præſeruare fauoribus, clarè liquet: cùm nunquàm in beneficiis, & gratiis circa vos & ipſas eccleſias defecerit ſuæ irriguũ largitatis: nec vſquàm vobis in neceſsitatibus ipſius defuerint auxilia: quæ veſtri, tanquàm proprii, zelatrix honoris, indefeſsè curauit, quotiés oportuit, veſtris adeſſe negotiis: ſicut promotrix ſollicita,

& adiutrix per omnia studiosa. Nec immeritò quidem, cùm & vos, inter cæteros, promptos cooperatores repererit, & præcipuos senserit adiutores. Propter quod decet, & expedit, vt attentè pro ipsius vigiletis honore, quæ vestris diligenter intendere vtilitatibus non desistit.

Sanè intelleximus, quòd instat tempus electionis celebrandæ de Rege, in Imperatorem postmodum promouẽdo: super quo tãto propensior adhibenda est diligẽtia & cautela, quanto altius & difficilius est negotium, quod geritur in hac parte, quantoq; res, si aliqua in ea interueniret negligẽtia, seu improuidentia, vel desidia, deteriorem habere posset effectum, & exitum noxiorem. Vndè hic vehementer vigilãdum est: hic perspicaciter intuendum, hic considerandum prouidè, hic maturè deliberandum, hic prouidè præcauẽdũ, hic aperiendi sunt oculi, hic habendæ sunt aures intentæ, hic mens esse debet non rudis & torpens, sed diligens, peruigil, & consulta, vbi de aduocato Ecclesiæ agitur, de ipsius defensore tractatur: nè pro aduocato impugnator, & pro defẽsore assumatur vel eligatur offensor. Quarè vndiq; summæ cogitationis præferenda est acies, & circũquaq; districta explorandum indagine, ut talis (cooperante domino) reperiatur & eligatur, qui fidelis &

deuotus exiſtat, & de proſapia proceſſerit deuotorum: ac idoneus & ſufficiens meritò reputetur ad obtinendum tanti honoris culmẽ, & Imperii regimen exercendum.

Qualiter autem Fridericus olim Romanorum Imperator, & ſui progenitores, & poſteri, erga Matrẽ Eccleſiam ſe geſſerint, & qualem ei retributionẽ pro beneficiis perceptis impenderint, patens eſt, & cognitum toti orbi. Quoniam hi, aliorum perſecutorum excedentes tyrannidem, grauioribus eam affecerunt iniuriis, & oppreſsionibus durioribus afflixerunt: & velut intendentes exterminiũ, tendẽtes furentis arcum, & feritatis gladium acuentes, diris illam vbilibet tribulauere flagellis, & vſq; ad interiora profundis illatis vulneribus ſauciarunt. Nam in hoc prauo genere, patrum in filios cũ ſanguine deriuata malitia, ſicut carnis propagatione, ſic imitatione operũ nati genitoribus ſucceſſerunt. Ex quo liquidò perpendi poteſt & coniici, ſi ex ipſo aliquæ poſteritatis reliquiæ remãſerunt, quid ſperandum ſit in futurum de illis, quid in poſterum expectandum. Vitæ nãq; ac geſta prædeceſſorũ peruerſa iniquitatẽ prænunciant ſucceſſoris. Horribilis enim, & ſcæleſta illorũ memoria, quid boni de ipſorum poſteritate credere, vel ſperare permittit? De colubro quidem egreditur regulus, & arbor mala noxios

xios fructus profert, prauumq; principium nullum bonum pollicetur effectum. Et ideò de Conrado puero prædicti Friderici secundi filio est præcauendum omninò, nec vllo modò intêdatur ad eum, nec nominetur ad hoc, nec aliquatenus eligatur: maximè cùm propter infantiam, nimiumq; defectum ætatis, & ad ista prorsus inhabilis, ac ineligibilis penitus. Puer ipse est, nec ius, quod ex electione prouenire vel consurgere consueuit, sibi posset competere, nec in sua cadere vel retinere persona: cùm propter puerilem ætatê, quæ discretione caret; & legitimum consensum vel dissensum non habet, electioni, si de ipso fieret, consentire non posset, nec ipsius consensus aliquam haberet efficaciam vel vigorem.

Et ex eo etiam idem puer in Regem eligi vel nominari nô debet: quia cùm per electionem huiusmodi de aduocato vel defensore idoneo debeat ecclesiæ prouideri: & ipse puer sit, omnimodò ineptus & inutilis ad talis defensionis officium seu ministerium exequêdum: oporteret eandem Ecclesiam, si côtingeret, eligi dictum puerum, manere diutius, non absq; grauibus fortè dispendiis, defensionis commodo destitutam. Nec per hoc etiam consuleretur amplo & spacioso regno Theutonico de Rege vel Rectore condigno:

cùm male poſsit alios regere, qui non nouit gubernare ſe ipſum: nec benè vel dignè aliorum gubernaculo præeſſe valeat, qui regimine ducitur alieno, & cui, propter tot patentes defectus, neceſſaria eſt alterius cuſtodia, & tutela. Propter quod, Regnum ipſum longo tempore, nõ ſine multo diſcrimine, ſub operoſa regiminis expectatione langueret,

Ideoq́; fraternitatem tuam monemus, rogamus, & hortamur attentè, ac per Apoſtolicam auctoritatẽ tibi. ſ. in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub debito fidelitatis, quo nobis & Eccleſiæ Romanæ teneris, ac ſub pœna excommunicationis, quàm ex nunc in te proferimus, diſtrictè præcipiẽdo mandamus, quatenus præfatum Conradum puerum nullatenus in Regem eligas, nec nomines, neq́; conſentias in eundem: Itaq́; excommunicatus exiſtas, ſi contra mandatum noſtrum facere vel venire præſumpſeris, & eundem Conradum nominaueris, vel elegeris, aut in ipſum conſenſeris, ſeu opem, vel operam, conſilium, auxilium, vel fauorem, ut eligatur, impenderis: & etiam ſi eius electionem non impediueris toto poſſe: ut ſi fortè ad ipſius electionem, vel nominationem proceſſeris, ſcias te prius excommnnicatione ligatum.

Aliis verò coelectoribus tuis, tam eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus, auctoritate noſtra

firmiter

firmiter inhibeas, nè ipsum ad hoc nominēt, vel eligant, nec in eum consentiant, promulgãdo, eadem auctoritate, in eos excommunicationis sententiam, si contra hanc tuam inhibitionem venire tentauerint, immò nostram. Ita quòd si eum nominare, vel eligere, aut in ipsum consentire, præsumpserint, noscant, se prius excõmunicationis vinculo innodatos: vt ex hoc ipso (si de prædicto puero quicquā in hac parte attentatum fuerit) sit prorsus vacuum, irritum, & inane. Mandatum itaq; ac præceptũ super hoc Apostolicum sic fideliter, sapiēter, & efficaciter, adimplere studeas, omnem opē, & operam, adhibeas, ut aliquis fide clarus, & deuotione syncerus, cui ad id suffragentur merita, eligatur, quòd ex iis nos & Romanam ecclesiam tibi & Ecclesiæ tuæ arctius obliges: nosq; lætari possimus id, quod intendimus, tuo solerti studio salubriter prouenisse. Ad hæc, nihilominus in omnes electores, qui memoratum puerum ad hoc nominare, vel eligere, seu in ipsum consentire, aut opem, vel operam, consilium, auxilium, vel fauorem, vt eligatur, dare præsumpserint, excommunicationis sententiam promulgamus. Quam per te, antequàm ad nominationem, vel electionem aliquam procedatur, reliquis tuis coelectoribus præcipimus nuntiari. Quod si non feceris, eo ipso te noueris

laqueo

laqueo excommunicationis aſtrictum. Datũ Ananiæ V. Kal. Auguſti Anno Pontificatus noſtri ſecundo.

† Ex quibus quoq; Alexandri literis (ſi non 315
etiam aliundè aliàs) planè conſtat, quantis beneficiis Germanos ſemper Apoſtolica Sedes Romana affecerit: quantaue cura, & ſollicitudine, Germanorũ ſtuduerit honori, & cõmodis: quàmq; inuigilarit hoc loco aſsiduè, nè puer ex diſcolis prognatus parẽtibus Germanico præficeretur Regno. Ideoq; iuſsi Imperii electores à ſummo omniũ Principe Chriſti Vicario, propriam negantes voluntatem à malo electionis conſilio abſtinuerunt: & Rudolphum de Habſpurg in Romanorum Regem poſt longam deniq; deliberationem elegerunt. Ad hæc, erexit bonus iſte Pontifex anno ſui Põtificatus quarto vniuerſale Gymnaſiũ in Regno Nauaræ, in oppido, de Tutela, nuncupato, Tyraſenẽſis diœceſis, vti Romanus continet Regiſtrorum Archetypus. Sed Germanos hiſtoricos repeto.

Vrbanus quartus P. M.
Cap. CLX.

SVbſequitur in ordine Alexandrum Vrbanus quartus natione Gallus, patriarcha Hieroſolimitanus, obſcuris aliàs parentibus ortus. Qui elegantia linguæ plurimum valuit.

luit. † Hîc dicere solitus est: nobilem virum non nasci, sed fieri, veræ virtutis & nobilitatis esse. Suscepto igitur Pontificatu, eandem Manfredi, quam Alexander passus fuerat, & ipse experiebatur tyrãnidem. Quarè ex Galliis milites accersiuit: quos Manfredo obiiceret.
317 † Auctor ipse fuit magnæ solennitatis corporis Christi: quæ etiamnùm à Catholicis Christi fidelibus vniuerso in orbe Christiano summa veneratione quotãnis in Ecclesia Dei celebratur. Cogitauerat Vrbanus à Manfredi aliorumq; tyrannorũ vexationibus se aliquando liberare: idq; sanè ope & auxilio Ludouici Gallorum Regis, ad quem legatos hac de re iam miserat, necnon & Caroli Andegauorum Comitis, confecisset: nisi mors intempesta præproperè intercesisset. Obiit itaq; Perusii post annum sui Regiminis tertium, mensem vnum, die quarto. Vacat tum sedes menses quinquè.

Clemens quartus P. M.
Cap. CLXI.

Clementem quartum, patria Narbonensem, ex pago sancti Egidii oriundum, in legatione Anglica absentem, sacer Cardinaliũ ordo, ob viri sanctitatem, atq; eruditionem, Pontificem Maximum creant. Is enim inter Galliæ totius Iureconsultos primarius fuit.

Præstantem aduocatum in Regia Frãciæ curia cum laude egit. Vxorem habuit: ex qua & prolem suscepit. Enimuerò Vxore defuncta, Podiensis primo Episcopus, dein Narbonensis Archiepiscopus, demùm Cardinalis & Sabinensis simul Episcopus fuit. Cardinalẽ itaq; celebri fama, & rerum agendarum exercitatione, commendatum, Vrbanus Pontifex in Angliam ad componendas lites inter Henricum Regem, & Simonem Montisfortis Comitem, Regis consobrinum, ablegauerat: quando interueniente Vrbani morte, Cardinali huic legato Põtificia dignitas, concordibus omnium votis, accessit. Clemente igitur Pontifice declarato, Manfredi insidias ipse veritus, religiosi mendicantis habitu indutus, Perusium incognitus venit. Quò accersiti Cardinales, eum deduxerè Viterbiũ. Vbi parare cepit, quæ Caroli Andegauensis aduẽtui, contra Manfredum, commoda fore iudicauit. Quamquàm Carolus non multò post Massilia soluens cum xxx. triremibus mari Romam per Tyberim aduolarit. Clemẽs autem (ut vita illius è Germanorum monimentis delineemus) doctrina, pietate, religiõe, humanitate, modestia, & charitate, erga proximum, & Christi pauperes, cumulatè ornatus: † bona ecclesiæ ità prudenter erogauit: 318
ut plus Deo, quàm affinibus vel cognatis, tri-
buendũ

buendum planè putauerit. Duas is habuit ex prædefuncta vxore filias: quarum vni Monasterium ingressæ triginta libras paruorũ thuronẽsiũ monetæ, pro eleemosina, dedit: alteri verò, quæ viro pari nupserat, trecentas dũtaxat libras thuronẽsiũ, dotis nomine, adnumerari voluit: hac nempè iniuncta prohibitione,

319 ne quicquàm amplius posthac peterẽt. † Habuit & nepotem clericum: cui, ubi comperit, tres illum habere præbendas: quas canonicatus vocant: optionem dedit, vti quam ex tribus mallet, eam vnam haberet: reliquas omitteret. Atquî rogantibus amicis, vt nõ solùm quas habebat nepos præbendas, illi permitteret: sed eum pluribus etiam atq; maioribus augeret: respondit vir sanctissimus: se Deo, non autem carni & sanguini victurum: Deũ sanè ita velle, ut sua in pias causas distribuerẽ-

320 tur: † neq; illum esse dignum Petri successorem, qui plus cognationi, quàm pietati, & Christo, tribueret. Delectabatur mirè Pontifex lectione Bonauenturæ. Reliquum vitæ suæ tẽpus ieiuniis, orationibus, vigiliis, aliisq; pietatis operibus transegit. Hiscè tãdem laudum præconiis ornatissimus, decessit vir sanctissimus, post annos sui Põtificatus tres, mẽse nono: magno de se apud omnes relicto desiderio. Post Clementis obitum contentio inter Cardinales exorta est: quemnàm Cle-

menti successorem dignum reperire possent. † Ob eã nimirùm rem sedes biennium vacauit. 321
Illud quoq; ad pietatis gloriam Sanctissimi Pontificis accedit, quòd cùm olim graues & diuturnæ dissensiões essent inter Belã, Hungariæ Regem, & Stephanum Ducẽ Trãsyluanum, ipsius Belæ filium primogenitum: auctor fuit probus hîc Pontifex pacis inter ipsos Reges demùm sequutæ, in Insula Beatæ Virginis, Anno salutis Mundi 1266. Quam quidem pacem idem Clemens, ab vtrisq; Regibus per literas et Nuncios rogatus Anno suæ sedis secundo Viterbii lubens confirmauit: vti Romanus Registrorum eiusdem Clementis nobis indicat Archetypus.

Gregorius decimus P. M.
Cap. CLXII.

GRegorius decimus, ciuis Placentinus, è Vicecomitum familia, Mediolano olim pulsa, suum ducens genus, in Asia tùm existens Pontifex Maximus est designatus. Vir quippè in omni vita clarus: in rebus gerendis prudens: animi fortitudine pollens. Qui pecunias & rerum humanarum conditionem facilè despexit. Humanus fuit ac benignus erga Christi pauperes, & eos præsertim, qui ad gremiũ Apostolicæ sedis confugiebant. Huic studia pacis cordi semper fuere. †Ideoq; su- 322

scepto munere pontificio, Genuenses & Venetos, magnis inter se cladibus pugnantes, inuicem conciliare studiosius curauit. Quarè Francorum Regis Philippi ad eam rem prudentia vsus, pacem inter illos populos ex sententia confecit. Florentiam dein cum Carolo Siciliæ Rege profectus, exules factos Sueuorum Imperatorum opera ciues, in patriã cõsilio & ope Caroli Regis vsus, reduci curauit.
323 † Indè Lugdunum abiens generale Conciliũ illic celebrat. Ad quod inter alios Paleologus Imperator Constantinopolitanus accessit. Vbi & Rudolphus ab Imperii electoribus Ro-
324 manorum Rex est designatus. † Quorum electioni ea nimirùm ratione annuit præstantissimus Pontifex Gregorius, vt electus Rudolphus sequenti anno Romã pro suscipiẽda Imperii corona pacificus accederet. Id quod postea Rudolphus, Bohemico bello implicitus, minimè præstitit. Proindè rebus in Concilio benè gestis, Gregorius Italiã versus iter arripit. Et quum Bellocadorum peruenisset, Alphonsum Castellæ Regem inibi offendit: qui grauiter questus est, Rudolphum ad Imperium, ipso Alphonso neglecto, fuisse desti-
325 natum. † Verùm Gregorius Regem multis placauit: & ius, quod sibi ea in re deberi Alphonsus putabat, Rudolpho pridem electo planè cessit. Cumq; Aretiũ sanctus, summaq;

dignus veneratione, Pontifex perrexiſſet illic diem claudit extremũ: anno ſuæ adminiſtrationis quarto, mẽſe ſecundo, die decimo. † Qui & poſt obitum frequentibus apud ſepulcrum ſuum miraculis claruit. 326

Innocentius quintus P. M.
Cap. CLXIII.

GRegorium decimum ſequitur in ordine Pontificum Innocentius quintus, genere Burgũdus, in ſacris literis egregiè verſatus, in theologum inſignem euaſit: qui & ordinis ſancti Dominici fuit. Renunciatur is Aretii Pontifex. A quo Florentini per legatos ſolẽnes Romam ad eum miſſos abſolutionem ab excommunicatione, & interdicto, impetrarunt. Venetos & Genuenſes, rurſum inter ſe altercantes, in officio & pace continuiſſet: niſi improuiſa morte ſublatus fuiſſet. Vixit quippè in Pontificatu menſes quinq;, duobus diebus. Qui, anteaquàm ſumma Pontificatus dignitas ſibi acceſiſſet, concionando & ſcribendo maximam ſibi Pariſiis comparauit auctoritatem. Et quũ doctiſsimus eſſet, multa in ſacris codicibus vtiliter enodauit: atq; in ſententiarum libros præclara quædam quoq; ædidit.

Hadrianus

Hadrianus quintus P. M.
Cap. CLXIIII.

HAdriano quinto, post Innocentium, munus Pontificium defertur. Hîc Genuensis fuit natione, ad Fliscorum familiam suũ genus referens. Vir magno sanè animo fuit: qui, ut Caroli Andegauensis potẽtiam minueret, ad Rudolphum Cæsarem in Germaniam misit: ac vt staret promissis Gregorio decimo factis (Gregorio enim Lugduni promiserat, se in Italiam pro corona Imperiali suscipienda breuî vẽturum) petiit. Cæterùm Rudolphus bello Bohemico implicitus, Imperii iura spernere videbatur. Tutiorẽ quippè Italiam à Carolo & aliis tyrannis Hadrianus reddidisset, cõstitutionemq; de nouo Pontifice eligẽdo, in meliorem formam redegisset: atq; alia vir forti animo præclarè confecisset: si modò ei diuturnior vita fuisset. Vixit in Pontificatu ad quinquagesimum duntaxat diem: vel ut alii scribunt: ad quadragesimum tantum. Vacat tum Petri sedes viginti octo dies.

Ioannes vigesimus primus P. M.
Cap. CLXV.

IOannem vigesimum primum, natione Hispanum, Vlixbona oriundum, professione medicum, Hadriano defuncto subrogant

Cardinales.

Cardinales. Vir ipſe doctus alioquin fuit, & doctorum quoq; amantiſsimus: licet rerum gerendarum ignoratione, & morum inæqualitate, viſus ſit leuis fuiſſe. Ferunt, hunc Medicum Hiſpanum ante Pontificatum multa ſcripſiſſe: præſertim verò canones quoſdam Medicæ arti conuenientes: atq; etiam librũ, quem Medici theſaurum pauperum vocant. Problemata quædam ad imitationem Ariſtotelis ab eo ſunt ædita. Pontificatu ſuſcepto, prima illi cura fuit, Michaelem Paleologum ad ſeruandum promiſſa in Lugdunenſi Concilio facta hortari. Cæterùm Paleologus tergiuerſabatur ſplẽdide: dùm intereà Ioannes ruina cubiculi, quod recens extrui curauerat, Viterbii opprimitur, poſt octauum à delato Pontificatu menſem.

Nicolaus tertius P. M.
Cap. CLXVI.

Nicolaus tertius, patria Romanus ex nobili Vrſinorum familia genitus, ad Pontificium munus poſt longam Patrum deliberationem vocatur. Fuit Nicolaus animi & corporis dotibus præſtantiſsimus. Porrò multa fecit: Plurima tentauit: quæ prudentiã ipſius, & animi magnitudinem planè declararunt. Nihil enim in toto eius Pontificatu antiquius duxit, quàm Caroli Siciliæ Regis vires debili-

tare: Id quod sua ingenii dexteritate effecit. Nàm quum Bertholdum Vrsinum, eius nepotem, Romandiolæ comitem declarasset:
327 † eundem, auctoritate Rudolphi Cæsaris & fauore, ad ipsam Romandiolæ prouinciã pro
328 ecclesia recuperandã haud frustrà misit. † Ecclesiæ Romanæ tum quoq; Bononia reddita est. Ad hæc, latinum Cardinalem, alterum ipsius Pontificis ex sorore nepotem, in Hetru-
339 riam Apostolicæ sedis legatum misit. † Is latinus, vir præstantissimus, Auunculi Pontificis virtuti egregiè respondens, omnem Hetruriam Ecclesiæ recuperauit, pacatam & turbis liberam, ecclesiæ verò Romanæ subiectã, fugatis Gibellinis, planè reddidit. Magistratusq; illi, ecclesiæ nomine, dedit. Fuit Nicolaus vir magni consilii, doctorum virorũ patronus: in partiendis dignitatibus, communis omnibus & æquus. Idcircò Albanum ex ordine minorum, Ostiensem, & Portuensem de ordine prædicatorũ, ad Cardinalicios promouit honores. Cinxit Viridarium sancti Petri muro. Basilicas sanctorum Petri & Pauli instaurauit. Legitur neminem ante ipsum sacrificasse religiosius eo. Qui quoties sacrum faceret, illachrymabatur. Erat religiosissimus Nicolaus: tametsi nota carere non potuit: quòd propinquos suos nimis amarit: quibus & multa donarit. Moritur tãdem anno Pon-

tificatus tertio penè exacto, correptus apoplexia.

Martinus quartus. P. M. Cap. CLXVII.

SVbstituunt in Pontificatu Martinū quartum Cardinales, natione Gallum, patria thuronensem: Qui amicissimum Regem Siciliæ Carolum in occursum quum haberet, ad Senatoriam dignitatem, qua fuerat à Nicolao priuatus, restituit: ipsoq; Carolo suadēte, Paleologum Imperatorem Constantinopolitanum, promissa in Lugdunensi Concilio non seruantem, necnon & Petrum Aragonium Siciliam occupantem, anathemate percussit. † Perusinos quoq; ob eruptionem 330
& depopulationes in vicinos æditas, Martinus excommunicauit. Quos tamen demum ingenti ære multatos Ecclesiæ restituit. Bellum deindè in Flaminia aduersus Foroliuiēses, qui ab ecclesia defecerant, gessit. Quos etiā paulò post, Guidone Montis Ferretri adiuuante, in fidem, atq; tutelam recepit. Cùm verò Vrbeuentani ciues, apud quos Pontificiam coronam initio susceperat, & tunc quoq; morabatur, ciuilibus dissensionibus (Gibellini .n. Guelphos vi de vrbe expulerant) omnia complerent: illinc Perusium Martinus discessit: Vbi non multò post febricula diu laborauit:

qua et postremò occubuit, post annum sui
331 Pontificatus quartum, mense primo.† Ad cu
ius sepulchrũ multi valetudinarii posteà delati; meritis sanctissimi Põtificis Martini, pristinam sanitatem à Deo Opt. Maximo recepere. Vir ille bonæ mentis fuit: & omnia in suo Pontificatu cum sanctitate gessit.

Honorius quartus P. M. Cap. CLXVIII.

HOnorius quartus, ciuis Romanus, Sabellio sanguine natus, Pontifex Maximus Perusii creatur. Romam veniens apud sanctam Sabinã in Auentino habitauit. Fouit hîc Pontifex Regum Gallorũ per omnia partes. Nàm innumerabilia propemodum priuilegia Phi-
332 lippo Franciæ Regi concessit: † & Rudolpho ab Habspurg, Romanorum Regi, terminum ad suscipiendam Romæ de manu Pontificis coronam assignauit: quemadmodum in Registro huius Pontificis Romano est videre. Sed historiam ex Germanis repeto: Fuit autẽ vir in omni eius vita probatus & Christianæ
333 religionis amans. † Ordinem Carmelitum, non satis in concilio alioquî probatum; permutatis in albas clamydibus nigris, confirmauit. Vnũ tantũ in suo Põtificatu, Ioannẽ Boccamatium, ad Cardinalatus honores promouit. Dicere Honorius est solitus: viros bonos

& doctos,nō etiam rudes, & rerum humanarum imperitos, tanto Cardinaliū senatui esse cooptandos. Cæterùm quòd armis à Guidone Feltrano in Flaminia vexaretur: animū rei bellicæ adiecit. Qua in re Feltranum ipsum superauit: totamq; Flaminiam breuî in potestatem redegit. Nō diu post moritur Honorius, Pontificatus sui anno secundo, die primo. Vacauit tum sedes mensibus decē. Quoniam apud sanctam Sabinam in Auētino, vbi & Honorius obiit, & comitia, de nouo Pontifice eligendo habebantur, Cardinales permulti repentina corporis ægritudine grauiter laborare cœperunt.

Nicolaus quartus P. M. Cap. CLXIX.

IN sede Petri Nicolaus quartus, natione Picænus, Asculo oriundus, ordinis minorum frater, per hæc tēpora collocatur. Is Pōtifex Maximus renunciatus, ad Reatinam ciuitatem cum curia tota confestim se cōtulit. Indè post annum Romam petens, apud sanctam Mariam Maiorem habitauit. Honoribus purpuræ Monachos ex omni penè ordine donauit. Omnes etenim ex æquo dilexit. Porrò non plus se debere affinibus suis & cognatis, quàm ciui bono, arbitrabatur. Basilicam Sanctæ Mariæ Maioris, auxilio etiam Cardina

lis Iacobi Columnenſis, reſtituit. Baſilicam
quoq; Lateranenſem ea, qua oportuit, parte
inſtaurauit. Sub hoc Pontifice, viro quippe
bono, infælicia plura orbi Chriſtiano accide-
runt. Vrbs Roma ciuilibus agitata diſsidiis,
ciuium cruore maduit: funeſta ædificioru m
incendia vidit. Tripolim Sultanus ferro, atq;
igni deleuit. Vnicum tantùm in huius Ponti-
ficatu fuit ſolatium: pax nempè inter Arago-
334 nios & Gallorum Reges conſtituta. † Vniuer-
ſitatem, ſiuè Gymnaſium generale in Monte
Peſſulano, quod hodiè omnibus celebre eſt,
Apoſtolica auctoritate erexit hîc Nicolaus,
anno ſui Pontificatus ſecundo. Literarũ ve-
rò erectionis tenor in ſacra Archiui æde apud
Vaticanum etiamnùm legitur. Quarto de-
indè Pontificatus Nicolai anno Rudolphus
ab Habſpurg, Cæſar Germanus, moritur:
Adolphusq; in eius locum aſſumitur. Nico-
laus autem tædio animi (ut quidam putant)
quòd malè omnia ſibi cedere videret, Pon-
tificatus ſui anno quarto, mēſe primo Romæ
ex hac vita migrauit. Vacat tum ſedes bien-
nium, menſes tres.

Celeſtinus quintus P. M.
Cap. CLXX.

CReatur Pontifex maximus, Petrus Moro-
neus, patria Eſernienſis, profeſsione Ana-
chorita:

chorita: Cui, Celestino quinto, nomen inditum fuit. Incoluit Cœnobiũ vir iste à Sulmone distans secundo milliario: qui, Carolo Siciliæ Rege, & Latino Cardinali, auctoribus, Põtifex, ut dixi, eligitur. Decreto itaq; electionis de se factæ, hortante Carolo Rege, assensit. Cardinalibus proindè accersitis, in Aquila Ciuitate consecratur: duodecimq; è vestigio creat inibi Cardinales. Seruabat autem Celestinus idem vitæ genus, eandem normam, atq; austeritatẽ, in qua antehac multos annos heremita fuerat versatus: paucis extrinsecus dignitati concessis. Sed ipse modicam, vel omninò nullam, rerum experientiam calluit: & senilis corporis imbecillitas eum ab actione repulit. Ideoq; Aulicorum dolis tanto magis expositus fuit. Hinc nimirùm multa, quæ cœpta erant, ilicò omitti: & pleraq; vicissim perperàm, ac sordidè fieri, cœptum est. Vociferabantur pleriq; palàm, perniciosas esse Viri insensati ineptias. Quæ omnia sancto viro renunciata hortamento fuerunt, ut Pontificiæ dignitatis graue onus deponeret. Pontificis consilium quum ad Carolum Regem deferretur: ipsum permouit, vt Cœlestinũ, Regni sui decus charissimum, Neapolim duceret. Quo sanè in loco Rex Pontificem à proposito auerti posse sperabat. Verùm Cœlestinus, suasu Benedicti Cardinalis Caietani, imparẽ

se

se iniuncto muneri planè iudicauit. Ideoq; constitutionem protinus ædidit: qua Pontifici Romano, abdicare se magistratu, licere declarabatur.
335 † Tùm haud multo post, conuocato Cardinalium Collegio, Pontificatu, quē plus minus sex mensibus administrauerat, se prorsus abdicat: potestatemq; alium substituendi Cardinalibus facit. Post non multos dies Benedictus ille, Cardinalis Caietanus, in summum Pontificem eligitur. Cui Bonifacio octauo nomen posteà fuit. Petrus verò Moroneus ad heremū clam rediens, missis à Bonifacio equitibus, de intinere ad arctam custodiá arcis cuiusdam Campaniæ retrahitur. Siquidem Bonifacius, vir ipse astutus, nē populi Petrum potius Moroneum, ob sanctitatem conspicuum, quàm ipsum doctrina elatum, pro Vicario Christi deinceps agnoscerent. Enimuerò custodiæ asperitas accelerasse bono viro mortē, credita est. Sunt qui scribant, Moroneum miraculis post mortem claruisse, ac propterea ad sanctorum album à Clemente quinto relatum.

Bonifacius octauus P. M. Cap. CLXXI.

IS erat Christi Redemptoris annus 1294. quando Neapoli Bonifacius octauus, dimisso per Celestinum quintum Pontificatu,

tu, ex Campania oriundus, ciuis Anagninus, ad summum Pontificatus gradum in Vigilia Natalis Domini euehitur: Vir quippè doctrina, & rerum cognitione insignis: Diu siquidẽ in Romana curia versatus, per omnes dignitatum gradus eò tandem peruenerit. Nonnihil tamen ambitionis notam haud vitauit: quòd dum ageret Cardinalem, Pontificatum auidè nimis præoptauerit. Suscepto Põtificatu, laude dignũ præstitit: † quòd celebritates Apo- 336
stolorum, Euangelistarum, & quatuor Ecclesiæ Doctorum, instituit. Ludouicum filium Caroli secundi Siciliæ Regis, de regia stirpe Gallorum natum, ordinis minorum, ob eius edita miracula, in Beatorum ordinẽ retulit. In iure Pontificio celeberrimum codicem, cui sexto nomen est, sapienter ædidit. † Eu- 337
gubium ciuitatem, quæ Gibellinorum motibus ab Ecclesia defecerat, breuĩ recuperauit. Studiosus fuit hîc Bonifacius pacis & tranquillitatis inter Germanos & Gallos: † propte- 338
reà Alberto Romanorum, & Philippo Franciæ, Regibus, suo iure præcepit, nè alter alterius ditionis fines attingeret, sicut in Registro huius Bonifacii Romano, cernere est. Ad Germanicam redeo historiam. † Alberto Du- 339
ci Austriæ, in Romanorum Regem electo, cõfirmationem Imperii bis, terq;, quaterq;, Oratoribus missis, petenti negauit: quamquàm

po stmodùm,

poſtmodùm ad æmulationẽ Philippi Franco-
rum Regis toties petitam confirmationem
340 ſemel tandem conceſſerit. † Iubilæum ſingu-
lo quoq; quinquageſimo anno, necnon & cẽ-
teſimo haberi ſtatuit. Quamobrem quum
tunc verteretur annus Chriſti 1300. tanta
vndiq; hominum multitudo Romam con-
uolauit: vt per vrbem ampliſsimam vix quiſ-
quàm, præ hominum frequentiâ, incedere
341 potuerit. † Franciæ regnum, propter viola-
tum à Philippo Rege in perſonam legati Pō-
tificii ius gentium, Alberto Imperatori adie-
cit: ut vna eademq; opera Philippum regno
Bonifacius priuauerit: Alberto autem Impe-
rii titulos & Franciæ regnum ſimul contule-
rit. Philippus verò tanta à Bonifacio affectus
342 moleſtia, Saram Columnenſem, anteà à Pō-
tifice eiectum, atq; alios Gibellinos, in Bonifa-
ciū excitat: vt noctu Anagniæ in paternis ædi-
bus, nihil tale ſibi Pontifex metuens, ab his
caperetur. Captus itaq; Bonifacius Romam
perducitur: vbi intra quartum & vigeſimum
diem, dolore animi confectus, interiit: Pon-
tificatus ſui anno octauo, menſe nono, die
decimo ſeptimo.

Benedictus Vndecimus, P. M.
Cap. CLXXII.

INteritus Bonifacii viſus eſt cōmonefacere

Cardinales, ut primo quoq; tēpore noui Pontificis electioni studerent. Quarè Perusium profecti, intra duodecimum diem Benedictum vndecimum, patria Taruisianum, ordinis prædicatorum, Pōtificem Maximū creāt. Hîc Benedictus à primis eius annis religionē prædicatorum ingressus, tantum profecit, quòd Generalem (quemadmodum vocant) Vniuersus Monachorum ordo illū haberet, subindè Cardinalis Ostiensis fieret. Vir quidem summo Pōtificatu dignissimus: qui magnum breui suæ virtutis exemplum ædidit. Sic nanq; porrò vixit: ut post mortem inter beatos meritò habitus sit. Is Guilielmū Gallicum quendam, vnà cum nonnullis aliis, propter captum olim Bonifacium octauum, excommunicatos esse declarauit. † Philippo Re- 342
gni Franciæ titulum, libertates, & priuilegia, per Bonifacium pridem ablata, restituit. Ioānem & Iacobum Columnenses à Bonifacio dudùm eiectos, in gratiam recepit. Volutabat animo sanctissimus vir, Italicas res pace & tranquillitate componere: deindè aduersus Tartaros, Syriam, & Palestinam, ingressos expeditionem parare. Ad quam rem commodius peragendam, Perusium versus profectionem instituit. Verùm eò vbi peruenit, morbo correptus obiit post octauum mensem sui Pontificatus, die decimo septimo.

Sepelitur

Sepelitur ibi magna funeris pompa in Ecclesia prædicatorum. Vacat tum sedes Petri mẽses vndecim.

Clemens quintus P. M.
Cap. CLXXIII.

CLemens quintus, natione Vasco, Burdegalensis Episcopus, a' Cardinalibus Perusii congregatis, & ciuium Perusinorum impetu compulsis, post longam variamq; disceptationem, absens in summum Pontificem eligitur. Qui decreto electionis apud Burdegallam accepto, Lugdunum proficiscitur, illucq; ad se literis Cardinales vocat. Obediunt
343 Cardinales: † & curia Romana in Galliã transfertur: Vbi septuaginta quatuor annos, aut verius septuaginta duos, non absq; multis Ecclesiæ Dei præuaricationibus, & incommodis, tum demùm fuit: Siquidem ea translatio plurima Populo Christiano intulit detrimẽta. Coronationi Pontificis Lugduni habitæ interfuerunt Philippus Rex Frãciæ, Carolusq; eius frater ex Italia pridem reuersus, Ioannes Britanniæ Dux, & omnis reliqua totius Galliæ nobilitas. Dum autem nobilissima hæroum cohors per ciuitatem magna Pompæ celebritate incederet: murus ex tempore corruit. Cuius sanè casu Britanniæ Dux, vnà cum pluribus aliis inferioris ordinis hominibus, inte-

riit. Carolus Regis frater debilitatus, et Pontifici ipsi in turbam delato. Pontificium Regnum de capite excidit, vt Iaspidem preciosissimum eius mitræ perdiderit. Promouit Clemens tot Gallicæ nationis viros ad purpuræ honores: vt quis facilè coniicere potuerit, Pōtificem Romanum non, nisi Gallicum, deinceps futurū. Ioannem verò & Iacobum Columnenses pristinæ dignitati restituit, & Cardinalicio gallero ornauit. Cæterùm verò, nè Romani absentiam Pontificiæ curiæ diuturniorem ægrè ferrent, tres Cardinales, quibus senatorii muneris potestatem tribuit, Romā ablegauit. Quorum nutu ipsa Roma, & vniuersa deniq; Italia gubernabatur. † Pontificis iussu, Dulcini & Margaritæ hæresis, qua mares & fœminæ simul indiscriminatim habitātes, apud Nauarienses in fœditatem veneris promiscuè volutabāt, igni, & gladio fuit sublata. Templariorum religionem Clemens penitus aboleuit. † Venetos, quia Ferrariam sibi occuparant, anathemate percussit, sacramentaq; illis prohibuit. † De Florentinis & Lucēsibus, qui expugnare Pistorium ciuitatem, ad Pontificis Imperium, desistere noluerūt, eadem desumpta est vltio. Postea verò Clemēs ad componendum Ecclesiæ statum animum appulit. † Concilium proindè inter pleraq; alia anno 1311. Viennæ, ciuitatē Narbonensis

344 345 346 347

Galliæ,

Galliæ, generale habuit. Cui plures quàm trecenti Episcopi, præter alios prælatos, interfuere. In eo Concilio Petrum Moroneum, cui in Pontificatu Cœlestino fuerat nomen, inter sanctos confessores retulit. Perutilem Clementinarum librum, à se alias compositũ, in eo promulgauit Concilio. De subueniendo Hierosolimorũ rebus afflictis, sæpius Clemens tum in Concilio mentionem fecit. Sed cum variis corporis ægritudinibus conflictatus, octauo tandem suæ Sedis anno, mẽse decimo, die decimo quinto, ex hac vita migra-
348 uit. † Caret tùm sedes Petri pastore annos duos, menses tres, dies septemdecim. Non satis etenim Cardinalibus constabat, quem potissimum ad id muneris deligerent. Neq; illis temporibus dissensio minor fuit inter Imperii electores: qui mortuo Henrico septimo, quem ad Imperium eligerent, habere non satis videbantur.

Ioannes vigesimus secundus P. M.
Cap. CLXXIIII.

AD Ioannem vigesimum secundum Caturcensem summus Pontificatus, post diutinam vigintitrium Cardinalium altercationẽ, Lugduni in Monasterio fratrum prædicatorum defertur. Is Pontifex, suscepta de more Pontificia corona, Auenionem cum omni

curia contendit, Vbi octo Cardinales in ieiuniis quatuor temporum aduentus Domini creauit. † Ludouicum Bauarum in Regem 349
Romanorum electum, tantum abest, ut confirmarit, quòd etiam exautorauit: quia multa in Fridericum, eiusdem Ludouici consobrinum, & in electorum quoq; discordia ad Imperiũ electus, præter fas iusq; admisisset: atq; plura de Imperio ante Pontificis cõfirmationem concessisset, administrassetuè, quæ veri, ac legitimi Imperatoris potestatem excederent. Vir vtiq; doctissimus, & magna prudẽtia decoratus fuit ipse Ioannes. Doctis viris amanter fauit. Ecclesiam Tolosanam, quam vnicè dilexit, Metropolitanam fecit: ob idq; sex ciuitatis oppida in totidem ciuitatum dignitates & nomina extulit. Rebus nouis nonnihil studuit: ex vno siquidẽ Episcopatu duos quandoq; fecerit: & ex duobus nonnunquàm vnum. Abbatias aliquas in Episcopatus conuertit: & ècontra Episcopatus in Abbatias transtulit. Librum Clementinarum pridem ab antecessore æditum, sua auctoritate, confirmauit. Ordinem Grandimontensem, quorundam improborum factionibus labefactatum, restituit, resectis his, quæ ordini obfutura erant: additisq; præceptis quibusdã, quò tanta religio constaret. Cæsarauguſtanam Ecclesiam, quam magnoperè dilexit, in Metropolim

polim euexit: quinq; Cathedralibus Eccleſiis Tarraconenſis dioceſis eidem traditis. Nouũ ordinem militum Chriſti in Luſitania contra Saracenos inſtituit. Duos Thomas (cùm alia plura Ioannes rem Eccleſiæ ſpectãtia præclarè egiſſet) vnum Erphordienſem Epiſco-
350 pum, † alterum Aquinatem, ordinis prædicatorum, in album Sanctorum Chriſti confeſ-
351 ſorum retulit. † Poſteà Ludouici Bauari electione abrogata, illum ceu eccleſiæ rebellem atq; ſchiſmaticum, cenſuris ſubiecit Eccleſiaſticis: & multos tum hæreticos anathemate percuſsit: igniq; exuri præcepit. Poſtremò deniq; anno ætatis ſuæ nonageſimo Aueniones decedit, Anno nempè ſui Pontificatus decimo nono, & menſe quarto. Hîc tantam vim auri in theſauris eccleſiæ dicitur reliquiſſe, quantam anteà vnquàm nemo.

Hîc probus Pontifex ſummæ pietatis opera cùm in omnes, tùm erga Angliæ Reges & illorum ſubditos præſertim, iugiter exercuit. Inter cætera verò vnam eius epiſtolam, de Romano Regiſtrorum Ioannis Archetypo ſumptam, huc fideliter trãſcribere libuit:
352 quò & pium Ioannis Papæ ſtudium, † & aliqua Apoſtolicæ ſedis Romanæ beneficia in Anglos, & Hybernos haud mediocria, in hominum reuocentur memoriam. Eius Epiſtolæ verba huiuſmodi ſunt.

Ioannes

Ioannes uigesimus secũdus Charissimo in Christo filio Eduardo Regi Angliæ Illustri, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

PAternum amorem ad tuæ celsitudinis incrementa, fili charissime, gerimus, dum te ad ea, quæ iusto placeant iudici, tui regni, terrarũ, & subditorum tuorum, sint opportuna quieti, & famæ tuæ pariter & honori prospiciant, sollicitis hortationibus inuitamus. Propter quod in iis persuasiones nostras deuota debes mente suscipere, & ad executionem illarum te paratum & flexibilem exhibere. Ecce, fili, quasdam recepimus literas, directas pridem per Hybernicos magnates, & populum, dilectis filiis nostris Anselmo tituli sanctorum Marcellini & Petri, præsbytero, & Lucæ S. Mariæ in via lata diacono, Cardinalibus, Apostolicæ sedis nunciis, & per eos nobis suis interclusas literis destinatas: † in qua- 353
rum serie vidimus inter cætera contineri, quòd cùm fœlicis recordationis Hadrianus Papa, prædecessor noster, sub certis modo, & forma, distinctis apertius in Apostolicis literis indê factis, claræ memoriæ Henrico Regi Angliæ, progenitori tuo, dominium Hyberniæ concesisset: ipse Rex, ac successores ipsius Reges Angliæ, vsq; ad hæc tẽpora modũ & formam huiusmodi non seruantes, quinimò eos

mò eos tranſgredientes indebitè afflictionibus, & grauaminibus inauditis importabiliũ ſeruitutum ipſos diutius oppreſſerunt. Nec fuit hactenus, qui reuocaret illata grauamina, aut errata corrigeret: non fuit quem pia cõpaſsio ſuper eorũ contritione moueret. Quãuis ſuper his ad te recurſus habitus fuit, & clamor validus oppreſſorũ aures tuas quandoq; pulſarit. Vndè talia ferre nequeũtes vlterius, coacti ſunt ſe à dominio tuo ſubducere, &
354 alium in ſuum regimen aduocare. † Hæc, dilectiſsime fili, ſi veritate nitantur, tanto nimirùm infeſtiora noſtris accedũt affectibus, quanto deſideramus intenſius, ut tibi proſpera cuncta cedant: circa illa verſari ſedulò debes, eaq; promptis affectibus exequi, quæ tuo ſint placita creatori: & ab omnibus abſtinere ſollicitè, per quæ contra te debeat prouocari Deus ipſe, ac Dominus vltionũ: qui gemitus afflictorum iniuſtè, minimè deſpicit: & qui propter iniuſtitias peculiarem ſuum deieciſſe deſcribitur Populum, & translationem feciſſe regnorum. Quanto etiam deſiderabilius, iis præſertim impacatis temporibus, cupimus te illis libenter intẽdere, per quæ tuorum corda fidelium ad tuam beneuolentiam & obedientiam debeant allici, & illa prorſus vitare, quibus valeant à tuæ cultu deuotionis auelli. Quia itaq; fili, tua non modicum in-

tereſt, huius nouæ mutationis vitare diſpendium, quàm plurimum expedit, ut hæc non negligantur turbationis initia: nè illis periculosè creſcētibus ſerò medicinæ remedia præparentur. Excelentiã regiã ſollicitamus attētè præſentibus ſanè nihilominus conſilio ſuadētes, quatenus hæc prudēti meditatione conſiderans, & cũ tuo diſcreto conſilio conferens, ſuper illis, circa præmiſſorum grauaminũ correctionem, ac reformationem debitam, & feſtinam; viis & modis decentibus, ſic ſufficiēter prouideri mandes; & facias, ſic diſcriminoſis principiis in hac parte obſtare procures; quòd & illi, per quem regnas, placere valeas; & te in iis eficaciter implēto, quod debes; cuiuſuis aduerſum te iuſtæ querelæ materia cõquieſcat: per quod iidem Hibernici ſaniori ducti conſilio tibi, ut domino, pareant: aut ſi, quod abſit, in cœpta rebellione manere voluerint, cauſam ſuam in apertam iniuſtitiam; te apud Deum & homines excuſato, conuertant. Vt autem de prædictis grauaminibus et querelis, quibus prædicti innitũtur Hybernici, tuis ſenſibus innoteſcant ad plenũ, præſcriptas literas miſſas Cardinalibus antedictis cũ forma literarũ, quas prædictus Hadrianus prædeceſſor noſter eidē Henrico regi Angliæ de terra Hyberniæ conceſsit, tuæ magnitudini mittimus præſentibus introcluſas. Datũ, &c.

Addiſcant hinc ergò Angliæ Reges & Reginæ (ſi non & aliàs ſæpiùs) qualibus & quantis maximorum beneficiorũ nexibus Romanæ ſedi & Vicariis Chriſti iure ſint deuincti.

Benedictus duodecimus P. M. Cap. CLXXV.

BEnedictum duodecimum, ciuem Tholoſanum, ordinis Ciſtercienſis Monachum, Ioanni vigeſimo ſecundo defuncto Auinione Cardinales ſubſtituunt. Benedictus, ſuſcepta ouium Chriſti cura, nihil prius duxit, quàm promulgatas à Ioanne in Ludouicum Bauarum cenſuras repetere. Tùm verò, Italia tumultibus, atq; ciuilibus diſſenſionibus plena, verebatur Pontifex, nè ab externo aliquo
355 hoſte, vacante Imperii ſede, occuparetur.† Ideoq; Luchinum Vicecomitem, & Ioannem eius fratrem, Archiepiſcopum Mediolanenſem, Mediolani, ac aliarum vrbium, quas poſſidebant, Vicarios fecit: ſimili modo Maſtinũ Scaligerum, Veronæ & Vincentiæ: Gulielmum Gonzagam, Mantuæ & Regii: Albertinum Carrariam, Paduæ: Opicium Eſtenſem, Ferrariæ, Mutinæ, & Argentæ, Vicarios, Apo-
356 ſtolica auctoritate, conſtituit. † Verùm quia portio Eſtenſi data ad ius & dominium Romanæ Eccleſiæ pertineret: cenſum illi decem millium aureorum quotannis eccleſiæ perſol-

uendum impoſuit. In toto eius Pontificatu Benedictus ſex præsbyteros Cardinales, viros egregios, vndiq; accerſitos, creauit. Tantæ prætereà fortitudinis atq; conſtantiæ fuit, vt à recto neq; precibus, neq; vi, neq; præmio, aut pollicitationibus, moueri potuerit. Porrò bonos dilexit: malos palàm odio habuit. Iungere Philippi Franciæ Regis, & Eduardi Regis Angliæ, animos fœdere pacis per legatos ſæpè (ſed fruſtrà) tentauit. Aedes Põtificias extruxit. Baſilicæ ſancti Petri tectum, ſuo iuſſu & impenſa, eſt reſtitutum. Tandem Benedictus finem viuẽdi facit, anno ſuæ adminiſtrationis ſeptimo, menſe tertio, die xvii. Magnã vim auri, non cognatis & affinibus, ſed Eccleſiæ reliquit. In morte autem optimi & doctiſ-
ſimi Pontificis collachrymarunt omnes. †Di- 357
cere ſolitus eſt Pontifex: talis eſto filius, quales cupis habere gnatos. Et rurſus: Malus mortem, bonus verò vitiũ potius formidat. Quæ ſcis, legendo ſerua: quæ neſcis legẽdo diſce. Aequè turpe eſt, carere amicis, ac eos ſæpè mutare, &c.

Clemens ſextus P. M. Cap. CLXXVI.

Clementi ſexto, patria Lemonicenſi, anteà monacho, ſummus Pontificatus Aueniione offertur. Fuit hîc vir magna eruditio-

ne &

ne & eloquentia præditus: liberalis in omnes & perhumanus. Qui primo sui Pontificatus anno octo præsbyteros Cardinales creat: diaconos duos: nempè fratrem suum Monachũ Tullensis professionis: & Guilielmum ex sorore nepotem. Verùm quum audiret, totam Italiam tumultibus agitari: Luchinum & Ioãnem duntaxat Vicecomites, Vicarios Insubrum confirmauit: de reliquis Italiæ principibus nulla penitus facta mentione. Existimabat enim solos Vicecomites Ludouico Bauaro, Italiam quandoq; forsan petituro, viribus
358 resistere posse. † Ludouicus igitur Tridentũ vsq; posteà veniens quàmplures Vicarios, in ditione Iuris ecclesiastici, tyrannicè constituit. Quod quidem Ludouici facinus Pontificem, ac eius successores perpetuis affecit incommodis. Porrò Ioannes quidam, vrbi Romæ præfectus, nonnulla in Viterbiensium finibus paterna posidens hæreditate, Vicarius Imperialis in Viterbio est factus. Eadem auctoritate Galeottus Malatesta & fratres in Arimino, Pisauro, atq; Fano: Antonius Ferretanus in Vrbino: & alii aliis in locis Vicarii Imperiales sunt declarati. Clemens autem nonnullos Cardinales Auenione Romam misit: Qui statum vrbis componentes, Petrum Saram Columnensem, & Ioannem Vrsi filium, Senatores vrbis declararunt. Tùm verò Nicolaus

colaus Rencii, publicus scriba; qui omnem potestatem Romanæ vrbis sibi arrogauerat, ad Carolum Bohemiæ Regẽ, mutata veste, incognitus profugit. Qui quidẽ Carolus cùm esset opera Clementis Pontificis ab electoribus Imperii Cæsar designatus, eundẽ Nicolaũ Rencii Auenionem Pontifici misit. Iubileum anno salutis 1350. Romæ Pontifex, Romanis petentibus, haberi voluit. Nouissimè Clemens in cunctis boni pastoris officio functus, Anno salutis 1352. sui verò Pontificatus anno decimo, mense septimo, die vigesimo octauo moritur Auenione.

Innocentius sextus P. M. Cap. CLXXVII.

COllocatur in sede Petri Innocentius sextus, patria Lemonicensis, Iuris Pontificii & ciuilis doctor præclarus. Fuit Innocentius vir integerrimæ vitæ, magnæq; adeò Cõstantiæ & seueritatis. Beneficia ecclesiastica nonnisi probatissimis, cùm vita, tùm moribus, viris contulit. † post eius coronationem 359
ilicò præcepit, vt omnes prælati, ac deniq; cuiusuis ordinis ecclesiastica habentes beneficia, cæteri, sub anathematis pœna, ad suas abirẽt Ecclesias. † Dictitabat enim, oues pascuas 360
à proprio Pastore, non autem à mercenario, custodiri debere. Sũptus quoq; domesticos

Domi

Domi suæ imminuit: Familiam suam ad cer-
tum quendam & honestum probatissimorũ
virorum numerum redigens. Idem æquè ut
facerent Cardinales, seuero ædicto, præcepit.
Auditoribus sacri palatii salaria præstituit: nè
ob inopiam muneribus forsan quandoq; cor-
rumpi possent. Hic Pontifex in victu parcus:
in bellicis expeditionibus amplissimus fuit.
Cùm igitur Prælatorum quemq; ad proprias
361 Ecclesias ablegasset: † nihil antiquius sibi du-
xit, quàm Italicas vrbes & prouincias Eccle-
siasticæ iurisdictionis è Tyrãnorum manibus
eripere. Quamobrem & Egydium Carillam
hispanum, nobili genere natum, Sabinorum
Episcopum Cardinalem, Legatum in Italiam
mittit. Egydius verò vir magna virtute, ma-
gnoq; ingenio præditus, omnia ex voto de
faucibus Tyrãnorum, fœlici sydere, extorsit.
Huius Innocentii Pontificis suasu & pruden-
tia inter Venetos & Genuenses fœdus consti-
tuitur: Pax inter Pisanos & Florentinos fit:
362 † Romanorum discordias, in creandis Sena-
toribus in vrbe obortas, externo Senatore Ro-
mã misso, sapienter sustulit. Cupiuit magno-
perè Pontifex, bellum, quod inter Gallos &
Anglos gerebatur, tollere: Classem aduersus
Christiani nominis hostes parare in animo il-
li fuit. Cæterùm tot animi curis affectus è vi-
tà decessit: anno nempè suæ administrationis

nono, mense octauo, die sexto. Sepultus in Monasterio Diui Andreæ, Carthusiensium ordinis: quod ipse Pontifex extra Aueniionẽ proprio sumptu cũ dote cõgrua extruxerat.

Vrbanus quintus P. M.
Cap. CLXXVIII.

VRbanus eius nominis quintus, Patria Lemonicensis, sancti Victoris Masilliensis Abbas, consensu omnium, etiam absens, ad summũ Põtificatus apicem Aueniione euehitur. Hîc Vrbanus vir quippè fuit singularis virtutis, ingentis animi, innocentissimæ vitæ. Qui propter res in Italia componendas Egydium Cardinalem, de latere Legatum, protinus cõfirmauit. Demùm Vrbanus ipse quarto sui Pontificatus anno in Italiam, rerum penitus componendarum causa, aduenit. Ad quem Carolus quartus sese (honoris & reue-
rentiæ causa) protinus contulit. †Vrbanus au- 363
tem Apostolorum Petri & Pauli capita, apud Sancta Sanctorum reperta, indè argenteis vasis recondita ad altare maius ecclesiæ Lateranensis contulit. In Vrbe Veteri & Monte Falisco pallacia (vitandi Romani æstus gratia) pro transalpinis aulicis, & officialibus, quos in Italiã adducere certò statuerat, extrui curauit. Galliam verò repetiturus, Ioannẽ quẽdam Haucut egregium copiarum Ducem, è

carcere tunc emissū, copiis illis omnibus præfecit, quæ anteà sub Egydio, haud multò antè defuncto, militarant. Reuersus dein in Gallias Pontifex, sanctitate vitæ, fama, & opinione, celebratissimus, Massiliæ moritur, anno sui Regiminis octauo, mense quarto.

Gregorius vndecimus P. M. Cap. CLXXIX.

GRegorius vndecimus, patria & ipse Lemonicensis, ad summum Pontificatum, omnium consensu Auenione vocatus, post Vrbanum accedit. Hunc enim adolescētem, vix decimum septimum annum natum, Clemēs vi. eius patruus, Cardinaliū collegio cooptauit: & nè videretur carni & sanguini plus, quàm ecclesiæ Dei, consuluisse: ipsum ad Baldum, virum in iure Pontificio & ciuili excelsum, Perusii tum publicè docentem, disciplinæ gratia, misit: vbi in quauis liberali disciplina plurimùm profecit. Ad hæc, Gregorius tā mitis, tamq; pius, humanus, & nemini molestus, semper vixit: vt ab omnibus valdè diligeretur. Suscepto igitur Pōtificatu, de suo in Italiā reditu cœpit cogitare. Animaduertebat n. res ecclesiæ sic longè melius (Si Romæ præsens ipse fuisset) disponi posse. Dum hæc ani-
364 mo Pontifex versaret: † Episcopus quidam ab ipso Pontifice monitus, vt ad suam iret eccle-

ſiam, familiariter fiſus, & tu, inquit, ſancte Pater, cur ad tuam non accedis eccleſiam? Indè Gregorius maturandam profectionem deſtinauit. Verùm quia propinquis, affinibus, & toti deniq; Galliæ, id minimè gratum fore proſpiceret: Triremes in Rhodano (nemini patefacta cauſa) parari iubet. Neq; tùm multò poſt Pontifex, vnà cum his, quos pridem adeſſe iuſſerat, ſecundo flumine vna & viginti triremibus delapſus in mare, iugi nauigatione (tempeſtatibus ſpretis) Romam Ianuario menſe peruenit: anno nẽpè Chriſti 1376. qui quidẽ annus fuit ſextus Pontificatus Gregorii: ſeptuageſimus verò ſecundus translatæ in Galliã Apoſtolicæ Sedis Romanæ. Fuit autem illa dies Romano populo lætiſsima: Florentino autem inuiſa. Indigebãt quippè omnia Romæ aduentu Pontificis. Porrò Vrbis mœnia, Baſilicæ omnes, atq; priuata ædificia, ruinam vndiq; minabantur. Sed illa Pontifex magna ex parte reſtituit. Labefactos ciuium mores in vrbe, quæ olim vniuerſum terrarũ orbem, humanitatem, vrbanitatemq; docuerat, compoſuit. Poſita itaq; Romæ ſua ſede, Põtifex (vti bonum Paſtorem decuit) omnia circumſpicere cœpit: ac propterea pia mente ad Florentinos, pacis ineundæ gratia, miſit. Quã illi ſuſpectam habentes, artibus ſpreuerunt. Enimuerò cum Bernaboue Vicecomi-

te,

te, illorum antiquo hoste, fœdus ineunt: Ioãnem Haucut, militarem sedis Apostolicæ Ducem, pecunia corruptum, in suas partes trahunt: atq; alia id genus plura Florentini con-
365 tra summum Pontificem agunt. † Quibus permotus Gregorius anathemate eos notat; sacraq; illis interdicit. Cæterùm Florentini sacerdotes suos sacra facere cogunt: Pontificis iussa spernunt. At verò Gregorius non amplius verbis immorandum ratus, bellum ipsis mouit. Sed hæc & alia dùm vir sanctus agit, quæ ad Pontificem pertinent, morbo correptus Anno Christi 1378. moritur: Anno autẽ suæ administratæ sedis octauo, mense quinto, quinto Kalẽdas Aprilis. Sepelitur in æde sanctæ Mariæ, in via noua, magno cum omniũ gemitu & lachrymis.

Vrbanus sextus P. M.
Cap. CLXXX.

VRbanus sextus, genere Neapolitanus, in Pontificatu per hæc tempora sufficitur.
366 Qui vita & moribus incompositis fuit. † Sub quo & horridum schisma cœpit: nouẽ & triginta deinceps annos vsq; ad Martinum quintum in orbe Christiano vigens. Porrò Cardinales per obitum Gregorii vndecimi conuenientes apud templum Diuæ Mariæ nouæ: quò iusta Gregorio de more persoluerent:

nus, ciuis Neapolitanus, anno Christi 1391. Hîc annorum triginta fuit, quandó Pontifex est electus. Vixit tamen in toto illo Pontificatu, iuuenis admodùm, absq; repræhensione. Vir magno animo, bonoq; consilio fuit. Omnem nanq; Romani populi auctoritatem in Romanos Pontifices, primus omnium tran-
367 stulit. † Magistratus Romæ suo arbitratu liberè constituit. Arcem Sancti Angeli & Pontes muniuit. Iubileum anno Christi 1400. Romæ celebrauit. Ladislaum adolescentem in pater-
368 no Apuliæ regno collocauit. † Studium generale in sua patria erexit. Brigidam Viduam sanctorum albo adscripsit. Deniq; obiit cum Romæ vixisset annos quatuordecim, menses nouem. Cæterùm quòd Auenione decesserat Clemens, vt diximus, substituunt inibi Galli-
ci Cardinales Benedictum tredecimum, natione Hispanum. Qui vixit in suo Antipapatu annos XXI. nempè ad tempora vsq; Concilii Constancienfis.

Innocentius septimus P. M. Cap. CLXXXII.

DEderunt successorem Romæ Cardinales Bonifacio nono Innocentium septimum, patria Sulmonensem; Qui iureiurando Cardinalibus spopondit: se Pontificatu abdicaturum, si quando pro vnione ecclesiæ requireretur.

reretur. Moritur autem anno suæ electionis secundo.

Gregorius duodecimus, Alexander v. Ioannes xxiii. PPP. MMM. Cap. CLXXXIII.

POst Innocẽtiũ subiicitur Gregorius duodecimus in Pontificatu, natione Venetus, ex nobili familia. Is iureiurando identidem promisit, se depositurum Papatũ: vbi in Gallia Benedictus xiii. suo se Pontificatu abdicaret. Et quamuis ambo illi Pōtifices sese inuicem ad deponendum Pōtificatum pro vnione Ecclesiæ, atq; trãquillitate fuerint cohortati: attamen in deligendo locum, ad eam rem peragendam, commodum, propter manifestam eorum collusionem, inter ipsos nũquàm conuenit. † Quamobrem Concilium 369
Pisis ab vtriusq; partis, *Italicæ* & Gallicæ factionis, Cardinalibus anno Domini 1408. hominum multitudine frequens, habetur. In quo fuerẽ ambo Pontifices, Gregorius xii, & Benedictus xiii. de collusione accusati, & cōtumaces magistratu depositi. Propterea & Alexander quintus in summum Pontificem ab omnibus deligitur. Verùm exautorati in Concilio Pontifices, nihilominus pro Pontificibus, ut anteà, se gesserunt: Cardinalesq; postmodum etiam aliquos creatunt. Intereà

Alexander

Alexander quintus, ex Insula Creta oriundus, ordinis minorum ab adolescentia sua Monachus, vir pietate, & doctrina præstans, soluto Pisano Concilio, Bononiam proficiscitur: ibiq; octauo suæ electionis mense moritur: magnum sui relinquens desiderium. Bononiæ sepelitur in Monasterio fratrum minorū. Tum qui Bononiæ aderāt Cardinales Ioannē Vigesimum tertium, eiusdem ciuitatis legatum, Neapoli oriundum, subrogant, licet nōnulli putent, vi potius, atq; potentia Pontificatum eidem fuisse delatum.
370 † Quē posteà ad Constanciense Concilium, omnium nationum consensu, anno Domini 1414. citatum, præsente Sigismundo Imperatore, & ob multa illi obiecta, à Pontificatu deiectum fuisse, constat. In quo quidem Concilio Gregorius duodecimus per legatū spontè se Pōtificatu abdicauit: & Benedictus decimus tertius, re inibi penitus cognita, omni Pontificio honore & magistratu fuit priuatus: tūcq; schisma perniciosum desiit.

Martinus quintus P. M.
Cap. CLXXXIIII.

ERat tunc annus humanæ salutis 1417. quādo in Concilio Constanciensi Cardinaliū omnium, necnon & nationum totius Christiani orbis, consensu, ipso die celebritatis S.

Martini

Martini Episcopi, abrogatis prius magistratu, potestate, & dignitatibus Pontificiis, Ioanne xxiii. Gregorio x. & Benedicto xiii. deligitur in Christi Vicarium, Martinus quintus, ciuis Romanus, ex nobili Columnensium familia natus. Is à primis annis, parentum cura, moribus, & literis ornatus iuri Pontificio Perusii operam fœliciter dedit. Porrò in Cōstāciēsi Concilio quum sæpius in vtranq; partem altercationes haberentur: ipse medium quoddam, communi fauens vtilitati, in mediū nunquàm nōn adferebat. Hanc ob causam & Imperatori Sigismundo, & Cardinalibus quibusq;, fuit pergratus. In summo itaq; Pontificatu Martinus constitutus omnia ad rem Christianam pertinentia accuratissimè, summa solertia, curauit. Vir benignus fuit, ac præter omnium opinionem quoq; sagax. Soluto proindè Constanciensi concilio, Florentiam Pōtifex venit: locum pro rebus Ecclesiæ cōponendis opportunum. Vbi biennium fermè commoratus cum Bractio, qui permulta Ecclesiæ oppida occuparat, iuuantibus Florentinis, beneuolentiam iniit. † Cuius posteà Bra- 371
ctii opera Bononiam, quæ se anteà in libertatem vēdicauerat, in Ecclesiæ potestatem, vnà cum nōnullis aliis ciuitatibus recepit: vt inde Martini auctoritas plurimùm cresceret. † Ci- 372
uitatem Florentinam honore Metropolitanæ

Ecclesiæ

Ecclesiæ decorauit. Quam demum relicta, Romam optatissimus, ceu patriæ parens, aduenit. Quam mirè deformatam reperit. Quarè Pōtifex pietate erga patriam motus, eam breuí meliorem reddidit. Vir iste in omni eius vita integer semper fuit. Tandem anno sui Pōtificatus decimo quarto, mēse tertio, apoplexia tactus, diem functus est. Cuius obitū non aliter clerus populusq; Romanus defleuit, ac si ecclesia Dei, Vrbsq; Roma optimo parente orbata fuisset.

Eugenius quartus P. M.
Fœlix quintus.
Cap. CLXXXV.

DEfuncto Martino substituunt Romæ Cardinales Eugenium quartum, ciuem Venetum, Canonicū congregationis sancti Georgii in Alga, Ciuitatis Venetiarum. Iste fuit Gregorii duodecimi ex sorore nepos, & ab ipso Gregorio ad Cardinaliciam dignitatem vocatus. Hic, propter honoris Pontificii accessionem, minimè elatior factus, nulla in re pristinam vitam mutauit. Initio autē sui Pōtificatus malis vsus consiliis, diuina humanaq; turbauit. Populum Romanum ad arma exciuit. Decreta Concilii Basiliensis, vndè ingēs malorum moles confluxit, probare non dubitauit. Cæterum postea ad seipsum reuer-

ſus, omnia prudenter cõſtanterq́; egit. In lectione Hiſtoriarum benè verſatus. Liberalis in omnes, præſertim verò doctos, quorum familiaritate eſt delectatus, vixit. Leonardum etenim Aretinum, Carolum Poggium, Auriſpam Trapeſuntium, Blondũ Forliuienſem, viros illo æuo doctiſsimos, à conſiliis habuit.
† Hic an. (vti ex eius Registro Romæ deſumpſi) miſsis legatis, pacem inter Albertum Auſtriacum, Romanorum Regem, & Vladislaũ Poloniæ Regem, pro regno Bohemico inuicem crudeliſsimè pugnantes, piè compoſuit. 373
Cõtendentibus inuicẽ Rabano & Vlrico germanis nobilibus pro Archiepiſcopatu Treuirenſi, & ob id vniuerſa regione illa ad extremam calamitatem redacta, pacem illis terris bonus paſtor multo labore tandem peperit. Pacem inquàm inter Carolum Franciæ, & Hẽricum Angliæ Reges, ſummo labore, ſummaq́ ope Eugenius cõponere ſtuduit. Gymnaſium generale in ditiõe Caroli Ducis Borbonii erexit. Pacem rurſum inter Ioannem Epiſcopum Herbipolenſem, & capitulum eiuſdem Cathedralis Eccleſiæ, ac omnes ciues illius loci ſua auctoritate ponere, auidiſsimè, nec infœliciter quidem, laborauit. Et alia deniq; multa, pro Chriſti Eccleſia, proq; vniuerſi orbis ſalute benignus iſte omniũ parens præclarè præſtitit. Ad Germanicam fidẽ

nunc redeo. Porrò fuit Eugenius aspectu venerādus: in dicendo grauis potius, quàm eloquens. Ob illatas iniurias, & hominum scurrilitatem, non facilè ad iram est motus. Gymnasia literarum, maximè autem Romanum, fouit, auxitq;. Viros religiosos, quos immunitatibus, & diuitiis perlubēs donabat, summè dilexit. Constās in pactionibus seruandis, splēdidior in familiæ victu, in suo parcior, ac penè abstemius, habitus est. Cùm autem suggestionibus Philippi Mediolanensium Ducis in Basiliensi cōcilio Eugenius absens deponeretur à Pōtificatu, substitueretúrq; illi Fœlix quintus, ipso Eugenius Delphinum, Caroli Regis Franciæ filium, magno cum equitatu in Basilienses, ut conuentus ille dissolueretur, concitauit. Cuius consilium effectu nequaquàm caruit. Aufugerūt etenim illinc omnes. Adhæc, Sigismūdus Imperator in Italia senis circiter semestre tempus dum moraretur, cum
374 Eugenio fœdus percussit: † Romamq; profectus imperiali corona ab ipso Eugenio insignitus fuit. Deniq; Sigismundo Cæsare de-
375 functo, † Concilium Ferrariæ indixit, quò & Græcorum Imperator accessit: dein inde Florentiam illud transtulit: Ecclesias Dei ædificiis & cœnobiis ornare dehinc postea studuit. Postremò moritur Eugenius, vir ingenio & rebus gestis, præclarus, anno suæ Crea-

tionis xvi. septimo Kalẽdas Martii. Sepelitur Romæ in Basilica Diui Petri. Cuius sepulchro disticon inscriptum, elegãs & laudis plenum, huiusmodi circumfertur.

Eugenius iacet hic quartus, cor nobile, cuius
Testantur uitæ splendida facta suæ.
Istius antè sacros se præbuit alter ab ortu:
Alter ab occasu Cæsar, uterq; pedes:
Alter ut acciperet fidei documenta latinæ:
Alter ut aurato cingat honore caput.
Quo duce et Armenii Graiorũ excẽpla sequuti:
Romanici agnorunt, æthiopesq; fidem.

Ad Concilium Basiliense, cuius anteà meminimus, redeo. Illud quippè concilium à 376
Martino quinto initium sumpsit: quò Bohemorum hæresis penitùs aboleretur, & reformatio Ecclesiæ fieret. Enimuerò cernens Eugenius aliud inibi agi, quàm id, cuius causa fuerat potissimè institutum: illud indè Bononiam sua auctoritate transtulit. At nihil minus Imperator Sigismundus, aliiq; principes, & prælati, qui tum Basileæ aderant, cogitarunt, quàm ut pontifici parerent. Imò verò ipsum bis terq; monuerunt, ut se Basileam cõferret, & concilio unà cum Cardinalibus, quos secũ habebat, primo quoq; tẽpore se sisteret: Alioquin se illum, ut contumacem, acturos intermìnati sunt. Eugenius tum misso legato, causam suã apud eos tuebatur. Verùm in- 377

 stante

378 stante Philippo Mediolanensium Duce, Eugenius, sicut antea tradidi, Pontificio magistratu (quantum in ipso concilio fuit) priuatur: & Amedeus Sabaudiæ Dux Antipapa inibi vna opera designatur: cui & nomen Fœlici quinto ab omnibus imponitur. Schisma istud in
379 ecclesia Dei factum est Basileæ Anno Christi Saluatoris 1438. decima septima die Nouembris. Hinc sane Ecclesia trifariam tunc seditiose scindebatur. Quidam etenim Eugeniũ sequebantur: alii Fœlicem probabant: nonnulli verò neutri accedebãt: qui & neutrales vulgò appellabantur.

Hic ergò fœlix (vt de illo iam pauca dicamus) Dux Sabudiæ fuit, Amedeus proprio nomine nuncupatus. Qui post patrem annos circiter quadraginta prouinciam administrauit. Demùm auctus paternis opibus & titulis, & pace vndiq; parta, illius principatus despexit honores: atq; concesso ducatu primo eius genito, in hæremum vnà cum sex delectis viris, Equestris ordinis, ætate etiam grandæuus, se recepit. Electus dein à Basiliensi concilio, vt dixi, Antipontifex, hæremum deserit, Basileam magna nobilium stipatus caterua contendit: vbi inter duos eius filios, egregia forma adolescẽtes, velut Romanæ Ecclesiæ præsul, est coronatus. Ecclesiasticas ceremonias didicit: sacra sæpius fecit: plebi benedixit: Of-

ficia curiæ disposuit: Cardinales, viros doctrina & auctoritate præstantes, creauit, Cæterùm quia pacem & humilitatem ostentabat, vbi post Eugenii Pontificis obitum, Nicolaus quintus Romæ Pontifex Maximus est renunciatus, vltrò ipse, aut etiam hortatu Friderici tertii Cæsaris, Nicolao cessit. Quẽ posteà, Nicolaus Cardinalem, & per Germaniam legatum, constituit. Princeps hic Amedeus, fuit generis nobilitate, formæ corporis pulchritudine, clarißimus. Valuit eloquentia; bonis floruit moribus: Iustus, religiosus (si politicam vitam spectes) in subditos clemens, & pius, in re bellica magnanimus, ac nimiùm deniq; Fœlix, & beatus, si ecclesiasticis titulis senium suum ambitiosè non immiscuisset.

Nicolaus quintus, P. M. Cap. CLXXXVI.

NIcolaum quintum subrogant in Pontificatu Romæ Cardinales, Sarzana Lucensium oppido oriundum; humili quidem loco natum, sed virum sanè propter doctrinam, liberalitatem, & animi magnitudinem, tanto principatu dignißimum. Fouit magnoperè doctos: quos munificentia, beneficiis, atq; liberalitate, est prosequutus. In vertendis è Græco in latinum auctoribus, vel in libris nouò componendis, ità doctos præmiis, honoribusuè,

378 ribus suis, excitauit. † vt literæ græcæ & lati-
næ, quæ sexcentos antea annos in situ & squa-
lore delituerant, tum demum florere cœpe-
rint. Misit per omnia Europæ loca viros do-
ctos, conquisitum vndiq; libros, qui & maio-
rum negligentia, & Barbarorum rapinis perie-
379 rant. † Hic erga Deum & homines præclare
semper meritus, vno eodemq; anno Episco-
patum Bononiensem, purpuræ dignitatem,
& summum subinde adeptus est Pontifica-
tum. Inito Pontificatu, cunctos orbis Chri-
stiani Principes, præter omnium opinionem,
in sui amorem, admirationemq; simul traxit.
Ea re nimirum permotus Fœlix quintus, hor-
tante forsan quoq; Friderico Cæsare, Anti-
papatu (quemadmodum superiore loco tra-
didimus) se sponte abdicauit. Quamobrem
non solum Populus Romanus, sed & totus
380 orbis Christianus summe est gauisus. † Pro-
pterea & Fridericus tertius vna cum coniuge
Leonora Romani Imperii coronam cum be-
nedictione de manu Nicolai Romæ accepit.
Multa etiam gloriosus iste Pontifex tem-
plorum ædificia in vrbe & extra magnifi-
centissime extruxit: quemadmodum apud
Sanctam Mariam ad Præsepe: Templum san-
cti Stephani: Templum sancti Theodori:
Pantheon in medio vrbis positum, Agrip-
pæ opus plumbeo tecto restitutum, est vi-
dere.

dere. In Vaticano autem Pontificias ædes
in hanc penè, quam cernimus formam, redegit,
Muros Vaticani, altitudine & densitate
amplissimos, ingentem molem, quibus prohiberi
hostes atq; direptiones templi diui Petri
deinceps possent, incohauit. Extant fortassis
etiamnum vasa auri & argenti, cruces
gemmis preciosis ornatæ, sacerdotales vestes,
cum Mitra Pontificia, ab hoc insigni
Pontifice Dei templo parata. Libros permultos
(cũm adhuc ars impræssoria incognita foret)
exscribi curauit. Elecmosinas pauperibus,
& ægenis Virginibus, frequenter & splẽdidè
dedit. Officium nullum vnquàm vendidit.
Gratus erga se meritis: Iustitiæ & pacis
amans vixit. Iubileũm anno Christi 1450. habuit.
† Diuum Bernardinum, ordinis Minorum,
Sanctorum albo adnumerauit. Nouissimè
siuè tædio animi, † quo nimis, propter 382
captam à Turcis illa tempestate Constantinopolim,
discruciabatur; siuè febri, aut podagra,
qua cum haud rarò conflictabatur,
vitam Beatus Pontifex finiuit: anno scilicet
suæ dignitatis octauo.
Fuit Summus iste Pontifex Nicolaus Anno, 383
Christi 1444. Treuiris studium generale, siuè
Gymnasium, in sacra Theologia, iure Canonico,
& ciuili, necnon & in quauis alia licita
facultate, erexit; idq; Coloniensi studio
generali,

generali, à Sancta sede Romana anteà dudùm constituto, per omnia exequauit, ac bonis & reditibus Ecclesiasticis dotauit. Petiit autē supplex à Nicolao illud Gymnasiū ita eo in loco poni Iacobus de Sirich, Archiepiscopus eiusdē loci Treuiris, quemadmodum Registri Romani de gestis ipsius Nicolai Archety-
384 pus amplissimè ostendit. † Et rursùm anno salutis 1450. studium generale in artibus Bisuntii, permissu & auctoritate optimi Pontificis Nicolai, erectum fuit: quemadmodū eiusdem quoq; intercessione, amicitia, & pacificatio inter Archiepiscopum illius Bisuntinæ vrbis & ciues fuit eodem fermè tempore constituta. Quanta pietate, quantauè religione, & erga Christum, eiusq; Vicarios Pontifices Romanos, timore, & obseruantia, floruerit Inclyta Germania sub hoc eximio Pōtifice Nicolao, & Friderico Rege Romanorū, Romanus Registrorum eiusdem Nicolai su-
385 perq; satis indicat Archetypus: † quandò per ipsum Regem tota penè Germania supplex Nicolao Pontifici facta petiit, sibi ipsis vitio & peccato non verti, quòd Iudæos in suis ditionibus ac terris (fœnoris exercendi, & cōmoditatis Christianorum ergò) fouerent. Ad hæc, Fridericum Austriacum Imperii corona, vt dixi, insigniuit Nicolaus. Verùm quòd ea res & Augustiss. domus Austriacæ gloriā,

& sanctæ Sedis Romanæ auctoritatem continet: meritò illam, prout de Registro ipsius Nicolai Romano fidelissimè desumpsi, hoc loco subiiciam.

Nicolaus quintus seruus seruorum Dei
Ad futuram rei memoriam.

IMperator æternus Vniuersæ Maiestatis suæ cuncta cœlestia simul & terrena gubernãs, totum orbem sub ditione regnorum & illorum principatu constituit salubriter gubernari: nè statum humanæ creaturæ, ad imaginem sui creatoris formatæ, Mundi tẽpestuosæ fluctuationes confunderent, vel eius quietis dulcedinem impedirẽt. Quinimò ut omnes sub iuris & honestatis legibus vita pacifica viuerent, & ab offensis alteruter abstineret, naturaliq; affectu factorem suum cognoscerent, agnitum colerent, & suo reuerenter Imperio subiacerent. Demùm verò creaturam ipsam ab ipsius factoris agnitione deuiam, suoq; cultu aberrare prospiciens, vnigenitum suum misit in mundum, vt eam ad agnitionem & cultum huiusmodi reuocaret, & sui faceret regni cohæredem. Qui rediturus ad patrem Apostolorum principem sibi Vicarium instituit, vt cunctis cura salutis superintenderet, & comissis populis sibi salubriter præsideret. Nos igitur, qui, licet immeriti, ipsius Apostolorum principis, in huiusmodi

iusmodi eius Vicariatu, sumus à Domino cõstituti successores, & ecclesiæ militanti, sub qua & sacrum Romanum Imperium dicto Imperatori æterno famulatur, sua miseratione præsidemus; quo ad hoc peruigili cura commissi nobis officii debitum libenter exequimur, vt ipsius Imperii, & singulorum iura regnorum sub salubri regimine ad Domini nostri gloriam, catholicæ fidei propagationem, & totius Reipublicæ prosperitatem fideliter tueantur, & fœliciter gubernentur. Cùm itaq; dudùm sacrum Romanum Imperium per obitum claræ memoriæ Alberti Regis Romanorum Principis, qui illius gubernacula gessit, foret solatio viduatum: Venerabiles fratres nostri & dilecti filii, nobiles viri ipsius Imperii electores, ad inclytam domũ Austriæ, quæ Regem prædictum, ac charissimum in Christo filium nostrum Fridericum Romanorum Imperatorem semper Augustũ genuit, conuertentes intuitus suos, & permoti generositate, vita, moribus, & virtutũ meritis præclarissimis, quibus idem charissimus filius noster Fridericus præfulgere dignoscitur, ipsis spem indubiam pollicẽtibus, quòd eiusdem Alberti, quem Chatholicum, & pium Principem, iustitiæ zelatorem, fidei & Ecclesiæ fidelissimum protectorem, & omnium virtutum plenitudine redimitum, vni-

uerſa cõmemorat Eccleſia, imitator eſſe ſtudeat integerrimus, in Romanorum Regem poſtmodum in futurum Imperatorem promouendum, vnanimi voto, diuina diſponente clementia, eundem Fridericum concorditer elegerunt. Idem verò Fridericus, digeſta meditatione præuia, ad eorundem electorũ inſtantiam electioni huiuſmodi conſentiens, & humeros ſuos Regni tutelæ gerẽdæ prompta deuotione ſubmittens, Regali per eum ſuſcepta infula, de virtutibus in virtutes proficiſcens, merita maiorum ſuorũ accumulãs, per annos ferè duodecim Regni ſui gubernacula adeò prouidè, vtiliter, & ſalubriter, geſſit, eccleſiæ vnitati, & ipſius regni proſperitati, ſingulorumq; ſeruandis iuribus, & fidelibus quibuslibet, & pacis ſucceſsibus votiuè dirigendis diligenter intentus, vt ipſum Imperium tàm prouidi, fidelis, & pii prædicti fœlici regimini multipliciter gaudeat ſe commiſſum. Poſtmodùm autem idem filius noſter chariſsimus ad honorem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & ſacri Imperii decus, victoriæ vnctionem, & Imperiale diadema ab ipſa Eccleſia ſuſcepturus, noſtro ſe conſpectui præſentauit: & illa per manus noſtras ſibi impendi humiliter ſupplicauit. Et quàmquàm in minoribus cõſtituti de meritis & virtutibus ſuis fuiſſemus ſufficienter edocti: Nihilominus

 ea, quæ

ea, quæ laudis suæ præconia nostris auribus retulerunt, experimento censemus fore lōgè maiora, quàm famæ facultas sufficiat explicare. Nos igitur votis suis non immeritò benignum conferentes auditum, ipsius æternæ charitatis, & debiti honoris constringentes amplexibus, eundem filium nostrum charissimum, cum venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, diligēti deliberatione præhabita, de eorundē fratrū consilio, ad gloriā omnipotentis Dei, & gloriosæ semper Virginis Mariæ, & Beatorū Apostolorū Petri & Pauli, exaltationemq; & honorē dictæ Romanæ Ecclesiæ, & sacri Imperii, ad suscipiendum Imperiales dignitates dignum & idoneū declarauimus: & electionem approbantes, eandem sibi per manus venerabilis fratris nostri Francisci Episcopi Portuensis vnctionem huiusmodi impendi fecimus: & tandem collatis sibi omnibus dignitatibus, huiusmodi insigni Imperiali ipsum diademate supradicto duximus coronādum: supplentes omnes defectus (si qui aut ratione formæ, aut ratione personæ suæ, aut personarum dictorum electorum, seu quauis alia ratione, vel causa in huiusmodi electione interuenerint) quouis modo ex certa scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis. Omnibus verò interim fidelibus vasallis, & subdi-

tis præfati Imperii, cuiuſcunq; conditionis existant, etiam ſi regali, aut pōtificali dignitate præfulgeant, diſtrictè præcipimus, quatenus præfato Imperatori, vt tenentur, efficaciter pareant, & intendant. Nulli ergò omninò liceat, hanc paginam noſtræ approbationis, & ſupplicationis, infringere vel ei auſu temerario contrauenire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationē omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ milleſimo quadringētesimo primo, quartodecimo Kalen. Aprilis, Pontificatus noſtri anno ſexto.

† En ergò qua ratione, quoue ordine, in Romanorum Regem electus debeat ad Imperiale culmen prouehi. Primùm nanq; Romano Pontifici Rex electus ſe humiliter præſentare debet, & quòd ab ipſo Imperii conferatur corona, petere: demùm Papæ munus eſt (ſi audiendam electi petitionem duxerit) electi eiuſdem perſonam Imperii cura & adminiſtratione dignam declarare: dein electionem de illo factam approbare: poſtmodum Imperii coronam cùm ſacra vnctione eidem tribuere: Nouiſsimè ſummus Pontifex omnibus fidelibus vaſallis, & ſubditis Romani Imperii cuiuſcunq; conditionis illi exiſtant, 386

etiamsi regali, vel pontificali, dignitate præfulgeant, seriò præcipere debet, ut constituto Imperatori sedulò pareāt, obsequanturq;. Vt hinc planè constet (licet aliàs quoq; affatim) Cæsarem, qui corona imperatoria non sit à Papa donatus, nullum alium (absq; Papæ licentia) maiorem titulum, quàm Regis
387 Romanorum, sibi vsurpare posse. † Atqui neq; etiam Rex Romanorū propriè dici poterit, priusquàm ab eodem Romano Pontifice fuerit honore Imperii & Magistratu dignus iudicatus, de ipsoq; facta electio approbata: quemadmodum ex iam memoratis cernere est. *c. Venerabilem. ex. de electio.*

Calixtus tertius P. M.
Cap. CLXXXXVII.

SVfficitur in decrepita ætate cōstitutus Nicolao quinto Calixtus tertius, natione Hispanus, Valentia vrbe oriundus, claris natus parentibus, Alphonsus Boria anteà nuncupatus: Vir Iuris Pontificii atq; Cæsarei scientia & titulis decoratus. Qui, suscepto Pontificatu, bellum Turcis statim indixit. Id enim se ante Pontificatum nouisse, testatus est. Quāobrem concionatores in vniuersam Europam ilicò emisit: qui Christianos omnes in Turcas animarent. Sedecim triremes, Romæ fabricatas, quibus Patriarcham Aquileiensem præfecit,

fecit, in hostes misit: & his continuo triennio Asiaticum mare, magnis in hostes illatis cladibus, Patriarcha percurrit. Alphonsum Hispaniæ Regem, & Burgundiæ Ducem, signo crucis suscepto, ad eam expeditionem concitauit. † Statuit prætereà Calixtus, signum 388
Campanis in meridie dari, quò orationibus assiduis Christi fideles Deum contra Turcas pro nostris militibus suppliciter rogarēt. Ob id & celebrationem officii transfigurationis Domini nostri IESV Christi ipse Pontifex instituit: iussitq; eo modo, atq; his Indulgentiis haberi debere, quibus & solēnitas corporis Christi. Misit Ludouicum Bononiensem ordinis Minorum, ad Regem Persarum, & Armeniæ Principem, necnon & Tartarorum Regem: quos multis verbis, & magnis muneribus flexit: vt clades Turcis graues intulerint. † Subindè Diuum Vincentium ordinis 389
Prædicatorum, natione Hispanum, eius cōciuem, & Beatum Edimundum Anglicum, Collegio Diuorum adscripsit. Calixtus autē per omnem eius vitam integerrimus, in eleemosinis largus, in victu parcus, in sermone modestissimus, moritur. Pontificatus sui anno tertio, mense tertio, die decimo sexto. Reliquit in Thesauris Ecclesiæ cētum & quindecim millia nummum aureorum: quos ad bellum Turcicum pius vir parauerat.

Pius

Pius ſecundus P. M. Cap. CLXXXVIII.

PIus ſecundus, anteà Aeneas Siluius Picolhomineus Senenſis vocatus, in Pontificē Maximum, concordibus Cardinalium ſuffragiis, eligitur: Vir quippè eloquentiſsimus, prudentiæ ſingularis, & omni laude dignus: qui non ad ocyum, ſed ad res maximas peragendas natus videbatur. In ſtudiis bonarum literarum, vbi per ætatem licuit, ita fœliciter eſt verſatus, vt Poeta atq; Orator inſignis, & Iureconſultus eximius, euaſerit. Friderico tertio Imperatori, ob eius virtutes, pgratus ſemper fuit. Multa ſui nominis monumenta, quæ adhuc in hominum manibus verſantur, cum Germaniæ deſcriptione, ædidit. Accepta dein Pontificia corona, eccleſiæ ſtatum cùmprimis diſpoſuit: indè ſe totum ad Reipublicæ Chriſtianæ curam cōuertens.
390 † Proindè Sigiſmundum, Auſtriæ Ducem, quòd in Cardinalem ſancti Petri ad vincula animaduertiſſet, anathemate percuſsit. Maguntinum Archiepiſcopum è ſede deiecit. Beneuentanum Antiſtitem loco ſummouit. Nihil vnquàm Regibus, aut populis, timore, vel auaricia, conceſsit. Katherinam Senenſem
391 inter ſanctas Chiſti Virgines retulit. † Caput ſancti Andreæ Apoſtoli, è Peloponeſo Ro-

mam allatum, in æde diui Petri, in facello ad hoc extructo, vbi & ipſe Pius poſt eius obitũ ſepeliri voluit, piè recondit. Pragmaticam in Gallia abrogauit. Fodinas inuenti tunc primùm Aluminis apud Tolfam inſtituit. Iuſtitiæ & religionis cultor ſtrenuus ſua ætate floruit. Inter Ferdinandum Regem Aragoniæ, & Sigiſmundum Malateſtam inimicitias, quæ erant, ſuſtulit: † quò Mantuam, vbi ingentem Chriſtianorum conuentum, belli Turcici parandi gratia, indixerat, tutò cuiq; proficiſci liceret. Vrbem Romam Pius hîc pater Aeneas pluribus exornauit ædificiis. Fuit magna cõtinentia vir: deſidiæ & ocyo acerrimus hoſtis. Duodecim Cardinales toto ſuò Pontificatu creauit. Qui demùm Anconæ dùm Venetorum Ducem, belli Turcici ſocium, ad proficiſcẽdum in expeditionem expectat, febricula tenui confectus obiit, anno ſuæ ſedis ſexto, minus diebus ſex: Chriſti verò & humanæ ſalutis 1464. 392

Præclara multa geſsit Pontifex iſte, re & nomine pius. Inter reliqua verò celeberrima eius facinora, & illud inſigne fuit: † quòd in pluribus (Germaniæ præſertim) locis Gymnaſia publica erexit. Baſilienſibus enim (vti Romanus nobis indicat Regiſtrorum Archetypus) illud, inſtar Bononienſis Gymnaſii, ſuæ ciuitati obnixè petẽtibus, dedit. Erphordenſibus 393

densibus in Turingia idem Gymnasii publici beneficium tribuit: Heydelbergensibus ad Rhenum id quoq; cōcessit. Quod & alii Pōtifices Romani variis in locis benignè constituerunt: quemadmodum Vrbanus sextus, & Bonifacius nonus, in Colonia Vrbe: Nicolaus quintus, Treuiri: Eugenius quartus, Louanii: Sixtus quartus, Ingolstadii, necnon & Tubingæ: Alexender quintus, Lipsiæ: Alexander sextus, Vitebergæ in Saxonia, vndè pestilentissima dein hæresis Lutherica fluxit, necnon & Franchophordii ad Viadrum: Clemens vii. Marpurgi in Hassia: & alii aliis in locis illud idem summa pietate fecerunt.

Cæterùm verò quoniam præstat, opinor, propter malorum improbitatem, & hæreticorum cæcitatem, non ignorare causas, cur publica hæc, & id genus alia, in orbe Christiano constituta sint Gymnasia: ideoq; vnū quasi de multis exemplum, pro huius rei co-
394 gnitione, subiecisse sufficiat. † Basiliensibus nanq; (vt dixi) Pius iste secundus anno salutis 1459. ob id generale studium (sicut alii Pontifices in aliis locis passim fecerunt) inibi cōcessit: quò fides catholica cùmprimis (prout in ipsa concessione disertis verbis traditur) amplificaretur, & bonæ artes simul ad Rei-
395 pubublicæ vsum docerentur. † Igitur si iam fides catholica illic, aliisq; in variarū hæresum

& cõtentionum locis non augeatur, nõ iuuetur, non doceatur: sed oppugnetur, irrideatur, contemnatur, & optatus fructus nõ reddatur. Si bonæ deniq; artes in illis non foueãtur Gymnasiis, sed malæ & debacchationibus, perniciosisq; dissensionibus accommodæ, colantur: si de summo Pontifice Romano, Christi in terris Vicario, hi, quibus maxima hæc Scholarum beneficia idem Pontifex dedit, pessimè indies mereantur: vtiq; exemplo Vineæ Domini, mali Agricolæ malè perire debẽt: & prærogatiuis, immunitatibus, ac omni prorsus auctoritate Gymnasia illa carere,

Bona gloss. ad hoc in c. suggestũ. in uer. priuilegia. e t. de decimis.

æquissimum, quinimò necessariũ, est. † Por- 396
rò sicut liberos, à parentibus emancipationis honore donatos, ingratitudo ipsorum in patriam reuocat potestatem: ac omnes beneficiarios, qui malè grati, collata eis beneficia non agnoscunt, eadem legis æquitas punit:

l. unica. C. de ingra. liber.

Siquidem donatariis rem donatam reuocat ingratitudo: & feudum vasallis accepti beneficii adimit obliuio: ac liberis debitam, naturæ voto, parentum hæreditatem, eiusdem naturæ æquissima ratio ingratis aufert: quæ quidem hæreditatis priuatio multò magis liberis etiam accidit, vbi à Sacrosancta catholica Religione in errorum seu hæresum tenebras cadunt: ita nostrorum temporum hæretici omnibus bonis à Deo, & Apostolica Sede

l. Generaliter. C. de reuocand. donatio.

c. 1. §. Itẽ si fidelis. §. similiter. in tit. quib mo. feud. amitt.

§. aliud quoq;. cũ §§. sequẽ. in aut. ut cum de appell. §. siquis de prædictis parentib. in aut. eo l. Vt cũ de appel. cognos.

Romana

Romana olim sibi collatis iustissimè carebũt. Sed explicatius magis aliquid de iusta hac priuatione Scholarum, nacti occasionem, tradamus.

397 † Agnoscere dubio procul reuerenter debent Imperatores, Reges, Populi, Principes terræ, & singuli quiq; omnes, quibus magnum hoc scholarum siuè Gymnasiorum beneficium ab Apostolica Sede Romana vniuerso in orbe Christiano datum est, Papam Romanum (etsi aliàs quoq; omninò, propter potestatem summa cum dignitate coniunctã, à Christo illi tributam) dominum & benefactorem suum: de illo honestè loqui ac sentire: personam Papæ sanctam & venerabilem existimare: accepto beneficio, benè & syncerè vti: atq; in omnibus sese illi gratos & obse-

398 quentes planè exhibere. † Alioquin si cõcessis priuilegiis abutantur (velut quia hæreticorum professores in scholis alant, scurras, & in Deum, atq; eius Vicarium, blasphemos inibi patiantur, aut candidatos malè de fide catholica, vel de summo Pontifice, & Apostolica sede Romana, sentientes illic promoueri sinant) aut erga apostolicam sedem Romanã ingrati (quoniam reddant malum pro bono) existant: vel linguam aduersus Papam, ipsorum dominum, non compescant: seu graues illi irrogent iniurias: omnibus scholarum priuilegiis,

c. Priuilegiũ xi. q. 3. c. gratũ gerimus. ex. de postula. præla. c. Vbi ista didicisti. 24. distin. glos. Abba. & alii in c. suggestũ. ex. de Decimis.

uilegiis, immunitatibus, & beneficiis, illos meritò oportet exui. Ideoq; in ſimili ſcribit Matthæus de Afflictis, quòd ingratitudo vaſalli: eſt iuſta cauſa priuationis feudi, & Dominum ſuum opere, ac ſermone debet benè tractare. Quippè iniquiſsimum, & rationi naturæ prorſus contrarium eſt, hæreticos, qui Sacroſanctam Apoſtolicam Sedem Romanã, eiusq; Præſulem, impiis conatibus expugnare conantur, indè honores & commoda referre. Ob id teſtãtur Doctores, quòd beneficiarius accuſans Dominum ſuum, perdit feudum. Vndè licet hæretici ſint alioquìn ipſo iure priuati omnibus priuilegiis & beneficiis Apoſtolicæ ſedis, quemadmodum ſub tit. de hæreticis in Codice Iuſtiniano, Decretalibus, aliisq; in locis eſt videre: † attamen & quò 399
magis hæc quoq; vulgo notiora fierent, & occulti hæretici non amplius poſthac laterent, poſſent omnes Scholarum Rectores, Decani facultatum, ſeu collegiorum, vnà cum profeſſoribus carundẽ legitimè moneri, ut quo iure, & titulo, illic profiterentur, promotiones & inſignia dignitatum conferrent, Sanctæ Apoſtolicæ Sedi Romanæ intra certum tempus planè oſtenderent. † Sicut enim Va- 400
ſallus tenetur oſtendere Domino ſuo petenti bona feudalia, necnon & titulum feudi, & ob ſolam aliàs feudi inficiationẽ, Vaſallus eo priuatur,

Deciſione 265. ſub num. 18. 61. 99. 104. Probè conuenit deciſioni Afflicti. l. liberto et fillio. ff. de obſequ. & liber. & libert.

c. ex eo nõ debet. de regu. iur. lib. 6. l. Papinianus §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. l. Alia. C. de his quib. ut indign.

Vti tradit Matteus de Afflict. eadem Deciſione 265. ſub. num. 86. 87.

uatur, secundum Doctores omnes:ita eiuscemodi Scholarum Rectores, Decani, & Professores, propter eandem nimirùm beneficii rationem, possent atq; deberent sub eadem priuationis pœna iure ad id constringi. Ad hæc, referēda huc est decisio Bart. adfirmantis, priuilegiū libertatis à Cæsare cōcessum quibusdam Italiæ populis, posse per ipsum Cæsarem quandocunq; reuocari. Idem tradit Baldus
401 (sed aliquanto moderatius) scribens: † Si populi, quibus priuilegium libertatis Cæsar dedit, fierent rebelles Imperii, ab ipso Cæsare libertatis donatæ priuilegio, possent priuari. Ad Maximorum Pontificum ordinem cum Germanis redeo.

In.l. hostes.col. 1. ff. de captiu. & postlimin. reuers.

In.c.sicut. l'ult. sub.num. 6. ex. de iureiuran.

Paulus secundus P. M. Cap. CLXXXIX.

Pium secundū subsequitur in ordine Paulus identidem secundus, natione Venetus, Eugenii quarti ex sorore nepos. Qui, mercaturæ causa, peregrè profecturus, audiēs Eugenium Auunculum ad summos Pontificatus honores euectum, sententiam mutauit, ad literarumq; studia animum protinus appulit. Bella duo Italica mediocria Pontifex creatus gerere cœpit, quæ non multò post etiam deseruit. In corradēda pecunia studiosior Paulus fuit: qui eā quoq; liberaliter erogauit.

gauit. Porrò inopes Cardinales, Episcopos, Principes, nobiles, & domo sua factos exules, virgines, viduas,& ægrotos, frequēter iuuit. Effecit,ut Romæ Annona,reliquaq; obsonia, vilius, quàm anteà, haberentur. Magnifica cùm apud Vaticanum, tùm apud Diuũ Marcum,ædificia condidit. Iustus quoq; Pontifex existimatus est. Clemēs quippè fuit: Sed morosus atq; difficilis. Quæ res subditis, atq; familiaribus, molesta esse solet. Canonicos regulares è sancto Ioanne Laterano,per Calixtũ Pontificem pulsos,pristinis restituit sedibus.
† Ob perfidiam Gregorii Böhemiæ Regis,hæresibus addictissimi, Hungaros & Germanos in regem ipsum concitauit,bonisq;, & honoribus cunctis, eum exuit. In Pontificio ornatu reliquos eius antecessores longè superauit. Mitram Pōtificiã,multis varii generis coemptis præciosissimis gēmis, splendidissimè auxit. In suo Pōtificatu decem viros ad Purpuræ honores extulit. Moritur deniq; apoplexia correptus, post annos sui Pontificatus sex, mense nimirùm vndecimo. 402

Sixtus quartus P. M.
Cap. CLXXXX.

COnscendit summum Pōtificatus apicem Sixtus quartus, natione Ligur, Sauona Vrbe oriundus: Francisco illi anteà nomen

fuit,

fuit,& ordinis Minorũ generali ministro. Is à pueritia vsq; diuinis misteriis à parentibus dedicatus, tantum in liberalibus disciplinis profecit: vt vniuersum orbem, vir eruditione clarus, splẽdidissimis sapiẽtiæ radiis, illustrarit. Scripsit nanq; librum de potentia Dei: librũ de sanguine Christi: librum de futuris contingentibus: librum de conceptione Beatæ Mariæ Virginis: & alia quædã huiusmodi pietatis suæ documẽta ædidit. Laudatur Sixtus quoq; à continentia vitæ, mansuetudine, & in pauperes cùmprimis munificẽtia. Principes nãq;, & nobiles, à patria factos exules (quemadmodum Palleologorũ filios, Bosinæ Reginam, bello turcico è propriis sedibus pulsos) pecuniis, gratia, & fauore iuuit. Rhodiorum milites, ac Ferdinãdum Aragoniæ Regẽ, à Turcis vexatos incredibili pietate fouit. Erga amicos & familiares iucundũ, in delinquentes clementem, nunquàm non se præbuit. Vrbem Romam cœnosam, & plerisq; in locis iam iã collabentem, instaurauit: plateas incultiores decentissimè strauit. Tyberis pontem ingenti sumptu, extruxit, à suoq; nomine, Sixti pontem, dici deinceps voluit. Aedes Pontificis apud sanctũ Petrum multò cultiores reddidit. Hospitale sancti Spiritus in Vaticano magnificẽtissimè restituit: in quo totius vitæ suæ ordinem depingi accuratè voluit. Et quum Beatissimæ Virgini Mariæ, summa deuotione, ad-

dictissimus esset: Ecclesiam sanctæ Mariæ de populo egregiè decorauit: Permultaq; alia Romanæ vrbi contulit beneficia. Neq; in toto eius Pontificatu quicquàm egit, quod iustè (excepta forsan suorum propinquorum causa) repræhendi potuerit. Etenim quum Ordelaphos è Foro Iulii depulisset: † Hieronymo Riario, 403
propinquo suo, illud concessit: Cuius tamen Riarii consilio arduis in rebus Pontifex vtebatur. Iubileum, à Paulo prædecessore institutũ, Anno salutis 1475. celebrauit. † Bonauentu- 404
ram sanctorum confessorum albo inscripsit. Hîc porrò Pontifex etsi multos habuit detrectatores: optimus tamẽ vir fuit: Studiosissimũ enim animarum custodem se præstitit: cupiditates abiecit: iram cõpræssit: malitias hominũ, quoad eius fieri potuit, radicitus euulsit. Viginti Cardinales per omne tempus sui Pontificatus creauit. Moritur deniq; anno suæ sedis decimo tertio.

Ad immortalitatem & nominis Sixti gloriã illud prætereà accessit: vt multa quoq; alia generi humano, Germanis præsertim, ipse (sicuti eius etiã antecessores) cõtulerit beneficia. Porrò Vniuersitatem Heidelbergensem, Apostolica auctoritate anteà constitutam, in qua Medicinæ professor propter inopiã redituũ nihilominus apprimè desiderabatur, applicatis annuis fructibus Ecclesiasticis, ãno Domini 1475.
ad preces

ad preces Friderici Comitis palatini Rheni, insignẽ reddidit. Ciuibus Luneburgensibus, qui id ab eo humiliter efflagitarũt, benignè dedit: vt in eorum Imperiali oppido Luneburgo possent non modò leges publicè doceri, sed & aliæ etiam licitæ facultates à professoribus prælegi, ac in qualibet facultate promotiones fieri, & gradus (quemadmodùm in reliquis generalibus Gymnasiis) conferri: inibiq; commorantes professores, atq; Scholares, magnis immunitatibus & prærogatiuis ornauit: vt in Registris rerum ipsius Sixti Romæ cuncta prolixè legi.

405 Adhæc, † Magister ciuium, consules, & tota deniq; communitas Ciuitatis, seu insignis oppidi, Norimbergensis, cũ variis, & miseris per eorum vicinos vexarẽtur modis (euocabantur enim in omnibus prophanis causis ad diuersa Bauariæ, Franconiæ, & aliarum prouinciarum iudicia, in quibus agere, & respõdere, maximo ingentiq; illorum incõmodo, cogebantur) Sixtus iste quartus, anno Christi proximè memorato, eos suo beneficio iuuit: Siquidem ad humilem supplicationem eiusdem Magistri ciuiũ, consulum, & communitatis, non modò antiquas eorum immunitates, & priuilegia, quæ illis non seruabantur, Apostolica auctoritate cõfirmauit: Sed quò magis Norimbergensibus, tunc sanè miseris & infœlicibus, esset consultũ, tribus iniunxit Abbatibus, Herbipolensi, No-

rimbergensi sancti Egydii, & Erphordiensi sancti Petri, ut eis deinceps curæ esset, omnibus Apostolicæ sedis remediis curare, nè quisquàm illius Ciuitatis, aut subditorum, in causis prophanis, extra ciuitatem Norimbergensem, ad aliud vlla ratione euocaretur iudicium: verùm sub eorum Iudice tantum, Sculteto nuncupato, ab Imperatoribus olim deputato, in ciuitate iudicia huiusmodi exercerentur. Horum omnium amplissima etiamnùm extant in Archetypo Registrorum Sixti Romano testimonia: vt si vel Norimbergensibus, aut aliis memoria fortè hæc excidissent, hinc eadem facilè haurire queant.

Innocentius octauus P. M.
Cap. CLXXXXI.

SVffectus est in locum Sixti defuncti Innocētius octauus, Genua oriundus, ex honorata Ciborũ familia suum ducens genus. Hîc quũ inter Cardinales anteà pauperior, & humanior haberetur: amenitate ingenii, dexteritate, atq; modestia, commendaretur: à Sixto etiam quarto vnicè diligebatur. Quarè, ob egregias eius animi dotes, Pontificium munus ei delatum, traditur. Ipsius autem Pōtificatus initium suorum Genuensium bellis, & dissensionibus, plenum fuit. Neq; apud suos ciues tantum valuit: vt pacatos eos reddere potuerit. Ab omnibus

Regum, Principum, ciuitatum legatis, & oratoribus, qui vndiq; conuolabant ad ipsum, studiosè petebat, ut pacem domi, forisq; colerēt; arma deponerent. Veruntamen intereà ortum est intestinum dissidium inter Vrsinos & Columnenses, ciues Romæ primores: quo omnia in vrbe fuerunt diu perturbata. Qua ex re magnum animi dolorem Pontifex cõcœpit. Officio nihilominus suo functus est Innocentius: & minis ac armis discordias tollere est sedulò adnisus. Animo suo statuerat, plura ad Rempublicam Christianam, Ecclesiarumq; vtilitatem, beneficus Pontifex conferre. Verùm ob corporis ægritudines, cũ quibus sæpius conflictabatur, & temporis breuitatem, id assequi non valuit. Munera Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Populo dedit. Leupoldum Austriæ Ducem iamdudum mortuum, ob crebra ipsius miracula,
406 sanctorum confessorum lineæ adiunxit. † Vt expeditionem turcicam pararet: conuentum oratorum, Regum, Principum, & ciuitatum, annò Christi 1490. Romæ, hac vna in re accuratissimus, habuit. Amplissimas indulgentias, quò eleemosinas indè perceptas in memoratam turcicam expeditionem cõuerteret, emisit. Animum dein appulit ad subditorum commoda tuenda: ad Ecclesiæ dignitatem amplificandam, & rebelliones penitus abolendas. Vir iste fuit Iustitiæ cultor, pacis amator, &

exuberantis annonæ prudentissimus auctor. Magnoperè est gauisus, quando eruditos, & probos viros ad honores promouit. Fuit erga pauperes misericors: solamen afflictornm, & solatium: hospitator miserorum: Dei ac sanctorū eius piissimus cultor. Aegritudines corporis patientissisimè tulit. Adueniente postremo mortis tēpore, securus planè de immortali gloria, cœlestem vitam petiit: anno nimirū summi eius pastoralis officii octauo, die 26. salutis verò Mundi 1492.

Si optimi atq; sanctissimi huius Innocentii pietatem, studium, & demerendi voluntatē erga Anglos, Germanos, Gallos, & Polonos, de Archetypo Registrorum ipsius Romano quis huc transcribere vellet; quinimò etiam erga Dacos, mediante persona Ioannis eorum Regis, vtiq; tempus eum prius deficeret, quàm benefactis summi, eximiiq; viri principis, finem imponeret.

Alexander sextus, Iulius secundus Leo x.
Clemens septimus PPPP. MMMM.
Cap. CLXXXXII.

HVc vsq; veteres Germani scriptores, qui prius historias temporū scribere non desierunt, Maximorum Pontificum gesta tradiderunt. Cæterùm si vel in hunc quoq; diem de Pōtificibus illi Romanis texuissent historiam:

vtiq;

vtiq; haud secus, quàm tẽporum calamitates, quàmq; hominum super terram flagitia tulerunt, scripturi fuissent. Porrò Alexandri sexti, qui Innocentio succeßit, animi præstantia (illũ tamen, aut quemquàm alium, in malo minimè gentium tueor) & magnitudo, cùm propter eius consanguineũ, Cæsarem Valentinum, tùm ob Caroli octaui Gallorũ Regis à Deo (ad expiãda, credo, hominum scælera) in Italiam missi aduentum fermè periissent: nisi Deus omnipotens illius gesta ad Ecclesiæ vsum in melius non multo post reformasset.

Iulio 2. viro Principi fortißimò, iusto, atq; eximio, arma, vel inuito, aduersus Ecclesiæ rebelles, & bonorum eius inuasores, sumẽda planè fuerunt. Bononiam etenim, quæ ciuilibus dißidiis, stupris, rapinis, & perpetuis homicidiis exposita, cruore tota madebat, è Tyrannorum faucibus eripuit. Rauennam, Fauentiã, & aliàs plures in Romandiola Munitiones, Ciuitates, Agrôs, & oppida, è manibus Venetorũ, qui illa nuper occuparant, magna armorum vi, animiq; tolerantia, laudatißimus Pontifex, pro Ecclesia Dei, extorsit: Mutinam, & Regium, vrbes Romanæ Ecclesiæ sua virtute recuperauit: multaq; alia ecclesiasticæ ditioni firmißimè adiecit.

Leo decimus succeßit: cui multus labor, multa colluctatio, cum apostata Islebiensi hæretico, homine superbißimo, arrogãtißimoq;

iugiter

iugiter fuit. Ideoq; illũ Ecclesiæ Christi hostẽ, & sacrarum legũ, ac canonũ publicũ incendiariũ, Põtifex graui anathemate percussit. Munificentissimus fuit Leo nimis, splẽdidus etiã atq; liberalis erga viros doctos: bonasq; artes studiosè fouit: patrimoniũ diui Petri nõ distraxit.

Clementi septimo successori aduersa fuerè tempora, & populi peccata. Quibus planè obrutus, ab Hispanis & Germanis in vincula propemodũ coniectus, industriã, & animi magnitudinẽ, vix aliquãdo ostẽtare valuit. Hac vna in re veruntamen vnicè laudandus, quòd bonũ, pro accepto malo, inuicta animi generositate, retribuit: & Ecclesiæ sibi in fidem ac tutelã cõcreditas opes non diuulsit. Sequuti sunt hos ad hæc vsq; tẽpora & annũ Domini 1570. alii deinceps in sede Petri Põtifices cordatissimi: quorũ gesta, vitam, pietatẽ, studiũ, prudẽtiã, & sanctitatem, valeas cũ antiquorũ Pontificũ institutis ex æquo cõparare. Sed iam illos nominatim referre, nostrum non est. De his itaq; hactenus: Ad laudem Sãctiss. Trinitatis. Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotẽs, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Dignus es, Domine Deus noster, accipere gloriã, & honorẽ, & virtutẽ: quia tu creasti oĩa, & propter voluntatem tuam erãt, & creata sunt.

✠ FINIS. ✠